

**ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН –
КОНЦЕПЦИЯ И ЗАКОНОПРОЕКТ
ЗА БЪЛГАРИЯ,
ЧУЖДО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО**

ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН – КОНЦЕПЦИЯ И ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА БЪЛГАРИЯ, ЧУЖДО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Център за изследване на демокрацията

София 2000

В настоящия сборник са представени концепция и законопроект за народен защитник и граждански посредници в България, разработени от експертна група към Правната програма на Центъра за изследване на демокрацията. Изданието съдържа актовете за учредяването и правомощията на европейския омбудсман, актове на Съвета на Европа, както и закони, регламентиращи институцията *омбудсман* в отделни страни на Европа, Латинска Америка и в Канада. Сборникът има за цел да улесни дебата по въвеждането и бъдещото успешно функциониране на институцията *народен защитник* и на *гражданските посредници* в България.

Книгата е публикувана със съдействието на Информационния център на Съвета на Европа в София.

ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН – КОНЦЕПЦИЯ И ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА БЪЛГАРИЯ, ЧУЖДО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Под редакцията и съставителството на Мария Йорданова, доктор по право

© Център за изследване на демокрацията
Всички права запазени.
ул. „Лазар Станев“ №1, София 1113
тел.: (359 2) 971 3000, факс: (359 2) 971 2233
e-mail: csd@online.bg
www.csd.bg/law

ISBN 954-477-082-8

СЪДЪРЖАНИЕ

КЪМ БЪЛГАРСКИЯ ЧИТАТЕЛ	5
ЧОВЕШКИ, ТВЪРДЕ ЧОВЕШКИ	6
ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН	12
ВЪВЕЖДАНЕТО НА ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН В БЪЛГАРИЯ	19
§ 1. Народен защитник и граждански посредници - Концепция за законодателна уредба в България	19
§ 2. Законопроект за народния защитник и гражданските посредници	27
АКТОВЕ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА И НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ	32
§ 3. Съвет на Европа, Комитет на министрите. Резолюция за сътрудничеството между омбудсманите на държавите-членки и между тях и Съвета на Европа	32
§ 4. Съвет на Европа, Комитет на министрите. Препоръка на Комитета на министрите до държавите-членки за институцията омбудсман	33
§ 5. Договори за създаване на Европейските общности (извлечение)	35
§ 6. Решение на Европейския парламент за правилата и общите условия, регулиращи изпълнението на задълженията на омбудсмана	37
§ 7. Решение на Европейския омбудсман за приемане на правила за прилагане на решението на Европейския парламент	42
ЧУЖДО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	46
§ 8. Австрия	46
Федерална Конституция на Австрия (извлечение)	46
Федерален закон за Съвета на омбудсманите на Австрия	47
§ 9. Аржентина	49
Конституция на Република Аржентина (извлечение)	49
Закон за създаване на институцията народен защитник	49
§ 10. Гърция	55
Закон за омбудсмана и за Комитета за контрол на държавната администрация (извлечение)	55
§ 11. Испания	60
Конституция на Кралство Испания (извлечение)	60
Устройствен закон за народния защитник	60
§ 12. Канада	67
Закон за общественния защитник на Квебек	67
Закон за омбудсмана на Онтарио	74

§ 13. Коста Рика	83
Закон за институцията граждански защитник на републиката.	83
§ 14. Литва	88
Конституция на Република Литва (извлечение)	88
Закон за омбудсманите при Сейма	88
Статут на службата на омбудсманите при Сейма на Република Литва	92
§ 15. Македония	98
Конституция на Република Македония (извлечение)	98
Закон за гражданския защитник	98
§ 16. Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия	101
Закон за парламентарния пълномощник	101
Закон за местното самоуправление	108
§ 17. Полша	122
Конституция на Република Полша (извлечение)	122
Закон за пълномощника по правата на гражданите	122
§ 18. Румъния	126
Конституция на Република Румъния (извлечение)	126
Закон за организацията и дейността на институцията адвокат на народа (Закон за омбудсмана)	126
§ 19. Унгария	131
Конституция на Република Унгария (извлечение)	131
Закон за омбудсмана (парламентарния пълномощник) по гражданските права	131
§ 20. Швеция	139
Конституция на Кралство Швеция (извлечение)	139
Парламентарни омбудсмани. Правителствен акт (извлечение)	139
Закон на Риксдага	140
Инструкции относно парламентарните омбудсмани	140

КЪМ БЪЛГАРСКИЯ ЧИТАТЕЛ

Първият парламентарен омбудсман на Швеция е избран през 1810 г. и оттогава службата непрекъснато се развива, докато голяма част от институциите *омбудсман* по света възникват през последните десетилетия на XX век. Някои от тях съществуват съвсем отскоро, други се създават в момента. Общото между всички е, че това са демократични институции, основани на зачитането на основните права на личността и принципа на правовата държава.

В самата идея за омбудсмана е заложен парадокс: от една страна, омбудсманът е държавна институция, а, от друга, задачата му е да защитава личността от други държавни институции. Безспорно е, че за да поддържа доверието в себе си, такава институция трябва да отговаря на определени изисквания. От само себе си се разбира също така, че омбудсманът трябва да разполага с достатъчно средства и широки правомощия за осъществяване на своите разследвания. Преди всичко службата на омбудсмана трябва да бъде защитена срещу натиск и други форми на неправомерно въздействие от страна на организацията, която контролира.

Когато се опитаме да разберем същността на концепцията за омбудсмана, се натъкваме на някои трудности. Институцията *омбудсман* се различава съществено от всички останали държавни органи; тя не е съд, нито административен орган. И тук се сблъскваме с още един парадокс. Независимо от факта, че не е оправомощен да упражнява държавна власт в общоприетия смисъл на думата, омбудсманът оказва ефективно съдействие на личността в отношенията ѝ с държавата. Властта на омбудсмана се състои в това да убеждава, и има по-скоро морален характер.

Една от задачите на институцията *омбудсман* е да бъде стабилизиращ фактор в обществото, като предоставя на всеки гражданин евтино и леснодостъпно средство за безпристрастен контрол върху действията на органите на държавно управление от гледна точка на тяхната законосъобразност и справедливост. По този начин тя

укрепва доверието му към държавните органи.

Друга съществена функция на институцията *омбудсман* е да допринася за поддържането на общественото доверие в административната система, като с дейността си показва на гражданите, че грешките вътре в администрацията не остават незабелязани и ако случаят е сериозен, ненаказани.

Институцията *омбудсман* е много полезна и за самите държавни органи със становищата си и пояснения по законите, например в сферата на административното и съдебното производство. В определени случаи омбудсманът може да инициира важни промени както в практиката и методите, използвани от държавните органи, така и в законодателството.

Ефективността на институцията *омбудсман* безспорно зависи от степента, в която информацията за нейните решения достига до държавните органи и техните служители. Тук от съществено значение са годишните доклади и добрите контакти с медиите.

Като цяло шведският опит показва, че омбудсманът може да играе неоценима роля за защитата на правата на личността в системата на държавно управление, която признава принципа на правовата държава и основните права на личността. Въпреки че институцията *омбудсман* не може да замени правозащитните институции *съд* и *прокуратура*, тя може да бъде полезно допълнение към тях.

Защитата на конституционните права и другите законодателно признати права на личността е характерна черта на демократичната правова държава.

Днес интересът към институцията *омбудсман* е по-голям отвсякога и това ни дава истинско основание за оптимизъм.

Клаес Еклунд

Главен парламентарен
омбудсман на Швеция

ЧОВЕШКИ, ТВЪРДЕ ЧОВЕШКИ¹

След разпадането на тоталитарните системи демокрацията придоби повече или по-малко универсална популярност. Сякаш изведнъж целият свят откри правовата държава, страстта към демократичните правителства и защитата на основните човешки права. Никой не би се осмелил да се нарече „антидемократ“. И това не е никак успокояващо, тъй като най-големите диктатори се превръщат в най-големите защитници на човешките права на думи.

След като демокрацията стана обществено достояние, съществува опасност правата на човека да се превърнат в нещо банално. Действителността се променя и вече от едната страна не са защитниците на основните човешки права, а от другата - диктаторите, узаконени със силата на оръжието. Губи се яснотата и все повече изпква несигурността. Кой кой е? Изчезват ли старите идоли и права (човешки, твърде човешки)? Понякога се провъзгласява и се защитава тяхното разделяне, някои се нарушават, други се забравят. Дискутира се дали са социални, или индивидуални, дали са от първо, второ или трето поколение. Говори се за тях на теория, а на практика не се прилагат. Често и на много места се защитават така, че се допускат различни форми на експлоатация.

Тези права, както пише А. Е. Перес Луньо, имат неограничено реторично измерение. То не може да бъде пренебрегнато, необходимо е за тяхното обществено признаване и не може да отхвърли, да постави под въпрос или да промени практическото и позитивното значение на човешките права.

Излишната реторична сантименталност банализира човешките права и премахва тяхната рационална, практическа, позитивна и правна природа. Тя ги превръща в морални принципи, максими или забрани, препоръки или раз-

поребди без приложение, но изключително идеологически ефективни в ръцете на онези, срещу които демокрацията винаги се е сражавала и които използват тези права като инструмент за завоюване на властта, отдалечавайки ги от тяхната основна цел - осъществяване на правото на лична свобода и независимост. Една ужасна измама. Ролята на човешките права се променя и се превръща в система, съдействаща за увековечаване на отношенията на зависимост и злоупотребите, които в същото време обявява за премахнати. Така декларациите за правата на човека се превръщат в лъжлива и софистична идеология, изпразнена от съдържание и оправдаваща грабежа с омайни думи.

В новото хилядолетие сериозно трябва не само да се противопоставим на банализирането, изопачаването, фалшифицирането, но и да положим усилия за разбулването и разобличаването на онези привидно демократични системи, които използват обществените свободи като прикритие.

През 80-те и 90-те години в целия свят се разгрнаха движения за смяна на тоталитарните правителства и на еднопартийните режими с плуралистични системи. В това отношение в Африка, Азия, Латинска Америка и Източна Европа беше постигнат голям напредък. След повече или по-малко мирен преход и демократични избори напрежението намаля, установиха се конституционни режими. Разбира се, има страни, в които изборните закони са формални и продължават да облагодетелстват доминиращата партия или чиито конституции се променят от армията и така се осигурява пожизнена власт на стари диктатори.

В някои държави управляващата партия продължава да се изплъзва и да си присвоява демократичния контрол, да монополизира дос-

¹ ROVIRA, A. Humanos, demasiado humanos. - *Revista de las Cortes Generales*, 1998, No. 45. Авторът Антонио Ровира, професор по конституционно право в Мадридския автономен университет, до юни 2000 г. е първи заместник на народния защитник на Испания.

тъпа до медиите и до различните фондове, а това се отразява по неоспорим начин на един от основните стълбове на демокрацията - общуването. В други държави реформите се правят, за да се узакони насилието и да се моделира властта така, че да се управлява в сътрудничество с военните.

Може да се каже, че в някои страни, се появява нова форма на тоталитаризъм - изборният. Той използва изборите само за прикритие, включително на геноцида, чрез неконтролируеми сили, наемни армии, финансови спекуланти, икономически и криминални мафии. В тях се злоупотребява със свободата, а демокрацията се възприема като средство за прикриване на злодеянията и увековечаване на престъпленията. В други страни се утвърждават субсидираните демокрации, които се поддържат с единствената цел да се убедят развитите страни в необходимостта от субсидии и хуманитарна помощ. Помощи, които, от една страна, засилват властта на олигархиите, а, от друга - увеличават и задълбочават социалното неравенство.

При това инструментализиране на правата на човека и демократичната държава, изборната легитимност на произхода на публичната власт и влиянието ѝ, както и кръгът от права вече не са достатъчни за оправдаване действията на политическата власт или за определяне на дадена държава за демократична. Днес се налага политическата власт да се придържа и към други минимални условия и стандарти. Крайно необходима е законност при упражняването на властта на демократичната държава - законност, която следи за придвижването на всяка съдебна процедура и правното гарантиране не само на права, но и на възможности. Необходимо е правителствата да се отчитат пред гражданите и световната общност за това, че вървят по правилния път, да отговарят на възраженията и оплакванията, да демонстрират демократичния характер на институциите и обективността на техните действия.

Вече не е достатъчно наличието на парламент и избори, за да бъде определена една власт като демократична. Демокрацията трябва да обяснява и доказва правилността на всяко свое действие. Демокрацията трябва да се

основава на идеята за гражданското общество и да не обяснява решенията си на сложен и неясен език, така често срещан в юридическия свят. Трябва да превъзмогнем мудността и липсата на въображение и да се интересуваме за тези, които искат да знаят, а не за тези, които знаят.

Трябва да сме доволни от вниманието и публичността, с които днес се ползва политиката - както националната, така и международната.

Глобализацията на информацията, въпреки наличието на риск от нейната деформация, позволява познаване, оценка и критика на решенията на управляващите във всяка държава и съдейства за тяхната обоснованост и прозрачност, улеснява обществената реакция срещу грешните, несправедливите или произволните решения и възпрепятства безнаказаните действия на управляващите. Вниманието към политиката днес е израз на големите очаквания, заложили в бъдещето. Политиците и държавите вече не правят сами оценка на своята дейност. Вярата във властта и суверенитета трябва да се замени с изискването всяко действие на властта да бъде прозрачно, коректно и справедливо както пред собствените граждани, така и пред международната общност.

Демократичната власт се нуждае от избори, но също така се нуждае от прозрачност, демократично сътрудничество и справедливост. Необходимо е политиката да се прави добре, да бъде ясна, без вулгарна реторика, която скрива истината. Така се воюва срещу фалша и тривиалността, които превръщат основните човешки права в раболепие. Като демократи трябва да разобличаваме термитите на старите режими, които, за да увековечат абсолютната си власт, нагаждат своето поведение, думи и номенклатура и използват в свой интерес предимствата на свободата, равенството и братството.

Съществено „препятствие“, което трябва да се преодолее, е крайният фанатизъм. Известно е, че всяка промяна се стреми да бъде диалектическа и движението в определена посока предизвиква съпротива. Така глобализацията води до засилване на местния фундаментализъм, фанатизма на расова, класова или религиозна основа, включително фанатизма,

основан на принципа „убивам с добри намерения“. Фундаментализмът намира благодатна почва за развитие сред преданите на харизматичния водач фанатици, а между тях е лесно да се срещнат хора, готови по-скоро да умрат, отколкото да живеят достойно свободни.

Интегризмът чука на вратата на XXI век, подобно на силно заразен вирус, непризнаващ съществуването на граници. Думи като *убийство*, *клане*, *геноцид* не могат да опишат зверствата на фундаменталистите. Престъпленията на съвременния фанатизъм с неговото равнодушие, постоянство и липса на цели не се афишират. Той постига победи, както пише А. Глуксман, не на бойното поле срещу въоръжена армия, а срещу беззащитни деца и възрастни, които не са случайни жертви, а са крайна цел (Косово, Алжир). Актентатите намират отзвук с напрежението, което създават, не със своя брой. И докато престъпникът се опитва да се скрие, преструва се и отрича извършеното злодеяние, фундаментализмът, този майстор на терора, парадира с престъпленията, които извършва. Той предполага наличието на жестокост и страдание, защото при него стимулът за извършване на престъпления е търсенето на широк отзвук.

Как можем да се борим с тези местни светини? Като се изправим срещу фундаменталистките номенклатури и същевременно насърчаваме и възпитаваме хората в ценностите на толерантността. Трябва да им помагаме да превъзмогнат страха от свободата, защото фанатизмът расте с отчуждението, с неравенството, с невежеството. Трябва да се опитаме да отворим обществата, управлявани от чистите фанатици, да разобличим и победим тенденцията към посредственост и крайности. Забрана на етническото прочистване и обуздаване на крайния национализъм ще бъдат основни задачи на поколението на новото хилядолетие.

Думата „толерантност“ ни се изплъзва, става банална, подложена е на риска да се превърне в безсмислен и изпразнен от съдържание термин. Не може да се толерират войната, несправедливостта и престъпленията. Толерантност не означава да подадеш и другата буза. Не е примирение, не е милостиня. Тя не означава слабост, отстъпки или премълчаване. Няма нищо общо с щедрата снизходителност

на онези, които вярват, че притежават цялата истина, с традиционното и високомерно поведение на самохвалякото, с последователите, приемащи ролята на спасители, които ще освободят на всяка цена човека, нацията или държавата от лошото и греха, независимо че понякога толерират пороците и грешките. Толерантността не е морална заповед. Напротив, тя е средство за борба срещу силното влияние на фанатизма, интегризма, колективната или индивидуалната ревност и страст, както и срещу онези духовни движения и секти, които изповядват саможертвата. Дълбоко в себе си героите и мъчениците са едно и също - в своето невежество те вярват, че с проливането на кръв може да се докаже истината.

Толерантността означава да уважаваш правата на другия, а не да приемаш неговите безразсъдни постъпки. Тя е средство да се живее и възприема животът. Тя е талант, който помага да се виждат и възприемат като собствени различното и различния. Толерантността е едно необходимо начало, което гарантира мирното съжителство с това, което не ни харесва. Защото онова, което ни харесва, няма нужда да се толерира. Толерантността не е нито добра, нито лоша, нито истинска и фалшива. Тя просто е необходима за самите нас. Ако сме толерантни, то е защото търсим най-подходящото за себе си, а не защото трябва да бъдем такива в полза на някакво възвишено начало (Ф. Саватер).

Толерантността, присъща на социалния и политическия ред, е необходима, за да се защитят правата на всеки, който и да е той, където и да се намира, за да се съпоставят заобикалящите ни промени с граници и култури все по-близки, разтегливи и крехки. Промени, които изискват и ще изискват и в бъдеще усилия, за да се превъзмогне например тенденцията да се защитава със зъби и нокти собствената крепост от просящите, емигрантите, бежанците или бездомните само защото богатите нямат тези правни или социални проблеми.

Толерантността се основава на идеята за равните права и разпределението на интелигентността и невежеството в този свят, които не зависят от мястото, цвета на кожата и парите. Тя се основава и на идеята, че всяка тео-

рия, експеримент или мнение, колкото и правилни да са те, означават само сближаване. Толерантността предпочита пъстротата, така както предпочита и диалога, но не дидактичния, който казва какво да правиш, а критичния - в защита на свободата на всеки да съществува, да мисли и да живее както му харесва, да уважава останалите, да не ги разделя, ограничава или измъчва, защото е различен, живее различно и мисли различно от тях.

В крайна сметка толерантността изисква добре да се помисли, преди да се осъди различието, което нарушава спокойствието на нашата „бърлога“, дори да се поощрява то като лична, социална и политическа необходимост.

Друга трудност или проблем, с който се сблъскват човешките права, е остаряването на структурите, които ги гарантират. Още от средата на XX век е известно, че вече не е достатъчно да се декларира правата, за да се осигури тяхната защита. Необходима е намесата на държавата и международните институции за отстраняването на пречките, които затрудняват прилагането им. Необходимо е към декларациите за правата на човека да се добави широк спектър от механизми и институции, които да осигурят тяхната ефективност. Това са два типа гаранции - общи и специфични, правни и институционални, инструменти, предназначени да защитават гражданина в един все по-объркващ се свят.

Сред основните гаранции обикновено се посочват и политическите условия, характерни за правовата държава, като върховенството на закона, политическия плурализъм, разделението на властите. Но в навечерието на новото хилядолетие и два века след възникването на правовата държава обществата трупат недоверие към функционирането на тези гаранции, защото тя, правовата държава, не изпълнява своята функция по задоволителен начин. Няма значение, че днес я изпълнява много по-добре, отколкото през миналия век.

Причините за това са много и сложни, но в по-голямата си част те са плод на глобализацията, която разкрива недостига на традиционни механизми за гарантиране на основните права. Появява се безпокойство, недоверие, което много по-често се основава на възприема-

не и отхвърляне и с малки изключения на рационално познаване на причините.

Докато нашите комуникации, пазари и общества се променят всяка секунда, демократичната държава като средство за гаранция не го прави със същата скорост. С всеки изминал ден тя става все по-тромава и неспособна ловко да се изкачи по стръмнината. Налице е известна умора, апатия, липса на ентусиазъм, усещане, подобно на примирение, че се изкачва планина със стара и счупена кола. Необходимо е нещо, което да ни разтърси, да ни даде нов живот. Има нужда от нови идеи, които да обновят правовата държава, но не знаем още кои са те. Не съществува книга с инструкции, която да ни научи да управляваме бъдещето. Само интуитивно усещаме, че няма да възникне от общата и универсална философия, а като отговор на основните и променящи се обществени потребности.

Това, което знаем, е, че глобални течения ежедневно възпрепятстват контролните механизми на националните държави. Оказва се необходимо, дори спешно, да се даде ново определение за ролята на държавата и да се създадат нови гаранции, като се приспособят традиционните. Държавите не могат да отговорят на предизвикателствата. За какво са ни митническият контрол или мудните действия на правителството, когато изпирането на незаконни капитали и укриването на престъпници се оказва така бързо и леко?

Днес най-великите държавници в света знаят, че правилата на играта са изчезнали много отдавна, а ако някъде са се съхранили, те вече не действат. Структурите ежедневно търпят поражение, тъй като светът се променя, а демокрацията не се променя със същата скорост. Организираната престъпност, сенчестата икономика, корупцията нарастват право пропорционално на атрофията на политическите системи.

Вярно е, че бъдещето винаги тревожи и плаши и че демокрацията винаги е срещала трудности, винаги е трябвало да преодолява преграти. Днес обаче тя трябва да се променя ежеминутно, да се обновява технологически, да се укрепва, да приспособява своите структури към международните, включително и универсалните, потребности в съответния момент.

Демокрацията трябва да се превърне по подходящ начин в „кибердемокрация“, защото бъдещето е в използването на технологията в полза на свободата, социалното равенство и независимостта на гражданина. Затова е необходимо да се изградят динамични, активни и действени международни и държавни институции, позволяващи и гарантиращи свободното движение на хора и спазването на техните права, както и избягване на финансовите сътресения, които за седмици могат да разрушат пазари, а заедно с тях и икономическите, социалните и културните права на хората.

Промяната винаги тръгва от дадена криза. В настоящия момент това е кризата на националната държава, която вече не е достатъчна. Държавите губят суверенитет, а в същото време, за да заздравят вътрешната си легитимност, водят политика на децентрализация. Така печелят легитимност, но се изместват изцяло от международните организации и в частност - от децентрализацията. Всичко това ни води към едно бъдеще с по-гъвкави системи. Вървим към времена, които ще бъдат хибридни, основаващи се на компромиса, лъкатушещи, а не лицемерно праволинейни. Не трябва обаче да забравяме, че правовата държава е гаранция за свободата и не може да се омаловажи, нито да се замести, освен ако друга система не покаже, че гарантира по-добре нашите права.

Демокрацията призовава към създаване на световна система за защита на човешките права, основана на универсалното чувство за отговорност, което помага за ефективна борба с безнаказаността, основана на принципа на ненамеса и защитена от границите на държавата. Нужен е международен наказателен съд, който да притежава правомощията да прилага писаното право на международно равнище, да осъжда чрез законите геноцида, престъпленията срещу човечеството, големите нарушения на законите, да затваря виновните управници. Защото след глобализирането на правата трябва да се глобализират и гаранциите, да се интернационализира борбата за правова държава.

В този смисъл решението за създаване на „международен наказателен съд“ има по-голямо значение, отколкото повечето хора пред-

полагат. Човечеството трябва да има ефективна и демократична международна съдебна инстанция срещу безнаказаността, която да укрепя системата за защита на основните права. Понастоящем във функционирането на международните институции и глобалната политика има известен демократичен дефицит. Очевидно няма да е лесно създаването на демократични международни структури, компетентни да съдят света. След студената война не само трябва да се сложи ред в международната политика, но и за първи път това трябва да се направи глобално. И ако от известно време тези цели се поставят като необходимост, тяхното постигане ще е още по-нужно в бъдещето, което ще изисква от демократичната власт да разрешава конфликтите и проблемите на един свят, който се намира в условия на бързи, сложни и дълбоки преобразувания.

Планетарните проблеми *безработица, беглост, организирана престъпност, фундаменталистки движения, унищожаване на околната среда* не се решават с едно обаждане по телефона. Твърде глобални са и могат да бъдат посрещнати единствено от демократичните държави, но само по пътя на диалога, компромиса и съгласието, чрез ново законодателство. Трябва да се обнови традиционната представа за правото. Държавите ще придобиват все по-интернационален характер и което е по-важно и трудно - ново поведение, защото традиционно функциониращите демократични власти (не са идеални, но са необходими) служат само за да ни кажат очевидното. Политиката ще има значение, ако предлага нови перспективи. Например борбата срещу бедността е материален и правен въпрос и се насочва срещу политически норми и мерки, национални и международни икономики не защото бедността е морално укорима, а защото е несправедлива.

Казано накратко, разрешили сме някои конфликти, но не сме намерили чудодееен балсам, способен да предотврати възникването на нови в един взаимно обвързан свят, в който по-голямата част от държавите отслабват и не могат да направят много сами за себе си. Остава единствено алтернативата за съвместна работа, за да посрещнат предизвикателствата, с ко-

ито се сблъскват и които са твърде големи, твърде значими и глобални само за една страна. Затова догматичната концепция за правото, за разделението на властите или поддържането на схващането за законодателство, закотвено в националните рамки, се оказват излезли от употреба идеи.

Вярно е, че при тези промени гражданинът става все по-неориентиран и в много случаи няма и най-малка представа кой е органът или компетентната институция за разрешаването на неговия проблем или оплакване. Вече нищо не се знае със сигурност. Институциите за разрешаване на конфликтите стават все по-разнообразни, по-неопределени, по-объркани. Все по-трудно е да се разбере кой притежава правомощията и властта за намеса, регулиране и вземане на решения. Все по-невъзможно е да научим към кого да се обърнем, за да ни помогне. Безполезно е да се оплакваме - трябва да поемем отговорност пред технологичния напредък. Ползата от универсализацията на демокрацията и основните права - най-благородния компромис, който съвременността е донесла със себе си, не подлежи на дискусия. Не трябва да се мисли за алтернатива, а за това как в условията на глобализация можем да решим

проблемите, как да напредваме и преодоляваме препятствията, пред които се изправяме, как да гарантираме демократичните завоевания в това „глобално казино“, защото сме отговорни за собствената си съдба.

Демократичната държава трябва да е готова да се изправи пред новите реалности, да съдейства за развитието на системи за гаранции, като ги приспособява към новите условия, социалната действителност и промяната. Тя трябва не да е пречка за тяхната естествена еволюция, а обратно - да институционализира и поощрява промените, като насърчава демокрацията да изпълни функцията си за преобразуване на обществото, водейки го към по-свободно и справедливо съвместно съществуване.

Без съмнение и както винаги нашият основен враг е скептицизмът или конформизмът, т.е. убеждението, че няма гаранции за нищо. А тях ги има, дори да са временни или непълни. Бъдещето се изпълва с минало, а ние живеем така, сякаш всеки миг е последен. Нуждаем се от малко повече искреност в едно настояще, което е под постоянно напрежение.

Проф. д-р Антонио Ровира

ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН

Демократичните европейски държави отдават все по-голямо значение на извънсъдебните средства за спазване на правата на човека, допълващи или съпътстващи по-скъпата и по-бавната съдебна, административната и другите действащи форми на защита. Сред тях с по-дълга или по-кратка традиция в отделните държави се откроява институцията *омбудсман*.

Основната функция и предназначение на омбудсмана и на сходните с него институции е да наблюдава административната дейност в държавата и да бъде възпиращ фактор срещу злоупотребите с властта, срещу корупцията и произвола, накръняващи правата на човека, да помага за възстановяване на накрънени от държавата или нейни служители права на частни лица и да създава атмосфера на зачитане на правата на човека и автономността на обществото. В редица страни институцията *омбудсман* се е утвърдила като част от механизма за свободно и гарантирано упражняване на човешките права.

Омбудсман или подобни на нея институции са създадени и функционират в Австрия, Белгия, Дания, Холандия, Великобритания, Германия, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Кипър, Малта, Норвегия, Португалия, Швеция, Швейцария, а така също в редица страни от Централна и Източна Европа - Полша, Унгария, Македония, Румъния, Словения, Босна и Херцеговина, Хърватска, и в някои бивши съветски републики - Грузия, Латвия, Литва, Русия и Узбекистан.

Най-общо функцията на омбудсмана се осъществява от едно или повече лица с общи или специални компетенции, на национално и/или регионално и местно равнище. Първоначално институцията възниква в **скандинавските страни** (за пръв път такава е учредена в Швеция: през 1713 г. - кралски омбудсман, а през 1810 - и

парламентарен), откъдето произхожда и наименованието *омбудсман*², и в своя класически вид се утвърждава като конституционен или извънконституционен орган, оправомощен от парламента да бъде пазител на правата на частните лица срещу накръняващите ги действия на държавната администрация.

Институцията *парламентарен омбудсман* в **Швеция** днес е конституционно закрепена. Тя се състои от четирима омбудсмани, избирани от шведския парламент с четиригодишен мандат, при възможност за преизбиране. Не съществуват никакви особени изисквания по отношение на образованието или професията, а от 1941 г. - и на пола. Шведският омбудсман може да получава и разглежда жалби от всяко лице, в т.ч. от граждани на друга държава, като няма изискване преди това да са изчерпани съществуващите правни и административни средства за защита. По случай, по който са изминали повече от две години преди подаването на жалба, омбудсманът извършва проверка само ако е засегнат обществен интерес. Ако даден случай се разглежда от съда, омбудсманът отлага своята проверка до постановяване на решение. Сферата на действие на шведските омбудсмани обхваща цялата гражданска и военна администрация, съда, държавните предприятия и частноправните субекти, когато последните изпълняват държавни задачи. Изключени от тази сфера са правителството, министрите, депутатите в централните представителни органи и до известна степен Шведската национална банка. В своята дейност омбудсманите са независими и имат достъп до всякаква информация и документи, както и право на достъп до контролираните институции. Те могат да отправят предложения до държавните органи, но без да се намесват пряко в решенията на съда или администрацията. По

² *Ombudsman* (швед.) - пратеник, посредник, лице, към което се отправят оплаквания и молби (бел. ред.).

всяка проверка се изготвя доклад, а ежегодно - общ отчет пред парламента.

По подобие на шведския модел, с едни или други отклонения и акценти, са създадени и действат институциите в Норвегия, Дания, Финландия, Холандия, а от по-ново време - в Испания и Португалия. Така например омбудсманът в **Норвегия** също се избира от парламента след всеки нови парламентарни избори за срок от четири години, но трябва да отговаря на определени изисквания - навършени 30 години, висше юридическо образование. Мандатът му може да бъде прекратен по всяко време по решение на парламента, взето с квалифицирано мнозинство 2/3. От сферата на неговите правомощия са изключени въпросите, които се разглеждат в парламента, решенията на правителството, съдебната власт, Сметната палата и отбраната. Той разполага с ограничени правомощия по отношение на местната администрация. По принцип жалба до омбудсмана може да се подава само ако са изчерпани всички други средства за защита. Срокът за подаване на жалба е едногодишен, но след изтичането му, омбудсманът може сам да инициира проверка.

Институцията във **Финландия**, съгласно конституцията от 1919 г., включва парламентарен омбудсман - „личност, известна с превъзходните си познания по право“, заместник-омбудсман и помощник на омбудсмана, избирани от парламента с абсолютно мнозинство за срок от четири години. Омбудсманът не разполага с правомощия относно изпълнението на служебните задължения на президента и депутатите в парламента. Подаването на жалба става в свободна форма и е безплатно. Проверки могат да се предприемат по жалба или служебно. Ежегодният доклад пред парламента съдържа отчет за извършената дейност, както и за положението в съдебната власт и забелязаните нередности в законодателството.

Националният омбудсман на **Холандия** се назначава от Долната камара на парламента по предложение на вицепрезидента на Държавния съвет, на председателя на Върховния съд и на президента на Общата сметна палата. Мандатът му е 6 години. Постът е несъвместим с участие в централни представителни органи, в

правителството, както и с каквато и да е държавна функция или работа като адвокат, процесуален пълномощник и нотариус. Ежегодният отчет се представя на двете камари на парламента и на министрите.

Омбудсманът в **Австрия** - Народна правозащита, е независим висш федерален орган и включва трима омбудсмани, които се избират от Долната камара на парламента за срок от 6 години без право на преизбиране. Установена е несъвместимост с участие във федералното или в провинциално правителство, в каквото и да е орган на народно представителство, както и с упражняването на каквато и да е друга професия. Детайлно са уредени взаимоотношенията на омбудсмана с наблюдаваните институции. При даване на препоръки съответният административен орган, до който са отправени, е длъжен в срок от 8 седмици да ги изпълни или писмено да се мотивира защо не ги е изпълнил. Инструментариумът на омбудсмана се допълва от правото да подаде иск пред Конституционния съд за противоконституционност на законови разпоредби.

По-младите южноевропейски демокрации (Испания и Португалия), следвайки в общи линии скандинавския модел, също въвеждат институцията на омбудсмана, като я закрепват в своите конституции. В **Кралство Испания** народният защитник като висш пълномощник на парламента - Генералните кортеси, се назначава от тях за защита на основните права и свободи. Той упражнява надзор над дейността на администрацията и се отчита пред парламента. По особено важни причини (например присъда от наказателен съд) двете камари на парламента могат да приемат решение за преждевременното му отзоваване. Упражняваният от него надзор може да се простира върху функционирането на цялата държавна администрация, включително и върху държавните предприятия. Съответните административни органи са длъжни в срок от 15 дни да съобщят становището си по неофициалната процедура за предварителна проверка. Според досегашната практика повечето случаи се уреждат чрез посредничество между засегнатото лице и административния орган. Наред с традиционните правомощия испанският народен защитник

има право да оспорва конституционността на законови разпоредби пред Конституционния съд и да внася в Конституционния съд жалби за нарушаване на основни права, включително и срещу съдебни решения.

С по-големи отклонения от практиката в утвърдените западноевропейски и в по-младите южноевропейски демокрации по отношение на избора, статуса и правомощията се характеризират институциите във Великобритания и Франция. Парламентарният пълномощник за администрацията във **Великобритания** се назначава от кралицата по предложение на правителството. Неговият мандат изтича с изтичането на календарната година, в която той навършва 65 години, или когато кралицата го освободи - по негово желание или по инициатива на двете камари на парламента. Той няма правомощие да наблюдава цялата държавна администрация. Извън сферата на неговата дейност са административните ведомства и институции на Северна Ирландия, както и актовете на правителството, парламента и съдебната власт. Жалбите се предават на парламентарния комисар чрез депутатите в парламента. Проверките, които той извършва, не са публични, но комисарят отчита ежегодно забелязаните от него нередности и дейността си пред двете камари на парламента. В случай че дадено държавно ведомство не предприеме никакви мерки за отстраняване на констатираните от парламентарния пълномощник нередности от административен характер, парламентарът има право да предприеме съответни мерки.

Медиаторът във **Франция** може да се разглежда като специфична проява на институцията *омбудсман*. Той е преди всичко посредник между гражданите и администрацията. Назначава се от Министерския съвет (фактически от президента) за срок от 6 години без право да бъде преназначаван на тази длъжност. Неговият пост е несъвместим с депутатски мандат в парламента, но не и с членство в съвет на департамент или муниципалитет (ако при назначаването му за медиатор е заемал този пост), нито с упражняването на неговата професия. Веднъж назначен, медиаторът е независим и не може да бъде сменяван по време на мандата си от правителството. Медиаторът е опра-

вомощен да оценява действията на правителствените служби, местните власти, държавните учреждения и други органи, осъществяващи административни функции по отношение на взаимодействието им с обществеността. Медиаторът може да действа само при подадена жалба срещу неправилно функциониране на административен орган или срещу несправедливо негово решение. Той има право да прави препоръки и да определя срокове за действие. В случай че не получи удовлетворителен отговор или съответна реакция, има право да даде гласност на своите предложения, да инициира дисциплинарни процедури срещу всяко отговорно лице или дори да предаде случая на наказателен съд.

Във **Федерална република Германия** напълно отсъства институцията *омбудсман* в разглеждания по-горе смисъл. Присъщите за нея функции се осъществяват от парламентарната Комисия по петициите (комисия, разглеждаща молбите и жалбите, които всеки може да отправя до народното представителство) и обособеното административно правосъдие. Наред с това гражданите могат да подават индивидуални жалби до Конституционния съд. В Германия обаче по силата на специална конституционна разпоредба (чл. 45б от Основния закон, нов текст, приет по повод присъединяването на страната към НАТО) и въз основа на федерален закон, действа специален пълномощник на Бундестага по въпросите на отбраната с цел защитата на основните права и като помощен орган на федералния парламент при упражняването на парламентарен контрол. Пълномощникът се назначава за петгодишен срок от президента на републиката, след като той в резултат на тайно гласуване в Бундестага е получил подкрепата на мнозинството от всички негов членове. Изискванията за избираемост са: 35 навършени години, поне една година служба в армията, несъвместимост с други държавни или професионални дейности. Има статут на федерален министър. Всеки войник има право да се обърне лично и пряко към пълномощника. Пълномощникът може да действа и по собствена инициатива, по указание на Бундестага или на Комитета по отбрана. При осъществяване на своите правомощия той има

право да изисква от федералния министър на отбраната и от всички негови подчинени учредения и лица да отговарят на запитванията му и да му предоставят достъп до информация. Ежегодните му отчети се обсъждат на пленарно заседание на Бундестага.

В последните години институцията *омбудсман*, позната под наименованието *народен защитник*, намира все по-голямо разпространение в **Латинска Америка**.

В **Канада** - провинция **Квебек**, е създадена институцията *обществен защитник*, която действа успешно за защита на правата на човека и за развитие на гражданското общество, а в **Онтарิโอ** - *омбудсман*.

В **Централна и Източна Европа**, както и в редица бивши съветски републики институцията *омбудсман* вече е широко разпространена. **Полша** е първата държава, в която тя е въведена, при това още при действието на стария режим. Първият пълномощник за защита на правата на гражданите встъпва във функциите си от 1.I.1988 г. по силата на специален закон от 15.VII.1987 г., чиито основни разпоредби се инкорпорират в полската конституция през 1989 г. Въпреки атаките от страна на много политици и скептицизма на немалка част юристи усилията за утвърждаване на институцията в Полша се увенчават с успех и опитът ѝ заслужава сериозно внимание. Полският омбудсман следва класическия скандинавски модел на институцията. Той се избира от Долната камара на Сейма със съгласието на Сената за четиригодишен срок без право на преизбиране. Изискват се полско гражданство, юридически знания и професионален опит, добро име сред обществеността, политическа и идеологическа неутралност, несъвместимост с други служби и постове. Той се ползва с широки компетенции по отношение на административните органи и всички организации, които с действията си засягат граждански права и свободи или основни принципи на справедливостта. Пълномощникът може да действа както по молба в свободна форма, подадена от граждани, техни организации, от органите за местно самоуправление, така и по собствена инициатива. Той може да извършва дадена проверка самостоятелно, да разпорежда тя да бъде извър-

шена изцяло или частично от държавни контролни органи, или пък да се обърне към парламента с искане той да възложи извършването на проверката. Наред с препоръките и предложенията, които отправя, пълномощникът може да поиска откриването на гражданско, наказателно или административно производство с негово участие, както и извънредно преразглеждане на дело. Също така има право да иска от Конституционния съд тълкуване на законите, а от Върховния съд - да се произнася относно сферата на приложение на даден закон.

В конституциите на редица други страни също се предвижда институцията *омбудсман*: в **Унгария** - парламентарен пълномощник за правата на гражданите, в **Словения** - защитник на правата на гражданите, в **Латвия** - Национална служба по правата на човека, в **Румъния** - адвокат на народа.

В **Грузия** със закон от май 1996 г. е учредена институцията *защитник на обществото*, избран с обикновено мнозинство от всички членове на парламента за петгодишен срок.

По подобен начин е създадена институцията *пълномощник по правата на човека* в **Русия** (със закон от февруари 1997 г.) с цел да способства за възстановяването на накърнени права, за подобряване на законодателството и привеждането му в съответствие с международното право, както и за проучване на жалби, подадени срещу централни или местни органи на управление. Освен ежегодните доклади за извършена дейност пълномощникът може да прави специални доклади за спазването на правата и свободите на гражданите, които подлежат на обнародване.

Сходно е положението в **Узбекистан**, където съгласно чл. 1 от закона, приет през април 1997 г., пълномощникът на парламента е „длъжностно лице, упълномощено да осигури парламентарен контрол върху ефективното спазване на действащото законодателство по правата на човека в Република Узбекистан от страна на държавните органи, органите на самоуправление на гражданите, от предприятията, учреденията, организациите, обществените обединения и от длъжностните лица“.

В **Литва** по силата на конституцията и три закона, приети през 1994-1995 г., действат пет

парламентарни омбудсмана: двама за разследване на държавни служители, един за разследване на служители в армията и двама за разследване на служители в местната администрация, чиято основна задача е проучване на жалби във връзка със злоупотреби с властта и с бюрокрацията. В последно време се дискутира евентуалното създаване на омбудсман за равенството в половете, за правата на детето и за правата на човека.

Шведският модел преобладава до голяма степен и при институцията *омбудсман* в **Република Хърватска** с някои отклонения, като: наблюдение и върху дейността на членовете на органите за местно самоуправление, липса на имунитет и др.

Отчитайки изключителната важност на тази институция, **Съветът на Европа** приема Препоръка R (85) 13 от 23.IX.1985 г. относно институцията *омбудсман* и Резолюция (85) 8 от 23.IX.1985 г. относно сътрудничеството между омбудсманите в държавите-членки и между тях и Съвета на Европа.

Проведени са шест кръгли маси, организирани от Съвета на Европа, на които е подчертана необходимостта от създаването на подобни институции в държавите, в които такива механизми все още не функционират. Създаден е механизъм за сътрудничество между омбудсманите на държавите-членки.

В рамките на **Европейския съюз** Маастрихтският договор (подписан през 1992 г., в сила от ноември 1993 г.) предвижда въвеждането на институцията *омбудсман*, избран от Европейския парламент. Функцията на омбудсмана е да разглежда жалби от граждани на държавите-членки на Европейския съюз и постоянно пребиваващи в съюза физически и юридически лица от трети страни срещу прояви на лошо администриране от страна на европейските институции или органи. Европейският омбудсман може да събира сведения както на базата на жалбите, постъпили до него или до член на Европейския парламент, така и по своя инициатива.

Европейският парламент избира за омбудсман гражданин на държава-членка на Европейския съюз, който притежава всички граждански

и политически права, може да гарантира за своята независимост и отговаря на изискванията за заемане на длъжността *висш магистрат* в собствената си държава или да има призната компетентност и опит в осъществяването на дейността на омбудсман. В обсега на дейност на европейския омбудсман са само институциите на Европейския съюз, но не и националните институции, и те са длъжни да предоставят изискваната от тях информация и да осигуряват достъп до всички документи, освен ако не се позоват на основание за секретност на някои от тях. След приключване на разследването омбудсманът изпраща доклада си до парламента и до институцията, която е била подложена на разследване, и информира жалбоподателя за изхода от подадената от него жалба.

През 1995 година беше избран първият европейски омбудсман - г-н Якоб Зьодерман, заемаш този пост и в момента.

НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ИНСТИТУЦИЯ С КОНТРОЛНИ И НАБЛЮДАВАЩИ ФУНКЦИИ В БЪЛГАРИЯ

През последните години България прави значителни стъпки към утвърждаване на правова държавност и автономно, активно гражданско общество като неин фундамент. Този процес обаче не гарантира автоматично и достатъчно ефективно ненакърнимостта на правата на човека, поради което неизбежно се налага търсенето и въвеждането на нови механизми - правни, институционни, регулационни. Проблемът е не само в осигуряването на автономна от държавата частна сфера, а в много по-голяма степен и в осигуряването на средства за противодействие срещу всяка държавна намеса, накърняваща автономността на личността или обществото, за възстановяване на накърнени основни права и свободи и за създаване на атмосфера за тяхното зачитане, както и за по-ефикасно и навременно противодействие на проявите на корупция и последиците от тях. В условията на неукрепналата българска демокрация този проблем не може

да бъде решен успешно само с действието на съществуващите гаранции и механизми за защита.

Изграждането на ефективни институции за гарантиране на правата на човека представлява един от основните критерии за членство в Европейския съюз, формулирани на срещата на Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. В отговор на тези изисквания в Националната стратегия за присъединяване на Република България към Европейския съюз е включено укрепването на независимите институции за защита на правата на човека. Въвеждането на институции от типа на омбудсмана на национално и местно равнище би могло да ги превърне в допълнителна гаранция срещу административен произвол и за свободно упражняване на човешките права.

ДЕЙНОСТТА ПО РАЗРАБОТВАНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА БЪЛГАРИЯ

В настоящото издание са представени концепция и предложение за законопроект за въвеждане на институцията *народен защитник и гражданските посредници* в България. Те са резултат от продължителна проучвателна работа на Правната програма на Центъра за изследване на демокрацията, извършена в периода 1998-2000 г. в рамките на процеса *Коалиция 2000*, и в най-голяма степен отразяват мненията и препоръките, отправени при многобройните публични обсъждания, срещи и консултации с български и чуждестранни експерти, политици, представители на държавни институции и неправителствени организации.

Още в началото на 1998 г. Правната програма на Центъра за изследване на демокрацията започна да проучва необходимостта и възможностите за въвеждане на институцията *омбудсман* в България. Създадена бе работна група, в чийто основен състав се включиха:

Борислав Белазелков - съдия във Върховния касационен съд, преподавател в СУ „Св. Кл. Охридски“;

Мария Йорданова - доктор по право, адвокат, ръководител на Правната програма на Центъра за изследване на демокрацията;

Силви Чернев - доктор по право, адвокат, зам.-председател на Арбитражния съд при БТПП.

При изготвянето на първоначалния вариант на концепцията активно участваха Кина Чутуркова, председател на отделение във Върховния касационен съд, Христо Георгиев от Министерството на външните работи и Ана Банкова, прокурор във Върховната административна прокуратура.

В работата по законопроекта взеха участие и експерти *ad hoc* - специалисти по конституционно право, практикуващи юристи, представители на държавни институции и общини, медии, неправителствени организации.

В началния етап на дейността по разработване на концепция и законопроект за България бяха проучени съществуващата законодателна уредба и опитът от функционирането на институцията *омбудсман* в редица класически и нови демокрации. В хода на подготовката на законопроекта и след съставянето на неговия първоначален вариант се проведеха срещи и дискусии с:

- френския медиатор на републиката - г-н Бернар Стази, федералния медиатор на Белгия - г-н Пиер-Ив Моне, обществен защитник на Квебек (Канада) - г-н Даниел Жакоби, румънския адвокат на народа - г-н Мирча Молдован, парламентарния защитник при Върховния съд на Молдова - г-н Константин Лазар (през 1998 г.);
- главния парламентарен омбудсман на Швеция - родината на тази институция, г-н Клаес Еклунд (през 1999 г. и 2000 г.);
- парламентаристи от Испания, народния защитник на Испания - по това време г-н Алварес де Миранда, и неговия първи заместник - проф. Антонио Ровира (през 1999 г.);
- представители от Парламентарния център на Канада, г-н Патрик Робарде - директор по правните въпроси и изследванията в кабинета на омбудсмана на Квебек, и г-н Патрик Бойър - експерт по установяване

на институцията *омбудсман* (през 1999 г. и 2000 г.).

На основата на положителните резултати от усилията на *Коалиция 2000* за установяване на обществени посредници и граждански наблюдатели в отделни общини (Шумен, Плевен, Копревщица и др.) и на други неправителствени организации (пилотните проекти за установяването на института на обществения посредник в пет общини, осъществени от Центъра за социални практики) към първоначалния вариант на законопроекта бе разработена нова част, регламентираща организацията, правомощията и дейността на институцията *гражданс-*

ки посредник, избран от общинските съвети. Това е опит да се отговори на назрелите обществени потребности за по-ефикасно противодействие на корупцията и злоупотребите с власт по места и за зачитане на човешките права.

Законопроектът бе представен за публично обсъждане (ноември 1999 г.) в парламентарната Комисия по правата на човека, вероизповеданията и по жалбите и петициите на гражданите с участието на български и чуждестранни експерти.

Мария Йорданова

*Ръководител на Правната програма
на Центъра за изследване на демокрацията*

ВЪВЕЖДАНЕТО НА ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН В БЪЛГАРИЯ

§ 1. НАРОДЕН ЗАЩИТНИК И ГРАЖДАНСКИ ПОСРЕДНИЦИ - КОНЦЕПЦИЯ ЗА ЗАКОНОДАТЕЛНА УРЕДБА В БЪЛГАРИЯ

А) НАРОДЕН ЗАЩИТНИК

Виждането в полза на въвеждане на институцията *народен защитник (омбудсман)* в България е съобразено преди всичко със съществуващите в страната потребности и обществени нагласи, политически и конституционноправни реалности. То се основава също така и на сравнителното изследване и осмисляне на чуждия опит. Макар че най-добрият вариант за създаването в България на такава институция, разполагаща с необходимия авторитет и предпоставки за ефективност, би бил чрез конституционноправното ѝ закрепване, се налага мнението, че на настоящия етап една процедура по изменение на конституцията би означавала изключително голям разход на време и усилия за дебати върху една все още недостатъчно позната в страната фигура и липсваща традиция. Затова, предложението е институцията да бъде създадена със специален закон. В подкрепа на изложеното становище са следните аргументи:

- Създаването на омбудсман в европейските страни, както показва досегашната практика, става или чрез закон, или по конституционен път, като няма пречка (примерът с Полша) една институция, създадена със специален закон, впоследствие да се конституционализира;
- Институцията *омбудсман* според предлаганото виждане не е орган с властнически компетенции и с нейното въвеждане няма да се засегне принципът за разделение на властите, поради което не е на-

ложително, съгласно основните начала на Конституцията на Република България (чл. 1, ал. 2), да бъде предвидена в нея;

- Основните принципи на специалния закон за въвеждане на омбудсман имат опора в основните конституционни принципи и начала - правата на личността, нейното достойнство и сигурност, въздигнати във върховен принцип (Преамбюла), принципа на правовата държава, управлявана според конституцията и законите на страната и задължена да гарантира живота, достойнството и правата на личността и да създава условия за свободно развитие на човека и гражданското общество (чл. 4), принципа на свободното пазарно стопанство, основаващ се на изискването законът да създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност (чл. 19, ал. 1 и 2);
- При такъв подход на детайлна законодателна уредба подлежат целите, сферата на действие, статусът, правомощията, функциите, процедурите и организацията на работа на институцията, като при това се отделя и специално внимание на взаимоотношенията ѝ с конституционните органи, осъществяващи държавната власт.

Бъдещият закон следва да бъде съобразен както с конституцията, така и с действащото законодателство, за да се осигури максимално широко и ефективно легално поле за възложената дейност на предлаганата институция.

Представеният вариант за законопроект предвижда въвеждане на институция с работно наименование *народен защитник* и се основава на класическия модел на омбудсман от скандинавски тип, обогатен с нововъведения от съвременните му варианти, осъществени в европейските страни, както и с виждания за необходими и възможни специфики на институцията в българските условия.

1. Основно предназначение, сфера и предмет на дейност

Създаването на институцията *народен защитник* цели създаването на нов вид гаранция за спазването на основните права и свободи на гражданите и техните организации наред със съществуващите механизми за защита: традиционните парламентарни механизми (и преди всичко парламентарните комисии), конституционното правосъдие, съдебния и административния контрол, медиите, неправителствените организации на гражданите. Замисълът за формирането на тази нова институция дава отговор на неизбежния въпрос за причините, които я налагат, за съотношението ѝ със съществуващите механизми и разграничаването ѝ от тях.

В съвременния свят все повече нараства влиянието и сферата на действие на администрацията на всички равнища на осъществяване на държавната власт. Все повече органи на централното и местното управление с действията си, забележимо или не, ежедневно засягат частните лица - физически и юридически. Съществуващите механизми невинно са в състояние да осигурят бърза, навременна, ефикасна и леснодостъпна защита на засегнатите от всевластието на администрацията. Оттук и необходимостта от нов механизъм, който не дублира функциите на съществуващите, а може да действа паралелно с тях, да допълва дейността им, да инициира пряко или индиректно намесата им, а в определени случаи - и да бъде тяхна алтернатива.

Основното предназначение на институцията *народен защитник* ще бъде да гарантира по-ефективно правата и свободите на частните лица, като при тяхното накръняване в една или друга степен от действието на публичните власти предлага вземането на мерки за преустановяване на накръняването на права, за възста-

новяване на причинени щети, както и за създаване на условия за безпрепятствено и ефикасно осъществяване на правата и свободите. Народният защитник ще изпълнява своето основно предназначение, като наблюдава управлението на обществените процеси и следи за дейността на органите на публичната власт.

Основното предназначение предопределя предмета и сферата на действие на институцията. Най-общо сферата на действие се очертава от пресечните точки на държавата и гражданското общество. В предмета на дейност попадат всички онези случаи, в които са нарушени границите между публична и частна сфера, присъщи на правовата държава, или казано с други думи, когато органите на публичната власт или недържавни институции, на които е възложено осъществяването на публични функции, при осъществяването от тях дейности и услуги нарушават законодателно закрепени и международно признати частни права и свободи или не създават необходимите условия за тяхното свободно упражняване.

Става дума следователно за наблюдение и своеобразен контрол върху една твърде широка сфера, обхващаща управлението на обществото като цяло: 1) осъществяването на изпълнителната власт или администрацията в тесен смисъл; 2) организацията и управлението на администрацията на съдебната власт и 3) всяко осъществяване на публична дейност.

По обясними причини от сферата и предмета на действие на народния защитник следва да се изключат определени институции и отношения между публичната и частната сфера:

- На първо място, това са висшите държавни органи - Народното събрание, президентът, Конституционният съд и Висшият съдебен съвет. Достатъчно основание за изключването на първите два органа представлява тяхната непосредствена демократична легитимация. Относно Конституционния съд основанията произтичат от статуса му на независим, висш конституционен орган, поставен функционално и организационно извън трите власти, и от ролята му на пазител на конституционноправния консенсус, призван да защитава конституцията и да баланси-

ра при упражняването на държавната власт от органите, поставени на „върха“ на трите власти. Конституционноправният принцип за независимост на съдебната власт налага изключването на органа, който я формира.

- На второ място, това са дейностите, свързани с осъществяването на съдебната власт от съда, прокуратурата и следствието, както и с националната сигурност и външната политика на страната.

2. Статус

Личностна институция

Независимо от наименованието, което може да се приеме - *омбудсман, парламентарен пълномощник, комисар за граждански права, народен адвокат, народен защитник, посредник* и т.н., това е винаги личностна институция. Както показва чуждата практика, броят на лицата, осъществяващи функцията, може да бъде различен и е възможно разпределение на функциите между тях по различни критерии - например с общи или специални компетенции, сфера на дейност на национално и/или местно равнище и т.н.

За България, в етапа на създаване и утвърждаване на институцията, би било удачно това да е едно лице, което отговаря на определени задължителни изисквания - българско гражданство, пълна политическа необвързаност, високи професионални постижения, навършена определена възраст и съответно горна възрастова граница, задълбочени познания в областта на националното, международното и европейското право, висше образование, несъвместимост с изпълнението на каквато и да е държавна служба или обществена функция през времетраенето на мандата. Желателно е това да е лице, което разполага с доверието на широки обществени кръгове и има качества, които ще му позволят да спечели и да разширява това доверие - висок граждански морал, ангажираност с идеите на хуманизма, демокрацията и справедливостта.

Парламентарна институция

Успешното изпълнение на задачите, които стоят пред институцията, и авторитетът, от който

тя безспорно се нуждае, предполагат правомощията ѝ да произтичат пряко от върховния орган на народно представителство. Такава е и по-често срещаната практика в страните с действащи институции на омбудсман. Логично е и в България, като парламентарна република, изборът да се осъществява пряко от парламента, в съответствие с неговото правомощие да избира ръководителите на институции, определени със закон (чл. 84, т. 8, Конституция на РБ).

Във връзка с парламентарния произход на народния защитник се предвижда той да се отчита пред Народното събрание веднъж годишно, което би създало висока степен на публичност и прозрачност на дейността му и резултатите от нея. Този ефект ще рефлектира положително и върху всички онези институции на публичната власт, които не зачитат в достатъчна степен правата и свободите на частните лица.

За да се осигури по-голяма отговорност при поставяне на кандидатурите и възможност за избор между няколко, отговарящи на всички изисквания, кандидатури, се предвижда предложение за избор на народен защитник да имат право да правят президентът, Висшият съдебен съвет и председателят на Конституционния съд, както и определен, разумно голям брой пълнолетни български граждани - 20 000.

Правителството (съответно министър-председателят) не е сред кръга на конституционните органи, разполагащи с право на предложение за народен защитник, тъй като в условията на парламентарното управление то разполага с подкрепата и доверието на мнозинството в парламента, което, така или иначе, ще има решаващата дума при гласуването на направените предложения и окончателния избор.

Посоченият вариант за издигане на кандидатури за народен защитник би спомогнал да се смекчи политизирането на парламентарния дебат и на самия избор, както и да се избегне превръщането на една парламентарна по-замисъл институция в правителствена. Същевременно с него се цели създаването на условия за издигане на конкурентоспособни кандидатури, за алтернативност на избора, за подбор на по-добрата кандидатура.

Избор и мандат

Изборът на народен защитник от Народно-то събрание следва да е пряк и доколкото в действащата Конституция няма друга възможност - с обикновено мнозинство. Ако институцията се утвърди и оправдае надеждите, които ѝ се възлагат, би могло да се мисли за конституционни промени, включително и за въвеждане на квалифицирано мнозинство за избора, респ. за отзоваването на народния защитник. Защото на колкото по-широк консенсус между парламентарно представените обществено-политически сили се опира тази институция, толкова по-големи са гаранциите за независимостта ѝ от отделни институции или кръгове, за доверието към нея и за ефективно изпълнение на възложените ѝ функции. Като втори вариант е предвидена и възможността за избор с квалифицирано мнозинство от 2/3 от присъстващите народни представители, който може да бъде приет, ако целият закон бъде гласуван с мнозинство 2/3 от присъстващите народни представители.

Народният защитник следва да има определен мандат - 5 години, който с оглед на гарантиране на неговата независимост е асинхронен, т. е. не съвпада с този на избирация го орган. Броят на мандатите е ограничен до два.

За демократичния характер на институцията и като гаранция за добросъвестното осъществяване в пълен обем на предвидените ѝ правомощия се предвижда възможност за отзоваване на народния защитник при несправяне със задълженията му по реда, по който той се избира.

Предвидени са други основания за предсрочно прекратяване на пълномощията на народния защитник извън случая на отзоваване по аналогичен начин с тези за прекратяване на депутатския мандат, изброени в чл. 72, ал. 1 от конституцията, а именно: подаване на оставка, влизане в сила на присъда за умишлено престъпление от общ характер, смърт или настъпване на недееспособност. При освобождаване на народния защитник от длъжност поради изтичане на срока, за който е избран, той

продължава да изпълнява правомощията си до встъпване в длъжност на следващия народен защитник.

Независимост и имунитет

При осъществяване на своите основни функции народният защитник следва да се подчинява само на конституцията, законите, международните договори и споразумения и да се ръководи от собствената си съвест и морал. За тази цел е необходимо законодателно да се гарантират неговата автономност при изпълнение на възложените му функции и пълната му независимост от каквито и да са органи и указания.

Едно от условията за гарантиране на независимостта на институцията е на лицето, което я олицетворява, да бъде предоставен имунитет, като на народен представител.

Бюджет и организация на дейността.

Административна служба на народния защитник

Бюджетът на институцията следва да се определя от Народното събрание или като част от бюджета на самото Народно събрание, или като самостоятелна част от държавния бюджет. Във всички случаи органите на изпълнителната власт - Министерският съвет и Министерството на финансите, не бива да имат компетенции в процеса на съставяне, изпълнение и отчитане на бюджета на народния защитник. Предложението е въпросът да се реши по начин, сходен със самостоятелността на бюджета на съдебната власт³. Решението трябва да дава възможност за осъществяване на основните функции на народния защитник, да не го поставя в каквато и да е зависимост от други фактори. Няма място за опасения от злоупотреби, тъй като дейността на народния защитник е публична по всяко време, а годишният му отчет пред парламента ще включва и раздел за направените разходи.

В представения законопроект се предвижда в своята дейност народният защитник да се подпомага от секретари и административна служба, да приема вътрешни правила за рабо-

³ Вж. Решение №18 от 16.XII.1993 г. по конст. дело №19/93 на Конституционния съд на Р България, „Държавен вестник“, бр. 1/94.

та на своята канцелария, да назначава и уволнява служителите в нея, да определя правомощията и възнагражденията им. Предлага се неговото възнаграждение да се приравни към възнаграждението на съдия от Конституционния съд. Възприето е положението на служителите в административната служба да се придаде статут на държавни служители.

3. Правомощия, основни принципи и процедури в осъществяване на дейността на народния защитник

Народният защитник трябва да разполага с определени правомощия, за да може успешно да осъществява основното си предназначение и задачите, които са му възложени. Тези правомощия до голяма степен се предопределят от ситуирането му извън системата на органите на държавна власт, от посредническата му роля между държавата и обществото като пазител и гарант на частни права и свободи.

Правомощия

Най-общо правомощията на народния защитник са:

- да разглежда молби, отправени до него в каквато и да е форма от частни лица - граждани и юридически лица, независимо дали са местни, или чуждестранни, както и лица без гражданство;
- да извършва разследване и да прави проверки, когато е сезиран с конкретен случай;
- да отправя предложения и препоръки до всички наблюдавани институции, осъществяващи публична власт или функция, за зачитане на правата и свободите, за отстраняване на последиците от накърняване на определени права и свободи, както и на причините, довели до това;
- да посредничи между институциите, осъществяващи публична власт, и засегнатите лица за преодоляване на допуснатите посегателства върху частни права и свободи, да примирява техните позиции;
- да иска и да получава навременна, пълна и точна информация от всички наблюдавани от него институции;

- да има и пряк достъп до наблюдаваните институции, включително да присъства на техни заседания, обсъждания и други форуми;
- да изразява мнения и да ги прави публично достояние по случаите, с които е сезиран, или по въпроси, по които прави обобщения и изводи по своя преценка;
- да уведомява органите на прокуратурата, когато в резултат на своите наблюдения и проверки установи, че има данни за извършено престъпление;
- да подготвя и внася ежегодно доклад в Народното събрание;
- да подготвя и специални отчети, ако това се налага, както и да информира парламента инцидентно за особено тежки случаи на незачитане и накърняване на права.

Необходимо е да се има предвид, че правото на народния защитник на информация и на достъп до съответната документация и институции е във връзка с извършваните от него проверки и естествено на това право кореспондира задължението на наблюдаваните институции да предоставят исканата информация и да осигуряват желания достъп. Никой да не може под претекст за държавна, служебна или търговска тайна да възпрепятства дейността на народния защитник. Книжата на народния защитник, както и кореспонденцията между него и лицата, които се обръщат към него с оплаквания и сигнали, са неприкосновени. Същевременно той е длъжен да пази и да не разгласява тайни, станали му известни или поверени му при или по повод на осъществяване на неговите правомощия.

Във връзка с очертаното отграничаване на сферата на дейност на народния защитник следва да се обърне още веднъж внимание на това, че той не може да прави предложения, препоръки и да изказва мнения по същество относно актовете, нито да се намесва по какъвто и да е начин в работата на органите на съдебната власт при осъществяваните от тях правораздавателни функции. Той няма право на законодателна инициатива, нито право да сезира Конституционния съд.

При осъществяване на своите правомощия народният защитник може да си сътрудничи със сродни институции в други държави.

Основни принципи

в дейността на народния защитник

В своята дейност народният защитник следва да се ръководи от принципи, предопределени от възприетото виждане за неговото правно положение, мястото му извън системата на органите на държавна власт и от кръга на предоставените му правомощия. При формулирането им следва изрично да се подчертае, че народният защитник е преди всичко изразител и защитник на обществените нагласи и настроения по повод на осъществяването на публичната власт и функции. Във връзка с това неговите правомощия не се конкурират с правомощията на конституционните органи. Народният защитник не разполага с техните средства за въздействие и принуда. Той не осъществява защита в юридически смисъл, нито контрол за законосъобразност и целесъобразност. Неговите механизми за въздействие са непосредствено в сферата на морала, авторитета и публичността. Те се подчиняват на няколко основни принципа:

- принцип за преценка дали всички наблюдавани институции осъществяват своята дейност в съответствие с изискванията за справедливо и ефективно управление;
- принцип за преценка какви действия да предприеме, като се ръководи от изискванията на правовата държава, собствената си съвест и разбиране за справедливост;
- принцип за партийно-политическа и институционална независимост при осъществяване на неговите правомощия.

Оплаквания и сигнали. Процедура

Народният защитник трябва да осъществява своите правомощия по изключително облекчени и неформални процедури. Във връзка с това не се предвижда никаква специална форма и не се изискват задължителни реквизити на оплакванията и сигналите, отправяни до народния защитник. Единственото изискване трябва да бъде те да съдържат информация за подателя, нарушението и нарушителя.

Наред със свободната писмена форма следва да се допусне и устно отправяне на молби, при условие че те са протоколирани по начин, по който е безспорна идентификацията на подателя. Възприемането на този подход ще направи институцията на народния защитник леснодостъпна и открита за всички, чиито права са накърнени, при това независимо от всякакви други процедури и пътища за защита, които могат да се предприемат или извършват паралелно. За това би допринесло и обстоятелството, че подаването на оплаквания и сигнали, както и цялата процедура по разглеждането им са безплатни за подателя.

За да се предотврати затрупването на институцията с искания, удовлетворяването на които излиза извън кръга на правомощията ѝ (което може да се очаква предвид бавните и скъпи процедури за защита в страната, наличието на множество неразрешени съдебни спорове, заплетени правни казуси и т.н.), в законопроекта категорично е записано, че народният защитник не може да води дела от името на лицата, които го сезират, не може да ги представява пред съда или друга институция (т.е. че не осъществява защита в тесен правен смисъл). Той не може да сезира Конституционния съд (но може да се обръща към органите, които могат да го сезират), няма законодателна инициатива и т.н. Наред с това се предлага въвеждане на „давност“ за случаите, за които лицата се обръщат към народния защитник - например последният да е обвързан с разглеждането само на такива, извършени една или най-много две години преди датата на подаване на оплакването или сигнала, а за останалите да има право на преценка.

След постъпване на оплакване или сигнал по някой от гореописаните начини народният защитник следва в определен срок да отговори на подателя дали го приема, или не, без да е необходимо да мотивира отговора си. Независимо от това какъв е и в каква форма е, отговорът е задължителен. Няма забрана за повторно или последващо сезиране, ако молбата не е приета. Народният защитник трябва да има право на преценка относно приемливостта на жалбата или сигнала не само към момента на постъпването им, но и впоследствие - във всеки един момент в хода на проверката.

При приемане на оплакването или сигнала в рамките на правомощията си народният защитник, подпомаган от своите секретари и административна служба, следва да предприеме необходимите действия за събиране на информация, вкл. проверки на документи, пряко наблюдение на дейността на съответните институции, анкети и др. В случай че констатира извършването на действия или бездействия, с които са накърнени правата и свободите на подателя или се възпрепятства тяхното осъществяване (а когато действа по своя инициатива и стига до изводи и обобщения за права и свободи на частни лица изобщо), той може да отпрати своите препоръки и предложения до съответните институции.

За институциите, до които се отправят препоръки и предложения, се предвижда задължение в определен срок да заявят дали приемат, или не отправените препоръки и предложения, както и да уведомят народния защитник за мерките, които са предприели или възнамеряват да предприемат и кога.

Годишен доклад пред Народното събрание

Предвижда се докладът да се представя на парламента до 31 март на следващата година. Той трябва да съдържа задължително най-малко следните части:

- информация за разрешените случаи;
- информация за случаите, в които намесата на омбудсмана е била неуспешна и причините за това;
- обща информация за подадените молби, по които проверките не са приключили;
- информация за отправените предложения и препоръки, взети или не предвид;
- информация за дейността на гражданските посредници;
- отчет за разходите.

Предвижда се резюме на доклада да се публикува в „Държавен вестник“, а целият текст да е на разположение на всички, които се ин-

тересуват в службата на народния защитник. Докладът има изключително важна роля за публичността на действията на народния защитник, но и на всички онези институции, които не зачитат, инцидентно или системно накърняват права на частни лица, които вземат или не вземат предвид препоръките на народния защитник, които го информират или не за взетите мерки. Информацията за успешно разрешените случаи може да служи и като модел за уреждане на сходни случаи.

Възможно и полезно би било народният защитник в рамките на своите компетенции и бюджет да издава бюлетин, в който периодично да се огласява информация за неговата дейност, както и за дейността на сродни институции в други страни.

Б) ГРАЖДАНСКИ ПОСРЕДНИЦИ

В отделна глава е уредена възможността общинските съвети да избират граждански посредник, по отношение на който се прилагат съответно общите правила за избор, основните правомощия и принципи в дейността на народния защитник. Във връзка със спецификата на институцията, действаща на общинско ниво, са предвидени и специални правила.

Първо, по отношение на избора:

- за граждански посредник може да бъде избран български гражданин, навършил 35 години;
- предложение за избор на граждански посредник може да прави всеки жител на общината и народния защитник като общинският съвет създава временна комисиция, състояща се от общински съветници, представители на организации с нестопанска цел и изявени граждани, която обсъжда предложенията и предлага на общинския съвет трите най-подходящи кандидатури;
- гражданският посредник се избира, съответно отзовава, с мнозинство 2/3 от присъстващите общински съветници⁴.

⁴ Законът може да предвиди квалифицирано мнозинство, тъй като вземането на решения от общинския съвет е уредено в равен по степен нормативен акт.

Второ, по отношение на финансирането:

- разходите във връзка с дейността на гражданския посредник се осигуряват от общинския бюджет и/или бюджета на народния защитник;
- не се допуска финансиране от анонимни източници.

Трето, относно статута - гражданският защитник има статут на държавен служител, но не се ползва от имунитет.

Четвърто, по отношение на взаимоотношенията между гражданския посредник и народния защитник:

- гражданският посредник работи в сътрудничество и под методическото ръководство на народния защитник;
- народният защитник може да възлага на гражданския посредник извършването на проверки и вземането на мерки по разглежданите от него случаи.

Годишният доклад на гражданския посредник се представя на народния защитник и се внася за обсъждане в общинския съвет до 31 януари на следващата година.

Общинският съвет изпраща решението си по доклада, представен от гражданския посредник, на народния защитник.

Законопроектът, разработен от експерти на Центъра за изследване на демокрацията, се основава на очакването, че въвеждането на институцията *народен защитник* и *гражданските посредници* ще окаже положително влияние не само за разрешаване на индивидуални случаи. Наред с това успешното развитие на тези институции би могло да ги превърне във важен фактор за еволюцията на общите принципи и правилата, ръководещи функционирането на администрацията и поведението на държавните служители. От своя страна резултатната и качествена работа на народния защитник и гражданските посредници би повишила техния авторитет, те биха спечелили доверието и уважението на обществото.

§ 2. ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА НАРОДНИЯ ЗАЩИТНИК И ГРАЖДАНСКИТЕ ПОСРЕДНИЦИ

ГЛАВА I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда организацията, правомощията и дейността на народния защитник и гражданските посредници.

Чл. 2. Народният защитник и гражданските посредници гарантират зачитането на правата и свободите на гражданите и юридическите лица, като предлагат вземането на мерки за преустановяване на накърняването на права, за възстановяване на причинените щети, както и за създаване на условия за безпрепятствено и ефикасно осъществяване на правата и свободите.

ГЛАВА II. ИЗБОР, УСЛОВИЯ И МАНДАТ НА НАРОДНИЯ ЗАЩИТНИК

Чл. 3. За народен защитник се избира български гражданин, навършил 40 години, но не по-възрастен от 65 години, с висше образование и познания в областта на националното и международното право, с високи морални качества и привързаност към идеите на хуманизма и демокрацията.

Чл. 4. (1) Народният защитник се избира от Народното събрание за срок от 5 години. Народният защитник изпълнява задълженията си до встъпването в длъжност на новоизбрания народен защитник.

(2) Едно лице може да бъде избрано за народен защитник не повече от два пъти.

Чл. 5. (1) През време на мандата си народният защитник не може да заема държавна служба, не може да получава възнаграждения срещу труд освен от преподавателска дейност и научни публикации, нито да изпълнява друга обществена функция.

(2) Той не може да членува в политическа партия или синдикална организация.

(3) След изтичане на мандата му народният защитник има право да се върне на предишната си работа, освен ако за това съществуват законови пречки.

Чл. 6. (1) Предложение за избор на народен защитник могат да правят: президентът, председателят на Конституционния съд, Висшият съдебен съвет, както и двадесет хиляди пълнолетни български граждани.

(2) Предложението трябва да бъде внесено в Народното събрание най-късно 6 месеца преди изтичането на мандата на действащия народен защитник. Когато мандатът на народния защитник е прекратен предсрочно, предложението трябва да бъде внесено в Народното събрание в шестмесечен срок от прекратяването на мандата.

Чл. 7. Народното събрание избира народния защитник с обикновено мнозинство.

(Вариант: Народното събрание избира народния защитник с мнозинство от две трети от присъстващите народни представители⁵.)

Чл. 8. Изборът се провежда не по-късно от три месеца преди изтичането на мандата на действащия народен защитник, едновременно за всички кандидатури, с еднократно тайно гласуване.

Чл. 9. (1) Ако никой от предложените кандидати не бъде избран, не по-късно от един месец преди изтичането на мандата на действащия народен защитник се провежда повторно гласуване при условията на предходния член.

(2) Ако никой от кандидатите не събере необходимото мнозинство, за избран се счита

⁵ Този вариант може да бъде приет, ако целият закон бъде гласуван с мнозинство 2/3 от присъстващите народни представители. Ако целият закон събере друго квалифицирано мнозинство, същото мнозинство може да бъде прието и по чл. 7.

този кандидат, който е събрал най-много гласове при повторното гласуване.

Чл. 10. При встъпването си в длъжност народният защитник полага следната клетва: „Заклевам се в името на Република България да спазвам конституцията и законите на страната, международните договори и споразумения, по които Република България е страна, и да служа на народа, като вложа всичките си усилия за утвърждаването на правата и свободите на гражданите.“

Чл. 11. (1) Народният защитник се освобождава от длъжност поради:

1. оставка;
2. изтичане на срока, за който е избран;
3. смърт или настъпване на недееспособност;
4. отзоваване при несправяне със задълженията му;
5. осъждане с влязла в сила присъда за умишлено престъпление от общ характер.

(2) При освобождаване на народния защитник от длъжност поради изтичане на срока, за който е избран, той продължава да изпълнява правомощията си до встъпване в длъжност на следващия народен защитник.

Чл. 12. (1) Народният защитник може да бъде отзован поради несправяне със задълженията му по предложение на някой от органите или лицата, които имат право да правят предложение за избор.

(2) Решението за отзоваване се взема с обикновено мнозинство с еднократно, тайно гласуване след изслушване на народния защитник. Времето за изслушване не може да бъде ограничавано.

(Вариант: Решението за отзоваване се взема с мнозинство от две трети от присъстващите народни представители⁶.)

ГЛАВА III. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ В ДЕЙНОСТТА НА НАРОДНИЯ ЗАЩИТНИК. НЕЗАВИСИМОСТ И ИМУНИТЕТ

Чл. 13. При осъществяване на функциите си народният защитник се подчинява само на конституцията, законите, международните договори и споразумения, по които Република Бълга-

рия е страна, и се ръководи от личната си съвест и морал.

Чл. 14. В своята дейност народният защитник се ръководи от следните принципи:

1. оценка по вътрешно убеждение дали институциите, осъществяващи публична власт или функция, работят в съответствие с изискванията за справедливо и добро управление;
2. определяне на мерките за въздействие в съответствие с принципите на правовата държава и справедливостта;
3. партийно-политическа и институционална независимост.

Чл. 15. Народният защитник се ползва с имунитета на народен представител.

Чл. 16. Народният защитник получава заплатата, равна на заплатата на съдия от Конституционния съд.

ГЛАВА IV. ПРАВОМОЩИЯ НА НАРОДНИЯ ЗАЩИТНИК

Чл. 17. Народният защитник:

1. разглежда оплаквания и сигнали срещу институции, осъществяващи публична власт или функция, които накърняват правата и свободите на частни лица или не създават необходимите условия за зачитането на тези права и свободи;

2. извършва разследвания и прави проверки по постъпили оплаквания и сигнали, както и по своя инициатива;

3. отправя предложения и препоръки до институции, осъществяващи публична власт или функция, за зачитане на правата и свободите, за отстраняване на последиците от накърняването на определени права и свободи, както и за отстраняване на причините, довели до това;

4. обръща се към органите по чл. 150, ал. 1 от конституцията, ако прецени, че се налага тълкуване на конституцията или обявяване на противоконституционност на закон;

5. дава становище по конституционни дела;

6. посредничи между институциите, осъществяващи публична власт или функция, и засегнатите лица за преодоляване на допуснатите нарушения и примирява позициите им;

⁶ Вж. бел. 5.

7. има право да иска и получава навременна, пълна и точна информация от институциите, упражняващи публична власт или функция;

8. има право на достъп до институциите, осъществяващи публична власт или функция, включително да присъства при обсъждане и вземане на решения;

9. има право публично да изразява мнение по накръняването на права и свободи на частни лица и зачитането им;

10. уведомява прокуратурата за резултатите от своите разследвания и проверки, когато има данни за извършено престъпление;

11. подготвя и внася годишен доклад в Народното събрание;

12. информира Народното събрание за особено тежки случаи на накръняване и незачитане на права и свободи;

13. издава бюлетин.

Чл. 18. Народният защитник може да действа по своя инициатива, когато констатира, че не се създават необходимите условия за зачитане на правата и свободите на гражданите и юридическите лица.

Чл. 19. (1) Правомощията на народния защитник не се отнасят до:

1. Народното събрание, президента, Конституционния съд и Висшия съдебен съвет;

2. осъществяването на съдебната власт от съда, прокуратурата и следствието;

3. отношенията, свързани с националната сигурност и външната политика.

(2) Народният защитник не може да води дела от името на лицата, които са се обърнали към него, не може да представлява тези лица пред съд или друга институция, осъществяваща публична власт или функция.

Чл. 20. Институциите, осъществяващи публична власт или функция, не могат да отказват да предоставят информация, или да отказват достъп на народния защитник поради това, че се засяга държавна, служебна или търговска тайна.

Чл. 21. (1) Народният защитник е длъжен да не разгласява обстоятелствата, съставляващи държавна, служебна или търговска тайна, както и лични тайни, които са му станали известни във връзка с осъществяване на правомощията му.

(2) Книжата на народния защитник са неприкосновени и не подлежат на проверка и изземване.

(3) Кореспонденцията между народния защитник и лицата, които се обръщат към него с оплаквания и сигнали, е неприкосновена, не подлежи на проверка и не може да бъде използвана като доказателствено средство.

Чл. 22. Народният защитник си сътрудничи със сродни институции в други държави.

ГЛАВА V. РЕД И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА НА НАРОДНИЯ ЗАЩИТНИК

Чл. 23. Народният защитник определя реда и организацията на своята дейност.

Чл. 24. (1) При осъществяване на своите правомощия народният защитник се подпомага от секретари и административна служба.

(2) Административната служба на народния защитник е самостоятелно юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София.

(3) Административната служба се ръководи от административен секретар.

(4) Служителите в административната служба имат статут на държавни служители.

ГЛАВА VI. ПОДАВАНЕ НА ОПЛАКВАНИЯ И СИГНАЛИ

Чл. 25. Всички български и чужди граждани и лица без гражданство, всички юридически лица, независимо от тяхната националност, както и неформални организации могат да се обръщат към народния защитник с оплаквания и сигнали.

Чл. 26. Оплакването, съответно сигналът, трябва да съдържа данни за подателя, начин за установяване на контакт, нарушението и нарушителя.

Чл. 27. За оплаквания в устна форма се съставя протокол.

Чл. 28. По искане на подателя неговата самоличност се запазва в тайна.

Чл. 29. За оплаквания и сигнали, отправени до народния защитник, не се събира такса.

Чл. 30. Оплакване или сигнал до народния защитник могат да бъдат отправяни незави-

симо от това, че за разрешаването на повдигнатия въпрос съществуват други пътища за защита.

ГЛАВА VII. РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ОПЛАКВАНИЯ И СИГНАЛИ. ПРОЦЕДУРИ

Чл. 31. След постъпване на оплакване или сигнал народният защитник е длъжен да отговори в едномесечен срок дали го приема за разглеждане, без да е необходимо да мотивира отговора си. Приемливостта на молбата или сигнала могат да бъдат отново преценявани от народния защитник и след като са били приети за разглеждане.

Чл. 32. Не се приемат за разглеждане оплаквания за нарушения, извършени преди повече от две години.

Чл. 33. Няма пречка същото оплакване или сигнал да бъдат отправени отново.

Чл. 34. Институциите, осъществяващи публична власт или функция, до които са отправени препоръки и предложения от народния защитник, са длъжни в едномесечен срок да заявят дали ги приемат, или не, да уведомят народния защитник за мерките, които са предприели, както и за сроковете, в които възнамеряват да предприемат такива мерки.

Чл. 35. Народният защитник може да поиска от административен орган да се произнесе изрично и в случаите, когато е изтекъл срокът за обжалване на мълчалив отказ.

Чл. 36. Народният защитник уведомява подалците на оплаквания и сигнали за резултатите от взетите мерки.

ГЛАВА VIII. ГОДИШЕН ДОКЛАД

Чл. 37. Годишният доклад на народния защитник съдържа:

1. информация за разрешените случаи;
2. информация за случаите, в които намеренията му е останала без резултат и причините за това;
3. обща информация за подадените оплаквания и сигнали, по които проверките не са приключили;
4. информация за направените предложения и препоръки, както и за това дали същите

са взети предвид;

5. информация за дейността на гражданските посредници;

6. мнение за степента на зачитане на правата и свободите на частните лица;

7. отчет за разходите;

8. резюме.

Чл. 38. (1) Докладът се внася за обсъждане в Народното събрание до 31 март на следващата година.

(2) Пълният текст на доклада остава в административната служба на народния защитник на разположение на всички, които се интересуват.

Чл. 39. Резюме от годишния доклад се обнародва в „Държавен вестник“ заедно с решението на Народното събрание по доклада.

Чл. 40. Пълният текст на годишния доклад се публикува в бюлетина на народния защитник.

ГЛАВА IX. ФИНАНСОВИ УСЛОВИЯ

Чл. 41. Разходите във връзка с дейността на народния защитник се определят в отделен раздел на държавния бюджет.

ГЛАВА X. ГРАЖДАНСКИ ПОСРЕДНИК

Чл. 42. Общинските съвети могат да избират граждански посредник за срок от три години.

Чл. 43. За граждански посредник се избира български гражданин, навършил 35 години, с високи морални качества и привързаност към идеите на хуманизма и демокрацията.

Чл. 44. (1) Предложение за избор на граждански посредник могат да правят всеки жител на общината и народният защитник.

(2) Общинският съвет създава временна комисиия за обсъждане на предложенията, която се състои от общински съветници, представители на организации с нестопанска цел и изявени граждани.

(3) Временната комисиия предлага на общинския съвет за обсъждане трите най-подходящи предложения.

Чл. 45. Общинският съвет избира гражданския посредник с мнозинство 2/3 от присъст-

вашите общински съветници⁷.

Чл. 46. (1) Гражданският посредник може да бъде отзован поради несправяне със задълженията си по предложение на временната комисия по чл. 44, ал. 2 и на народния защитник.

(2) Решението за отзоваване се взема с мнозинство 2/3 от присъстващите общински съветници⁸.

Чл. 47. (1) Разходите във връзка с дейността на гражданския посредник се осигуряват от общинския бюджет и/или бюджета на народния защитник.

(2) Не се допуска финансиране от анонимни източници.

Чл. 48. (1) Гражданският посредник работи в сътрудничество и под методическото ръководство на народния защитник.

(2) Народният защитник може да възлага на гражданския посредник извършването на проверки и вземането на мерки по разглеждани от него случаи.

(3) При осъществяване на своите правомощия гражданският посредник се подпомага от техническа служба и/или от службите на общинската администрация.

Чл. 49. (1) Гражданският посредник има статут на държавен служител и не се ползва с имунитет.

(2) Възнаграждението на гражданския посредник не може да бъде по-малко от това на съдия в районен съд и се определя от органите по чл. 47, ал. 1.

Чл. 50. (1) Годишният доклад на гражданския посредник се представя на народния защитник и се внася за обсъждане в общинския съвет до 31 януари на следващата година.

(2) Пълният текст на доклада на гражданския посредник остава в общината на разположение на всички, които се интересуват.

(3) Общинският съвет изпраща решението си по доклада на народния защитник.

Чл. 51. По отношение на гражданския посредник се прилагат съответно правилата на глави II, III, IV, VI, VII и VIII, доколкото в настоящата глава не е предвидено друго.

Заклучителна разпоредба

§ 1. Този закон влиза в сила една година след обнародването му в „Държавен вестник“.

⁷ Законът може да предвиди квалифицирано мнозинство, тъй като вземането на решения от общинския съвет е уредено в равен по степен нормативен акт.

⁸ Вж. бел. 7.

АКТОВЕ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА И НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

§ 3. СЪВЕТ НА ЕВРОПА, КОМИТЕТ НА МИНИСТРИТЕ. РЕЗОЛЮЦИЯ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ ОМБУДСМАНИТЕ НА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ И МЕЖДУ ТЯХ И СЪВЕТА НА ЕВРОПА⁹

№ (85) 8

(Приета от Комитета на министрите на 23 септември 1985 г. на 388-ата среща на заместник-министрите)

Комитетът на министрите, при условията на чл. 15а от Статута на Съвета на Европа,

Припомняйки, че защитата и по-нататъшно утвърждаване на човешките права и основните свободи е една от принципните задачи, възложени на Съвета на Европа съгласно неговия Статут;

Вземайки под внимание, че работата и становищата на омбудсманите на държавите-членки съществено допринасят за защитата на личността във връзка с дейността на административните органи и по този начин предоставят една по-ефикасна защита на човешките права и основните свободи;

Вярвайки, че организирането на редовни конференции с омбудсманите на държавите-членки с участието на членове на съответните национални институции и органите на Съвета на Европа, занимаващи се с човешките права, би дало тласък за по-нататъшното утвърждаване на човешките права;

Имайки предвид потребността на омбудсманите от актуална информация за конкретните дейности на Съвета на Европа в областта на човешките права,

Реши:

а. да организира в рамките на Съвета на Европа редовни конференции с участието на омбудсманите на държавите-членки за разглеждане и обмяна на становища и опит относно защитата на човешките права във връзка с дейността на административните органи;

б. да препоръча на Генералния секретар да предлага на представители на съответните национални институции и органите на Съвета на Европа, занимаващи се с човешките права, да участват в такива конференции с оглед улесняване обмяната на становища по въпроси от взаимен интерес;

в. да предложи на Генералния секретар да гарантира с всички допустими средства, че омбудсманите са информирани в достатъчна степен за практиката на органите по Европейската конвенция за човешките права и за други актуални материали, отнасящи се до защитата и утвърждаването на човешките права.

⁹ Терминът *омбудсмани* в тази резолюция се отнася до омбудсманите, парламентарните пълномощници, посредниците и лицата, осъществяващи подобни функции.

§ 4. СЪВЕТ НА ЕВРОПА, КОМИТЕТ НА МИНИСТРИТЕ. ПРЕПОРЪКА¹⁰ НА КОМИТЕТА НА МИНИСТРИТЕ ДО ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ ЗА ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН¹¹

№ R (85) 13

(Приета от Комитета на министрите на 23 септември 1985 г. на 388-ата среща на заместник-министрите)

Комитетът на министрите, при условията на чл. 15b от Статута на Съвета на Европа,

Имайки предвид, че целта на Съвета на Европа е да постигне по-голямо единство между своите членове и особено посредством защитата и по-нататъшното утвърждаване на човешките права и основните свободи;

Съобразявайки се с Препоръка №757 (от 1975 г.) на Асамблеята относно изводите от срещата на Комисията по правните въпроси на Асамблеята с омбудсманите и парламентарните комисари в държавите-членки на Съвета на Европа, проведена през април 1974 г.;

Съобразявайки се с Резолюция №2 на Европейската конференция на министрите по човешките права относно ролята на Съвета на Европа за по-нататъшното утвърждаване на човешките права (Виена, 19-20 март 1985 г.);

Приветствайки забележителното развитие на институцията на омбудсмана през последните години на национално, регионално и местно равнище в държавите-членки на Съвета на Европа;

Вземайки под внимание, че предвид сложността на съвременната администрация е желателно да бъдат допълнени стандартните процедури на съдебен контрол;

Припомняйки функциите на омбудсмана да разглежда, *inter alia*, индивидуални оплаквания, отнасящи се до грешки и други недостатъци от страна на административните органи с оглед засилване на защитата на личността в отнoшенията ѝ с тези органи;

Отчитайки, че посредством тези функции институцията *омбудсман* може, съобразно конкретното положение във всяка страна, да допринесе за засилване на парламентарния контрол;

Имайки предвид освен това, че становищата на омбудсмана могат да се превърнат в основен фактор за развитието на общите принципи и правила, регулиращи функционирането на администрацията и дейността на държавните служители;

Препоръчва на правителствата на държавите-членки:

а. да разгледат възможността за създаване на омбудсман на национално, регионално и местно равнище или в отделни области на публичната администрация;

б. да разгледат възможността за оправомощаване на омбудсмана, в случай че това вече не е направено, да отделя специално внимание в рамките на общата си компетентност на случаите във връзка с човешките права, които са под негов контрол, и ако това не противоречи на националното законодателство, да провежда разследвания и да дава становища,

¹⁰ При приемането на тази препоръка представителят на Федерална република Германия в съответствие с чл. 10.2. с от Процедурните правила за срещите на заместник-министрите запази правото неговото правителство да се съобрази или да не се съобрази с нея.

¹¹ Терминът *омбудсман* в тази препоръка се отнася до омбудсманите, парламентарните пълномощници, последиците и лицата, осъществяващи подобни функции.

когато се разглеждат въпроси, свързани с човешките права;

в. да разгледат възможността за разширяване на правомощията на омбудсмана в дру-

ги насоки, така че да се гарантира ефективното зачитане на човешките права и основните свободи при функционирането на администрацията.

§ 5. ДОГОВОРИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

В рамките на Европейския съюз институцията *омбудсман* е въведена за първи път с Договора за Европейския съюз. Това е направено посредством въвеждането съответно на чл. 20d в Договора за създаване на Европейската общност за въглища и стомана, чл. 138e (чл. 195 съгласно новата номерация, въведена с Договора от Амстердам) в Договора за създаване на Европейската общност и чл. 107d в Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия, както и на чл. 8d (чл. 21 съгласно новата номерация) в Договора за създаване на Европейската общност относно европейското гражданство.

ДОГОВОР ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ОБЩНОСТ

Член 8d

Всеки гражданин на Съюза има право да отправя петиции до Европейския парламент, в съответствие с чл. 138d.

Всеки гражданин на Съюза има право да се обръща към омбудсмана, чиято длъжност е създадена в съответствие с чл. 138e.

Член 138e¹²

1. Европейският парламент назначава омбудсман, който има право да получава от всеки гражданин на Съюза, от всяко физическо или юридическо лице, които имат местожителство или седалище в държава-членка, жалби, отнасящи се до случаи на неправилно изпълнение на задълженията при осъществяване на функциите на институциите или органите на

Общността, с изключение на Съда на Европейските общности и Първоинстанционния съд, когато са действали в качеството им на правораздавателни органи. В съответствие със своите задължения омбудсманът осъществява разследвания, когато намира основания за това, било по своя собствена инициатива, било въз основа на жалби, адресирани до него пряко или посредством член на Европейския парламент, освен ако изложените факти са били предмет на разглеждане пред съд. Когато омбудсманът установи, че е налице неправилно изпълнение на задълженията, той отнася случая до заинтересованата институция, която разполага със срок от три месеца, в рамките на който да го информира за своето становище. След това омбудсманът е длъжен да изпрати доклад до Европейския парламент и заинтересованата институция. На лицето, което е предявило жалбата, се съобщава за резултата от осъщественото разследване. Омбудсманът е длъжен да внася в Европейския парламент ежегоден доклад относно резултатите от предприетите разследвания.

2. Омбудсманът се назначава след произвеждането на всеки един избор за Европейски парламент за срока на неговия мандат. Омбудсманът може да бъде назначаван и за последващи мандати.

Омбудсманът може да бъде освободен от Съда на Европейските общности по искане на Европейския парламент, ако той повече не отговаря на условията за заемането на тази длъжност или ако е извършил сериозно нарушение на своите задължения.

3. Омбудсманът е напълно независим при осъществяването на своите функции. При

¹² Член 138e от Договора за създаване на Европейската общност съответства на чл. 20d от Договора за създаване на Европейската общност за въглища и стомана и на чл. 107d от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия.

изпълнението на тези функции той няма право нито да търси, нито да получава инструкции от когото и да било. По време на своя мандат омбудсманът не може да упражнява каквато и да било друга професия, независимо дали е срещу заплащане, или не.

4. Европейският парламент приема правилата и общите условия, регулиращи изпълнението на задълженията на омбудсмана, след като получи мнението на Комисията¹³ и с одобрението на Съвета¹⁴, който се произнася с квалифицирано мнозинство.

¹³ Има се предвид Европейската комисия, една от институциите на Европейския съюз (бел. ред.).

¹⁴ Има се предвид Съветът на министрите на Европейския съюз (бел. ред.).

§ 6. РЕШЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ ЗА ПРАВИЛАТА И ОБЩИТЕ УСЛОВИЯ, РЕГУЛИРАЩИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА ОМБУДСМАНА

OJ No. L 113, 04.05.1994, p. 15-18

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ

Като взе предвид Договорите за създаване на Европейските общности и по-специално чл. 138e (4) от Договора за създаване на Европейската общност, чл. 20d (4) от Договора за създаване на Европейската общност за въглища и стомана, чл. 107d (4) от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия,

Като взе предвид мнението на Комисията,

Като взе предвид одобрението на Съвета,

Като се има предвид, че правилата и общите условия, регулиращи изпълнението на задълженията на омбудсмана, трябва да бъдат изготвени в съответствие с разпоредбите на Договорите за създаване на Европейските общности;

Като се има предвид, че условията, съобрано които може да бъде подадена жалба до омбудсмана, трябва да бъдат установени, също както и отношението между изпълнението на задълженията на омбудсмана и правните или административните производства;

Като се има предвид, че омбудсманът, който може да действа и по собствена инициатива, трябва да има достъп до цялата информация и всички средства, необходими за изпълнението на неговите задължения; като се има предвид, че в тази връзка институциите и органите на Общността са задължени да предоставят на омбудсмана всяка информация, която той поиска, освен ако има достатъчно основания за поверителност, без да се накърнява задължението на омбудсмана да не разгласява тази информация; като се има предвид, че органите на държавите-членки са задължени да предоставят на омбудсмана всяка необходима информация, освен ако тази информация не предс-

тавява защитена от закон или подзаконов акт тайна или има разпоредби, забраняващи нейното разгласяване; като се има предвид, че ако омбудсманът установи, че не му се оказва поисканото съдействие, той информира Европейския парламент, който предприема съответните мерки;

Като се има предвид, че е необходимо създаването на процедури, които да се следват, ако разследванията на омбудсмана разкрият случаи на неправилно осъществяване на функциите; като се има предвид, че трябва да се създаде разпоредба и относно представянето на подробен доклад от страна на омбудсмана пред Европейския парламент в края на всяка годишна сесия;

Като се има предвид, че омбудсманът и неговият персонал са задължени да разглеждат като поверителна всяка информация, която са получили в процеса на изпълнение на своите задължения; като се има предвид, че омбудсманът все пак е задължен да информира компетентните органи за фактите, които той прецени, че могат да имат връзка с наказателното право и които са му станали известни в процеса на неговите разследвания;

Като се има предвид, че трябва да бъде създадена разпоредба относно възможността за сътрудничество между омбудсмана и подобните по вид органи в някои държави-членки в съответствие с приложимото национално право;

Като се има предвид, че Европейският парламент е този, който назначава омбудсмана в началото и за срока на своя мандат, като го избира измежду лица, които са граждани на Съюза, и му предоставя всички необходими гаранции за независимост и компетентност;

Като се има предвид, че трябва да бъдат предвидени условия за прекратяване на задълженията на омбудсмана;

Като се има предвид, че омбудсманът трябва да изпълнява своите задължения при пълна независимост и да даде тържествено обещание за това пред Съда на Европейските общности при встъпване в своите задължения; като се има предвид, че трябва да бъдат установени дейностите, несъвместими със задълженията на омбудсмана, както и неговото възнаграждение, привилегии и имунитет;

Като се има предвид, че трябва да бъдат създадени разпоредби относно длъжностните лица и служителите в секретариата на омбудсмана, който ще подпомага неговата дейност, и относно неговия бюджет; като се има предвид, че седалището на омбудсмана е това на Европейския парламент;

Като се има предвид, че омбудсманът е този, който трябва да приеме правила за приложението на това решение; като се има предвид, че трябва да бъдат изготвени временни правила за първия омбудсман, който ще бъде назначен след влизане в сила на Договора за Европейския съюз,

РЕШИ, КАКТО СЛЕДВА:

Член 1

1. Правилата и общите условия, регулиращи изпълнението на задълженията на омбудсмана, са такива, каквито са установени с това решение, в съответствие с чл. 138e (4) от Договора за създаване на Европейската общност, чл. 20d (4) от Договора за създаване на Европейската общност за въглища и стомана и чл. 107d (4) от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия.

2. Омбудсманът изпълнява задълженията си в съответствие с правомощията, предоставени на институциите и органите на Общността от Договора.

3. Омбудсманът не може да участва в дела пред съд или да оспорва силата на съдебно решение.

Член 2

1. В рамките на горепосочените договори и условията, посочени по-долу, омбудсманът съ-

действа за разкриването на случаи на неправилно осъществяване на функциите на институциите и органите на Общността с изключение на Съда на Европейските общности и Първоинстанционния съд, когато действат в качеството им на правораздавателни органи, и прави препоръки с оглед тяхното преустановяване. Никакво действие на друг орган или лице не може да бъде предмет на жалба до омбудсмана.

2. Всеки гражданин на Съюза и всяко физическо или юридическо лице с местопребиване или седалище в държава - членка на Съюза, може пряко или посредством член на Европейския парламент да отправи жалба до омбудсмана във връзка със случай на неправилно осъществяване на функциите на институциите или органите на Общността с изключение на Съда на Европейските общности и Първоинстанционния съд, когато действат в качеството им на правораздавателни органи. Омбудсманът информира заинтересованата институция или орган незабавно след получаване на жалбата.

3. Жалбата трябва да дава възможност за установяване на нейния подател и предмет. Подателят на жалбата може да поиска жалбата му да остане поверителна.

4. Жалба се подава в срок от две години от датата, на която фактите, на които тя се основава, са били узнати от подателя на жалбата, и трябва да се предхожда от съответните административни процедури пред заинтересованата институция или орган.

5. Омбудсманът може да посъветва подателя на жалбата да се обърне към друг орган.

6. Жалбите, подадени до омбудсмана, не оказват въздействие върху сроковете по съдебните и административните производства.

7. Когато омбудсманът, поради наличието на висящи или приключили правни производства относно изложените факти, трябва да обяви жалбата за недопустима или да прекрати разглеждането ѝ, резултатите от извършеното до този момент разследване се съхраняват, без да се осъществяват по нататъшни действия.

8. До омбудсмана не може да бъде подавана жалба относно работните взаимоотношения между институциите и органите на Общността

и техните длъжностни лица или други служители, освен ако всички възможности за подаване на искания и жалби по вътрешен административен ред и по-специално производствата по член 90 (1) и (2) от Правилата за персонала са били изчерпани от заинтересованото лице и сроковете за отговор на така сезирания орган са изтекли.

9. Омбудсманът информира възможно най-бързо подателя на жалбата за предприетите по нея действия.

Член 3

1. Омбудсманът провежда разследвания по своя инициатива или вследствие на жалба, когато прецени, че е необходимо да бъде изяснен случай на предполагаемо неправилно осъществяване на функциите на институциите и органите на Общността. Той информира за тези действия заинтересованата институция или орган, които могат да му представят допълнителни обяснения.

2. Институциите и органите на Общността са задължени да предоставят на омбудсмана всяка информация, която той е поискал от тях, и да му предоставят достъп до съответната документация. Те могат да откажат само ако са налице съществени основания за поверителност.

Те предоставят достъп до документи, произхождащи от държава-членка и обявени от нея за поверителни със закон или подзаконов акт, само ако тя е дала предварително съгласието си.

Те предоставят достъп до други документи, произхождащи от държава-членка, след уведомяването ѝ. И в двата случая в съответствие с чл. 4 омбудсманът не може да разгласява съдържанието на тези документи.

Длъжностните лица и другите служители на институциите и органите на Общността са длъжни да дават обяснения по искане на омбудсмана; те правят това от името на и в съответствие с указанията на тяхната администрация, като продължават да бъдат задължени да пазят професионална тайна.

3. Органите на държавите-членки са задължени да предоставят на омбудсмана, когато той поиска това, посредством постоянните

представителства на държавите-членки в Европейските общности, всяка информация, която може да бъде от полза за изясняване на случаите на неправилно осъществяване на функциите на институциите или органите на Общността, освен ако тази информация представлява защитена от закон или подзаконов акт тайна или има разпоредби, забраняващи нейното разгласяване. Въпреки това в последния случай съответната държава-членка може да разреши на омбудсмана да получи тази информация, която той се задължава да не разгласява.

4. Ако поисканото съдействие не бъде оказано, омбудсманът информира Европейския парламент, който предприема съответни мерки.

5. Доколкото е възможно омбудсманът се стреми към съвместно решение със заинтересованата институция или орган за отстраняване на случая на неправилно осъществяване на функциите и удовлетворяване на жалбата.

6. Ако омбудсманът установи, че е имало неправилно осъществяване на функциите, той информира заинтересованата институция или орган, като прави препоръки, когато това е целесъобразно. Така информираната институция или орган изпращат на омбудсмана подробно мнение в срок от три месеца.

7. След това омбудсманът изпраща доклад до Европейския парламент и до заинтересованата институция или орган. В този доклад той може да прави препоръки. Омбудсманът информира подателя на жалбата за резултатите от разследванията, за мнението, изразено от заинтересованата институция или орган, и за препоръките, направени от омбудсмана.

8. В края на всяка годишна сесия омбудсманът представя на Европейския парламент доклад за резултатите от своите разследвания.

Член 4

1. Омбудсманът и неговият персонал, спрямо които се прилагат чл. 214 от Договора за създаване на Европейската общност, чл. 47 (2) от Договора за създаване на Европейската общност за въглища и стомана и чл. 194 от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия, са задължени да не разгласяват информацията или документите, които са получили в процеса на своите разследвания.

Те са задължени също да разглеждат като поверителна всяка информация, която може да навреди на подателя на жалбата или друго засегнато лице, без да се накърнява параграф 2.

2. Ако в процеса на своите разследвания той узнае факти, за които прецени, че могат да имат връзка с наказателното право, омбудсманът незабавно уведомява компетентните национални органи посредством постоянните представителства на държавите-членки в Европейските общности и ако е целесъобразно, институцията на Общността, която има правомощия спрямо засегнатото длъжностно лице или служител, и може да приложи втория параграф на чл. 18 от Протокола за привилегиите и имунитетите на Европейските общности. Омбудсманът може също да информира заинтересованата институция или орган на Общността за фактите, поставящи под съмнение поведението на член на техния персонал от дисциплинарна гледна точка.

Член 5

Дотолкова, доколкото това може да бъде от полза за повишаване на ефективността на неговите разследвания и за по-добра защита на правата и интересите на лицата, които подават жалби до него, омбудсманът може да си сътрудничи с подобни по вид органи, създадени в някои държави-членки, като се съобразява с приложимото национално право. Омбудсманът не може да иска по този ред представяне на документи, до които не би имал достъп съгласно чл. 3.

Член 6

1. Омбудсманът се назначава от Европейския парламент след произвеждането на всеки един избор за Европейски парламент за срока на парламентарния мандат. Той може да бъде назначаван и за последващи мандати.

2. Омбудсманът се избира измежду лица, които са граждани на Европейския съюз, имат пълни граждански и политически права, дават всички гаранции за независимост и отговарят на условията, предвидени за заемане на най-висшата съдебна длъжност в тяхната държава, или имат призната компетентност и опит, за да поемат задълженията на омбудсман.

Член 7

1. Омбудсманът прекратява изпълнението на задълженията си при изтичане на неговия мандат или при подаване на оставка или освобождаване.

2. Освен в случаите на освобождаване омбудсманът остава на длъжността, докато бъде назначен негов приемник.

3. В случай на ранно прекратяване на задълженията приемник се назначава в срок от три месеца от освобождаването на длъжността за остатъка от парламентарния мандат.

Член 8

Омбудсман, който повече не отговаря на условията, предвидени за изпълнение на неговите задължения, или е виновен в извършването на сериозно нарушение на тези задължения, може да бъде освободен от Съда на Европейските общности по искане на Европейския парламент.

Член 9

1. Омбудсманът изпълнява своите задължения при пълна независимост в общ интерес на Общностите и гражданите на Съюза. При изпълнение на своите задължения той не може да търси, нито да получава инструкции от което и да е правителство или друг орган. Той трябва да се въздържа от всяко действие, несъвместимо с характера на неговите задължения.

2. Когато встъпва в задълженията си, омбудсманът дава тържествено обещание пред Съда на Европейските общности да изпълнява своите задължения напълно независимо и безпристрастно и през време на и след приключване на мандата си да се съобразява с произтичащите от него задължения и по специално със задължението за достойно поведение и въздържане от приемане на определени длъжности или облаги след преустановяване на заемането на длъжността.

Член 10

1. През време на мандата си омбудсманът не може да бъде ангажиран с други политически или административни задължения или друга дейност, независимо дали е платена, или не.

2. Омбудсманът има същия ранг по отношение на възнаграждение, хонорари и пенсия както съдия в Съда на Европейските общности.

3. Членове 12 до 15 и чл. 18 от Протокола за привилегиите и имунитетите на Европейските общности се прилага за омбудсмана и за длъжностните лица и служителите в неговия секретариат.

Член 11

1. Омбудсманът се подпомага от секретариат, чийто главен секретар се назначава от него.

2. Длъжностните лица и служителите в секретариата на омбудсмана се подчиняват на правилата и разпоредбите, приложими към длъжностните лица и другите служители на Европейските общности. Техният брой се определя всяка година като част от бюджетния процес¹⁵.

3. Служителите на Европейските общности и на държавите-членки, назначени в секретариата на омбудсмана, се подчиняват на интересите на службата, като им се гарантира автоматично възстановяване на служба в институцията, в която са работили.

Член 12

Бюджетът на омбудсмана е приложение към част I (Парламент) от общия бюджет на Европейските общности.

Член 13

Седалището на омбудсмана е това на Европейския парламент¹⁶.

Член 14

Омбудсманът приема правила за приложението на това решение.

Член 15

Първият омбудсман, назначен след влизане в сила на Договора за Европейския съюз, се назначава за остатъка от парламентарния мандат.

Член 16

Европейският парламент предвижда разпоредба в своя бюджет за персонала и материалната база, необходими на първия омбудсман за изпълнение на неговите задължения, незабавно след като той бъде назначен.

Член 17

Това решение се публикува в Официалния вестник на Европейските общности. То влиза в сила от датата на публикуването му.

Страсбург, 9 март 1994 г.

¹⁵ Съвместно становище на трите институции трябва да установи ръководните принципи за определяне на числеността на персонала, назначаван от омбудсмана, и неговия статус.

¹⁶ Виж решение, взето по взаимно съгласие между представителите на правителствата на държавите-членки за разполагането на седалищата на институциите и на някои органи на Европейските общности (OJ No. C 341, 23.12.1992, р. 1).

§ 7. РЕШЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ОМБУДСМАН ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПРАВИЛА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА РЕШЕНИЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Европейският омбудсман,

Като взе предвид чл. 8d и чл. 138e от Договора за създаване на Европейската общност, чл. 20d от Договора за създаване на Европейската общност за въглища и стомана и чл. 107d от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия;

Като взе предвид чл. 14 от решението на Европейския парламент за правилата и общите условия, регулиращи изпълнението на задълженията на омбудсмана, който изисква омбудсманът да приеме правила за приложението на това решение;

Като взе предвид, че правилата, приети като временни на 4 септември 1996 г., предвиждат приемането на постоянни правила през 1997 г.;

Като отчете, че опитът от функционирането на службата направи желателно да се преработят и обединят приетите временни правила от 4 септември 1996 г. и Решението на европейския омбудсман от 24 март 1997 г. относно общественения достъп до несвързани с жалбите документи, намиращи се в службата на европейския омбудсман, прие следните правила:

Член 1. Дефиниции

1.1. В тези правила „гражданин“ означава всяко физическо или юридическо лице, което е адресирало жалба до европейския омбудсман.

1.2. „Заинтересовани институции“ означава институции или органи на Общността, които са обект на жалба или на разследване по собствена инициатива.

1.3. „Статут“ означава правилата и общите условия, регулиращи изпълнението на задълженията на омбудсмана.

Член 2. Получаване на жалби

2.1. Жалбите се идентифицират, регистрират и номерират след получаването им.

2.2. На гражданина се изпраща съобщение за получаването, в което се посочва регистрационният номер на жалбата, след което се определя служителят, който ще се занимава със случая.

2.3. Петиция, препратена на омбудсмана от Европейския парламент със съгласието на подателя, се разглежда като жалба.

2.4. В отделни случаи със съгласието на подателя омбудсманът може да препрати жалбата до Европейския парламент, за да бъде разглеждана като петиция.

2.5. В отделни случаи със съгласието на подателя омбудсманът може да препрати жалбата до друг компетентен орган.

Член 3. Допустимост на жалбите

3.1. На базата на критериите, посочени в Договора и статута, омбудсманът определя дали жалбата е в неговата компетентност и ако е така - дали е допустима; той може да иска от гражданина да предостави допълнителна информация или документи, преди да се произнесе.

3.2. Ако жалбата е извън неговата компетентност или е недопустима, омбудсманът приключва делото по тази жалба. Той информира гражданина за своето решение и за мотивите за него. Омбудсманът може да посъветва гражданина да се обърне към друг орган.

Член 4. Разследвания по допустимите жалби

4.1. Омбудсманът решава дали има достатъчно основания за извършването на разследване по допустима жалба.

4.2. Ако не намери достатъчно основания за извършване на разследване, омбудсманът приключва делото по жалбата и информира гражданина.

4.3. Ако омбудсманът намери достатъчно основания за извършването на разследване, той уведомява гражданина и заинтересованата институция. Той изпраща копие от жалбата на заинтересованата институция и я поканва да даде мнение в определен срок, който е не повече от три месеца. Поканата до заинтересованата институция може да бъде по отделни страни или въпроси на жалбата, по които трябва да бъде дадено мнението.

4.4. Омбудсманът изпраща на гражданина мнението на заинтересованата институция, освен ако в конкретния случай той счита това за нецелесъобразно. Гражданинът има възможност да представи на омбудсмана своите бележки в определен срок, който е не повече от един месец.

4.5. След като разгледа мнението и бележките по мнението, представени от гражданина, на когото то е било изпратено, омбудсманът може да приключи делото с мотивирано решение или да продължи разследването. Той информира гражданина и заинтересованата организация за решението.

Член 5. Правомощия при разследването

5.1. В съответствие с условията, посочени в статута, омбудсманът може да изисква от институциите и органите на Общността и от органите на държавите-членки да му предоставят в разумен срок информация или документи за целите на разследването.

5.2. Омбудсманът може да изисква от длъжностни лица или други служители в институциите и органите на Общността да представят доказателства в съответствие с условията, посочени в статута. Когато жалбата е насочена към конкретно длъжностно лице или друг служител, той се поканва да даде бележки.

5.3. Омбудсманът може да изисква от институциите и органите на Общността да му създадат условия да проведе разследването на място.

5.4. Омбудсманът може да възлага извършването на проучвания и експертни доклади, каквито смята за необходими за успеха на разследването. Разходите са за сметка на неговия бюджет.

Член 6. Доброволно разрешение

6.1. Ако омбудсманът разкрие лошо управление, той сътрудничи, доколкото е възможно, на заинтересованата институция в търсенето на доброволно разрешение за неговото отстраняване и за удовлетворяване на гражданина.

6.2. Ако омбудсманът прецени, че това сътрудничество е било успешно, той приключва делото с мотивирано решение. Той информира гражданина и институцията, заинтересовани от решението.

6.3. Ако омбудсманът прецени, че доброволно разрешение е невъзможно или че търсенето на доброволно разрешение е било неуспешно, той приключва делото с мотивирано решение, което може да съдържа критични бележки, или изготвя доклад с препоръки.

Член 7. Критични бележки

7.1. Омбудсманът прави критични бележки, ако установи:

а. че вече е невъзможно заинтересованата институция или орган да отстрани случая на лошо управление, и

б. че случаят на лошо управление не е широко разпространен.

7.2. Когато омбудсманът приключи делото с критични бележки, той информира гражданина и заинтересованата институция за решението си.

Член 8. Препоръки

8.1. Омбудсманът изготвя доклад с препоръки до заинтересованата институция или орган, ако установи:

а. че е възможно заинтересованата институция или орган да отстрани случая на лошо управление, или

б. че случаят на лошо управление е широко разпространен.

8.2. Омбудсманът изпраща копие от доклада и препоръките си на заинтересованата институция и на гражданина.

8.3. Заинтересованата организация изпраща на омбудсмана подробно мнение в срок от три месеца. Подробното мнение може да съдържа съгласие с решението на омбудсмана и описание на мерките, предприети за изпълнение на препоръките.

8.4. Ако омбудсманът прецени, че подробното мнение не е задоволително, той изготвя доклад във връзка със случая на лошо управление. Докладът може да съдържа препоръки.

8.5. Докладът по предходния параграф е във формата на специален доклад до Европейския парламент. Омбудсманът изпраща копие от доклада на заинтересованата институция и на гражданина.

Член 9. Разследвания по собствена инициатива

9.1. Омбудсманът може да вземе решение за предприемане на разследване по собствена инициатива.

9.2. Правомощията на омбудсмана при провеждане на разследване по собствена инициатива са същите, както при разследванията, започнати въз основа на жалба.

9.3. Процедурите, които се следват при разследванията, започнати въз основа на жалба, се прилагат аналогично при разследване по собствена инициатива.

Член 10. Процедурни правила

10.1. По искане на гражданина омбудсманът определя жалбата за поверителна. Ако прецени, че е необходимо да се защитят интересите на подателя на жалбата или на трето лице, омбудсманът може да определи жалбата за поверителна по собствена инициатива.

10.2. Ако прецени, че е целесъобразно, омбудсманът може да предприеме мерки за приоритетно разглеждане на съответната жалба.

10.3. Ако има започнати правни процедури по случай, разследван от омбудсмана, той приключва разследването. Резултатите от проведеното до този момент разследване се съхраняват, но повече действия не се предприемат.

10.4. Омбудсманът информира съответните национални органи, а ако е необходимо - и институция или орган на Общността, за наказателноправни проблеми, които е установил по време на разследването. Омбудсманът може да информира институция или орган на Общността и за фактите, които според него са основание за дисциплинарна отговорност.

Член 11. Доклади пред Европейския парламент

11.1. Омбудсманът представя пред Евро-

пейския парламент годишен доклад за своята дейност като цяло, който включва резултатите от неговите разследвания.

11.2. Докладът по параграф 8.4. е под формата на специален доклад на омбудсмана до Европейския парламент.

11.3. Омбудсманът може да изготвя такива специални доклади до Европейския парламент, ако прецени за необходимо с оглед изпълнението на задълженията си съгласно Договора и статута.

11.4. Годишният и специалните доклади на омбудсмана могат да съдържат такива препоръки, каквито той прецени за необходими с оглед изпълнението на задълженията си съгласно Договора и статута.

11.5. Омбудсманът публикува годишния и специалните си доклади в Официалния вестник на Европейските общности (серия С).

Член 12. Сътрудничество с националните омбудсмани

Омбудсманът може да работи в сътрудничество с омбудсманите и другите подобни органи на членуващите държави с оглед повишаване ефективността на неговите разследвания и на тези, осъществявани от омбудсманите и другите подобни органи на членуващите държави, и осигуряване на ефективна закрила на правата и интересите на европейските граждани.

Член 13. Обществен достъп до документите, намиращи се при омбудсмана

13.1. Публични са следните документи:

а. общият регистър на неповерителните жалби;

б. жалбите и документите, добавени към тях от гражданина;

в. мненията и подробните мнения на заинтересованите организации и бележките, направени от гражданина;

г. решенията на омбудсмана за приключване на делото;

д. докладите и препоръките по параграф 8.4.

13.2. Документите по букви (б) до (д) на предходния параграф се разглеждат като поверителни, ако жалбата е определена за поверителна в съответствие с параграф 10.1.

13.3. Докладите на омбудсмана пред Европейския парламент относно жалба, определена за поверителна, се публикуват по начин, който не позволява да бъде разкрита самоличността на гражданина.

13.4. Другите документи, които се намират в службата на омбудсмана, са публични, освен ако омбудсманът прецени, че тяхната поверителност се изисква:

а. от Договорите, статута на омбудсмана или друга норма от общностното право *или*

б. с оглед да бъде защитен неговият интерес от поверителността на разследването или изпълнението на службата.

13.5. Омбудсманът осигурява достъп до публичните документи, които се намират в неговата служба, по писмено искане, в което ясно са посочени исканите документи.

13.6. Достъпът се осигурява на място или чрез предоставяне на копие. Омбудсманът може да определи разумни такси за предоставянето на копия от документите. Начинът на определянето на всяка такса се обяснява.

13.7. Решението по искането за обществен достъп се взема без отлагане в срок до 15 работни дни от получаване на искането.

13.8. Ако искането за достъп до определен документ бъде отхвърлено изцяло или отчасти, отказът се мотивира.

13.9. Тези правила не се прилагат за публикувани документи, на които омбудсманът не е автор.

Член 14. Език

14.1. Жалбата може да бъде подадена до омбудсмана на всеки от официалните езици на Съюза. Омбудсманът не е длъжен да разглежда жалби, подадени на друг език.

14.2. Процедурите, осъществявани от омбудсмана, се извършват на един от официалните езици на Съюза, а в случай на подадена жалба - на официалния език, на който тя е написана.

14.3. Омбудсманът определя кои документи трябва да бъдат съставени на езика, на който се осъществява процедурата.

14.4. Кореспонденцията с органите на членуващите държави се осъществява на официалния език на съответната държава.

14.5. Годишният доклад, специалните доклади и при възможност другите документи, публикувани от омбудсмана, се изготвят на всички официални езици.

Член 15. Влизане в сила

15.1. Това решение влиза в сила на 1 януари 1998 г.

15.2. От 1 януари 1998 г. временните правила, приети на 4 септември 1996 г., и Решението на европейския омбудсман от 24 март 1997 г. за обществения достъп до несвързани с оплакванията документи, намиращи се в службата на европейския омбудсман, се отменят.

Страсбург, 16 октомври 1997 г.

ЧУЖДО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

§ 8. АВСТРИЯ

ФЕДЕРАЛНА КОНСТИТУЦИЯ НА АВСТРИЯ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

ГЛАВА VII. НАРОДНА ПРАВОЗАЩИТА

Член 148а

(1) Всяко лице може да подаде жалба до Народната правозащита (Австрийския Съвет на омбудсманите) по повод лошо управление на федерацията, включително и относно нейната дейност като носител на частни права, при условие че лицето е засегнато от това лошо управление и доколкото няма друга възможност за правно удовлетворение. Всяка такава жалба трябва да бъде проверена от Народната правозащита. Жалбоподателят следва да бъде уведомен за резултата от проверката и за взетите мерки, доколкото такива са били необходими.

(2) Народната правозащита има право да започне служебно проверка при съмнение за лошо управление на федерацията, включително и относно нейната дейност като носител на частни права.

(3) Народната правозащита оказва съдействие, ако такова е поискано от нея, и за разглеждане на петиции и инициативи на граждани, представени пред Националния съвет¹⁷. По-подробни разпоредби за това съдействие се съдържат във Федералния закон за правилата за работа на Националния съвет.

(4) При изпълнение на задълженията си Народната правозащита е независима.

Член 148б

(1) Всички органи на Федерацията, на провинциите и на общините са длъжни да подпо-

магат Народната правозащита при осъществяването на задачите ѝ, да допускат проучване на техни актове, а когато е поискано - да дават нужната информация. Те не могат да откажат това на основание служебна тайна.

(2) Народната правозащита е длъжна да пази служебна тайна в същата степен както органът, към който тя се обръща при изпълнение на своите задачи. Народната правозащита обаче е обвързана от опазването на служебната тайна в докладите си пред Националния съвет само дотолкова, доколкото това е необходимо с оглед интересите на страните или на националната сигурност.

Член 148в

Народната правозащита може да отправя към органите, осъществяващи върховно федерално управление, препоръки относно мерки, които трябва да бъдат взети при или по повод даден случай. Народната правозащита може да отправя препоръки до съответния орган и по въпроси, които се решават по усмотрение; органите, осъществяващи върховно федерално управление трябва да бъдат уведомени за тези препоръки. Съответният орган е длъжен в рамките на срок, установен с федерален закон, или да ги изпълни и да уведоми за това Народната правозащита, или да обясни писмено защо не са били взети предвид.

Член 148г

Народната правозащита ежегодно представя пред Националния съвет доклад за дейността си.

Член 148д

По искане на Народната правозащита Конституционният съд се произнася по законосъ-

¹⁷ Национален съвет - долната камара на австрийския парламент (бел. ред.).

образността на актове, издадени от федералните органи.

Член 148е

Ако по тълкуването на правни разпоредби възникнат различия в становищата на Народната правозащита и Федералното правителство или някой от федералните министри, Конституционният съд по искане на Федералното правителство или на Народната правозащита решава въпроса в закрито заседание.

Член 148ж

(1) Седалището на Народната правозащита е във Виена. Народната правозащита има трима членове, един от които изпълнява функцията на председател. Срокът на пълномощията им е шест години и могат да бъдат преизбрани само веднъж.

(2) Членовете на Народната правозащита се избират от Националния съвет по предложение на Главната комисия, взето в присъствието на поне половината от членовете ѝ. Всяка от трите партии с най-голям брой мандати в Националния съвет има право да издигне една кандидатура, която да бъде включена в предложението. При встъпването си в длъжност членовете на Народната правозащита полагат клетва пред Федералния президент.

(3) Народната правозащита се председателства на ротационен принцип от всеки от членовете ѝ за срок от една година по ред, определен в зависимост от броя на мандатите на номинираната го партия. Този ред остава непроменен през целия срок на пълномощията.

(4) Ако член на Народната правозащита се оттегли предсрочно, представената в Националния съвет партия, издигнала неговата кандидатура, предлага нова. Новият избор се извършва съгласно параграф 2 и е за остатък от срока на пълномощията.

(5) Членовете на Народната правозащита трябва да отговарят на изискванията за член на Националния съвет; докато са на тази служба, те не могат да участват във Федералното правителство, в правителство на провинция или в друг представителен орган, или да упражняват друга професия.

Член 148з

(1) Служителите на Народната правозащита се назначават от Федералния президент по

предложение и с приподписването от председателстващия Народната правозащита. Той може да бъде овластен от Федералния президент и сам да назначава определени категории служители. Помощният персонал се назначава от председателстващия, действащ в този случай като висш административен орган и упражняващ правомощията си самостоятелно.

(2) Председателстващият Народната правозащита изпълнява функциите на висша федерална власт на федерацията по отношение на служителите в Народната правозащита.

(3) Народната правозащита приема свой правилник за вътрешния ред и правила за разпределение на работата. В него се определят задачите, които ще се изпълняват самостоятелно от членовете на Народната правозащита. Правилникът за вътрешния ред и правилата за работа се приемат единодушно.

Член 148и

(1) Провинциите могат да установяват с провинциален конституционен закон компетенции на Народната правозащита в съответната провинция. В този случай се прилагат съответно чл. 148д и чл. 148е.

(2) Ако провинциите в сферата на своите компетенции създадат институции със задачи, подобни на тези на Народната правозащита, то с провинциален конституционен закон могат да се създадат разпоредби, които съответстват на чл. 148д и чл. 148е.

Член 148к

По-подробни разпоредби за прилагането на тази глава се приемат с федерален закон.

ФЕДЕРАЛЕН ЗАКОН ЗА СЪВЕТА НА ОМБУДСМАНИТЕ НА АВСТРИЯ

ГЛАВА I. ОРГАНИЗАЦИЯ НА СЪВЕТА НА ОМБУДСМАНИТЕ

Член 1. (1) Колективните решения на Съвета на омбудсманите се вземат в присъствието на всички членове на съвета. В правилата за процедурата са допустими разпоредби, с които се учредява представителството на членовете на

Съвета на омбудсманите по въпроси, които изискват колективно решение. Решенията се вземат с мнозинство от гласовете, освен ако конституцията не предвижда друго; не се допускат въздържали се.

(2) Колективни решения на Съвета на омбудсманите се изискват за всички въпроси, които в правилата за процедурата и правилата за работа е предвидено да се решават колективно, включително за приемането на тези правила, за приемането на докладите пред Националния съвет, както и исканията до Конституционния съд, в съответствие с чл. 148д и чл. 148е от федералната конституция.

(3) Правилата за процедурата на Съвета на омбудсманите уреждат случаите, в които при временно или постоянно отсъствие на някой от членовете му определени въпроси ще се разглеждат еднолично.

Член 2. Ако член на Съвета на омбудсманите напусне длъжността предсрочно, председателстващият незабавно уведомява председателя на Националния съвет.

Член 3. Член на Съвета на омбудсманите, чието становище по съдържанието на доклада пред Националния съвет не се споделя от мнозинството, може да представи особено мнение.

Член 4. Правилата за процедурата могат да предвиждат често повтарящите се задачи по повод предстоящи действия да бъдат изпълнявани от секретариата, който в този случай действа от името на съвета.

ГЛАВА II. ПРОИЗВОДСТВО ПРЕД СЪВЕТА НА ОМБУДСМАНИТЕ

Член 5. За производството пред Съвета на омбудсманите се прилагат, като се взема пред-

вид точният им смисъл, разпоредбите на чл. 6, чл. 7, чл. 10, чл. 13, чл. 14, чл. 16, чл. 18, ал. 1 и 4, чл. от 21 до 31, чл. 45, ал. 1 и 2, както и чл. от 46 до 55 на Закона за общото административно производство от 1950 г.

Член 6. Органите, които изпълняват задачи, поставени от Федералното правителство в областта на висшата администрация, са задължени да изпълнят препоръките, дадени им от Съвета на омбудсманите, в рамките на осем седмици и да го уведомят за това, или да представят писмено становище защо препоръките не са били изпълнени. При направено основателно искане Съветът на омбудсманите може да допусне горният срок да бъде удължен, като жалбоподателите трябва да бъдат уведомени за това.

Член 7. Доколкото заявления до публичните власти и служби могат да бъдат изготвени на език, различен от немския, жалби до Съвета на омбудсманите са допустими при същите условия.

Член 8. Ако Съветът на омбудсманите прецени, че са необходими проучвания с оглед установяването на факти в подкрепа на жалбата, всички разходи, свързани с тези проучвания, се поемат от Федералното правителство.

Член 9. За всичко, което се представя пред Съвета на омбудсманите, и за документите, които се издават за целите на производството пред Съвета на омбудсманите, не се дължат такси.

ГЛАВА III. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 10. Изпълнението на този федерален закон се възлага на Федералния канцлер, а по въпросите, свързани с чл. 9 - на федералния министър на финансите.

§ 9. АРЖЕНТИНА

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА АРЖЕНТИНА (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

РАЗДЕЛ ОСЕМДЕСЕТ И ШЕСТИ

Народната защита е независим орган, създаден в рамките на компетенциите на Националния конгрес. Народната защита действа напълно независимо и не получава инструкции от никоя власт. Целите на тази служба са защитата и закрилата на човешките права, както и на всякакви други права, гаранции и интереси, защитени от конституцията и законите, срещу действия и бездействие на администрацията. В задачите на службата влиза и контрол на действията на публичната администрация.

Народната защита се установява със закон. Народният защитник се назначава и освобождава от длъжност от конгреса с гласовете на две трети от присъстващите членове на двете камари. Народният защитник се ползва с имунитета и привилегиите на депутатите. Заемащият тази длъжност се назначава за период от пет години, като може да бъде назначен само за още един мандат. Организацията и функциите на тази институция се определят със специален нормативен акт.

ЗАКОН ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ИНСТИТУЦИЯТА НАРОДЕН ЗАЩИТНИК

№24.284

РАЗДЕЛ ПЪРВИ. СЪЗДАВАНЕ. НАЗНАЧАВАНЕ. ОТСТРАНЯВАНЕ ОТ ДЛЪЖНОСТ. УСЛОВИЯ

ГЛАВА I. СЪЩНОСТ И ИЗБОР

Член 1. Създаване

Създаването на институцията Народна защита е в правомощията на законодателната

власт. При изпълнението на функциите, установени с настоящия закон, народният защитник действа независимо.

Основната цел на тази институция е да защитава правата и интересите на индивидите и обществото срещу действията и бездействията на националната публична администрация, посочени в чл. 14.

Член 2. Назначаване. Избор

Титуляр на тази институция е т.нар. народен защитник, който се избира от Националния конгрес по следната процедура:

а. двете камари на конгреса трябва да изберат една постоянна комисия, състояща се от седем сенатори и седем депутати, чийто състав трябва да отговаря на съотношението на представителните квоти в парламента;

б. в период до тридесет дни от обнародването на настоящия закон комисията се събира под председателството на председателя на Сената, за да изготви предложение до двете камари за един до трима кандидати за длъжността „народен защитник“. Решенията на комисията се приемат с обикновено мнозинство;

в. в срок до тридесет дни, след като се обяви решението на комисията, двете камари избират с две трети от гласовете на присъстващите членове един от предложените кандидати;

г. ако нито един кандидат не получи необходимото мнозинство при първо гласуване, то се повтаря, докато бъде постигнато;

д. ако предложените кандидати за първото гласуване са трима и се направи предложение по б. „г“, то следващите гласувания се провеждат за кандидатите, получили най-много гласове на първо гласуване.

Член 3. Продължителност

Продължителността на мандата на народния защитник е пет години с възможност за един повторен избор, съгласно процедурата, определена в предходния член.

Член 4. Необходими качества на кандидатите

За народен защитник може да бъде избрано всяко лице, което притежава следните качества:

- а. да е аржентински гражданин по рождение или по избор;
- б. да бъде най-малко на тридесет години.

Член 5. Назначаване. Форма

Назначаването на народния защитник се извършва при съвместно писмено решение на председателите на Камарата на сенаторите и на Камарата на депутатите, което следва да се публикува в Официалния бюлетин и в Дневника на заседанията на двете камари.

При встъпването си в длъжност народният защитник полага клетва пред председателите на двете камари.

Член 6. Възнаграждение

Народният защитник получава възнаграждение, което се определя от Националния конгрес със съвместно решение на председателите на двете камари. То е освободено от данъци, налози и пр., съгласно чл. 20, б. „q“ на Закона за данъка върху доходите.

ГЛАВА II. НЕСЪВМЕСТИМОСТИ. ОТСТРАНЯВАНЕ ОТ ДЛЪЖНОСТ. ЗАМЕСТВАНЕ. ПРЕРОГАТИВИ

Член 7. Несъвместимости

Длъжността „народен защитник“ е несъвместима с изпълнението на каквато и да е друга обществена, търговска или професионална дейност с изключение на преподавателската, както и с прояви на симпатия към определена политическа партия.

По отношение на народния защитник се прилагат съответните норми в Гражданско-процесуалния кодекс и Търговския кодекс, предвиждащи отвод и самоотвод.

Член 8. Дейност

В периода на парламентарна ваканция на конгреса дейността на народния защитник не се прекъсва.

Член 9. Отстраняване от длъжност

В срок до десет дни след назначаването и преди да встъпи в длъжност народният защит-

ник е длъжен да напусне предишния си пост във всеки случай, когато това би довело до несъвместимост. Обратното би означавало, че не приема своето назначение.

Член 10. Отстраняване от длъжност.

Причини

Народният защитник presta да изпълнява правомощията си поради някоя от следните причини:

- а. поради отказ;
- б. поради изтичане на неговия мандат;
- в. поради последваща нетрудоспособност;
- г. при влязла в сила присъда за измама, ако е окончателна;
- д. поради явна небрежност при изпълнение на служебните задължения или поради възникване на някое от основанията за несъвместимост с длъжността на народния защитник, предвидена в този закон.

Член 11. Отстраняване от длъжност.

Видове

В случаите, предвидени в б. „а“, „в“ и „г“ на чл. 10 разпореждането за отстраняване от длъжност се дава от председателите на двете камари. В случая по б. „в“, твърдението за последващата нетрудоспособност трябва да е доказано.

В случаите, визирани в б. „д“ на споменатия член, отстраняването от длъжност се решава с вота на две трети от присъстващите членове на двете камари, след предварително обсъждане и изслушване на заинтересования.

В случай на смърт на народния защитник се пристъпва към временното му заместване според установените в чл. 13 норми. Назначаването на титуляр съгласно предвиденото в чл. 2 трябва да се проведе във възможно най-кратък срок.

Член 12. Имунитет

Народният защитник се ползва с имунитета на членовете на конгреса, установен от конституцията. Той не може да бъде арестуван от деня на назначението му до деня на отстраняването му от служба или уволнението му, освен в случай че е заловен да извършва измама, за което трябва да бъдат уведомени председателите на двете камари, като им се предоставят най-съществените факти.

Ако компетентен съдебен орган реши да даде под съд за измама народния защитник, последният може да бъде отстранен от длъжността си от двете камари, докато не се вземе окончателно решение за отмяна в негова полза.

ГЛАВА III. ЗА ЗАМЕСТНИЦИТЕ

Член 13. Заместници

Предвидената в чл. 2, б. „а“ двукамарна комисиция назначава по предложение на народния защитник двама негови заместници, които да му съдействат в работата, да го заместват временно в случай на отстраняване от длъжност, смърт, окончателна или временна невъзможност за изпълнение на задълженията, по реда, определен при тяхното назначаване.

За заместник на народния защитник може да бъде назначено лице, което трябва да отговаря освен на условията, предвидени в чл. 4, и на следните изисквания:

а. да е бил практикуващ адвокат или да има най-малко осем години юридически стаж в съдебната система, в публичната администрация или като университетски преподавател;

б. да има изявени ораторски качества.

Относно заместниците следва да се прилагат съответно разпоредбите на чл. 3, 5, 7, 10, 11 и 12 на настоящия закон.

Възнаграждението на заместниците се определя от конгреса по съвместно предложение на председателите на двете камари.

РАЗДЕЛ ВТОРИ. ПО ПРОЦЕДУРАТА

ГЛАВА I. ПРАВОМОЩИЯ. НАЧАЛО И ПРОВЕЖДАНЕ НА РАЗСЛЕДВАНЕТО

Член 14. Дейност. Форма и обхват

Народният защитник може да извършва по своя инициатива или по молба на заинтересовано лице разследване за изясняване на действията или бездействието на публичната администрация и нейни представители, които представляват противозаконна, погрешна, неправилна, злоупотребяваща, произволна, дискриминираща, небрежна практика, както и практика, която е в сериозно противоречие с нейните функции. Към тях се причисляват и

действията или бездействието, които могат да засегнат индивидуални и колективни интереси.

Жалби могат да се изпращат до националния и местните законодателни органи, които от своя страна следва да ги препратят незабавно на народния защитник.

Член 15. Обща насоченост на дейността и по конкретни случаи

Народният защитник, извън правомощията, предвидени в чл. 14 на настоящия закон, трябва да обърне специално внимание на системните и основни нарушения в дейността на публичната администрация и да установи механизмите, които могат да ги предотвратят или сведат до минимум.

Член 16. Сфера на правомощия

Под национална публична администрация съобразно целите на настоящия закон следва да се разбира централизираната и децентрализирана администрация; обособени организации; държавни предприятия; държавни дружества; дружества със смесена собственост; дружества с преобладаващо държавно участие; и всяко друго учреждение в държавата, без значение на неговата правна природа, название, специален закон, който евентуално го урежда, или местонахождението му в страната.

Извън обсега на правомощията на народния защитник остават съдебната власт, законодателната власт, местната власт на Буенос Айрес и институциите за защита и сигурност.

Член 17. Други сфери на компетентност

Правомощията на народния защитник се отнасят и до частните юридически лица, които упражняват публични функции, както и до частните юридически лица в сферата на обществените услуги. В този случай, извън останалите правомощия, предоставени по настоящия закон, народният защитник може да настоява пред компетентните административни власти за упражняване на правомощията, възложени от закона.

Член 18. Легитимиране

Към народния защитник може да се обърне всяко физическо или юридическо лице, което се счита за засегнато от действията или

бездействията, предвидени в чл. 14. Пречка за това не може да бъде националността, местоживеенето или пребиваването в място за изтърпяване на наказанията.

ГЛАВА II. ПРИДВИЖВАНЕ НА ЖАЛБАТА

Член 19. Жалба. Форма

Всяка жалба следва да се представя в писмена форма и трябва да съдържа подписа, собственото и фамилното име, както и адреса на заинтересованото лице. Жалбата следва да се подаде не по-късно от една календарна година от момента на проява на действието или бездействието. За представянето на жалбата не е необходимо спазването на никакви други формалности от страна на заинтересования.

Всички процедури пред народния защитник са безплатни.

Член 20. Отклонение. Правомощия

Ако жалбата е срещу лица, действия или бездействия, които не са включени в компетентността на народния защитник, както и ако се подаде след предвидения в чл. 19 срок, народният защитник може да препрати жалбата до компетентния орган, като информира за това заинтересования.

Член 21. Отхвърляне. Причини

Народният защитник не може да даде ход на жалбите в случаите, когато:

а. забележи зла умишъл, липса на основания, несъществуваща претенция или недостатъчно основание;

б. се установи, че по поставения проблем е налице висящо административно или съдебно производство.

Също така могат да бъдат отхвърлени онези жалби, чието разглеждане е във вреда на законните права на трети лица.

Народният защитник трябва да прекрати своята намеса, в случай че заинтересованата страна обжалва по административен път или е предявила съдебен иск.

При нито една от ситуациите, визирани в настоящия член, не се възпрепятства разследването на общите проблеми, поставени в подадените жалби. При всеки един случай на заинтересования се съобщава взетото решение.

Член 22. Необжалваемост.

Прекъсване

Решенията относно допустимостта на подадените жалби не се обжалват.

Жалбата не прекъсва сроковете за обжалване по административен път, предвидени в законодателството.

Член 23. Процедура

При допусната жалба народният защитник трябва да проведе предварителното разследване по регламентирания начин с цел изясняването на поставените в жалбата въпроси. Във всички случаи трябва да уведоми за нейното съдържание съответната организация или учреждение, така че с посредничеството на отговорния орган на властта и в срок до тридесет дни да бъде изпратен писмен доклад. По преценка на народния защитник срокът може да бъде удължен, ако настъпят обстоятелства, които биха го мотивирали за това.

Ако народният защитник прецени, че отговорът на неговото официално запитване е аргументиран, той може да прекрати разследването, като уведоми за това заинтересования.

ГЛАВА III. ЗАДЪЛЖЕНИЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО. РЕЖИМ НА ОТГОВОРНОСТ

Член 24. Задължение за сътрудничество

Всички организации и учреждения, посочени в чл. 16, лицата, определени в чл. 17, и техните представители са задължени да оказват съдействие на народния защитник в неговите разследвания и проучвания. За целта народният защитник и неговите заместници са оправомощени:

а. да изискват в установения срок дела, доклади, документи, както и всички други материали, които преценят за полезни за целите на разследването. Предоставянето на изискваната информация не може да се откаже дори и под претекст за запазване на тайна. Оправдан е единствено отказът, който се основава на защита на интересите на националната сигурност;

б. да провеждат проучвания, проверки и да събира всякакви доказателства, водещи до изясняване на случая.

Член 25. Възпрепятстване.

Затрудняване

Всяко лице, което пречи на разследването на народния защитник или го възпрепятства, като отказва да предостави поисканата информация, или отказва достъп до необходимите за разследването книжа или документи, извършва престъплението неподчинение, предвидено в чл. 239 от Наказателния кодекс. Народният защитник трябва да препрати гореспоменатите случаи към Министерството на финансите за предприемане на съответните действия.

При поведение, сериозно възпрепятстващо разследванията на народния защитник, той може да изготви специален доклад, както и да го отрази в съответния раздел на годишния доклад, изготвян съгласно чл. 31. Народният защитник може да изиска съдебна намеса, за да му бъде изпратена документацията, която му е отказана от организациите и учрежденията, визирани в чл. 16, от лицата по чл. 17 и техните представители.

Член 26. Престъпни действия

Когато народният защитник по силата на изпълнението на служебните си задължения узнае за извършването на престъпни действия от общ характер, е длъжен незабавно да съобщи за тях на главния прокурор. Последният е длъжен да уведомява периодично народния защитник по всеки отделен случай и за състоянието на производството, образувано по негова инициатива.

РАЗДЕЛ ТРЕТИ. ОТНОСНО РЕШЕНИЯТА

ГЛАВА ЕДИНСТВЕНА. РЕШЕНИЯ. СЪОБЩЕНИЯ. ДОКЛАДИ

Член 27. Граници на компетенциите на народния защитник

Народният защитник не е компетентен да изменя или отменя административни решения. Без да противоречи на гореспоменатото, той може да предлага изменения на критериите за тяхното изработване и приемане.

Ако вследствие на своите разследвания стигне до убеждението, че строгото спазване на една норма би могло да предизвика неспра-

ведливи или вредни последствия за длъжностните лица, той може да предложи на законодателната власт или на публичната администрация да промени съответната норма.

Член 28. Забележки и препоръки.

Процедура

Народният защитник може да изготви бележки и препоръки в резултат на своите разследвания в изпълнение на служебните си задължения, както и предложения за приемане на съответни мерки. Във всеки един случай разследваните лица са длъжни да отговорят писмено в срок до тридесет дни.

Ако въпреки отправените предложения разследваната администрация не предприеме в разумен срок подходящи мерки или ако не представи пред народния защитник аргументи, поради които не ги приема, той може да запознае със случая ресорния министър или висшестоящия орган. Ако и след това не получи аргументирано обяснение, трябва да включи този случай в годишния си доклад или в специален доклад, като назове разследваните власти или служители.

Член 29. Уведомяване

Народният защитник трябва да уведоми заинтересованите за резултата от своето разследване и действия и да го запознае с отговора, който е получил от съответното учреждение или служител, с изключение на случаите, в които отговорът е обявен за поверителен.

Народният защитник също така е длъжен да запознае Сметната палата с резултатите от своите разследвания в организациите под неин контрол.

Член 30. Връзки с конгреса

Комисията, визирана в б. „а“ на чл. 2 от настоящия закон, е натоварена да контактува с народния защитник и да уведомява камарите винаги, когато е необходимо.

Член 31. Доклади

Народният защитник се отчита за извършената от него дейност пред двете камари с доклад, който представя преди 31 май всяка година.

Когато сериозността или неотложността на фактите го налагат, народният защитник може

да представи специален доклад.

Годишните и специалните доклади се публикуват в Официалния бюлетин и в дневниците на сесиите на двете камари.

Копие от споменатите доклади се изпраща на изпълнителната власт.

Член 32. Съдържание на доклада

В своя доклад народният защитник посочва броя и типа подадени жалби. Докладът съдържа сведения за отхвърлените жалби и посочените в тях нарушения и за жалбите, които са били обект на разследване, и за резултата от разследването.

В доклада не трябва да се посочват лични данни, които позволяват публичното идентифициране на заинтересованите в процеса на разследването, без да се отменя предвиденото в чл. 26.

Към доклада се прилага финансовият отчет на институцията за съответния период.

В годишния си доклад народният защитник може да прави предложения на Националния конгрес за изменение и допълнение на настоящия закон, които произтичат от неговото предложение.

РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ. МАТЕРИАЛНИ И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

ГЛАВА ЕДИНСТВЕНА. ПЕРСОНАЛ. БЮДЖЕТ. СРОКОВЕ

Член 33. Срокове. Служители. Назначаване

Организационната, функционалната и административната структура на Народната за-

щита се установява от народния защитник и се одобрява от комисията по чл. 2, б. „а“.

Служителите на народния защитник се назначават от него съгласно вътрешните правила и в рамките на бюджета.

Народният защитник може да предложи на председателите на двете камари поименен списък на лицата от персонала, които са на служба в някоя от камарите и желаят да им бъдат предоставени функции в тази организация.

Член 34. Вътрешни правила

Вътрешните правила на Народната защита се приемат от титуляра и се одобряват от комисията, предвидена в чл. 2, б. „а“ на настоящия закон.

Член 35. Срокове.

Начин на изчисляване

При липса на изрично разпореждане предвидените в този закон срокове трябва да се броят в работни дни.

Член 36. Бюджет

Средствата за всички разходи, свързани с приложението на настоящия закон, са предвидени в законите за бюджета на законодателната власт.

За своите оперативни цели народният защитник разполага със собствена административно-финансова служба.

Член 37. Довежда се до знанието на изпълнителната власт

Приет от аржентинския конгрес в Буенос Айрес през месец декември 1993 г. под номер 24.284.

§ 10. ГЪРЦИЯ

ЗАКОН ЗА ОМБУДСМАНА И ЗА КОМИТЕТА ЗА КОНТРОЛ НА ДЪРЖАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

(№2477, подписан от президента на 17 април 1997 г.)

ГЛАВА I. ОМБУДСМАНЪТ

Член 1. Учредяване. Задачи

1. Учредява се независим административен орган, наречен омбудсман, като посредник между гражданите и държавните служители, органите на местно самоуправление, юридическите лица на публичното право и органите, посочени в чл. 3, ал. 1 от този закон, с цел защита на гражданските права, подобряване на управлението и спазване на законността.

2. Омбудсманът не подлежи на контрол от правителствен или административен орган.

3. Омбудсманът се подпомага от четирима (4) помощник-омбудсмани. При изпълнение на своите задължения те се ползват с имунитет.

Омбудсманът и помощник-омбудсманите не носят отговорност и не могат да бъдат наказателно преследвани и разпитвани за изразено от тях мнение или за свои действия при изпълнение на задълженията си. Наказателно преследване е допустимо само в случай на клевета, обида и злоупотреба с доверие.

В случай че омбудсманът, помощник-омбудсманите, научните експерти и привлечените служители с научна квалификация се преследват наказателно или се съдят за действие или бездействие при изпълнение на задълженията си, те могат да се явят в съда с членове на Държавния юридически съвет.

4. В дейността си омбудсманът се подпомага от тридесет (30) научни експерти, четири-

десет (40) привлечени служители с научна квалификация и секретариат.

5. Дейността на институцията се финансира от бюджета на Министерството на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията. С разходването на бюджетните средства се разпорежда омбудсманът или неговият заместник.

Член 2. Избор. Мандат

1. За омбудсман и помощник-омбудсмани се избират лица с безспорен авторитет, които имат значителен академичен опит и се ползват с добро име в обществото.

2. Министерският съвет избира омбудсман измежду предложените кандидати след предварителни консултации с Комисията за институциите и прозрачността и в съответствие с Правилника на парламента. Той се назначава с президентски указ. Помощник-омбудсманите, включително и заместник-омбудсманът, се назначават с решение на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията по препоръка на омбудсмана. В случай че омбудсманът не може да изпълнява задълженията си, той може да бъде заместен.

3. Срокът на пълномощията на омбудсмана и на помощник-омбудсманите е пет години и не се допуска преизбиране. Предсрочното прекратяване на срока на пълномощията на омбудсмана автоматично води до прекратяване срока на пълномощията на помощник-омбудсманите.

4. Омбудсманът може да бъде освободен от длъжност на основание неспособност да изпълнява задълженията си поради заболяване, физическо или психическо увреждане с президентски указ, издаден по препоръка на Министерския съвет и след съгласуване с Комисията за институциите и прозрачността. Помощник-омбудсманите могат да бъдат предсрочно освободени с решение на министъра на вътрешните работи,

държавната администрация и децентрализацията на основание неспособност да изпълняват задълженията си поради заболяване, физическо или психическо увреждане или поради неефикасното им изпълнение по препоръка на омбудсмана.

5. По време на своя мандат омбудсманът и помощник-омбудсманите не могат да заемат друга длъжност, не могат да упражняват друга професия или да заемат друга платена или неплатена длъжност в публичния или в частния сектор.

6. Депутат, избран за омбудсман или за помощник-омбудсман, освобождава мястото преди да встъпи в длъжност.

7. Възнаграждението на омбудсмана и на помощник-омбудсмана се определя с общо решение на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията и министъра на финансите като изключение от действащата уредба.

Член 3. Правомощия

1. Омбудсманът е оправомощен да разглежда жалби, свързани с дейността на:

- а. държавните органи;
- б. органите на местно самоуправление от първа и втора степен;
- в. други юридически лица на публичното право;
- г. органите за специфични услуги в областта на:
 - I) водоснабдяването, канализацията и пречистването на отпадните води;
 - II) преноса на електроенергия и газ;
 - III) превоза на лица и стоки по земя, море и въздух; и
 - IV) далекосъобщенията/телекомуникациите и пощите.

Терминът „държавни органи“ в този закон се отнася за изброените в предходните точки на тази алинея.

От кръга на правомощията на омбудсмана са изключени министри и заместник-министри по отношение на техните политически функции, църковните юридически лица на публичното право, съдебните органи, военните институции по въпроси, свързани с националната отбрана и сигурност, Националната служба за

разузнаване, дейността на Министерството на външните работи, свързана с външната политика и международните отношения на държавата, Държавния юридически съвет и основната дейност на независимите административни органи. Омбудсманът не разглежда случаи, засягащи националната сигурност и статута на служителите в държавните органи.

2. Омбудсманът разследва индивидуални административни актове, действия или бездействия на органи на държавната власт, които нарушават законните интереси на физически и юридически лица. Той разследва предимно случаи, в които индивидуален или колективен орган на държавната власт:

а. нарушава с действие или бездействие защитени с конституцията и закона права и интереси;

б. отказва да изпълни специално задължение, постановено с влязло в сила съдебно решение;

в. отказва да изпълни специално задължение, наложено със закон или с индивидуален административен акт;

г. извършва действие или пропусква да извърши постановено от закона действие в нарушение на принципите за справедлива администрация и прозрачност и в случаите на злоупотреба с власт.

3. Омбудсманът не разглежда случаи, които са от компетентността на съда.

4. Омбудсманът координира дейността на помощник-омбудсманите. Той контролира и инструктира научните експерти и служителите на секретариата.

Омбудсманът следи за дисциплината на научния и административния персонал и може да налага наказанията мъмрене и глоба до размера на едномесечно възнаграждение.

Той може да упълномощи един или няколко помощник-омбудсмани и ръководителите на звената да подписват документи и да предприемат други действия.

5. Омбудсманът изготвя годишен доклад за дейността на институцията, в който описва най-важните случаи и прави предложения за усъвършенстване на работата на държавната

администрация и законодателството. Омбудсманът предава доклада си на министър-председателя и на председателя на парламента през месец март всяка година. Докладът се изпраща и на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията. Омбудсманът може по всяко време на годината да изпраща на министър-председателя, на председателя на парламента и на съответния ресорен министър специални доклади. Годишният доклад на омбудсмана се обсъжда на отделно пленарно заседание на парламента, съгласно неговия правилник. Той се обнародва в специално издание на „Държавен вестник“.

Член 4. Процедура на разследване

1. Омбудсманът, в рамките на пълномощията си, разследва случаи, за които е бил сезиран с подписана жалба от пряко заинтересовано физическо или юридическо лице или група лица. Той може да действа и по своя инициатива в случаи, предизвикали особен обществен интерес.

2. Омбудсманът не води разследване по случаи, в които административен акт е породил права или е създал благоприятни условия в полза на трети лица, ако този акт може да бъде отменен само със съдебно решение, освен ако е налице явна незаконност или ако породените права и благоприятни условия са в полза на опазването на околната среда.

3. Жалбата се подава в рамките на шест месеца от датата, на която заинтересованата страна е научила за действието или бездействието, което тя обжалва пред омбудсмана, и подлежи на вписване в специален регистър. Подаването на жалба до омбудсмана не е обвързано с условие за едновременно подаване на жалба за обезщетение или на жалба до висшестоящ орган и не прекъсва, нито отменя предписаните от закона срокове за получаване на правна защита. В случай че е подадена жалба до съда, омбудсманът не започва разследване, преди да бъде постановено решение от съда или преди да изминат три месеца от подаването ѝ, когато по нея не са предприети действия.

Омбудсманът може да отхвърли жалбата, ако счеете, че е неясна, необоснована или незначителна.

4. В хода на разследването омбудсманът може да поиска съдействие от Комитета за контрол на държавната администрация.

5. Омбудсманът може да изисква от държавните органи всякаква информация, документи или други доказателства по случая, да разпитва лица, да изисква аутопсия и да назначава експертизи. Поверителността на документите и другите доказателства, които са на разположение на държавните органи, не може да бъде пречка освен в случаите, когато се отнасят до националната отбрана, държавната сигурност и международните отношения на страната. Държавните органи подпомагат разследването с всички средства. Неоказването на съдействие в хода на разследването може да бъде предмет на специален доклад на омбудсмана до ресорния министър.

6. След завършване на разследването омбудсманът изготвя заключение, което изпраща на ресорния министър и на компетентните органи. Омбудсманът посредничи по всички допустими начини за решаването на проблема на гражданина. Омбудсманът може да определи срок, в рамките на който трябва да бъде уведомен за действията, предприети съобразно неговите препоръки, или за причините, поради които те не се приемат. Ако прецени, че отказът е неаргументиран, омбудсманът може да го направи публично достояние.

7. Омбудсманът информира заинтересованата страна за хода на разследването.

8. Омбудсманът, помощник-омбудсманиите, научните експерти, привлечените служители със статут на научни експерти и служителите в секретариата са длъжни да пазят в тайна документите и подробностите, които им стават известни в хода на разследването и които съгласно действащите разпоредби са секретни или са изключени от правото на достъп, съгласно чл. 16 на Закон №1599/1986 и други разпоредби в този смисъл.

9. Отказът на длъжностно лице, служител или член на администрацията да съдейства на омбудсмана в хода на неговото разследване, представлява дисциплинарно нарушение, а по отношение на членовете на администрацията - основание за освобождаване от длъжност. Ако в хода на разследването се установи, че слу-

жителят е действал противозаконно, омбудсманът изпраща жалбата на компетентния орган за започване на производство за дисциплинарно наказание на виновното лице или за прилагане на други мерки, ако то не подлежи на дисциплинарен контрол. В зависимост от обстоятелствата омбудсманът определя срок, след изтичането на който, ако не са взети мерки, той лично поема случая. При по-сериозни случаи омбудсманът може със свой акт до компетентния орган да предизвика започване на производство за дисциплинарно нарушение спрямо виновното длъжностно лице или служител за горепосоченото бездействие при провеждане на разследването. Ако от докладите на омбудсмана следва, че длъжностно лице или служител в държавен орган в рамките на три години е поправил повторно на разследване или е отказал без основателна причина съдействие за разрешаване на проблема, може да бъде дисциплинарно уволнен.

10. Ако са налице достатъчно данни за извършено от длъжностно лице, служител или член на администрацията престъпление, омбудсманът предава случая на прокурор.

Член 5. Научни експерти. Секретариат

1. Създават се тридесет места за специален научен персонал по смисъла на чл. 25, ал.2 на Закон №1943/1991 на частно-правен договор за работа, за срок от пет години, който може да бъде подновен. Местата се обявяват публично и след предварителен подбор от омбудсмана петчленна комисия, назначена от него, провежда конкурса. Комисията включва омбудсмана, двама помощник-омбудсмани, университетски професор и висш магистрат и оценява личните и професионалните качества на кандидатите в открито интервю. Всички подробности относно процедурата по избирането се определят в Правилника за работа на институцията *омбудсман*. На горепосочените места, при спазване на същата процедура, могат да бъдат назначени и адвокати, като изключение от действащата уредба, което води до прекратяване на адвокатските им права. Назначаването на специален научен персонал става с решение на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията.

2. Към омбудсмана могат да бъдат привлечени до четиридесет постоянни, или на частно-правен договор за работа за неопределен срок, държавни служители, служители на юридически лица на публичното право, служители на държавни банки или на други държавни органи, които отговарят на изискванията по чл. 25, ал. 2 на Закон №1943/1991, както и университетски преподаватели от държавни висши учебни заведения с най-малко осем години стаж. При привличането се прилагат разпоредбите съответно на т. 1 и т. 2 от предходната алинея. Привличането се извършва с общо решение на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията и съответния министър, без мнението на официалния съвет, като изключение от действащата уредба, за срок от три години, който може да бъде подновен за още три години.

3. В рамките на институцията функционира секретариат, който се оглавява от директор. Омбудсманът избира за директор един от постоянните служители, който отговаря на изискванията по чл. 36 на Закон №2190/1994. Директорът се избира на открит конкурс и се назначава за срок от три години с решение на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията, без да се иска мнението на официалния съвет, като изключение от действащата уредба.

4. При влизането в сила на този закон местата в секретариата могат да бъдат попълнени чрез временно привличане или прехвърляне на служители от държавните органи след провеждане на открит конкурс. Временно привлечените трябва да притежават необходимата квалификация за заеманите места. Прехвърлянето или привличането им се решават със съвместен акт на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията и съответния министър, без да се иска мнението на официалния или друг съвет, като изключение от действащата обща и специална уредба. Временното привличане може да се отмени по всяко време и във всеки случай при заемане на съответния пост от титуляр.

5. За ръководители на звената на секретариата могат да се избират също временно привлечени външни служители, чиито ангажи-

менти се прекратяват автоматично с тяхното оттегляне.

6. Възнагражденията на тридесетте научни експерти, назначени съгласно чл. 5, ал. 1 от този закон, се определят с общо решение на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията и министъра на финансите. Тези възнаграждения могат да бъдат по-ниски от възнагражденията на адвокатите, установени с чл. 92а от Кодекса на адвокатите.

Временно привлечените служители по ал. 2 от този член получават възнагражденията си, всички допълнителни доходи и добавки от всякакъв вид за поста, който заемат в органа, от който са привлечени. Те получават също така и допълнително възнаграждение, като изключение от действащата уредба, определено с общо решение на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията и министъра на финансите.

7. По решение на омбудсмана към институцията омбудсман се формира официален Съвет на служителите, в който влизат един по-

мощник-омбудсман като председател, един помощник-омбудсман като заместник-председател, двама редовни членове със съответни заместници и двама представители на служителите в институцията.

8. Служителите в институцията се осигуряват от осигурителния фонд за служители в Министерството на външните работи, в правителствената администрация и културата с изключение на адвокатите, назначени за научни експерти, които се осигуряват от техния осигурителен фонд.

9. Организацията и дейността на институцията омбудсман, разпределението на научните експерти, организацията на секретариата, щатните бройки и тяхното разпределение в централния офис, в регионални служби и филиали, специализацията, както и всички други необходими детайли се уреждат с Правилата за работа на институцията омбудсман. Те влизат в сила с президентски указ, който се обнародва по препоръка на министъра на вътрешните работи, държавната администрация и децентрализацията и със съгласието на омбудсмана.

§ 11. ИСПАНИЯ

КОНСТИТУЦИЯ НА КРАЛСТВО ИСПАНИЯ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

(От 27 декември 1987 г.)

РАЗДЕЛ ПЪРВИ. ОСНОВНИ ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ

ГЛАВА IV. ГАРАНЦИИ ЗА ОСНОВНИТЕ ПРАВА И СВОБОДИ

Член 54. С отделен закон се определят правомощията на народния защитник като върховен комисар на Генералните кортеси, назначен от тях да защитава правата, предвидени в тази част на конституцията, като осъществява контрол върху дейността на администрацията и се отчита пред Генералните кортеси.

УСТРОЙСТВЕН ЗАКОН ЗА НАРОДНИЯ ЗАЩИТНИК

(От 6 април 1981 г.)

РАЗДЕЛ ПЪРВИ. ИЗБОР, НАЗНАЧАВАНЕ, ОСВОБОЖДАВАНЕ И УСЛОВИЯ

ГЛАВА I. СЪЩНОСТ И ИЗБОР

Член 1. Народният защитник е върховен пълномощник на Генералните кортеси, избран и назначен от тях да защитава правата, предвидени в раздел I на конституцията, като упражнява надзор над дейността на администрацията и се отчита пред Генералните кортеси. Той изпълнява функциите, които му възлагат конституцията и настоящият закон.

Член 2. (1) Народният защитник се избира от Генералните кортеси за период от пет години и осъществява контакт с парламента чрез председателите съответно на Конгреса и на Сената.

(2) Конгресът и Сенатът излъчват смесена комисия към Генералните кортеси, която поддържа връзка с народния защитник и информира пленумите на Конгреса и Сената, когато е необходимо.

(3) По общо решение на председателите на Конгреса и на Сената смесената комисия провежда заседания за издигане кандидатурите на кандидата или кандидатите за народен защитник пред пленума на камарите. Решенията на комисията се приемат с обикновено мнозинство.

(4) Най-малко десет дни след издигането на кандидатурите се свиква пленум на Конгреса за провеждане на избор на народен защитник. Назначава се кандидатът, който получи положителния вот на три пети от членовете на Конгреса, и в срок най-много до двадесет дни се ратифицира от Сената със същото мнозинство.

(5) В случай че предложените кандидат/и не получат необходимите мнозинства, в срок до един месец се свиква ново заседание на комисията за издигане на нови кандидатури. В такива случаи, след като се постигне мнозинство от три пети в Конгреса, назначението може да се осъществи при постигане на абсолютно мнозинство в Сената.

(6) След назначаването на народния защитник комисията на Конгреса и на Сената провежда ново заседание, за да даде своето предварително съгласие за назначаване на заместниците, предложени от народния защитник.

Член 3. За народен защитник може да бъде избран всеки испански гражданин, който е навършил пълнолетие и има всички граждански и политически права.

Член 4. (1) Председателите на Конгреса и на Сената потвърждават с подписите си назначението на народния защитник, което се публикува в „Официален държавен бюлетин“.

(2) При встъпване в длъжност, по време на съвместно заседание на председателството на

двете камари, народният защитник полага клетва или поема обещание за вярно изпълнение на функциите си.

ГЛАВА II. ОСВОБОЖДАВАНЕ И ЗАМЕСТВАНЕ

Член 5. (1) Народният защитник се освобождава от длъжност по някоя от следните причини:

- 1) подадена оставка;
- 2) изтичане на мандата му;
- 3) смърт или нетрудоспособност;
- 4) явна небрежност при изпълнение на служебните задължения;
- 5) поради осъждане за престъпление или измама с влязла в сила присъда.

(2) Длъжността се обявява от председателя на Конгреса за вакантна в случаите на смърт, оставка и изтичане на срока на мандата. В останалите случаи се приема решение с мнозинство три пети от състава на всяка камара след дебати и предварително изслушване на заинтересования.

(3) След овакантиране на длъжността, в срок до един месец се открива процедура за избор на нов народен защитник.

(4) В случаите на смърт, освобождаване и временна или трайна нетрудоспособност на народния защитник и до пристъпване към нов избор от Генералните кортеси неговите функции се изпълняват временно и в съответна последователност от заместниците му.

ГЛАВА III. ПРЕРОГАТИВИ И НЕСЪВМЕСТИМОСТ

Член 6. (I) Народният защитник не е обвързан с никакъв императивен мандат. Той не получава инструкции от никоя власт и изпълнява своите функции самостоятелно и по собствено убеждение.

(2) Народният защитник се ползва с неприкосновеност. Той не може да бъде задържан, да му се открива досие, да се глобява, да се преследва или да се съди за изразени мнения или предприети действия при изпълнение на служебните задължения.

(3) По време на своя мандат, народният защитник не може да бъде арестуван или за-

държан, освен ако е заварен на местопребыванието, като решенията за повдигане на обвинение, задържане, предаване на съд и осъждане се вземат единствено от Наказателната колегия на Върховния съд.

(4) Горепосочените правила се прилагат и по отношение на заместниците на народния защитник.

Член 7. (1) Длъжността народен защитник е несъвместима с какъвто и да е представителен мандат; народният защитник не може да бъде избран на друга длъжност; да заема какъвто и да е политически пост или да осъществява дейност, свързана с политическа пропаганда; да остава на каквато и да е длъжност в публичната администрация; да членува в политическа партия или синдикат, асоциация или фондация, както и да работи в тях; да бъде съдия или прокурор; да упражнява каквато и да е друга професия.

(2) В срок до десет дни след избирането му и преди да встъпи в длъжност, народният защитник трябва да прекрати всяко положение на несъвместимост, като в противен случай се счита, че отказва назначението.

(3) Ако след встъпване на народния защитник в длъжност, внезапно възникне несъвместимост, се счита, че той се отказва от длъжността от датата, на която е възникнала несъвместимостта.

ГЛАВА IV. ЗАМЕСТНИЦИ НА НАРОДНИЯ ЗАЩИТНИК

Член 8. (1) Народният защитник се подпомага от един първи заместник и един втори заместник, на които може да делегира изпълнението на функциите си в йерархичен порядък и които го заместват при временна нетрудоспособност или при освобождаване от длъжност.

(2) Народният защитник назначава и освобождава своите заместници с предварителното съгласие на камарите и в съответствие с техните правилници.

(3) Назначението на заместниците се публикува в „Официален държавен бюлетин“.

(4) Разпоредбите за народния защитник в чл. 3, чл. 6 и чл. 7 на настоящия закон се отнасят и за неговите заместници.

РАЗДЕЛ ВТОРИ. ПРОЦЕДУРА

ГЛАВА I. ВЪЗБУЖДАНЕ И ОБХВАТ НА РАЗСЛЕДВАНЕТО

Член 9. (1) Народният защитник може по своя инициатива или по искане на засегната страна да започне и проведе разследване за изясняване на действията и решенията на публичната администрация и нейни представители по отношение на гражданите, в съответствие с установеното в чл. 103, ал. 1 на конституцията и при зачитане на правата, прокламирани в нейния първи раздел.

(2) Народният защитник има право да разследва дейността на министрите, административните власти, служителите и всяко лице, което е на служба в публичната администрация.

Член 10. (1) Всяко физическо или юридическо лице може да се обръща към народния защитник без никакво ограничение. Не могат да съставляват пречка за това националността, местоживеенето, полът, непълнолетието, пребиваването в изправително заведение или затвор, както и каквото и да е отношение на подчиненост или зависимост от една администрация или публична власт.

(2) Отделни депутати и сенатори, комисиите за разследване или комисиите, свързани с обща или частична защита на гражданските права и свободи, и преди всичко комисията за връзка с народния защитник, могат да поискат мотивирано и в писмена форма намесата на народния защитник за разследване или за изясняване на конкретни действия или решения на публичната администрация, които засягат един или група граждани.

(3) Не може да подава жалби до народния защитник никоя административна власт по въпроси от нейна компетентност.

Член 11. (1) Дейността на народния защитник не се прекъсва в случаите, когато Генералните кортеси не заседават, когато са разпуснати или е изтекъл техният мандат.

(2) В ситуациите, предвидени в предходната алинея, народният защитник се обръща към постоянните комисиции на камарите.

(3) Обявяването на извънредно или военно положение не може да прекрати дейността на народния защитник, нито правото на гражда-

ните да се обръщат към него, независимо от постановеното в чл. 55 на конституцията.

ГЛАВА II. ОБХВАТ НА ПРАВОМОЩИЯТА

Член 12. (1) Народният защитник може по своя инициатива или по молба от засегната страна да осъществява надзор върху дейността на автономните общности в рамките на правомощията, определени от настоящия закон.

(2) В изпълнение на предвиденото в предходната алинея органите на автономните общности съгласуват своите действия с действията на народния защитник и той може да поиска тяхното сътрудничество.

Член 13. Когато народният защитник получи жалби, свързани с функционирането на съдебната администрация, трябва да ги изпрати в Главна прокуратура, за да се провери тяхната достоверност и да се предприемат необходимите законни действия, или трябва да ги отнесе до Генералния съвет на съдебната власт, в зависимост от характера на оплакването. Освен това той може да включи съобщение по въпроса в годишния си отчет пред Генералните кортеси.

Член 14. Народният защитник следи за спазването на правата, прокламирани в раздел първи на конституцията, от военната администрация, без да се намесва в командването на националната отбрана.

ГЛАВА III. ПРИДВИЖВАНЕ НА ЖАЛБИТЕ

Член 15. (1) Всяка жалба се подава писмено и трябва да съдържа трите имена и адреса на жалбоподателя, основанията за подаване на жалбата и неговия подпис. Максималният срок за подаване е една година, считано от момента на запознаване с фактите - обект на жалбата.

(2) Действията на народния защитник са безплатни за заинтересованите и не е задължително присъствието на адвокат или прокурор. Получаването на всяка жалба се потвърждава.

Член 16. (1) Кореспонденцията, изпратена до народния защитник от лице, което се намира в център за задържане, интерниране или затвор, не може да бъде обект на цензура от никакъв вид.

(2) Не могат също така да бъдат подслушвани или заглушавани разговорите между народния защитник или неговите представители и всяко едно от лицата, посочени в предходната алинея.

Член 17. (1) Народният защитник регистрира и потвърждава получените жалби, които или ще разследва, или ще отклони. В случай че отклонява жалбата, той прави това писмено, като посочва причините и уведомява засегнатата страна за най-подходящите начини за решаване на проблема, ако прецени, че такива съществуват.

(2) Народният защитник не разследва жалби, за които се очаква съдебно решение, и прекратява започнатото разследване, ако заинтересованото лице подаде молба или иск пред съд или пред Конституционния съд. Това обаче не възпрепятства разследването на важни въпроси от общ характер, поставени в подадените жалби. Във всички случаи народният защитник следи администрацията да се произнася изрично, своевременно и в съответна форма по молбите и исканията, отправени към нея.

(3) Народният защитник отклонява анонимните жалби и може да отклони онези, в които забележи злонамереност, липса на основание или отсъствие на искане, както и жалбите, чието разследване може да накърни законните права на трето лице. Неговите решения не подлежат на обжалване.

Член 18. (1) След като приеме жалбата, народният защитник провежда необходимо то неофициално разследване за изясняване на фактите, съдържащи се в нея, той информира съответния административен орган за естеството на жалбата и нейният ръководител е длъжен в срок най-много до петнадесет дни да изпрати писмено становище. Този срок може да бъде удължен по преценка на народния защитник.

(2) Отказът или небрежността на служителя или на неговите началници, отговорни за предоставянето на исканата информация, могат да бъдат преценени от народния защитник като враждебни и затрудняващи изпълнението на неговите функции и той може незабавно да обяви това публично, както и да ги квалифи-

цира по същия начин в своя годишен или специален доклад пред Генералните кортеси.

ГЛАВА IV. ЗАДЪЛЖЕНИЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ПРОВЕРЯВАНИТЕ ОРГАНИ

Член 19. (1) Всички публични власти са задължени да подпомагат народния защитник при неговите разследвания и проверки.

(2) Във фазата на проверяване и разследване по дадена жалба или при започнато по негова инициатива разследване народният защитник, неговият заместник или упълномощеното от него лице могат да посетят която и да е институция, нейни подразделения или отдели, за да проверят всички необходими данни, да проведат необходимите лични срещи или да проучат съответната документация.

(3) За тази цел не може да му бъде отказан достъп до нито едно административно дело, документ или друга информация, свързана с разследването, като се спазва предвиденото в чл. 22 на настоящия закон.

Член 20. (1) Когато проверяваната жалба е свързана с поведението на лица на служба в администрацията и засяга изпълняваните от тях функции, народният защитник уведомява за жалбата засегнатия и неговия пряк началник или органа, на който той е подчинен.

(2) Засегнатият отговаря писмено и прилага всички документи и доказателства, които сметне за необходимо, в определения за това срок, който в никакъв случай не е по-малък от десет дни и може да се удължи с половината на отпуснатия срок по искане на засегнатата страна.

(3) Народният защитник може да провери тяхната достоверност и да предложи на засегнатия служител среща за допълване на данните. От служителите, които откажат, народният защитник може да изиска писмено обяснение за причините за това тяхно решение.

(4) Информацията, предоставена в хода на разследването от служител, се счита за поверителна съгласно предвиденото в Закона за наказателното производство относно изнасянето на факти, които могат да сочат за престъпление.

Член 21. Ако висшестоящ ръководител или ведомство забрани на свой подчинен или

поделение да отговори на народния защитник или да бъде разпитан от него, трябва да изложи това писмено, мотивирано и адресирано до съответния служител и до народния защитник. В този случай народният защитник се обръща към споменатия висшестоящ ръководител по повод всички необходими действия по разследването.

ГЛАВА V. ПОВЕРИТЕЛНИ ДОКУМЕНТИ

Член 22. (1) Народният защитник може да поиска от публичните власти всички документи, които сметне за необходими за изпълнението на своите функции, включително обявените от закона за секретни. Решение за непредоставяне на секретни документи се взема от Министерския съвет и се придружава от писмено удостоверение за отказа.

(2) Разследванията и процесуалните действия, предприемани от народния защитник и подчинените му, се осъществяват при абсолютна секретност по отношение както на отделните лица, така и на службите и останалите публични органи, с изключение на съображенията, които народният защитник прецени за необходимо да включи в своите отчети пред Генералните кортеси. По отношение на секретните документи се вземат специални мерки за охрана.

(3) Когато прецени, че един документ, обявен за секретен и непредоставен от администрацията, би могъл по решаващ начин да подпомогне хода на разследването, народният защитник уведомява за това смесената комисия на Конгреса и на Сената, посочена в чл. 2 на настоящия закон.

ГЛАВА VI. ОТГОВОРНОСТИ НА ВЛАСТИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ

Член 23. Когато предприетите действия установят, че жалбата вероятно е предизвикана от злоупотреба, произвол, дискриминация, грешка, небрежност или пропуск на някой служител, народният защитник може да поиска становището на засегнатия по случая. На същата дата той изпраща копие от него до висшестоящия ръководител и предложения, които счете за целесъобразни.

Член 24. (1) Враждебно или затрудняващо разследването на народния защитник отношение от страна на учреждение, служител, ръководство или длъжностно лице в публичната администрация може да бъде обект на специален доклад освен включването му в съответния раздел на годишния доклад.

(2) Служител, който затруднява разследването на народния защитник чрез отказ или небрежност при предоставяне на поискана информация или на достъп до служебна документация, необходима за разследването, извършва провинението неподчинение. Народният защитник уведомява прокуратурата, за да се предприемат съответните действия.

Член 25. (1) Когато в процеса на разследването народният защитник научи за предполагаеми престъпни действия или поведение, уведомява незабавно за това главния прокурор.

(2) Главният прокурор информира периодично или по негово искане народния защитник за състоянието, в което се намират възбудените по негово искане производства.

Главният прокурор уведомява народния защитник за всички административни нередности, за които Главна прокуратура узнава при изпълнение на своите функции.

Член 26. Народният защитник може по своя инициатива, без наличието на писмено оплакване, да потърси отговорност от всички власти, служители и цивилни представители на администрацията.

ГЛАВА VII. ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РАЗНОСКИТЕ НА ЧАСТНИ ЛИЦА

Член 27. Извършените разходи или причинените материални щети на лица, които не са жалбоподатели, но са били повикани от народния защитник за изясняване на случая, се възстановяват от неговия бюджет след представяне на необходимите документи.

РАЗДЕЛ ТРЕТИ. РЕШЕНИЯ

ГЛАВА I. СЪДЪРЖАНИЕ НА РЕШЕНИЯТА

Член 28. (1) Народният защитник, макар и без право да изменя или отменя действията и

решенията на публичната администрация, може да предложи изменение в критериите, при вземане на решения и предприемане на действия.

(2) Ако в резултат на своите разследвания той стигне до убеждението, че стриктното изпълнение на дадена норма може да причини несправедливи или вредни последствия за гражданите, може да предложи на компетентния законодателен орган или административна служба да я променят.

(3) Ако действията са били предприети по повод на услуги, извършени от частни лица съгласно административно разрешение, народният защитник може да изиска от компетентните административни власти да извършат проверка и да ги санкционират.

Член 29. Народният защитник е упълномощен да предявява искания за противоконституционност съгласно предвиденото в конституцията и в Устройствения закон за Конституционния съд.

Член 30. (1) При водене на разследвания народният защитник може да отправя до властите и служителите в публичната администрация препоръки, да напомня за техните законни задължения, както и да предлага приемането на нови мерки. Във всички случаи властите и служителите са задължени да отговорят писмено в срок до един месец.

Ако в разумен срок след отправяне на препоръките засегнатата администрация не приеме съответни мерки или не информира народния защитник за причините, поради които не ги предприема, народният защитник може да уведоми ресорния министър или висшестоящия орган за естеството на случая и направените препоръки. Ако отново не получи подходящо обяснение, той включва случая в своя годишен или специален доклад, като назовава властите или служителите, възприели поведение, което според преценката на народния защитник възпрепятства положително разрешение.

ГЛАВА II. УВЕДОМЛЕНИЯ И СЪОБЩЕНИЯ

Член 31. (1) Народният защитник уведомява заинтересованата страна както за резулта-

тите от своите разследвания, така и за дадения от съответната администрация или служител отговор, освен ако те са поверителни или се третират като секретни.

(2) В случаите, когато намесата му е предизвикана в съответствие с предвиденото в чл. 10, ал. 2, народният защитник в края на своето разследване информира парламентариста или съответната комисия за резултатите от разследването. Той трябва да ги уведоми както за решението си да не се намесва, така и за мотивите за това свое решение.

(3) Народният защитник съобщава положителния или отрицателния резултат от своите разследвания на засегнатата институция или служител.

ГЛАВА III. ОТЧЕТ ПРЕД КОРТЕСИТЕ

Член 32. (1) Народният защитник се отчита ежегодно за извършената от него дейност пред Генералните кортеси по време на редовна сесия.

(2) Когато сериозността или спешността на фактите налагат, той може да представи специален доклад, като го отправи до постоянните комисии на камарите, ако Генералните кортеси нямат пленарни заседания.

(3) Годишният отчет и евентуалните специални доклади се публикуват.

Член 33. (1) В своя годишен отчет народният защитник съобщава броя и вида на подадените жалби; броя и вида на отхвърлените жалби и причините за това; броя и вида на разследваните жалби и резултатите от разследването; предложенията и препоръките, приети от разследваните организации.

(2) В доклада не се включват лични данни, идентифициращи публично заинтересованите от процедурата за разследване, освен в случая, предвиден от чл. 24, ал. 1.

(3) В доклада се прилага балансът на бюджета на институцията за съответния период.

(4) Народният защитник излага устно резюме от доклада на пленарни заседания на двете камари. На тези заседания парламентарните групи могат да изложат своята позиция.

РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ. ПЕРСОНАЛ И БЮДЖЕТ

ГЛАВА I. ПЕРСОНАЛ

Член 34. Народният защитник назначава необходимите му съветници в съответствие с правилника и в рамките на бюджета.

Член 35. (1) Лицата, заемащи длъжност при народния защитник, се считат за служители на Генералните кортеси.

(2) На служителите в канцеларията на народния защитник, които са били служители в публичната администрация, се запазва предишната длъжност, а прослуженото време им се зачита за стаж.

Член 36. Заместниците и съветниците на народния защитник се освобождават автоматично в момента на встъпване в длъжност на новоизбрания народен защитник.

ГЛАВА II. БЮДЖЕТ

Член 37. Дейността на народния защитник се финансира от бюджета на Генералните кортеси.

ПРЕХОДНА РАЗПОРЕДБА

Пет години след влизането в сила на настоящия закон народният защитник може да внесе в Генералните кортеси аргументирано предложение за допълнения и изменения в този закон.

§ 12. КАНАДА

ЗАКОН ЗА ОБЩЕСТВЕНИЯ ЗАЩИТНИК НА КВЕБЕК

РАЗДЕЛ ПЪРВИ. ИЗБОР

Обществен защитник

1. По предложение на министър-председателя Националното събрание избира обществен защитник и определя неговото възнаграждение.

Гласуване

Общественият защитник се избира с мнозинство две трети от народните представители.

Мандат

2. Общественият защитник се избира за срок от пет години.

Подаване на оставка

3. (1) Общественият защитник може да подаде оставка по всяко време, като уведоми писмено председателя на Националното събрание.

Освобождаване

(2) Той не може да бъде освободен освен с решение на Националното събрание, прието с мнозинство две трети от народните представители.

Помощник

4. Правителството може да назначи помощник на обществения защитник по негова препоръка и да му определи възнаграждение, което впоследствие не може да бъде намалявано. Продължителността на мандата е пет години. Правителството може да го освободи преди изтичането на този срок, но само ако е налице основание за това.

Клетва

5. (1) Преди да встъпят в длъжност общественият защитник и неговият помощник пола-

гат клетвата или произнасят тържествената декларация, предвидени в приложението.

Председател

на Националното събрание

(2) Общественият защитник полага клетва или произнася тържествена декларация пред председателя на Националното събрание, а помощникът - пред обществения защитник.

Несъвместимост на длъжността

6. По време на мандата си общественият защитник не може да изпълнява никаква друга служба или длъжност, освен ако това му е разрешено от Националното събрание. Неговият помощник също не може да изпълнява никаква друга служба, длъжност или работа освен с разрешение на обществения защитник.

Заместване

7. (1) Когато общественият защитник преустанови изпълнението на своите задължения или е неспособен да осъществява дейността си поради отсъствие или заболяване, неговият помощник го замества, докато бъде избран друг обществен защитник в съответствие с чл. 1 или докато общественият защитник поеме отново своите задължения.

Заместване

(2) Когато общественият защитник преустанови изпълнението на своите задължения или стане неспособен да осъществява дейността си поради отсъствие или заболяване, и когато неговият помощник се намира при подобни обстоятелства или няма назначен помощник, общественият защитник се замества от лице, назначено за тази цел от правителството временно, с определено възнаграждение, допълнително възнаграждение, хонорари и периодични плащания.

Заместване

(3) Когато общественият защитник преустанови изпълнението на своите задължения,

Националното събрание избира друг обществен защитник в съответствие с чл. 1 в срок от тридесет дни, ако е в сесия, или ако не е - в срок от тридесет дни от началото на следващата сесия.

Пенсии

8. (1) Когато общественият защитник или неговият помощник преустановят изпълнението на своите задължения, след като са ги изпълнявали не по-малко от пет години, или при подаване на оставка преди изтичане на този срок поради трайна нетрудоспособност, която не им позволява пълноценно да изпълняват своите задължения, те получават право на годишна пенсия, равна на една четвърт от възнаграждението, което са получавали, когато са преустановили изпълнението на задълженията си.

Пенсии

(2) Ако те преустановят изпълнението на своите задължения, след като са ги изпълнявали не по-малко от десет години, или при подаване на оставка през втория петгодишен мандат поради такава нетрудоспособност, пенсията е равна на половината от възнаграждението.

Пенсии

(3) Ако те преустановят изпълнението на своите задължения, след като са ги изпълнявали не по-малко от петнадесет години, или при подаване на оставка през третия петгодишен мандат поради такава нетрудоспособност, пенсията е равна на три четвърти от възнаграждението.

Пенсии

(4) Ако те преустановят изпълнението на своите задължения преди изтичане на техния мандат, при подаване на оставка поради друга причина, различна от трайна нетрудоспособност, или при освобождаване, те получават право на годишна пенсия, равна на пенсията, на която биха имали право съгласно предходните алинеи, ако бяха завършили мандата си, намалена в такова съотношение, каквото е съотношението между оставащите месеци от мандата и броя на месеците, включени в съответния период.

Нетрудоспособност

(5) Нетрудоспособността по предходните алинеи трябва да бъде установена от председателя на Националното събрание за обществения защитник и от правителството - за неговия помощник.

Пенсия за преживелия съпруг

(6) От първия ден на месеца, следващ смъртта на обществения защитник или неговия помощник, независимо дали заемат длъжността, или не, на преживелия съпруг, в зависимост от случая, се изплаща годишна пенсия в размер на половината от пенсията, която са получавали или която биха имали право да получават.

Изплащане

(7) В случаите по предходната алинея пенсиите съгласно този член са пожизнени. Те се изплащат от консолидирания приходен фонд на равни месечни части и не могат да се променят и да се секвестрират.

Ограничение

9. Чл. 8 не се прилага за обществения защитник, когато той е или стане съдия в съд в Квебек, но годините, през които е бил обществен защитник, се зачитат за пенсията му като съдия. Същото важи за неговия помощник.

Прекратяване

изплащането на пенсията

10. Изплащането на пенсия по чл. 8 на лице, което вече е било обществен защитник или помощник на обществения защитник, се прекратява, ако и докато получателят на пенсията заема постоянна или временна длъжност, възнаграждението за която се изплаща от правителството или от бюро, комисия или орган към правителството.

Приложимост на мерките

10.1. (1) Правителството може чрез свой акт да приложи изцяло или отчасти специалните мерки, предвидени в глава VII.1, дял I на Закона за пенсиите на членовете на правителството и държавните служители (глава R-10) и приложимите във връзка с него постановления и

към пенсионния план на обществения защитник и неговия помощник от гледна точка на разделянето на приходите между съпрузите.

Специални правила

(2) Правителството може да включи в постановленията и специални правила за установяването и разпределянето на приходите от пенсионния план на обществения защитник и неговия помощник и за тяхното намаляване поради изплащане на суми, определени за другия съпруг.

РАЗДЕЛ ВТОРИ. ПЕРСОНАЛ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ЗАЩИТНИК

Длъжностни лица и служители

11. (1) Общественият защитник назначава длъжностните лица и служителите от персонала. Техният брой и критериите, по които се определя възнаграждението им, се определят от правителството. Те могат да бъдат освобождавани от правителството, но само по препоръка на обществения защитник.

Клетва

(2) Длъжностните лица и служителите на обществения защитник, преди да встъпят в длъжност, полагат клетвата или произнасят тържествената декларация, предвидени в приложението, пред обществения защитник.

Задължения

12. (1) Общественият защитник определя задълженията на своя помощник, длъжностните лица и служителите си.

Делегиране на правомощия

(2) Той ръководи тяхната работа и може да им делегира писмено всички свои правомощия с изключение на тези, възложени му по чл. 26.1, 26.2, 27, 27.3, 27.4 и 28.

РАЗДЕЛ ТРЕТИ. ЮРИСДИКЦИЯ

Намеса

13. (1) В случаите по чл. 18 до 19.1 общественият защитник се намесва винаги, когато има достатъчно основание да смята, че лице или група лица са претърпели или има голяма вероятност да претърпят вреди като резултат от действие или бездействие на държавен орган, неговия ръководител, членовете му или лице, заемащо длъжност или положение, подчинени на ръководителя.

Искане

(2) Общественият защитник се намесва по своя собствена инициатива или по искане на всяко лице или група лица, действащи от свое име или от името на друго лице.

Държавен орган

14. За целите на този закон държавен орган е

(1) министерството;

(2) всеки орган, с изключение на Изпълнителния съвет¹⁸ и Финансовия съвет¹⁹, чийто персонал се назначава и възнаграждението му се определя в съответствие със Закона за държавната служба (глава F-3.1.1).

Субекти, които се считат за държавни органи

15. За целите на този закон за държавни органи се считат:

(1) всяко лице, с изключение на главния директор по изборите²⁰, назначено от Националното събрание в подчинена на него служба, чийто персонал според закона се назначава и възнаграждението ѝ се определя в съответствие със Закона за държавната служба (глава F-3.1.1);

(2) службите по смисъла на раздел III и V на глава IV от Закона за Националното събрание (глава A-23.1);

¹⁸ Министерският съвет на провинция Квебек (бел. ред.).

¹⁹ Финансовият съвет е част от Изпълнителния съвет и се занимава с бюджета и финансовите въпроси. Той е и „работодател“ на всички държавни служители във връзка с трудовите им отношения. Финансовият съвет е комисия в рамките на Изпълнителния съвет, която се състои от петима министри и се подпомага от секретариат.

²⁰ Главният директор по изборите отговаря за приложението на избирателните закони в провинцията и нейните общини и организира изборите и референдумите. Той упражнява и контрол върху финансирането на политическите партии.

(3) персоналът на Финансовия съвет по смисъла на чл. 20 от Закона за финансовата администрация (глава А-6);

(4) Общественият попечител²¹;

(5) Комисията по ценните книжа на Квебек²².

Презумпция

16. Всеки орган или лице, изпълняващи по делегация задълженията на държавен орган или лице по смисъла на чл. 13, се смятат за част от този държавен орган или лице за целите на този закон.

Подчиненост

17. За целите на този закон членовете на държавните органи са подчинени на техните ръководители.

Ненамеса

18. Общественият защитник не може да се намесва по отношение на действие или бездействие на:

(1) държавен орган или лице, когато лицето или групата, чиито интереси биха били засегнати от намесата, разполагат с правно средство, което може адекватно да отстрани вредните последици в разумен срок;

(2) държавен орган или лице, когато лицето или групата, чиито интереси биха били засегнати от намесата, са пропуснали или не са успели без уважителна причина да използват средството по ал. 1 в рамките на предвиденото време;

(3) държавен орган или лице, който или което в конкретния случай е задължено да действа по съдебен ред;

(4) лице по смисъла на чл. 2 от Закона за полицията (глава Р-13) или на чл. 171 от Закона за организацията на полицията (глава О-8.1), когато то действа като служител по опазването на реда;

(5) държавен орган или лице, действало в рамките на трудовите отношения с лицето или

групата, чиито интереси биха били засегнати от намесата;

(6) член на служебния персонал на министър.

Едногодишен срок

19. (1) Когато е изминала повече от една година от момента, в който лицето или групата, чиито интереси биха били засегнати от намесата, са узнали за фактите, които са основание за намесата, общественият защитник отказва да се намеси, освен ако прецени, че обстоятелствата, представени от лицето или групата, са изключителни.

Съдебни средства

(2) Общественият защитник прекратява намесата си или отказва да се намеси, когато към фактите, които са основание за намесата, е включено средството, използвано пред Върховния съд на Канада или друг съд по смисъла на чл. 1 от Закона за съдилищата (глава Т-16) от лицето или групата, чиито интереси биха били засегнати от намесата.

Отказ от намеса

19.1. Общественият защитник може да прекрати намесата си или да откаже да се намеси, когато по негово мнение:

1. лицето или групата, търсещи неговата намеса, откажат или пропуснат да представят информацията или документите по чл. 20;

2. искането за намеса е несериозно, недобросъвестно или злонамерено;

3. намесата е нецелесъобразна с оглед на обстоятелствата.

Уведомяване

19.2. Когато общественият защитник прекрати намесата си или откаже да се намеси, той уведомява заинтересованото лице или група за своето решение, като посочва причините за това, а в случаите по ал. 1 на чл. 18 и какви средства са приложими.

²¹ Общественият попечител управлява имуществото на лицата с психически увреждания, имущество без определени собственици или което не е прието от евентуалните наследници, имущество, конфискувано от държавата и т.н. Той упражнява контрол и върху здравеопазването и здравните услуги, предоставяни от болниците и другите здравни заведения на лицата под негова закрила.

²² Орган, който регулира пазара на ценни книжа и фондовите борси в провинцията.

Предложения във връзка с компетентността

19.3. Общественият защитник може да бъде страна по всяко предложение до Върховния съд съгласно чл. 453 до 456 от Гражданския процесуален кодекс (глава С-25), което е в рамките на неговата компетентност и правомощия.

РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ. ИСКАНИЯ ЗА НАМЕСА

Съдържание на искането

20. (1) Всяко лице, което търси намесата на обществения защитник:

1. представя пълното си име, адрес и телефонен номер както и пълното име, адреса, телефонния номер и номера на социалната осигуровка на всяко от лицата, чиито интереси са засегнати от искането;

2. посочва фактите, които са основание за искането;

3. представя на обществения защитник всяка друга информация или документ, които общественият защитник смята за необходими за точното изясняване на фактите.

Писмена форма

(2) Когато сметне за необходимо, общественият защитник може да поиска искането за намеса да бъде направено писмено.

Съдействие

21. Общественият защитник, неговият помощник, длъжностните лица и служителите трябва да оказват съдействие при формулиране на искането за намеса на всяко лице, което пожелае.

Лице, лишено от свобода

22. (1) Всяко лице, заемащо длъжност в място за лишаване от свобода, е длъжно, ако получи писмено искане до обществения защитник от лице, лишено от свобода, да го препрати до обществения защитник, без да го чете.

Писмо от защитника

(2) Също така, ако се получи писмо от обществения защитник за лицето, лишено от свобода, заемащият длъжност в мястото за лишаване от свобода предава на това лице полученото писмо, без да го чете.

РАЗДЕЛ ПЕТИ. НАМЕСА

Намеса

23. (1) Когато общественият защитник прецени за целесъобразно да се намеси, той дава на извършилия действието или бездействието, а ако последният е държавен орган, на неговия ръководител, възможност да бъде изслушан, и ако е целесъобразно, да отстрани вредните последици.

Вредни последици

(2) Когато намесата срещу извършилия действието или бездействието и срещу неговите висшестоящи, предприета от обществения защитник, не е успяла да отстрани вредните последици, общественият защитник дава възможност на съответния ръководител на държавния орган възможност да бъде изслушан, и го приканва да отстрани последиците.

Поверителност

24. (1) Всяка намеса на обществения защитник е поверителна.

Разследване

(2) Намесата може да включва разследване, ако общественият защитник е сметнал това за целесъобразно.

Правомощия и имунитет

25. (1) За провеждането на разследване общественият защитник, неговият помощник, длъжностните лица и служителите, които той е оправомощил писмено за тази цел, имат правомощията и имунитета на членовете на комисиите, назначени съгласно Закона за държавните анкетни комисии (глава С-37), с изключение на правомощието да налагат лишаване от свобода.

Приложими разпоредби

(2) Чл. 307, 308 и 309 от Гражданския процесуален кодекс (глава С-25) се прилагат съответно.

РАЗДЕЛ ШЕСТИ. УВЕДОМЯВАНЕ, ПРЕПОРЪКИ И ДОКЛАДИ

Бележки до страните

26. В случай че след извършването на действията по раздел V общественият защитник

прецени, че не са налице вредни последици или че вредните последици, които са му били представени, са били отстранени, той уведомява незабавно заинтересованите страни.

Вреди

26.1. Общественият защитник уведомява писмено съответния ръководител на държавния орган, когато прецени, че държавният орган или лице, подчинено на неговия ръководител:

1. не са се съобразили със закона;
2. са действали по нецелесъобразен, несправедлив, пристрастен или дискриминационен начин;
3. не са изпълнили своите задължения или са имали вина за лошо администриране или небрежност;
4. са допуснали правна или фактическа грешка; или
5. при упражняване на дискреционна власт са действали за несправедлива цел, ръководили са се от ирелевантни мотиви или не са мотивирали дискреционното си действие, когато е трябвало да направят това.

Препоръки

26.2. Когато общественият защитник изпраща съобщение на ръководителя на държавен орган, той може да включи препоръка, която смята за полезна, и да поиска да бъде информиран за мерките, които действително са били предприети за отстраняване на вредните последици.

Неотстранени вреди

27. Ако общественият защитник прецени, че въпреки препоръката този ръководител не е предприел мерки за ефективното отстраняване на последиците в необходимия срок, той може писмено да уведоми правителството, а при необходимост да изготви нарочен доклад или да включи случая в годишния си доклад до Националното събрание.

Резултати от намесата

27.1. Общественият защитник незабавно информира лицето или групата, чиито интереси са засегнати, за резултатите от своята намеса.

Доклад до ръководител на държавен орган

27.2. Общественият защитник най-малко веднъж годишно представя на съответния ръ-

ководител на държавния орган обобщен доклад, в който посочва броя на своите намеси във връзка с дейността на този държавен орган или на лице, подчинено на неговия ръководител, през периода, за който се отнася докладът, както и характера и резултата от всяка намеса.

Необходима реформа

27.3. (1) Общественият защитник може, за да отстрани вредите, които е забелязал през време на своите намеси, за да избегне повторната поява на такива последици или за да предотврати подобни последици, да представи на вниманието на ръководителя на държавния орган или на вниманието на правителството необходимостта от законодателна, нормативна или административна реформа, ако смята, че това е в обществен интерес.

Доклад до Националното събрание

(2) Общественият защитник може по своя преценка да изложи обстоятелствата в специален доклад или в годишния си доклад до Националното събрание.

Публично изявление

27.4. (1) Общественият защитник може да направи публично изявление върху свой доклад до Националното събрание или върху други свои действия, ако прецени, че общественият интерес го изисква.

Интерес на засегнатите лица

(2) Той може също да коментира публично минали намеси или предстоящи намеси, когато сметне това за необходимо и в интерес на засегнатото лице, група, държавен орган, негов ръководител, длъжностно лице или служител.

Годишен доклад

28. (1) На или преди 30 септември всяка година общественият защитник представя на председателя на Националното събрание доклад до Националното събрание за своята дейност през предходната календарна година.

Съдържание

(2) В доклада се посочват случаите, в които общественият защитник е направил препоръки по чл. 26.2 до заинтересован орган или е направил изявление съгласно чл. 27 и се посоч-

ват, ако се прецени за необходимо, мерките, предприети от този орган.

Внасяне за обсъждане

29. (1) Всеки доклад до Националното събрание се внася за обсъждане от неговия председател в срок до три дни от получаването му, ако събранието е в сесия, или в срок до три дни от възобновяване на заседанията.

Публикуване

(2) Докладите до Националното събрание се публикуват и разпространяват от официалния издател²³ на Квебек съобразно условията и начина, определени от обществения защитник.

РАЗДЕЛ СЕДМИ. ДРУГИ

Имунитет

30. Срещу обществения защитник, неговия помощник, длъжностните лица и служителите не могат да се водят съдебни процеси за техни действия, извършени добросъвестно при изпълнение на служебните им задължения.

Забрана за търсене на обезщетение

31. Извънредните искиове, предвидени в чл. 834 до 850 от Гражданския процесуален кодекс (глава С-25), не се прилагат и разпореждания не се издават срещу обществения защитник, неговия помощник, длъжностните лица и служителите за действия в рамките на тяхната компетентност.

Отмяна на постановления, заповеди или разпореждания

32. Съдиите от апелативния съд могат, при направено искане, да отменят по бързата процедура всяко постановление, заповед или разпореждане, издадено или постановено в противоречие с чл. 30 или чл. 31.

Административнонаказателни разпореdbи

33. Всяко лице, което, без да е надлежно оправомощено, разгласи информация, получена от него при изпълнение на задълженията

му като помощник, длъжностно лице или служител на обществения защитник, извършва нарушение и се наказва с глоба от 300 до 1000 канадски долара.

33.1. Всяко лице, което наруши някоя от разпоредбите на чл. 22, се наказва с глоба от 300 до 1000 канадски долара.

Тайна

34. (1) Независимо дали друг закон предвижда обратното, никое лице не може да бъде принудено да предоставя информация, или документи, съдържащи информация, получена при изпълнение на неговите задължения като обществен защитник или като помощник, длъжностно лице или служител на обществения защитник.

Поверителност

(2) Независимо от чл. 9 на Закона за достъп до документи, намиращи се в държавни органи, и за защита на личната информация (глава А-2.1), никое лице няма право на достъп до такива документи.

Имунитет

35. Никакви правни действия не могат да бъдат предприемани на основание или като последица от публикуването на доклад на обществения защитник съгласно този закон или от добросъвестното публикуване на извадка или резюме от такъв доклад.

Ограничение

36. Законът за държавната служба (глава F-3.1.1) не се прилага за обществения защитник и неговия помощник, длъжностни лица и служители.

Преминаване на държавна служба

37. (1) Длъжностно лице или служител на обществения защитник може да поиска да премине на длъжност в държавна служба или да участва в конкурс за назначаване в съответствие със Закона за държавната служба (глава F-3.1.1), ако непосредствено преди да бъде назначен в персонала на обществения защитник, е заемал постоянен пост в държавната служба.

²³ Официалният издател е длъжностно лице, на което е поверена ролята на държавния издател в провинцията, т.е. лицето, издаващо „Държавен вестник“, в който се публикуват законите, правителствените доклади и т.н.

Редовна длъжност

(2) Алинея първа се прилага и за длъжностните лица и служителите на обществения защитник, които вече са били назначени на постоянна държавна служба и които към 23 юни 1987 г. заемат постоянна длъжност в управлението на обществения защитник.

Приложими правила

37.1. Чл. 35 от Закона за държавната служба (глава F-3.1.1) се прилага за всяко лице по чл. 37, което участва в конкурс за назначаване на длъжност в държавната служба.

Определяне на длъжността

37.2. (1) Когато лице поиска да премине или да участва в конкурс за назначаване по чл. 37, то може да поиска от председателя на Финансовия съвет мнение за определянето на длъжността му при назначаването в държавната служба. Мнението трябва да е съобразено със служебното положение на лицето към датата на напускането и с опита и подготовката, придобити след тази дата.

Прехвърляне

(2) Когато едно лице бъде прехвърлено в съответствие с чл. 37, заместник-министърът или ръководителят на агенцията определят неговата длъжност съобразно полученото мнение съгласно алинея първа.

Назначаване

(3) Когато едно лице бъде назначено по чл. 37, при неговото прехвърляне се вземат под внимание критериите, описани в алинея първа.

Липса на работа

37.3. (1) Когато общественият защитник преустанови изцяло или отчасти своята дейност поради липса на работа, лицето по чл. 37 има право да бъде поставено в резервния щат на държавната служба и да възстанови служебното си положение, преди да го напусне.

Определяне на длъжност

(2) В този случай председателят на Финансовия съвет при поискване определя длъжност на лицето, като взема под внимание критериите, описани в чл. 37.2, ал. 1.

Резерв

37.4. Лице, поставено в резерв в съответствие с чл. 37.3, остава при обществения защитник, докато се появи възможност председателят на Финансовия съвет да го премести.

ПРИЛОЖЕНИЕ.

КЛЕТВА ИЛИ ТЪРЖЕСТВЕНА ДЕКЛАРАЦИЯ

Заклевам се (или тържествено декларирам) да изпълнявам задълженията си честно, безпристрастно и справедливо и да не приемам пари или други облаги, различни от тези, които са ми разрешени по закон, за да извърша нещо при изпълнение на своите задължения.

Заклевам се също (или тържествено декларирам) да не разгласявам, освен ако съм надлежно оправомощен, никаква информация, която мога да получа при изпълнение на своите задължения.

ЗАКОН ЗА ОМБУДСМАНА НА ОНТАРИО

R.S.O. 1990, с. 0.6., изм. и доп. с S.O. 1996, с.

Определения

1. За целите на този закон:

- „държавна организация“ е министерство, комисия, съвет или друга административна структура в провинция Онтарио и включва всички техни отдели;
- „министър“ означава член на Изпълнителния съвет.

Омбудсман

2. За упражняването на правата и изпълнението на задълженията, посочени в този закон, се избира омбудсман, който е служител на законодателната власт.

Назначаване

3. Омбудсманът се назначава от Генерал-губернатора по предложение на Националното събрание.

Мандат и освобождаване

4. (1) В съответствие с ал. 2 омбудсманът заема длъжността за срок от десет години и мо-

же да бъде преназначаван за един или повече мандата, но може да бъде освободен по всяко време от Генерал-губернатора по предложение на Националното събрание, ако е налице основание за това.

Оставка

(2) Омбудсманът подава оставка при навършване на 65-годишна възраст. Ако омбудсманът навърши 65-годишна възраст, преди да са изминали пет години от заемането на длъжността, той подава оставка след изтичането на пет години от заемането на длъжността.

Несъвместимост

5. (1) Омбудсманът не може да заема друга служба към Короната или друга платена длъжност по време на своя мандат.

Неприложимост

(2) Законът за държавната служба не се прилага за омбудсмана.

Възнаграждение

6. (1) Омбудсманът получава възнаграждение, което се определя от Генерал-губернатора.

Забрана за намаляване

(2) Възнаграждението на омбудсмана не може да бъде намалявано освен по предложение на Националното събрание.

Разноски

(3) Омбудсманът има право на пътни и дневни разноски, когато изпълнява служебните си задължения съгласно този закон на място, различно от постоянното му местоживее.

Пенсия

(4) Омбудсманът е член на Пенсионния план на държавните служители.

Временен омбудсман

7. В случай на смърт или подаване на оставка от омбудсмана, когато Националното събрание не заседава, или в случай на невъзможност или отказ на омбудсмана да изпълнява служебните си функции Генерал-губернаторът може да назначи временно изпълняващ длъжността „омбудсман“ за не повече от шест месеца. Временният омбудсман, докато изпълня-

ва тази длъжност, има правата и задълженията и изпълнява функциите на омбудсман и получава възнаграждение, определено от Генерал-губернатора.

Персонал

8. (1) С одобрението на Генерал-губернатора омбудсманът може да назначава персонал, какъвто той прецени за необходим за ефективното функциониране на своята служба, и може да определя неговото възнаграждение и реда и условията за назначаването му.

Привилегии

(2) Привилегиите, приложими към държавните служители в Онтарио във връзка с:

(а) допълнителен отпуск и отпуск поради заболяване, включително плащанията, свързани с тези отпуски;

(б) планове за групови застраховки живот, здравно осигуряване или дългосрочна защита на доходите; и

(в) заплащането през време на отпуск, вадат и за постоянните служители на омбудсмана на пълно работно време. Когато тези привилегии са предвидени в наредби по Закона за държавната служба, омбудсманът или всяко писмено оправомощено от него лице може да упражнява правата и да изпълнява задълженията на министър или заместник-министър, или на Комисията за гражданската служба съгласно тези наредби.

Пенсии на персонала

(3) Омбудсманът се смята за определен от Генерал-губернатора съгласно Закона за пенсиите в държавната служба за организация, чиито постоянни служители на пълно работно време трябва да бъдат членове на Пенсионния план за държавните служители.

Помещения и оборудване

9. Омбудсманът може да наема помещения и да придобива оборудване и консумативи, необходими за ефективното функциониране на своята служба.

Проверка

10. Сметките и финансовите операции на службата на омбудсмана подлежат на ежегодна проверка от одитора на провинцията.

Годишен доклад

11. Омбудсманът веднъж годишно докладва за дейността на своята служба на спикера на Националното събрание, който внася доклада в Националното събрание, ако то е в сесия, а ако не е - на следващата сесия.

Клетва и поверителност

12. (1) Преди да встъпи в длъжност, омбудсманът полага клетва пред спикера на Националното събрание предано и безпристрастно да изпълнява служебните си функции и да не разкрива информацията, получена от него в качеството му на омбудсман, освен в съответствие с ал. 2.

Разкриване на сведения

(2) Омбудсманът може да разкрие в доклада, изготвен от него съгласно този закон, такива сведения, каквито според него следва да бъдат разкрити с цел да бъдат установени основанията за неговите изводи и препоръки.

Приложение на закона

13. Този закон не се прилага:

(а) към съдиите и правораздавателните функции на съда;

(б) към обсъжданията и производствата пред Изпълнителния съвет или негова комисия.

Функция на омбудсмана

14. (1) Функцията на омбудсмана е да разследва всяко решение или препоръка, всяко действие и бездействие на държавната администрация, засягащи лично дадено лице или група лица.

Разследване по оплаквания

(2) Омбудсманът може да извършва разследване по оплакване, отправено до него от засегнатото лице или от народен представител, до който е отправено оплакване от засегнатото лице, както и по своя собствена инициатива.

Правомощия

(3) Правомощията, предоставени на омбудсмана с този закон, могат да бъдат упражнявани независимо от разпоредбите на други закони, които предвиждат, че тези решения, препоръки, действия или бездействия са окончателни или не подлежат на обжалване или че

решенията и действията на лицето или организацията, чието е решението, препоръката, действието или бездействието, не могат да бъдат атакувани, преразглеждани, отменени или оспорвани.

Решения, които не подлежат на проверка

(4) Този закон не дава право на омбудсмана да разследва решения, препоръки, действия или бездействия:

(а) във връзка с които съгласно друг закон съществува право на обжалване или възражение или право на искане на ново обсъждане или преразглеждане на случая по същество от съд или установен със закон трибунал, докато това право на обжалване, възражение или искане по конкретния случай не бъде упражнено или докато не изтекат всички срокове за неговото упражняване;

(б) на лица, действащи като юридически съветници на Короната или като съветници на Короната във връзка с определено производство.

Определяне на юрисдикцията от Върховния съд

(5) Ако възникне спор дали омбудсманът има право да разследва определен случай или категория случаи съгласно този закон, той може, ако прецени за подходящо, да поиска от Върховния съд да разреши спора с тълкувателна заповед.

Правила за ръководство

15. (1) Националното събрание може да приема общи правила за ръководство на омбудсмана при упражняване на неговите функции съгласно този закон.

Наредби

(2) Всички правила, приети в съответствие с този член, се считат за наредби по смисъла на Закона за наредбите.

Производства

(3) В съответствие с този закон и правилата, приети съгласно този член, омбудсманът може да регламентира своите производства.

Форма на оплакванията

16. (1) Всички оплаквания до омбудсмана са писмени.

Препращане

(2) Независимо от разпоредбите на други закони, всяко писмо, написано от:

(а) лице, намиращо се в място за изтърпяване на наказания;

(б) лице, задържано в специализирано място за задържане с повишени или обикновени мерки за сигурност в съответствие с чл. 24 (1) от Закона на Канада за непълнолетните нарушители; или

(в) пациент в психиатрично заведение, адресирано до омбудсмана, се препраща до него незабавно, без да се отваря от лицето, което по това време отговаря за съответното място за изтърпяване на наказания или специализирано място за задържане, или заведение.

Отказ от разследване по оплакване

17. (1) Ако в хода на разследването по определено оплакване в рамките на своите правомощия омбудсманът прецени:

(а) че в законодателството или съществуващата административна практика съществува подходящо решение за подателя на оплакването, независимо дали той се е възползвал от него, или не; или

(б) че предвид обстоятелствата по случая понататъшно разследване не е необходимо, той може да откаже да продължи разследването на случая.

Отказ от разследване по оплакване

(2) Без да се ограничават като цяло правомощията на омбудсмана, предоставени му с този закон, той може по своя преценка да реши в зависимост от конкретния случай да не извършва разследване или да не продължи разследването по определено оплакване, ако то е свързано с решение, препоръка, действие или бездействие, за което подателят на оплакването е знаел повече от 12 месеца преди получаването на оплакването от омбудсмана, или ако според него:

(а) въпросът, предмет на оплакването, е маловажен;

(б) оплакването е несериозно, злонамерено или недобросъвестно; или

(в) подателят на оплакването не е достатъчно лично заинтересован от предмета на оплакването.

Информирание на подателя

(3) Винаги, когато омбудсманът реши да не извършва разследване или да не продължи разследването по определено оплакване, той информира писмено подателя на оплакването за своето решение и може, ако прецени за необходимо, да посочи мотивите за това.

Производство пред омбудсмана

18. (1) Преди да извърши разследване по определен случай, омбудсманът информира ръководителя на държавната организация, засегната от намерението му да извърши разследването.

Поверителност на разследванията

(2) Всички разследвания на омбудсмана съгласно този закон са поверителни.

Необходимост от изслушване

(3) Омбудсманът може да изслушва и получава информация от всяко лице, когато прецени това за необходимо. Той може да прави такива проверки, каквито смята за необходими. Омбудсманът не е задължен и никое лице няма правото да бъде изслушвано от омбудсмана. Ако обаче в хода на определено разследване омбудсманът прецени, че съществуват достатъчно основания за съставянето на доклад или препоръка, която може да засегне отрицателно държавна организация или друго лице, той предоставя възможност на тази организация или лице да изложат лично или чрез адвокат своите становища във връзка с негативния доклад или препоръка.

Право на консултиране с министъра

(4) Омбудсманът може по своя преценка в хода или след приключване на определено разследване да се консултира със съответния министър, който е заинтересован от предмета на разследването.

Задължение за консултиране с министъра

(5) По искане на всеки министър във връзка с определено разследване, както и винаги, когато определено разследване е свързано с препоръка, отправена до министър, омбудсманът се консултира с този министър след извършване на разследването и преди формирането на

окончателно мнение по въпросите, посочени в чл. 21, ал. 1 или 2.

Нарушение или неизпълнение на задължения

(6) Ако по време или след приключване на разследването омбудсманът прецени, че има доказателства за нарушение или неизпълнение на задълженията от страна на определено длъжностно лице или служител в държавна организация, той може да отнесе въпроса до съответния орган.

Доказателства

19. (1) Омбудсманът може да поиска от всяко длъжностно лице, служител или член на държавна организация, които според него разполагат с информация по даден случай, разследван от омбудсмана, да му предоставят тази информация и да представят всички документи или вещи, които според омбудсмана са свързани с него и се намират във владение или под контрола на тези лица.

Разпит под клетва

(2) Омбудсманът може да призовава и разпитва под клетва:

(а) подателите на оплаквания;

(б) длъжностни лица, служители или членове на държавна организация, които според него разполагат с информацията, посочена в ал. 1; или

(в) всички други лица, които според омбудсмана разполагат с информацията, посочена в ал. 1, като за тази цел той може да поиска полагането на клетва.

Тайна

(3) В съответствие с ал. 4 от лицата, задължени от разпоредба на друг закон освен Закона за държавната служба да пазят тайна или да не разкриват определени сведения, не може да се изисква да предоставят информация или да отговарят на въпроси, поставени от омбудсмана, във връзка с тези сведения, нито да му представят документи или вещи във връзка с тях, ако това е в нарушение на задължението за пазене на тайна или неразкриване на тези сведения.

Предоставяне на информация

(4) С предварителното писмено съгласие на подателя на оплакването омбудсманът може да изисква от лицата, по отношение на които се прилага ал. 3, да представят информация, да отговорят на въпрос или да представят документ или вещь само на подателя на оплакването, и те са задължени да се съобразят с това.

Привилегии

(5) Лицата имат същите привилегии във връзка с предоставянето на информация, отговарянето на въпроси и предоставянето на документи и вещи, каквито имат свидетелите пред съда.

Защита

(6) С изключение на случаите на лъжесвидетелстване при даване на показания под клетва, становищата и отговорите, изложени в хода на извършвани от омбудсмана проверки или производства, не се допускат като доказателства пред съда, нито при извършване на други проверки или производства.

Право на отказ от отговор

(7) Омбудсманът информира лицата, които дават становище или отговор в хода на определена проверка или производство, извършвани от него, за правото им да откажат да отговорят на въпроси в съответствие с чл. 5 от Закона за доказателствата на Канада.

Наказателно преследване

(8) Никое лице не подлежи на наказателно преследване за нарушение на друг закон освен този, поради това че се е съобразило с изискванията на омбудсмана съгласно този член.

Плащания

(9) Когато едно лице бъде призовано от омбудсмана да се яви пред него за целите на този член, то има право да му се заплатят същите възнаграждения, обезщетения и разноски, както ако е свидетел пред общите съдилища в Онтарио. Разпоредбите на други закони, наредби и правилници в тази връзка се прилагат съответно.

Забрана за изискване на информация

20. (1) Когато главният прокурор удостовери, че предоставянето на информация, отго-

ворът на въпрос или представянето на документ или вещ:

(а) може да попречи или да възпрепятства разследването или разкриването на престъпление;

(б) може да доведе до разкриване на обсъжданията в Изпълнителния съвет; или

(в) може да доведе до разкриване на производствата пред Изпълнителния съвет или пред комисия към Изпълнителния съвет във връзка с въпроси от секретен или поверителен характер, което е във вреда на обществения интерес,

омбудсманът не изисква, в зависимост от конкретния случай, предоставянето на информацията или отговора или представянето на документа или вещта.

Неприложимост

(2) В съответствие с ал. 1 правните норми, които позволяват или изискват отказ да се предостави документ или отказ да се отговори на въпрос, на основание, че това е във вреда на обществения интерес, не се прилагат по отношение на разследванията и производствата, извършвани от омбудсмана.

Производство

след извършено разследване

21. (1) Този член се прилага и винаги, когато след извършването на разследване съгласно този закон омбудсманът прецени, че решението, препоръката, действието или бездействието, които са били предмет на разследването:

(а) противоречат на закона;

(б) са били нецелесъобразни, несправедливи, насилствени или необосновано дискриминационни или са в съответствие с правна норма, разпорежда на закон или практика, които са нецелесъобразни, несправедливи, насилствени или необосновано дискриминационни;

(в) се основават изцяло или отчасти на правна или фактическа грешка; или

(г) са неправилни.

Приложимост

(2) Този член се прилага и винаги, когато омбудсманът е на мнение, че при вземането на решението или отправянето на препоръката, или при извършването или неизвършването на действието правото на преценка е упражнено

нецелесъобразно, без основание или при вземане под внимание на обстоятелства без значение за случая, както и когато решението е взето при упражняване на право на преценка, но е трябвало да се посочат мотиви за него.

Доклад и препоръки на омбудсмана

(3) Ако по случай, за който се прилага този член, омбудсманът прецени:

(а) че въпросът трябва да бъде отнесен до съответния орган за по-нататъшно разглеждане;

(б) че бездействието трябва да бъде поправено;

(в) че решението или препоръката трябва да бъдат отменени или изменени;

(г) че практиката, върху която се основават решението, препоръката, действието или бездействието, трябва да бъде променена;

(д) че законът, върху който се основават решението, препоръката, действието или бездействието, трябва да бъде преразгледан;

(е) че за решението или препоръката е трябвало да се посочат мотиви; или

(ж) че трябва да бъдат предприети други мерки,

омбудсманът докладва своето становище и мотивите за него на съответната държавна организация и може да прави такива препоръки, каквито прецени за необходими. Той може да поиска държавната организация до го уведоми в определен срок за мерките, ако има такива, които тя предлага да предприеме като резултат от неговите препоръки. Омбудсманът изпраща копие от доклада и препоръките до съответния министър.

Непредприемане

на подходящи действия

(4) Ако в разумен срок, след като докладът е изготвен, не бъдат предприети никакви действия, които според омбудсмана са адекватни и подходящи, омбудсманът може по своя преценка, след като разгледа направените бележки, ако има такива, чрез или от името на засегнатата държавна организация да изпрати копие от доклада и препоръките на министър-председателя и впоследствие да изготви по случая доклад до Националното събрание, какъвто той прецени за необходим.

Прилагане на копия

(5) Омбудсманът прилага към всеки доклад, изпратен или изготвен съгласно ал. 4, копия от всички бележки, направени от или от името на засегнатата държавна организация.

Информирание на подателя за резултатите от разследването

22. (1) Когато при извършване на разследване по оплакване омбудсманът направи препоръка съгласно чл. 21, ал. 3 и никакви действия, които според него са подходящи, не бъдат съответно предприети в определения срок, омбудсманът информира подателя на оплакването за своята препоръка и може да прави такива бележки по случая, каквито прецени за необходими.

Начин и срок

(2) Омбудсманът информира задължително подателя на оплакването за резултата от разследването по начин и в срок, каквито смята за подходящи.

Забрана за атакуване и проверка на производствата

23. За воденето на производствата пред омбудсмана не се изисква определена форма. С изключение на основание за липса на юрисдикция, производствата и решенията на омбудсмана не подлежат на атакуване, проверка, отмяна или оспорване пред съд.

Забрана за извършване на производствата

24. (1) Срещу омбудсмана и срещу неговите служители не могат да се извършват производства по повод евентуални техни действия, доклади или думи в хода на упражняване или при опит да упражнят своите функции съгласно този закон, освен ако са действали недобросъвестно.

Забрана за призоваване

(2) Омбудсманът и всяко от посочените лица не могат да бъдат призовавани да представят доказателства пред съда или в производството със съдебен характер по отношение на сведения, станали им известни при упражняване на техните функции съгласно този закон.

Привилегии

(3) Всичко казано, както и всяка информация, всеки документ или вещ, предоставени от определено лице в хода на проверка или производство пред омбудсмана съгласно този закон, се ползват със същите привилегии, както ако проверката или производството са предприети от съда.

Право на достъп до помещения

25. (1) За целите на този закон омбудсманът може по всяко време да влиза в помещенията на държавните организации и да ги проверява, както и да провежда на място разследване в рамките на своята юрисдикция.

Уведомяване

(2) Преди да влезе в помещенията съгласно ал. 1 омбудсманът уведомява за това ръководителя на организацията, ползваща помещенията.

Съобщение за недопускане

(3) Главният прокурор може със съобщение до омбудсмана да изключи прилагането на ал. 1 по отношение на определени помещения или категория помещения, ако прецени, че то може да бъде във вреда на обществен интерес.

Съдебна заповед

(4) Когато има съобщение съгласно ал. 3, но според омбудсмана предприемането на действието, изрично забранено в съобщението, е необходимо, той може да поиска от всеки съдия в общите съдилища в Онтарио издаването на заповед за отхвърляне на съобщението по отношение на това действие. Ако съдията прецени, че това действие не е във вреда на обществен интерес, той може да издаде заповедта.

Делегиране на правомощия

26. (1) Омбудсманът може писмено да делегира на всяко лице, заемащо служба при него, всички свои правомощия съгласно този закон, с изключение на правото на делегиране съгласно този член и правото на изготвяне на доклади съгласно този закон.

Оттегляне на делегирането

(2) Всяко делегиране съгласно този член подлежи на оттегляне по всяко време. Това де-

легиране не е пречка омбудсманът да упражнява делегираните му правомощия.

Ограничения и условия

(3) Делегирането може да бъде обект на ограничения и условия, каквито омбудсманът прецени за необходими.

Продължителност на действието на делегирането

(4) В случай, че омбудсманът, който е извършил делегиране, преустанови заемането на службата, делегирането запазва своето действие, докато съответното лице заема службата или докато делегирането бъде оттеглено от следващия омбудсман.

Доказателства за делегиране

(5) Всяко лице, което твърди, че упражнява правомощия на омбудсман, по силата на делегиране съгласно този член представя при поискване доказателства за това.

Нарушения и наказания

27. Всяко лице, което:

(а) без законно основание или причина умишлено възпрепятства, затруднява или пречи на омбудсмана или друго лице при изпълнение на техните функции съгласно този закон; или

(б) без законно основание или причина отказва или умишлено не се съобразява с правомерно изискване на омбудсмана или друго лице съгласно този закон; или

(в) умишлено представя неверни твърдения, подвежда или се опитва да подведе омбудсмана или друго лице при упражняване на техните функции съгласно този закон,

е виновно в извършването на престъпление и подлежи на наказание глоба в размер на не повече от 500 канадски долара и/или на лишаване от свобода за срок не повече от три месеца.

Незасягане на други права от закона

28. Разпоредбите на този закон се прилагат субсидиарно към разпоредбите на други закони или правни норми, които предвиждат право на обжалване, възражение, производство за проверка или разследване или друга форма на защита по съответния случай. Този закон не ограничава, нито засяга правото на обжалване,

възражение, производство за проверка, разследване или друга форма на защита.

НАРЕДБА ЗА ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ОМБУДСМАНА НА ОНТАРИО

1. Омбудсманът представя на спикера на Националното събрание своя годишен или 6-месечен доклад, в зависимост от конкретния случай, не по-късно от три месеца след изтичане на съответния период.

2. Омбудсманът и неговият персонал не могат да разкриват информацията, получена от тях при осъществяване на техните функции по този закон, с изключение на случаите, изрично предвидени в този закон във връзка с осъществяването на техните функции.

3. Член на персонала на омбудсмана, който осъществява функции съгласно този закон, не може да изразява пред друг освен пред омбудсмана или пред опровомощено от него лице свое становище, препоръка или мнение относно решението, препоръката, действието или бездействието, за които се твърди, че са били извършени от или от името на съответната държавна организация, или относно други въпроси, породени от разследването по оплакването, извършено от омбудсмана или от персонала на омбудсмана.

4. (1) Предварителните разследвания на службата на омбудсмана се извършват само в случаите, когато на омбудсмана или на член от неговия персонал е необходима повече информация за потвърждаване на оплакването или когато е необходимо незабавно оказване на съдействие по оплакването, но обстоятелствата по оплакването правят невъзможно незабавното прилагане на процедурните изисквания на този закон.

(2) Когато естеството на оплакването се потвърди от омбудсмана или от негов служител или когато незабавното разглеждане на оплакването е невъзможно или неепрепоръчително, изискванията на този закон трябва да се спазват.

5. Когато в хода на разследването омбудсманът прецени, че има достатъчно основания

за формулиране на становище съгласно чл. 21, ал. 1 и 2 от този закон или за отправяне на препоръки съгласно чл. 21, ал. 3 от този закон, които имат за цел да променят, да се противопоставят или да доведат до промяна на първоначалното решение, препоръка, действие или бездействие, той предоставя на държавната организация и на всяко лице, което се определя или може да се определи като лице, взело или извършило, или станало причина да бъде взето или извършено, в зависимост от конкретния случай, решението, препоръката, действието или бездействието, възможност да изложи своето становище по негативния доклад или препоръките както лично, така и чрез адвокат.

6. Всички доклади на омбудсмана, направени до държавните организации в съответствие с чл. 21 от този закон, съдържат становище по смисъла на чл. 21, ал. 3.

7. Винаги, когато омбудсманът прецени, че отговорът на държавната организация на негов доклад, изготвен съгласно чл. 21, ал. 3 от този закон, е неадекватен или неподходящ, както и винаги, когато омбудсманът прецени че случаят не може да бъде разрешен, като крайна мярка може да потърси подкрепата на Националното събрание. В тези случаи докладът по чл. 21, ал. 3 се представя на министър-председателя, преди да се представи на Националното събрание.

§ 13. КОСТА РИКА

ЗАКОН ЗА ИНСТИТУЦИЯТА ГРАЖДАНСКИ ЗАЩИТНИК НА РЕПУБЛИКАТА

(№07319)

РАЗДЕЛ ПЪРВИ. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ГЛАВА ЕДИНСТВЕНА. ЮРИДИЧЕСКИ ХАРАКТЕР

Член 1. Обща характеристика

Институцията *граждански защитник на републиката* е орган, упълномощен да защитава правата и интересите на народа. Този орган следи функционирането на обществения сектор съобразно морала, справедливостта, конституцията, законите, споразуменията, договорите, правителствените актове и основните принципи на правото. Той защитава, разпространява и разяснява правата на гражданите.

Член 2. Независимост

Институцията *граждански защитник на републиката* е орган на законодателната власт с функционална и административна независимост, който изготвя собствени становища. Законодателното събрание дава ежегодна оценка за дейността на гражданския защитник на републиката, основаваща се на представения от него доклад, съгласно Правилника за реда, управлението и вътрешната дисциплина на Законодателното събрание.

РАЗДЕЛ ВТОРИ. ОРГАНИЗАЦИЯ

ГЛАВА I. ИЗБОР

Член 3. Назначаване

Законодателното събрание избира граждански защитник на републиката за срок от четири години с абсолютно мнозинство на присъс-

тващите депутати. Защитникът може да бъде преизбран за нов мандат само веднъж.

Член 4. Изисквания

За граждански защитник на републиката може да бъде избран всеки гражданин на Коста Рика, който се занимава с обществена или политическа дейност; навършил е тридесет години и има всички граждански и политически права. Законодателното събрание определя специална комисия, която анализира атестатите на лицата, предложени за граждански защитник на републиката, съгласно Правилника за реда, управлението и вътрешната дисциплина на Законодателното събрание.

Член 5. Полагане на клетва

Гражданският защитник на републиката полага пред председателя на парламента клетвата, предвидена в чл. 194 от конституцията.

ГЛАВА II. ОСВОБОЖДАВАНЕ

Член 6. Причини за освобождаване

Гражданският защитник на републиката се освобождава от длъжност в следните случаи:

- а. подаване на оставка;
- б. смърт или неочаквано появила се нетрудоспособност;
- в. явна небрежност или извършено грубо нарушение при изпълнение на задълженията, произтичащи от заеманата длъжност;
- г. настъпване на каквато и да е несъвместимост, предвидена от този закон;
- д. осъждане за тежко престъпление с влязла в сила присъда.

Член 7. Овакантяване на длъжността

1. Законодателното събрание обявява овакantenата длъжност на гражданския защитник на републиката в случаите по б. „а“, „б“, „г“ и „д“ от предходния член.

2. в случая по б. „в“ от предходния член, президентът назначава комисия, която проуч-

ва случая и информира Законодателното събрание за резултата от проучването в срок от петнадесет работни дни.

Член 8. Възможност за назначаване

Назначаването на гражданския защитник на републиката трябва да стане един месец преди изтичането на мандата или след обявяване на длъжността за вакантна.

ГЛАВА III. НЕСЪВМЕСТИМОСТИ

Член 9. Несъвместимост и забрани

1. Гражданският защитник на републиката не може да заема друга платена длъжност или да получава възнаграждение по договор, освен ако упражнява научна или преподавателска дейност.

2. Гражданският защитник на републиката трябва да преустанови всякаква дейност, несъвместима с поста, в срок до 10 дни след неговото назначаване и преди полагането на клетва.

3. Той не може да членува в партии и да извършва политическа дейност.

ГЛАВА IV. ЗАМЕСТНИК ГРАЖДАНСКИ ЗАЩИТНИК И СПЕЦИАЛНИ ОРГАНИ

Член 10. Назначаване и изисквания

1. Законодателното събрание избира заместник на гражданския защитник измежду трима кандидати, предложени от него, не по-късно от един месец след назначаването му. Заместникът на гражданския защитник трябва да отговаря на същите условия както гражданския защитник на републиката и е задължен да се подчинява и на разпоредбите за гражданския защитник на републиката по чл. 2, 4, 6 и 9 на настоящия закон.

2. Този служител е пряко подчинен на гражданския защитник на републиката, изпълнява определените му от него задължения и го замества при временни отсъствия.

Член 11. Специални органи

Институцията *граждански защитник на републиката* разполага със специални органи, посочени от правилника. Назначенията и уволненията се решават от гражданския защитник на републиката.

РАЗДЕЛ ТРЕТИ. ДЕЙНОСТ

ГЛАВА I. ПРАВОМОЩИЯ

Член 12. Обхват на правомощията и задълженията

1. Без да нарушава конституционните и законовите правомощия на органите на съдебната власт, институцията *граждански защитник на републиката* може да започне независимо разследване под каквато и да е форма, което да доведе до изясняване на материални злоупотреби, действия или прояви на небрежност от страна на администрацията в обществения сектор. В същото време не може да се намесва по никакъв начин в решенията на Върховния изборен съд по въпроси, отнасящи се до изборите.

2. Гражданският защитник на републиката, неговият заместник и техните представители могат да инспектират държавните учреждения без предварително известие и да изискват всякаква документация и информация, необходими за извършването на тяхната дейност. Исканата информация и документация се предоставят безвъзмездно.

3. Държавните служители, призовани от гражданския защитник на републиката, се явяват лично в посочения ден и час. Ако не се явят, могат да бъдат заставени от силите на реда освен в случаите, когато има законова пречка. Изключение правят служителите с имунитет.

4. Когато гражданският защитник на републиката разкрие по какъвто и да е начин нарушение от административен характер, отнасящо се до орган на съдебната власт или нейните служители, уведомява Върховния съд или съдебния инспекторат.

Член 13. Действия на гражданския защитник на републиката

Действията на гражданския защитник на републиката по собствена инициатива или по молба на заинтересован гражданин могат да предизвикат съдебни или административни действия, предвидени в закона.

Член 14. Характер на намесата

1. Намесата на гражданския защитник на републиката не заменя действията, съдебните

процедури или пропуските от административната дейност в общественения сектор, но неговите компетенции са контролни и се основават на закони.

2. Ако при изпълнението на задълженията си гражданският защитник на републиката разкрие незаконност или произвол при извършване на дадена дейност, трябва да предупреди съответния орган, като препоръча вземането на мерки, предвидени в закона. Но ако установи, че действията могат да породят престъпление, уведомява Министерството на вътрешните работи.

3. Неоправданото незачитане на мерките, предписани от гражданския защитник на републиката, може да доведе до наказание за служителя, който не ги изпълнява, или в случай на повторно неизпълнение - до отстраняване или уволнение, с изключение на случаите, посочени в ал. 2 на предходния член.

Член 15. Задължение за представяне на годишен отчет

Гражданският защитник на републиката всяка година през първата седмица на юни внася в Законодателното събрание писмен доклад за извършената от него дейност. През последната седмица на юни той се явява пред Законодателното събрание и го представя устно.

ГЛАВА II. ПРОЦЕДУРА

Член 16. Достъп

Всяко заинтересовано физическо и юридическо лице без изключение може да се обърне към гражданския защитник на републиката.

Член 17. Посредничество при жалби и оплаквания

1. Молбата до гражданския защитник на републиката се подава безплатно и без специални формалности, в устна или писмена форма. Заинтересованото лице трябва да посочи своето име, длъжност и точен адрес.

2. Гражданският защитник на републиката разглежда молбата в срок до една година от момента на установяване на нарушението от заинтересованото лице. Въпреки това граждан-

ският защитник има пълна свобода да приема жалби и искове по свое усмотрение, ако счита намесата си за необходима.

Член 18. Първоначално действие

Гражданският защитник на републиката регистрира отправените до него оплаквания и жалби и потвърждава получаването им. В случай на отказ той трябва да е мотивиран и да бъде изпратен на заинтересованото лице, като му се предложат други възможности да потърси правата си, ако счете за необходимо.

Член 19. Спазване на сроковете

1. Подаването на жалби пред гражданския защитник на републиката не прекъсва и не отменя административните и съдебните срокове.

2. Гражданският защитник на републиката не предприема разглеждане на жалбите, по които има висящ съдебен спор, и го преустановява, ако заинтересованото лице предяви молба или иск пред съдебните органи по предмета на жалбата. Това не възпрепятства разследването по общите въпроси на подадените жалби.

3. Обект на дейността на гражданския защитник на републиката са действията на органите за съдебни разследвания по отношение на човешките права на гражданите. В тези случаи действията на гражданския защитник на републиката се свеждат до информиране на Върховния съд, който взема необходимото решение.

Член 20. Разследването

След като приеме жалбата, гражданският защитник на републиката започва разследване, което приключва с изчерпателно решение. Във всички случаи той информира за съдържанието на молбата съответния административен орган, за да може неговият ръководител и отговорният служител да изпратят в срок от пет работни дни съответен доклад. Служителят може да се яви лично пред гражданския защитник на републиката, за да представи оневиняващи го доказателства и да направи писмено изложение, които се прилагат към досието след започване на процедурата.

Член 21. Срокове и краен срок

Гражданският защитник на републиката дава окончателно решение в срок до два месеца от подаването на жалбата или оплакването. Искания за телесна неприкосновеност се разглеждат в срок до два часа от момента на тяхното постъпване. Исканията за неконституционност трябва да бъдат разгледани в срок до петнадесет дни от момента на тяхното постъпване, а конституционните жалби - в срок до петнадесет дни от тяхното постъпване.

Член 22. Обжалване на решенията на гражданския защитник на републиката

Срещу решенията, действията и докладите на гражданския защитник на републиката може да се подава единствено молба за преразглеждане в срок до осем работни дни от съобщението.

Член 23. Съобщения

Гражданският защитник на републиката уведомява заинтересованото лице, служителя, съответната институция за резултата от разследването и взетите в рамките на неговите правомощия решения. Съобщение се прави от компетентен служител, който води регистър, съдържащ всички решения и сведения за цялостната дейност.

ГЛАВА III. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПУБЛИЧНИТЕ ОРГАНИ И САНКЦИИ

Член 24. Сътрудничество

1. Публичните органи са задължени да сътрудничат с предимство на гражданския защитник на републиката в неговите разследвания и да го улесняват при изпълнение на неговите функции.

2. Съгласно действащото законодателство на гражданския защитник на републиката не може да се отказва достъп до документи или информация освен тези, представляващи държавна тайна според закона.

Член 25. Забрана за цензура и подслушване

Не може да бъде предмет на цензура кореспонденцията, както и да се подслушват разго-

ворите на гражданския защитник на републиката и особено телефонните разговори, водени от местата за изтърпяване на наказанията.

Член 26. Отказ за съдействие

Служител или негови ръководители, затрудняващи разследването на гражданския защитник на републиката при отговорите си и предоставянето на поисканата информация или при разкриването на злоупотреби и възпрепятстващи неговата дейност, извършват правонарушението „неподчинение“. В тези случаи гражданският защитник на републиката незабавно информира вишестоящ служител и Министерството на вътрешните работи.

Член 27. Престъпни деяния

Когато гражданският защитник на републиката в хода на разследването научи за предполагаеми престъпни факти или поведение, уведомява Министерството на вътрешните работи.

Член 28. Нарушаване на задълженията

Нарушаването на конституционни права на гражданите, независимо дали то представлява престъпление, е неспазване на задълженията на служителя. В този случай гражданският защитник на републиката предлага съответните действия.

РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ГЛАВА ЕДИНСТВЕНА

Член 29. Финансиране

Дейността на гражданския защитник на републиката се финансира от бюджета на законодателната власт.

Член 30. Облекчения

Гражданският защитник на републиката не е задължен да плаща данъци и ползва с привилегия пощенски, радио- и телеграфни услуги, когато изпълнението на неговите функции го изисква.

Член 31. Прилагане на настоящия закон

Изпълнителната власт изготвя Наредба за приложение на настоящия закон в срок от три

месеца след назначаването на първия граждански защитник на републиката.

Член 32. Отмяна на законови разпоредби

Този закон отменя всеки друг общ или специален закон, който му противоречи.

Член 33. Влизане в сила на закона

Този закон влиза в сила три месеца след неговото публикуване.

РАЗДЕЛ ПЕТИ. ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

ГЛАВА ЕДИНСТВЕНА

Първа. Служители на изпълнителната власт

Служителите на изпълнителната власт, занимаващи се със защита правата на гражданите

срещу злоупотреби на администрацията в публичния сектор, преминават с всичките си придобити права към гражданския защитник на републиката след 1 май 1994 г.

Втора. Назначаване

Гражданският защитник на републиката се назначава в срок от четиридесет и пет работни дни след влизането в сила на настоящия закон.

Трета. Предварително решение за действие

След влизането на този закон в сила Законодателното събрание взема решение за осигуряване доброто функциониране на институцията.

Да се доведе до знанието на изпълнителната власт.

*Законодателно събрание
Сан Хосе, 5 ноември 1992 г.*

§ 14. ЛИТВА

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА ЛИТВА (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

(Одобрена от гражданите на Република Литва с референдума от 25 октомври 1992 г.)

ГЛАВА V. СЕЙМ

Член 73. Специално упълномощени от Сейма лица разглеждат жалби на граждани относно злоупотреба с права или прояви на бюрокрация от длъжностни лица в органите на държавната или местната администрация (с изключение на съдиите). Упълномощените от Сейма лица имат право да внасят предложения пред съда за освобождаване от длъжност на виновните длъжностни лица. Правомощията на упълномощените от Сейма лица се уреждат със закон. При нужда Сеймът може да гласува за създаване и на други институции с контролни функции. Правомощията на подобни институции се уреждат със закон.

ЗАКОН ЗА ОМБУДСМАНИТЕ ПРИ СЕЙМА

(От 11 януари 1994 г.)

Член 1. Омбудсманите при Сейма разследват жалби на граждани за злоупотреба със служебно положение или прояви на бюрокрация от служители в държавната и местната администрация.

Омбудсманите при Сейма извършват разследвания по жалби на гражданите за злоупотреба със служебното положение или прояви на бюрокрация от следните длъжностни лица: лица, заемащи щатни длъжности в органите на правителството и държавната администрация, лица, заемащи щатни длъжности в местната администрация и нейните отдели, или упълномо-

щените лица, чиито задължения включват изпълняването на организационни, ръководни и административни функции.

Омбудсманите не могат да разследват действията на президента на републиката, на членовете на Сейма, на съдиите от Конституционния съд, от Върховния съд и от другите съдилища, процесуалните действия на прокурорите, следователите и лицата, провеждащи разпити, действията на министър-председателя, на председателя на Сметната палата и на правителството, както и тези на местната администрация.

Член 2. Омбудсман може да бъде всеки гражданин на Република Литва, който има безупречна репутация, юридическо образование, работил е като юрист или е заемал щатна длъжност в държавната администрация най-малко 5 години.

Член 3. Омбудсманите се избират от Сейма измежду кандидатите, предложени от председателя на Сейма, и се назначават за срок от 4 години.

В случай на смърт или отстраняване от длъжност на някой от омбудсманите поради някоя от причините, посочени в чл. 4 на този закон, Сеймът избира нов омбудсман за оставащия до края на мандата срок. Няма ограничения в броя на мандатите на омбудсманите.

Член 4. Решение за отстраняване на омбудсман от длъжност преди изтичането на неговия мандат, се взема от Сейма с мнозинство в следните случаи:

- по молба на омбудсмана;
- при достигане на пенсионната възраст, предвидена в Закона за пенсиите;
- при изтичане на мандата му, ако не бъде преизбран;
- ако е бил избран или преназначен на друга длъжност с негово съгласие;
- ако не е в състояние да изпълнява служебните си задължения по здравословни причини,

т.е. в продължение на една година е бил болен повече от 4 месеца; и

- с влизане в сила на наложена му от съд присъда.

В случаите, предвидени в ал. 2 от този член, решението за освобождаване на омбудсмана от длъжност се взема от Сейма с обикновено мнозинство.

Член 5. Сеймът избира и назначава петима омбудсмани: двама за разследване действията на служители от държавната администрация, един за разследване действията на военни и на служители на органи, приравнени на тях, и двама за разследване действията на служители от местната администрация.

Когато предлага кандидатите за омбудсмани, председателят на Сейма посочва и институциите, за чиито действия всеки от тях ще извършва разследване.

Член 6. Всички омбудсмани при Сейма имат равни права и задължения и всеки от тях действа независимо. Службата на омбудсманите е юридическо лице и се формира от омбудсманите и другите служители. Нейната структура, щат и бюджет се одобряват от Сейма.

Председателят на Сейма назначава ръководител на Службата на омбудсманите, който наред с преките си задължения на омбудсман изпълнява и административни функции: назначава или освобождава от длъжност по препоръка на омбудсманите техните заместници, назначава или освобождава от длъжност другите служители в службата, наблюдава тяхната работа, представява я и организира изготвянето на годишните отчети.

Когато ръководителят на Службата на омбудсманите отсъства, той се замества от най-възрастния омбудсман.

Вътрешният правилник на Службата на омбудсманите, правилниците за дейността на омбудсманите, както и други правилници, се уреждат от Статута на Службата на омбудсманите, приет от Сейма.

Член 7. Ако някой от омбудсманите не може да изпълнява задълженията си поради болест, пътуване в чужбина или по други причини, ръководителят на службата упълномощава друг омбудсман да го замества.

Ако омбудсманът не може да проведе разследване по определена жалба безпристрастно поради роднински връзки по права или съребрена линия или по други основателни причини, ръководителят на Службата на омбудсманите възлага разследването на жалбата на друг омбудсман. Ако ръководителят на Службата на омбудсманите не може да проведе безпристрастно разследване поради посочените по-горе причини, той е длъжен да го възложи за разследване на друг омбудсман.

Член 8. Омбудсманите не могат да заемат друга изборна длъжност, длъжност в държавната администрация или в частна или държавна фирма, както и да получават друго възнаграждение освен заплатата за длъжността „омбудсман“ и възнаграждения за творческа дейност.

Член 9. Омбудсманите получават заплата, равна на заплатата на съдиите от Върховния съд. Ръководителят на службата на омбудсманите получава заплата, която е с десет процента по-висока от заплатата на останалите омбудсмани.

Член 10. При изпълнение на своите функции омбудсманите действат в съответствие с конституцията и законите. Те са независими от членовете на Сейма, от други институции, служители и частни лица.

Член 11. Ако някой омбудсман установи нарушения, които не са описани в жалбата на гражданина, той може да ги разследва по своя инициатива само ако съответните нарушения са от неговата компетентност, а ако не - да ги изпрати за разследване на друг оторизиран орган.

Член 12. За злоупотреба със служебно положение се считат действията или бездействията на длъжностно лице, които не са в интерес на обществото или са в противоречие със законите или с други нормативни актове, или го облагодетелстват лично в преследване на користни цели (незаконно придобиване или прехвърляне на собственост, парични средства и др., които не му принадлежат и т.н.), или преследват други лични цели (отмъщение, ревност, кариеризъм или оказване на незаконни услуги и т.н.), както и действията, превишаващи правата му, или негови произволни действия.

Член 13. За проява на бюрокрация се считат действията на длъжностни лица, които вместо да решават въпросите по същество, безпричинно отказват да решат въпроси в своите правомощия, или бавят вземането на решения или изпълнението на своите задължения. Неизпълнението на задълженията, установени със закон или друг нормативен акт, както и тяхното незадоволително изпълнение следва също да се считат за проява на бюрокрация.

Член 14. Всеки гражданин има право да подаде жалба до омбудсман по повод злоупотреба със служебно положение или проява на бюрокрация от служители в държавната или местната администрация, ако те са от компетенциите на омбудсмана. Омбудсманите разследват и жалби на граждани, предадени им от членове на Сейма, при условие че жалбите съответстват на изискванията, определени в този закон.

Омбудсманите не разследват жалби от трудовоправен характер както и жалби, чието разследване е от компетентността на съдилищата.

Член 15. Жалбите трябва да бъдат подадени не по-късно от 3 месеца след извършване на обжалваното действие. Омбудсманът не разследва жалбите, подадени след изтичането на този срок, както и анонимните жалби, освен ако не реши друго.

Член 16. Жалбата трябва да е адресирана до омбудсмана и да съдържа:

- Име, фамилия и адрес на жалбоподателя;
- Име, фамилия, служебно положение и месторабота на длъжностните лица, срещу които е подадена жалбата;
- решението, срещу което се подава жалбата и дата на постановяването му, или описание на действията, срещу които се подава жалбата, датата и обстоятелствата по извършването им;
- позиция на жалбоподателя;
- ясно формулирана молба до омбудсмана;
- списък на приложените към жалбата документи; и
- дата на подаване и подпис на жалбоподателя.

Към жалбата могат да бъдат приложени:

- копие от оспорваното решение;
- налични доказателства или обяснения; и
- списък на лицата, които жалбоподателят

предлага да бъдат разпитани, техните адреси и обстоятелствата, които всяко от тях може да изясни.

Член 17. Жалбата се връща на жалбоподателя с отказ за разследване, ако в срок от седем дни омбудсманът:

- прецени, че обжалваният въпрос е незначителен;
- установи, че жалбата е подадена след изтичане на установения в чл. 15 от този закон срок;
- прецени, че посочените в жалбата обстоятелствата не са от компетентността на омбудсманите;
- установи, че подобна жалба вече е била разследвана или се гледа в съда; и
- установи, че по случая е заведено наказателно дело или се води предварително производство.

При отказ дадена жалба да бъде разглеждана, тя се връща на жалбоподателя, като се посочват основанията за това. В случаите, когато жалбата не е от компетентността на омбудсманите, в отказа трябва да бъде посочена институцията, към която жалбоподателят може да отнесе въпроса.

Жалба, подадена повторно, не се разглежда, ако веднъж е била разглеждана, освен ако омбудсманът реши друго.

Член 18. Когато разглежда жалба, омбудсманът е длъжен да се увери:

- че решенията, които се оспорват в жалбата, действително са били взети и съществуват основания за подаване на жалба (действия или бездействие, или неправомерно поведение);
- в обстоятелствата и основанията за извършване на описаните действия;
- в наличието на противоречие между постановените оспорвани решения и законите и другите нормативни актове, както и в това, че действията на длъжностното лице отговарят на определението за злоупотреба със служебно положение или бюрокрация;

- кои длъжностни лица са извършили нарушенията, по какви причини (или в преследване на какви цели), тяхната вина и обяснения; и

- в наличието на факти и доказателства, потвърждаващи нарушението. Обстоятелствата и събраните в хода на разследването доказателства, както и оценка за законността на действията на длъжностното лице се излагат в становище, което трябва да бъде подписано от омбудсмана.

В становището се описват ходът на разследването, обстоятелствата, които са били установени в хода на разследването, както и преценката, ако е направена такава, за неоснователност на обвиненията. Становището се връчва на жалбоподателя.

Член 19. Длъжностните лица в органите на държавната и местната администрация са длъжни незабавно да предоставят исканата от омбудсмана информация, документи и материали, необходими за водене на разследването.

Член 20. Разследването се извършва от омбудсмана или от упълномощени от него помощници, които извършват отделни действия по разследването.

Омбудсманът има право да изиска съдействието на полицейски служители, ако на него или на неговите помощници е бил отказан достъп до разследвани граждански или военни организации или до изисквани документи или материали. В тези случаи полицейските служители изземват документите или материалите, необходими на омбудсмана.

Член 21. В процеса на разследване омбудсманът има право да изисква от разследваните длъжностни лица писмено обяснение, както и да ги разпитва. В случай че такова обяснение или доказателство му бъде отказано, омбудсманът изготвя доклад.

С резултатите от разследването трябва да бъдат запознати ръководителят на ведомството в което е водено разследването, длъжностното лице, чиито действия са били разследвани, и жалбоподателят.

Член 22. Омбудсманът и неговите помощници са длъжни да спазват изискванията за секретност, ако информацията, която ползват при изпълнение на служебните си задължения, е за-

щитена със закон. Задължение да опазват тайната, имат и лицата, които не заемат щатна длъжност в Службата на омбудсманите, но са участвали в разследването.

Член 23. При завършване на разследването омбудсманът трябва да предложи едно от следните решения:

- да предаде материала на следствените органи, ако са налице данни за престъпление;

- да го внесе в съда с препоръка за освобождаване от длъжност на лицата, уличени в злоупотреба със служебното положение или проява на бюрокрация, с изключение на онези, които са назначени от президента или са избрани от Сейма, както и да предложи жалбоподателят да бъде обезщетен за причинените морални и имуществени вреди;

- да препоръча на ръководителя на ведомството, в което е водено разследването, или на висшестоящия орган, на виновните длъжностни лица да бъдат наложени дисциплинарни наказания;

- да уведоми засегнатите длъжностни лица за установени факти на небрежност в работата или неспазване на законите, или нарушаване на професионалната етика или за прояви на бюрокрация;

- да отхвърли жалбата, ако посочените в нея нарушения не се докажат;

- да уведоми Сейма или президента на републиката за нарушения, извършени от министри или от други длъжностни лица, които са отговорни пред Сейма или пред президента (с изключение на длъжностните лица, изброени в чл. 1, ал. 3).

В своето решение по случай на злоупотреба със служебно положение или прояви на бюрокрация омбудсманът няма право да изменя или отменя оспорваните решения на длъжностното лице. Ако в хода на разследването се установи, че с това свое решение длъжностното лице е злоупотребило със служебното си положение, омбудсманът е длъжен да поиска отмяна на решението по начин, определен със закон. Препоръката на омбудсмана за отмяна на незаконното решение трябва да бъде разгледана от органа, пред който е отговорно длъжностното лице. Решението на съда за

отстраняване от длъжност на лице, злоупотребило със служебното си положение, по препоръка на омбудсмана е задължително за работодателя и представлява основание за прекратяване на трудовия договор.

Член 24. В срок от един месец след като е била подадена жалбата, разследването трябва да приключи и жалбоподателят трябва да получи отговор. Ако счете за необходимо, омбудсманът може да удължи срока за разследване, но не повече от един месец, за което е длъжен да уведоми жалбоподателя.

Член 25. Длъжностните лица, посочени в чл. 1, ал. 2 от този закон, могат да се обръщат към омбудсмана с молба за становище дали техни решения по-късно биха дали повод за обжалване пред омбудсмана. Омбудсманът има право да откаже изготвянето на такова становище.

Член 26. Ако по време на разследването се установят многобройни или значителни нарушения на закона, омбудсманът е длъжен да уведоми за това Сейма, правителството или съответната местна администрация.

Член 27. Ако по време на разследването омбудсманът открие слабости, противоречия или непълноти в закона или други нормативни актове, той трябва да уведоми за това Сейма, правителството или съответната местна администрация.

Член 28. Омбудсманът изготвя ежегодно отчет за дейността си през изтеклата година и го представя в Сейма в писмена форма в срок до 15 март на следващата година; отчетът трябва да бъде разгласен и обсъден в Сейма. В него трябва да бъдат посочени органите, изброени в чл. 1, ал. 2 от този закон, за които са установени най-голям брой нарушения, законът или нормативният акт, създаващ предпоставки за злоупотреба със служебно положение, мерките, които трябва да се предприемат, за да се изключат възможностите за злоупотреба със служебно положение.

Успоредно с отчета на омбудсмана Комисията по правата на човека и гражданите и по въпросите на националностите изготвя и внася за обсъждане в Сейма информация за дейността на Службата на омбудсмана и предложения за нейното подобряване.

СТАТУТ НА СЛУЖБАТА НА ОМБУДСМАНИТЕ ПРИ СЕЙМА НА РЕПУБЛИКА ЛИТВА

(Утвърден със закон на Република Литва от 22 февруари 1995 г. №1 - 804)

І. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Член 1. Този Статут на Службата на омбудсманите при Сейма на Република Литва урежда организационната структура, правомощията и вътрешния ред на службата и определя гаранциите за осъществяването на дейността на омбудсманите, както и някои други гаранции.

Член 2. Службата на омбудсманите при Сейма е независима държавна институция, която се състои от избраните от Сейма омбудсмани и обслужващ персонал.

Член 3. Всички омбудсмани при Сейма имат еднакви права и задължения, но при разследването на жалби на граждани по повод злоупотреба със служебно положение или прояви на бюрокрация от държавни или местни органи на властта всеки от тях действа независимо.

Член 4. В дейността си омбудсманите се ръководят от конституцията, от Закона за омбудсманите при Сейма, от този статут, от други закони, от международни договори и споразумения.

При осъществяване на функциите си омбудсманите се ръководят от принципите за законност и прозрачност, както и от собствената си съвест.

Член 5. Службата на омбудсманите при Сейма е юридическо лице. Тя се финансира от държавния бюджет.

Член 6. Службата на омбудсманите при Сейма има печат, на който е изобразен гербът на литовската държава и около него е изписано "Служба на омбудсманите при Сейма на Република Литва".

Директорът на Службата на омбудсманите при Сейма носи отговорност за използването и опазването на печата.

II. СТРУКТУРА НА СЛУЖБАТА НА ОМБУДСМАНИТЕ ПРИ СЕЙМА

Член 7. Службата на омбудсманите се състои от омбудсманите, Съвет на Службата на омбудсманите при Сейма, помощници на омбудсманите, отдели и други структурни звена, утвърдени от Съвета на Службата на омбудсманите при Сейма.

Службата на омбудсманите при Сейма се ръководи от директор.

Член 8. Компетенциите на структурните звена на Службата на омбудсманите при Сейма и на неговите служители се определят от правилата за работа, приети от Съвета на Службата на омбудсманите при Сейма.

III. СФЕРИ И ОБЕКТИ НА РАЗСЛЕДВАНЕ ОТ ОМБУДСМАНИТЕ ПРИ СЕЙМА

Член 9. Омбудсманите при Сейма на Република Литва разследват жалби на граждани по повод злоупотреби със служебно положение или прояви на бюрокрация на длъжностни лица от държавните и местните органи на властта, както и от военни институции и институции, приравнени на тях. Приравнени на военните институции са Министерството на вътрешните работи, Държавната служба за сигурност и подчинените на тях служби. Всеки омбудсман разследва жалби на граждани срещу държавни или местни органи на властта в област, строго определена от Съвета на Службата на омбудсманите при Сейма.

Член 10. Когато по една жалба са налице основанията за разследване, определени в чл. 7 от закона, директорът на Службата на омбудсманите при Сейма е длъжен да я възложи на омбудсмана, разследващ жалби в съответната област, и в случай че той не е в състояние да проведе разследването, да я възложи на някой друг омбудсман.

Член 11. Помощниците на омбудсманите могат да извършват отделни действия, но само като спазват указанията на омбудсманите.

IV. ГАРАНЦИИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ОМБУДСМАНИТЕ И ДРУГИ ГАРАНЦИИ

Член 12. При изпълнение на задълженията си, омбудсманът има право:

1) да получава незабавно информация, документи и материали, необходими за водене на разследването, както и да ползва документи, считани за поверителни или представляващи държавна тайна. В тези случаи, ако е необходимо, се търси съдействието на полицията, а за изземването на документи се издава и специална заповед;

2) да влиза в помещенията на контролираните институции и организации. На територията или в помещенията на военни институции или на приравнени на тях институции омбудсманът може да влиза само в присъствието на длъжностно лице от тези институции;

3) да изисква от длъжностните лица, чиято дейност се разследва, писмени или устни обяснения;

4) да участва в заседанията на Сейма, правителството или местните органи на властта, когато се обсъждат въпроси, свързани с дейността на Службата на омбудсманите при Сейма;

5) да уведомява Сейма или съветите на местните органи на властта за извършени нарушения на закон или за неспазването му, за съществуващи противоречия или празноти в законодателството или други правни актове; и

6) да изготвя препоръки до Сейма, правителството или други държавни институции за промени в закони или други актове, ограничаващи човешки права и свободи.

Помощниците на омбудсманите, разследващи жалби по указания на омбудсманите, също имат правата по т. 1 до т. 4 на предходния член.

Член 13. Срещу омбудсман не може да бъде възбудено наказателно преследване, той не може да бъде задържан или да бъде ограничавана неговата свобода по какъвто и да е начин без съгласието на Сейма.

Член 14. Влизането в работното помещение на омбудсмана или в неговото жилище, обиск на жилището, както и претърсване или изземване от служебния му автомобил може да бъде разрешено само при условие че е възбудено наказателно преследване в съответствие с установената процедура.

Член 15. Възнаграждението на омбудсмана не може да бъде по-ниско от средното възнаграждение на съдия от Върховния съд.

Член 16. Омбудсманите са социално осигурени както членовете на Сметната палата.

Член 17. Пълномощията на омбудсмана могат да бъдат прекратени само на основанията, предвидени в Конституцията на Република Литва или в Закона за омбудсманите при Сейма.

V. СЪВЕТ НА СЛУЖБАТА НА ОМБУДСМАНИТЕ ПРИ СЕЙМА

Член 18. Съветът на Службата на омбудсманите при Сейма се състои от петима омбудсмани.

Съветът на Службата на омбудсманите при Сейма:

- 1) разглежда неотложните въпроси от дейността на омбудсманите и въпроси, поставени от омбудсманите;
- 2) утвърждава сферата, в която отделните омбудсмани водят разследване;
- 3) обсъжда докладите на отделите в Службата на омбудсманите при Сейма за работата им;
- 4) приема правилата за работа на службата;
- 5) изготвя предложения за бюджета на Службата на омбудсманите при Сейма;
- 6) утвърждава структурата на службата, щата и трудовите възнаграждения;
- 7) определя материални поощрения за служителите в службата;
- 8) одобрява годишните отчети; и
- 9) разрешава изпращането на омбудсманите и служителите в службата в служебни командировки и на курсове за обучение в чужбина или в Литва, ако тяхната продължителност е повече от един месец.

Член 19. Заседанията на съвета се председателстват от директора на Службата на омбудсманите при Сейма, а в негово отсъствие - от най-възрастния омбудсман.

Решенията на съвета се приемат с мнозинство.

Службата на омбудсманите при Сейма работи по определени правила.

VI. ДИРЕКТОР НА СЛУЖБАТА НА ОМБУДСМАНИТЕ ПРИ СЕЙМА

Член 20. Директорът на Службата на омбудсманите при Сейма се избира от Сейма по предложение на неговия председател.

Член 21. Освен преките си задължения на омбудсман директорът на Службата на омбудсманите при Сейма:

- 1) свиква заседанията на съвета и ги председателства;
 - 2) ръководи работата на службата и я представява;
 - 3) по предложение на омбудсманите назначава или освобождава от длъжност техните помощници;
 - 4) назначава или освобождава другите служители в службата;
 - 5) контролира работата на служителите в службата и взема решения за нейното подобряване;
 - 6) определя възнагражденията на служителите;
 - 7) разрешава отпуските на омбудсманите и на служителите в службата;
 - 8) разрешава изпращането на служителите на курсове за повишаване на квалификацията и в служебни командировки в Литва, ако продължителността им е не повече от един месец;
 - 9) изготвя предложение за структурата на службата, щата и размера на възнагражденията за утвърждаване от съвета;
 - 10) налага дисциплинарни наказания на служителите;
 - 11) изготвя предложение за размера на добавките към възнагражденията и премиите на служителите за утвърждаване от съвета;
 - 12) формира временни работни групи за спешното решаване на определени въпроси;
 - 13) организира изготвянето на годишните отчети;
 - 14) възлага на някой от омбудсманите временно да замества омбудсман, който не може да изпълнява задълженията си поради заболяване, отпуск, пътуване в чужбина и т.н.; и
 - 15) възлага в съответствие с процедурата, предвидена в чл. 10 на този статут, на някой друг омбудсман разследването на конкретна жалба, ако омбудсманът, който трябва да я разследва, не може да действа безпристрастно поради родство по права или съребрена линия, при сватовство или по друга причина.
- Член 22.** Директорът на службата упражнява своята власт чрез заповеди. В негово отсъствие го замества най-възрастният омбудсман.

VII. ПРИЕМАНЕ НА ЖАЛБИТЕ И РАЗСЛЕДВАНЕ

Член 23. Омбудсманите при Сейма приемат за разглеждане жалби на граждани (физически лица) по повод злоупотреба със служебно положение и прояви на бюрокрация от страна на служители в държавни институции, военни или институции, приравнени на тях, съответно от лица, натоварени от тези институции с изпълнение на организационни, ръководни или административни функции.

Омбудсманите при Сейма не могат да разследват дейността на президента на републиката, на членовете на Сейма, на конституционните съдии и на съдиите, а така също процесуалните действия на прокурорите, следователите и лицата, водещи разпити, дейността на министър-председателя, председателя на Сметната палата и правителството.

Омбудсманите при Сейма не разследват жалби по повод възникнали трудовоправни отнoшения, жалби, които са обект на съдебно производство и не могат да поставят под съмнение валидността и законността на съдебни решения и присъди.

Член 24. Жалбите трябва да бъдат подадени в писмена форма. Процедурата по приемането и разпределянето им се урежда от правилата за работа на службата на омбудсманите при Сейма.

Ако жалбите са изложени устно, получени са по телефона или омбудсманите при Сейма са установили данни за злоупотреба със служебно положение или прояви на бюрокрация от медиите, омбудсманите при Сейма могат да започнат разследване по своя инициатива.

Член 25. Жалбите трябва да са адресирани до омбудсмана и да съдържат:

- 1) име, фамилия и адрес на жалбоподателя;
- 2) име, фамилия, служебно положение и месторабота на длъжностните лица, срещу които е подадена жалбата;
- 3) решението, срещу което се подава жалбата, и датата на постановяването му или описание на действията, срещу които се подава жалбата, датата и обстоятелствата по извършването им;
- 4) позиция на жалбоподателя;

5) ясно формулирана молба до омбудсмана;

6) списък на приложените към жалбата документи; и

7) дата и подпис на жалбоподателя.

Жалбите трябва да бъдат подадени не по-късно от три месеца след извършване на нарушението, срещу което се подава жалбата.

Жалби, подадени след изтичането на този срок, както и анонимни жалби не се разследват, освен ако омбудсманът реши друго.

Член 26. Към жалбата могат да бъдат приложени:

- 1) копие от оспорваното решение;
- 2) наличните доказателства или самото решение;
- 3) списък на лицата, които жалбоподателя предлага да бъдат разпитани, техните адреси и обстоятелствата, които всяко от тях може да изясни.

Член 27. Омбудсманът отказва да разследва жалба и я връща на жалбоподателя ако в рамките на седем дни установи, че:

- 1) въпросът, поставен в жалбата, е незначителен;
- 2) жалбата е подадена след изтичане на срока, предвиден в чл.15 от Закона за омбудсманите при Сейма на Република Литва;
- 3) посочените в жалбата обстоятелствата не дават основания за започване на разследване;
- 4) жалбата се отнася до въпрос, който вече е бил разследван или се гледа в съда; и
- 5) вече е заведено наказателно дело или е образувано предварително производство по предмета на жалбата;

Член 28. Жалба, подадена повторно, не се разглежда, след като вече е била разглеждана, освен ако омбудсманът реши друго.

Член 29. При отказ за разследване по дадена жалба тя се връща на жалбоподателя, като се посочват основанията за това. В случаите, когато жалбата не е от компетентността на омбудсманите при Сейма, в отказа трябва да бъде посочена институцията, към която жалбоподателят може да отнесе въпроса.

Несъответствието на жалбата с предписаната от закона форма или липсата на необходимите данни не могат да бъдат основание за отказ жалбата да се гледа, с изключение на случаите, когато поради липса на факти и

нежелание на жалбоподателя да посочи такива, не е възможно да се започне разследване.

Член 30. Когато извършва разследване по жалбата, омбудсманът има право да изисква обяснения от длъжностните лица, чиито действия се разследват. Такова обяснение трябва да бъде дадено в рамките на пет работни дни. Ако поисканото обяснение не бъде получено, омбудсманът има право да се обърне към висшестоящо длъжностно лице (колективен орган), което трябва или да изиска и получи обяснението, или лично да даде обяснения в рамките на дадения от омбудсмана срок.

Член 31. След приключване на разследването по конкретна жалба се изготвя становище, в което се посочват обстоятелствата, разкрити в хода на разследването, събраните доказателства, както и оценка за законността на действията на длъжностното лице. Становището трябва да бъде подписано от омбудсмана. С резултатите от разследването трябва да бъдат запознати ръководителят на учреждението, в което е водено разследването, длъжностните лица, чиито действия са били разследвани, и жалбоподателят.

Член 32. В срок от един месец, след като е била подадена, жалбата трябва да бъде разследвана и жалбоподателят трябва да получи отговор. Ако счете за необходимо, омбудсманът може да удължи срока за разследване, но не с повече от един месец, за което е длъжен да уведоми жалбоподателя.

Член 33. При завършване на разследването омбудсманът трябва да предложи едно от следните решения:

1) да предаде материалите на следствените органи, ако в хода на разследването се разкрият данни за престъпление;

2) да го внесе в съда с препоръка за освобождаване от длъжност на лицата, злоупотребили със служебното си положение или проявили бюрокрация, с изключение на онези, които са назначени от президента на републиката или са избрани от Сейма, както и да предложи жалбоподателят да бъде обезщетен за понесените морални и материални вреди в резултат на нарушенията, извършени от длъжностните лица;

3) да го внесе в съда или във висшестоящата институция с искане решението да бъде отменено;

4) да препоръча на ръководителя на учреждението, в което е водено разследването, или на висшестоящия орган, да бъдат наложени дисциплинарни наказания на виновните длъжностни лица;

5) да уведоми засегнатите длъжностни лица за установените факти, за проявена от тях немарливост в работата или неспазване на законите, или нарушение на професионалната етика, или бюрокрация;

6) да отхвърли жалбата, ако посочените в нея нарушения не се докажат;

7) да уведоми Сейма или президента на републиката за нарушения, извършени от министри или от други длъжностни лица, които са отговорни пред тях.

VIII. ПРОЦЕДУРА ПО ИЗГОТВЯНЕТО НА ГОДИШНИ ДОКЛАДИ

Член 34. Директорът на Службата на омбудсманите при Сейма организира изготвянето на годишни доклади.

Те се изготвят ежегодно и се представят в Сейма в срок до 15 март на следващата година в писмен вид.

Член 35. Омбудсманите при Сейма подготвят и представят на директора на Службата на омбудсманите при Сейма информация за дейността си в срок до 1 февруари. Подадената информация се обобщава, изготвя се проект-доклад, в който се посочват държавните учреждения, местните органи или управителните съвети, военните и приравнените на тях институции, в които са установени най-голям брой нарушения, причините за нарушенията, законът или друг нормативен акт, създаващи предпоставки за злоупотреба със служебно положение или бюрокрация, мерките, които трябва да се предприемат, за да се сведат до минимум случаите на злоупотреба или бюрокрация.

IX. ПРОЗРАЧНОСТ НА ДЕЙНОСТТА НА ОМБУДСМАНИТЕ ПРИ СЕЙМА

Член 36. Омбудсманите при Сейма информират обществеността за констатирани нарушения в сферата, в която те водят разследване. С тяхно съгласие водещият връзките с

обществеността и информацията в Службата на омбудсманите при Сейма предоставя на медиите информация за случаите на злоупотреба със служебно положение или бюрокрация.

Не може да бъде разгласявана информация, представляваща държавна тайна.

Член 37. Дейността на водещия връзките с обществеността и информацията в Службата на омбудсманите при Сейма се урежда с правилата за работа на службата.

Член 38. Определен служител в звеното за връзки с обществеността и информацията в службата трябва да събира публикуваната в пресата или излъчена от радиото или от телевизията информация, която се отнася за дейността на омбудсманите и постановените от тях решения, и да уведомява незабавно съответния омбудсман.

Член 39. Службата на омбудсманите издава информационен бюлетин.

§ 15. МАКЕДОНИЯ

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЯ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

(От 1991 г.)

Член 77. Парламентът избира граждански защитник. Гражданският защитник защитава конституционните и законните права на гражданите, когато те са били нарушени от органи на държавната администрация и от други публични органи и организации. Гражданският защитник се избира за срок от осем години с право на едно преизбиране.

Условията за избиране и освобождаване, обхватът на правомощията и правилата за работа на гражданския защитник се уреждат със закон.

ЗАКОН ЗА ГРАЖДАНСКИЯ ЗАЩИТНИК

(От 13 февруари 1997 г.)

І. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Член 1. Този закон урежда условията за назначаване, освобождаване, правомощията и правилата за работа на гражданския защитник.

Член 2. Гражданският защитник е държавен орган, който защитава конституционните и законните права на гражданите, когато те са били нарушени от органи на държавната администрация и от други публични органи.

Член 3. Гражданският защитник е независим и безпристрастен при изпълнението на служебните си задължения. Гражданският защитник действа в сферата на правомощията си, на основата и в рамките на конституцията и законите.

Член 4. Гражданският защитник се избира и освобождава от Народното събрание на Република Македония за срок от осем години и може да бъде преизбран само за още един

мандат. Гражданският защитник може да има един или повече заместници. Броят на заместниците се определя от Народното събрание на Република Македония по предложение на гражданския защитник.

Заместниците на гражданския защитник се избират и освобождават от Народното събрание на Република Македония по предложение на гражданския защитник. Заместниците на гражданския защитник се избират за срок от осем години и могат да бъдат преизбрани само за още един мандат.

Член 5. За граждански защитник може да бъде избрано лице, отговарящо на определените със закон общи условия за заемане на длъжност в органи и служби на администрацията, което има висше юридическо образование, най-малко деветгодишен юридически стаж и чиято дейност в областта на защитата на правата на гражданите е професионално доказана.

Член 6. Преди да встъпи в длъжност, гражданският защитник полага следната тържествена клетва:

„Като встъпвам в длъжността *граждански защитник*, тържествено се заклевам да изпълнявам задълженията си добросъвестно, безпристрастно и отговорно, да защитавам правата на гражданите и да спазвам конституцията и законите на Република Македония“.

Член 7. Длъжността на гражданския защитник е несъвместима със заемане на друга длъжност или пост, упражняване на професия и членство в политическа партия.

Член 8. Гражданският защитник се освобождава:

1. по негово собствено желание;
2. ако е осъден на най-малко шест месеца лишаване от свобода по обвинение в извършване на престъпление;
3. при настъпване на трайна загуба на психически, физически и умствени способности, което се установява със заключение от ком-

петентно здравно заведение въз основа на проведени изследвания;

4. при непрофесионално, пристрастно и недобросъвестно изпълнение на задълженията му на граждански защитник.

Член 9. Разпоредбите на чл. 5 до чл. 7 и чл. 9 от този закон се отнасят също така и за местниците на гражданския защитник.

II. ПРАВОМОЩИЯ И ПРАВИЛА ЗА РАБОТА

Член 10. Този закон оправомощава гражданския защитник да предприема действия в рамките на служебните си задължения с цел защита на конституционните и законните права на гражданите, когато те са били нарушени.

Член 11. Гражданският защитник не разследва случаи, подлежащи на съдебно разглеждане.

Член 12. Гражданският защитник предприема действия както по жалби на граждани, така и по своя инициатива.

За да предприеме действия по своя инициатива или по жалба, подадена от името на потърпевшия гражданин, е необходимо изричното съгласие на гражданина, чиито конституционни и законни права са били нарушени.

Член 13. Подадената до гражданския защитник жалба трябва да бъде подписана и да съдържа личните данни на жалбоподателя, както и обстоятелства, факти и доказателства, на които се основава жалбата. Жалбата трябва да съдържа наименованието на органа или службата, името на служителя, чиито действия се обжалват, а също и сведения за това дали жалбоподателят е предприел вече някакви правни мерки и какви са те.

Жалбата се подава в писмен вид и е освободена от пощенски и други такси.

Жалбата може да бъде подадена и устно, като в този случай се протоколира.

Член 14. При разглеждане на жалбата гражданският защитник е длъжен да зачита поверителния и личен характер на данните по чл. 13 от този закон.

Член 15. Ако след получаване на жалбата се установи, че тя е анонимна или не е подадена в съответния срок, или представлява злоупотреба с правото на жалба, гражданският

защитник може да я отхвърли или да не я вземе предвид.

С изключение на случаите, в които жалбата е анонимна, гражданският защитник е длъжен да уведоми жалбоподателя за решението си по ал. 1 на този член във възможно най-кратък срок, като изложи причините за това решение, и ако е възможно, да му посочи как да защити правата си.

Член 16. Гражданският защитник отхвърля жалбата също и:

- ако наличните данни по случая не свидетелстват за нарушаване на основни права и свободи на гражданина или за други нередности;
- ако жалбата е непълна или ако жалбоподателят не я е попълнил съгласно указанията; и
- ако случаят е внесен за разглеждане в съда.

Член 17. Гражданският защитник не предприема разследване, ако от действията или окончателното решение на органа или службата е изминала повече от една година, освен ако прецени, че жалбоподателят е пропуснал крайния срок по уважителни причини.

Член 18. Ако гражданският защитник реши да предприеме разследване, той трябва да уведоми жалбоподателя и органа или службата, чиито действия се обжалват.

Член 19. При водене на разследванията гражданският защитник има право:

- да изисква допълнителна информация относно твърденията, изложени в жалбата от съответните органи и служби;
- да получава пълно съдействие от органите и службите при проверка на дейността им;
- да призовава служители на органа или на службата, както и други лица;
- да изиска експертното мнение на професионалисти.

Член 20. Органите и службите са длъжни да сътрудничат на гражданския защитник и да му предоставят по негово искане цялата необходима информация, независимо от степента на нейната поверителност, с цел да го подпомогнат в разследването. Гражданският защитник е длъжен да спазва разпоредбите, гарантиращи тайната на информацията, и да не я разгласява.

Член 21. Когато приключи разследването, гражданският защитник уведомява жалбоподателя.

Член 22. Ако гражданският защитник установи, че конституционните и законните права на гражданите са нарушени, той има право:

- да предложи на органа или службата да извърши повторно съответната процедура, като спази закона;
- да подаде искане до компетентен орган за внасяне на случая за разглеждане в съд;
- да подаде искане до органа или службата да спрат временно изпълнението на акта;
- да предложи дисциплинарни мерки срещу провинилия се служител;
- да подаде искане до компетентния прокурор за започване на процедура във връзка с извършено престъпление или друго нарушение с по-ниска степен на обществена опасност;
- да предложи на разследваните органи и служби да отстранят недостатъците в своята работа и поведение спрямо гражданите.

Член 23. В срок до 30 дни органите и службите са длъжни да уведомят гражданския защитник за мерките, които са предприели в съответствие с неговите предложения, мнение и препоръки. Ако органът или службата не уведомят гражданския защитник за изпълнението - напълно или частично - на неговите предложения и препоръки, той може да сигнализира за това висшестоящата инстанция, ресорния министър или правителството на Република Македония или да внесе специален доклад в Народното събрание на Република Македония, както и да разгласи случая в медиите.

III. ПРОЗРАЧНОСТ НА ДЕЙНОСТТА НА ГРАЖДАНСКИЯ ЗАЩИТНИК

Член 24. Гражданският защитник се отчита за своята дейност с доклад пред парламента

на Република Македония най-малко веднъж годишно. Докладът на гражданския защитник се публикува в медиите.

IV. ПЕРСОНАЛ НА ГРАЖДАНСКИЯ ЗАЩИТНИК

Член 25. Гражданският защитник организира своята дейност съгласно разпоредбите на Закона за държавната администрация. Наредбите за дейността, броя и вида на длъжностите се изготвят и внасят от гражданския защитник.

V. БЮДЖЕТ

Член 26. Дейността на гражданския защитник се финансира от държавния бюджет на Република Македония.

Член 27. Заплатите и другите възнаграждения на гражданския защитник и неговите заместници се определят със закон. Заплатите и другите възнаграждения на персонала на гражданския защитник се определят с наредба, в съответствие със закона и колективния трудов договор.

VI. ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 28. Гражданският защитник се назначава не по-късно от три месеца от деня на влизане в сила на този закон.

Заместниците на гражданския защитник се назначават не по-късно от два месеца след назначаването на гражданския защитник.

Член 29. Този закон влиза в сила осем дни след обнародването му в „Държавен вестник на Република Македония“.

§ 16. ОБЕДИНЕНО КРАЛСТВО ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ

ЗАКОН ЗА ПАРЛАМЕНТАРНИЯ ПЪЛНОМОЩНИК

(От 22 май 1967 г.)

Този закон урежда назначаването на парламентарния пълномощник и неговите правомощия за разследване действия на администрацията от името на Короната и за целите, изброени в този закон.

ПАРЛАМЕНТАРЕН ПЪЛНОМОЩНИК ЗА АДМИНИСТРАЦИЯТА

НАЗНАЧАВАНЕ И ПЕРИОД НА ЗАЕМАНЕ НА ДЪЛЖНОСТТА

1. (1) С цел провеждане на разследвания в съответствие с разпоредбите в този закон се назначава пълномощник, наречен парламентарен пълномощник за администрацията.

(2) Нейно Величество назначава периодично пълномощника за администрацията.

(3) Пълномощникът може да бъде освободен от длъжност от Нейно Величество по негова молба или по искане на двете камари на Парламента, но във всички случаи е длъжен да освободи длъжността в края на годината, в която е навършил шестдесет и пет годишна възраст.

(3А) Нейно Величество може да обяви длъжността *пълномощник* за свободна, ако се убеди, че той по здравословни причини:

(а) не може да изпълнява служебните си задължения, и

(б) желае да бъде освободен от длъжност.

ЗАПЛАТА И ПЕНСИЯ

2. (1) Заплатата на пълномощника се равнява на заплатата на държавен служител, определена периодично с решение на Камарата на общините; решението по тази алинея влиза в

сила от датата на неговото приемане или от друга дата, изрично посочена в решението.

(2) За времето, преди първото решение по ал. 1 да влезе в сила, заплатата на пълномощника се равнява на заплатата на постоянен секретар.

(3) По отношение на пенсиите и други суми, които се изплащат на лицата, заемали длъжността *пълномощник*, се прилагат разпоредбите на Приложение 1 към този закон.

(4) Заплатата на пълномощника се намалява с размера на пенсията, която получава.

(4А) При изчисляване на заплатата на бившия пълномощник за целите на Приложение 1 не се вземат предвид:

(а) всяко намаление на тази заплата по реда на ал. 4 от този член;

(б) всяко временно намаление на тази заплата в национален интерес; и

(в) всеки доброволен отказ от получаване на тази заплата изцяло или отчасти.

(5) Заплатите, пенсиите и другите суми, полагащи се по силата на този член, се изплащат от консолидиран фонд.

АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗПОРЕДБИ

3. (1) Пълномощникът може да назначава свои служители, като техният брой и условия за работа се одобряват от Министерството на финансите.

(2) Всяка функция на пълномощника, предвидена в този закон, може да бъде изпълнявана от някой от неговите служители, който е упълномощен за това от пълномощника, както и от всеки друг упълномощен служител:

(а) от пълномощника по здравеопазването на Англия;

(б) от пълномощника по здравеопазването на Шотландия; или

(в) от пълномощника по здравеопазването на Уелс.

(3) Разходите за дейността на пълномощника се определят от Министерството на финансите и се поемат от бюджета на Парламента.

НАЗНАЧАВАНЕ НА ИЗПЪЛНЯВАЩ ДЪЛЖНОСТТА ПЪЛНОМОЩНИК

3А. (1) В случай на освобождаване на длъжността Нейно Величество може да отложи назначаването на нов пълномощник и съгласно този член може по всяко време до изтичане на дванадесет месеца от освобождаването на длъжността да назначи временно изпълняващ длъжността *пълномощник*.

(2) Назначеният по този член заема тази длъжност:

(а) до назначаването на нов пълномощник или до изтичането на дванадесетмесечния период от датата на освобождаване на длъжността в зависимост от това кое от двете събития настъпи първо; и

(б) при спазване на размера на заплата и условията за работа, определени от Министерството на финансите.

(3) Докато изпълнява длъжността, назначеното по този член лице се третира като пълномощник във всички случаи освен тези по чл. 2 от този закон.

(4) Заплати, пенсии и други суми, полагащи се по силата на този член, се изплащат от консолидирания фонд.

РАЗСЛЕДВАНИЯ, ПРОВЕЖДАНИ ОТ ПЪЛНОМОЩНИКА

ИНСТИТУЦИИ, ЧИЯТО ДЕЙНОСТ ПОДЛЕЖИ НА РАЗСЛЕДВАНЕ

4. (1) Съгласно разпоредбите на този член и Приложение 2 към закона този закон се прилага по отношение на държавни учреждения, юридически и неюридически лица, включени в това приложение; и споменаването им в този закон се отнася и до всяко подобно лице или орган.

(2) Нейно Величество може с кралски указ да внася поправки в Приложение 2 към този закон, с които се изменят, отменят или добавят институции.

(3) С кралски указ могат да се правят допълнения само ако:

(а) те се отнасят:

(I) до правителствено учреждение; или

(II) до юридическо лице или орган, чиито функции се изпълняват от името на Короната; или

(б) те се отнасят до юридическо лице или орган:

(I) създаден по силата на прерогатив на Нейно Величество или със закон на Парламента, или с кралски указ, или със заповед, издадена съгласно закон на Парламента, или са създадени по някакъв друг начин от министър на Короната в качеството му на министър или от правителствено учреждение;

(II) най-малко половината от годишния приход на които се осигурява директно от Парламента или от събиране на данък, или глоба, или такса от всякакъв вид, или от повече от един от посочените източници, за които те са упълномощени да събират; и

(III) което е изцяло или частично създадено с разпореждане на Нейно Величество, на министър на Короната или на правителствено учреждение.

(4) Не могат да се добавят юридически лица или органи, чиято единствена дейност или чиито основни дейности са сред дейностите, изброени в ал. 5 по-долу.

(5) Дейностите, посочени в ал. 4, са:

(а) даване на образование или на обучение, различно от това по Закона за индустриалното обучение от 1982 г.;

(б) изработване на учебни планове, провеждане на изпити или утвърждаване на образователни програми;

(в) контрол върху встъпването в дадена професия или определяне на правила за поведение на членовете на дадена професия;

(г) разследване на жалби на граждани, контрол или преглед на разследванията и на предприетите мерки.

(6) Не могат да се добавят юридически лица или органи, упражняващи изключително или предимно търговска дейност, или публични държавни юридически лица, представляващи отрасъл или предприятие от този отрасъл.

(7) Всеки административен акт, изготвен съгласно този член, може да бъде отменен по решение на някоя от камарите на Парламента.

(8) В този закон:

(а) всички разпоредби, отнасящи се до държавно учреждение, спрямо което този закон се прилага, се отнасят и до министрите и служителите в това учреждение; и

(б) всички разпоредби, които се отнасят до орган на управление, спрямо който този закон се прилага, се отнасят и до членовете и служителите на този орган на управление.

ПРЕДМЕТ НА РАЗСЛЕДВАНЕТО

5. (1) В съответствие с разпоредбите на този член пълномощникът може да провежда разследване на всички действия, предприемани от и от името на държавно учреждение или друг орган на властта, спрямо който този закон се прилага, и при условие че тези действия са предприети в изпълнение на административните му функции, в случаите, когато:

(а) по надлежния ред е отправена писмена жалба до член на камарата на общините от гражданин, който претендира, че е бил ошетен в резултат на лошо управление вследствие на така предприетите действия; и

(б) член на Камарата със съгласието на жалбоподателя е предал жалбата на пълномощника, с молба за разследване.

(2) Освен в предвидените пълномощникът не води разследване по силата на този закон и в следните случаи:

(а) всяко действие, което жалбоподателят има или е имал право да обжалва пред трибунал, създаден с нормативен акт, или по силата на прерогатив на Нейно Величество;

(б) всяко действие, по отношение на което жалбоподателят има или е имал право да бъде удовлетворен чрез съдебна процедура пред всеки съд;

В подобни случаи се дава право на пълномощника да започне разследване, ако се убежда, че при конкретните обстоятелства жалбоподателят не може или не е могъл да се възползва от тези си права.

(3) Без да влиза в противоречие с ал. 2 от този член, пълномощникът не се заема с раз-

следване по силата на този закон, на действия или случаи, описани в Приложение 3 към този закон.

(4) Нейно Величество може да внася поправки в посоченото Приложение 3 с кралски указ, с който от приложението могат да бъдат изключени онези действия или случаи, които са описани в него; и всеки административен акт, издаден по силата на този член, подлежи на анулиране по решение на някоя от камарите на Парламента.

(5) Когато решава да започне, да продължи или да прекрати разследване съгласно този закон, пълномощникът спазва разпоредбите в този член и действа в съответствие със собствените си убеждения; и пълномощникът решава дали жалбата е изготвена по реда, предвиден в този закон.

(6) Административната дейност на лице, назначено от Лорд-канцлера за член на административния персонал на някой съд или трибунал, се счита за административна дейност в службата на Лорд-канцлера, а в Северна Ирландия - на северноирландската съдебна служба.

РАЗПОРЕДБИ ОТНОСНО ЖАЛБИТЕ

6. (1) Жалба съгласно този закон може да бъде подадена от всяко лице или орган със или без статут на юридическо лице, при условие че то не е:

(а) орган на местната власт или друга институция, създадени за целите на държавното управление или на местното самоуправление, или за ръководството на отрасъл или предприятие, публична държавна собственост;

(б) всеки друг орган на властта или управителен орган, чиито членове са назначени от Нейно Величество, или от някой от министрите на Короната или на държавно учреждение, или чиито приходи се формират изцяло или частично със средства, осигурени от Парламента.

(2) В случай на смърт на лицето, което има право да подаде жалба съгласно разпоредбите на този закон, или на невъзможност да действа от свое име поради някаква друга причина, жалбата може да бъде подадена от неговия личен представител или от член на неговото

семејство, или от друго лице, подходящо да го представлява; но с изключение на тези случаи жалбата се допуска за разглеждане съгласно този закон само ако е подадена лично от заинтересованото лице.

(3) Жалбата се допуска за разглеждане съгласно този закон, ако е подадена до член на Камарата на общините не по-късно от дванадесет месеца от деня, в който жалбоподателят за пръв път е узнал за нарушенията, описани в жалбата; но пълномощникът може да проведе разследване и по жалба, която не е подадена в този срок, ако прецени, че са налице обстоятелства, които налагат това.

(4) Освен в случаите, предвидени в ал. 5, жалбата се допуска за разглеждане съгласно този закон, освен когато жалбоподателят е жител на Обединеното кралство (или е бил такъв към момента на неговата смърт) или жалбата се отнася до действия, предприети спрямо него, докато се е намирал на територията на Обединеното кралство или на съоръжение в обозначена по смисъла на Закона за континенталния шелф от 1964 г. територия, или на кораб или на самолет, регистриран в Обединеното кралство, или ако жалбата е във връзка с права или задължения, полагащи се или възникнали на територията на Обединеното кралство или на такова съоръжение, кораб или летателен апарат.

(5) Жалба за разследване по силата на този закон може да бъде допусната при обстоятелства, които не са сред описаните в ал. 4, когато:

(а) жалбата се отнася до действия, извършени в която и да е друга държава или територия извън Обединеното кралство от служител (който не е почетен консул), изпълняващ консулски функции от името на правителството на Обединеното кралство; и

(б) жалбоподателят е гражданин на Обединеното кралство и Колониите, който съгласно чл. 2 от Закона за имиграцията от 1971 г. има право на местопребиваване в Обединеното кралство.

ПРОЦЕДУРА ЗА ВОДЕНЕ НА РАЗСЛЕДВАНИЯ

7. (1) Когато пълномощникът предприема разследване по жалба съгласно този закон, той е длъжен да осигури на ръководителя на засег-

натото учреждение или орган на властта, както и на всяко друго лице, което, според твърденията в жалбата, е извършило или разпоредило обжалваното действие, възможност да даде обяснение по всяко от твърденията, изложени в жалбата.

(2) Всяко разследване има поверителен характер, като процедурата за провеждане на разследването се определя от пълномощника според конкретния случай; и без да влиза в противоречие с общия характер на предишните разпоредби, пълномощникът има право да получава информация от всички лица и по всички начини, да изисква всякакви сведения, които прецени за уместни, както и да определя дали заинтересованият може да бъде представяван в хода на разследването от адвокат или по друг начин.

(3) Пълномощникът има право за целите на разследване, водено съгласно този закон, да изплати на жалбоподателя или на всяко друго лице, което осигури или предостави информация:

(а) суми за покриване на целесъобразно направените от тях разходи;

(б) парични компенсации, в размер и при условия, определени от Министерството на финансите.

(4) Провеждането на разследване съгласно този закон не влияе върху вече предприетите от заинтересованото учреждение или орган на властта действия или върху правата и задълженията му да предприема по-нататъшни действия по отношение на който и да е от разследваните въпроси; но в случаите, когато жалбоподателят е бил експатриран от Обединеното кралство със заповед, издадена съгласно Закона за ограничаване пребиваването на чужденците от 1914 г. и 1919 г. или съгласно Закона за имиграцията от 1971 г., той може по разпореждане на пълномощника да получи разрешение, при определени от държавния секретар условия, да се върне и да остане в Обединеното кралство за целите на разследването.

ДОКАЗАТЕЛСТВА

8. (1) При водене на разследване съгласно този закон пълномощникът може да изисква ин-

формация или документи от всеки министър, служител или член на заинтересованото учреждение или орган на властта, или от всяко друго лице, което по негова преценка може да даде такава информация или да предостави такива документи.

(2) За целите на всяко разследване пълномощникът има същите правомощия, които има съдът както по отношение присъствието и воденето на разпит на свидетелите (включително процедурата по даване на показания под клетва или потвърждаване на показания, дадени в чужбина), така и по отношение представянето на документи.

(3) По отношение разкриването на информация за целите на разследването от поданик на Нейно Величество не може да бъде прилагано никакво задължение за опазване на тайна или друго ограничение, наложено с нормативен акт или закон; и във връзка с разследване съгласно този закон Короната няма право на отредените ѝ по закон привилегии относно представянето на документи или предаването на доказателства при съдебни процедури.

(4) Никой не може да бъде задължен или упълномощен по силата на този закон да дава каквато и да е информация и да отговаря на каквото и да е въпрос относно заседания на кабинета или на някоя от неговите комисии, или да представя документи, които се отнасят до такива заседания; и за целите на тази алинея удостоверението, издадено от секретаря на кабинета с одобрението на министър-председателя, за предоставената информация, отговор на въпрос, документ или част от документ се смята за окончателно.

(5) В съответствие с ал. 3 от този член никой не може да бъде принуден за целите на разследването съгласно този закон да даде такива доказателства или да представи такива документи, за каквито не би могъл да бъде принуден да даде или представи при граждански процедури пред съда.

ВЪЗПРЕПЯТСТВАНЕ И НЕУВАЖЕНИЕ

9. (1) Пълномощникът може да уведоми съда за всеки случай, в който някое лице без законно основание възпрепятства пълномощни-

ка или някой от неговите служители при изпълнението на служебните му задължения съгласно този закон или има вина за каквото и да е действие или бездействие във връзка с разследване според този закон, което би могло, ако разследването представляваше процедура пред съда, да се сметне за неуважение към съда.

(2) Когато бъде уведомен за нарушение по този член, съдът може, след като се запознае със случая и след като изслуша всички свидетели, които могат да дадат сведения против или в полза на лицето, обвинено в нарушение, и всички становища в негова защита, да му наложи такива мерки, каквито би му наложил, ако то беше извършило подобно нарушение спрямо съда.

(3) Нищо в този член не може да бъде тълкувано като приложимо спрямо предприемането на което и да е от действията, изброени в ал. 4 от чл. 7 от този закон.

ДОКЛАДИ НА ПЪЛНОМОЩНИКА

10. (1) За всеки случай, по който пълномощникът предприеме или реши да не предприема разследване, той изпраща до члена на Камарата на общините, чрез когото е било направено искането за разследване (или ако той не е вече член на тази камара, до член на същата камара, до когото сметне за уместно) доклад за резултатите от разследването или становище за мотивите му да не провежда разследване.

(2) Във всеки случай, когато пълномощникът проведе разследване според този закон, той изпраща също така доклад за резултатите от разследването и до ръководителя на учреждението или органа на властта, чиито действия са обжалвани, и до всяко лице, което според твърденията в съответната жалба, е извършило или разпоредило обжалваните действия.

(3) Ако след провеждане на разследване според този закон пълномощникът установи, че жалбоподателят е претърпял несправедливост в резултат от лошо управление и че тази несправедливост не е била или няма да бъде поправена, той може, ако прецени за необходимо, да представи пред всяка от камарите на Парламента специален доклад по случая.

(4) Пълномощникът представя веднъж годишно пред всяка от камарите на Парламента цялостен доклад за своята дейност според този закон и може по своя преценка периодично да представя пред всяка от камарите на Парламента специални доклади.

(5) За целите на правната уредба на клеветата²⁴ с абсолютна привилегия се ползват:

(а) публикуване на каквито и да е факти, изложени от пълномощника в доклад пред някоя от камарите на Парламента;

(б) публикуване на каквито и да е факти, свързани с разследването, посочени от член на Камарата на общините на пълномощника или негови служители или от пълномощника или негови служители на член на Камарата на общините;

(в) публикуване на доклад или становище по жалбата, получени от член на Камарата на общините съгласно ал. 1 от този член, до засегнатото лице, подало жалбата;

(г) публикуване от пълномощника на доклада, изпратен от него съгласно ал. 2 от този член на някое от лицата, посочени в същата алинея.

РАЗПОРЕДБИ ЗА СЕКРЕТНОСТ НА ИНФОРМАЦИЯТА

11. (1) При изпълнение на задълженията си пълномощникът и неговите служители спазват разпоредбите на Закона за служебната тайна от 1911 г.

(2) Информацията, получена от пълномощника или негови служители в хода на разследване съгласно този закон, не може да бъде разпространявана освен:

(а) за целите на разследването и на изготвянето на каквото и да е доклад по него съгласно този закон;

(б) за целите на каквато и да е съдебна процедура относно престъпление, съгласно Законите за служебна тайна от 1911-1939 г., за което се твърди, че е извършено във връзка с

информация, получена по силата на този закон от пълномощника или някой от неговите служители, или относно лъжесвидетелстване, за което се твърди, че е извършено в хода на разследването съгласно този закон или за целите на предварителното разследване с оглед на предприемане на такива процедури; или

(в) за целите на каквито и да са съдебни процедури по чл. 9 от този закон; пълномощникът и неговите служители не могат да бъдат призовавани да дават показания в каквито и да е съдебни процедури (различни от гореспоменатите) по въпроси, за които те са узнали в хода на разследването според този закон.

(2А) Когато пълномощникът изпълнява едновременно и длъжността *пълномощник по здравеопазването* и някое лице подаде жалба до него в качеството му на такъв пълномощник, и тя е свързана отчасти с въпрос, по който това лице вече е подало жалба съгласно този закон, или подаде впоследствие такава жалба, информацията, получена от пълномощника или негови служители в хода на разследването, може да бъде разгласена само във връзка с другата жалба.

(3) Министър на Короната има право да дава писмено предупреждение на пълномощника относно документ или информация, или отделна категория документи или информация, посочени в предупреждението, според което по преценка на министъра разкриването на този документ или информация, или на документи или информация от тази категория би могло да се използва във вреда на държавната сигурност или по някакъв друг начин против обществения интерес; и когато е дадено такова предупреждение, нищо в този закон не може да се тълкува като основание, упълномощаващо или задължаващо пълномощника да предостави на което и да е лице за каквито и да е цели някакъв документ или информация, посочени в предупреждението, или документ, или информация от категорията, посочена в него.

²⁴ Защитата, че дадено изявление не може да бъде предмет на дело за дискредитиране по Закона за дискредитиране от 1996 г., тъй като е било направено в Парламента, във вестници, публикувани по нареждане от някоя от камарите на Парламента, при съдебен процес или в излъчен или публикуван във вестник безпристрасен и точен репортаж на съдебен процес, или при официална комуникация между държавни длъжностни лица (бел. пр.)

(4) Разпоредбите на този член, отнасящи се за министър на Короната, се отнасят и за пълномощниците по митата и акцизите и за пълномощниците по местните данъци.

КОНСУЛТАЦИИ МЕЖДУ ПАРЛАМЕНТАРНИЯ ПЪЛНОМОЩНИК И ПЪЛНОМОЩНИЦИТЕ ПО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

11А. (1) Когато, в някой от етапите в процеса на провеждане на разследване според този закон пълномощникът прецени, че жалбата засяга частично въпрос от компетенциите на пълномощника по здравеопазването за Англия, Уелс или Шотландия, той има право:

(а) в случай че не изпълнява едновременно и длъжността на такъв пълномощник, да се консултира с него относно жалбата; и

(б) ако сметне за необходимо, да уведоми лицето, подало жалба според този закон, за действията, необходими за подаване на жалба според част V от Закона за националното здравеопазване от 1977 г. (до пълномощника по здравеопазването за Англия и за Уелс) или, в зависимост от случая, според Част VI от Закона за националното здравеопазване от 1978 г. (до пълномощника по здравеопазването на Шотландия).

(2) Когато, по силата на ал. 1, пълномощникът се консултира с пълномощника по здравеопазването във връзка с жалба според този закон, той може да се консултира с него по всеки въпрос, свързан с жалбата, включително:

(а) провеждането на всяко разследване по тази жалба; и

(б) формата, съдържанието и публикуването на всеки доклад за резултатите от такова разследване.

(3) Предвиденото в чл. 11, ал. 2 от този закон не се прилага по отношение на информация, получена от пълномощника или някой негов служител в процеса на консултациите, провеждани в съответствие с този член.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ТЪЛКУВАНЕ

12. (1) В този закон изброените по-долу понятия се употребяват в следните значения:

- „действия“ - означава и неизпълнение на действия, и всеки друг израз със сходно на действие значение следва да се тълкуват по същия начин;

- „пълномощник“ - парламентарен пълномощник за администрацията;

- „съд“ - по отношение на Англия и Уелс означава Висш съд, по отношение на Шотландия - Шотландски върховен съд и по отношение на Северна Ирландия - Висш съд на Северна Ирландия;

- „нормативен акт“ - нормативен акт на Парламента на Северна Ирландия и всеки документ, издаден по силата на нормативен акт;

- „служител“ - всяко лице, наето по трудов договор;

- „жалбоподател“ - всяко лице, което претендира или за което се твърди, че е претърпяло несправедливост, посочена в чл. 5, ал. 1 от този закон;

- „трибунал“ - лицето, което съставлява трибунал, състоящ се от едно лице.

(2) Препратките в този закон към който и да е нормативен акт са препратки към този нормативен акт така, както той е изменен или допълнен чрез или съгласно друг нормативен акт.

(3) Нищо в този закон не упълномощава и не задължава пълномощника да оспорва основателността на решение, взето, без да е налице лошо управление от правителствено учреждение или друг орган на управление в рамките на предоставените му пълномощия.

ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА СЕВЕРНА ИРЛАНДИЯ

13. (1) Съгласно предписанията на този член този закон се прилага и в Северна Ирландия.

(2) Нищо в този член не може да се тълкува като основание към учрежденията и органите на властта, за които този закон се прилага, да бъде причислено което и да е учреждение на правителството на Северна Ирландия или който и да е орган на властта или организация, създадени от или с пълномощията на Парламента на Северна Ирландия; но този закон се прилага по отношение на всяко учреждение, орган на властта или организации във връзка с всяко предприето от тях действие в качеството им на агент, на учреждение, орган на властта или

организация, спрямо които този закон се прилага.

(3) Разпоредбите на чл. 6 от този закон, които се отнасят за министър на Короната или държавно учреждение и за Парламента, се отнасят и за министър или учреждение на правителството на Северна Ирландия и за Парламента на Северна Ирландия.

КРАТКО НАИМЕНОВАНИЕ И ОДОБРЕНИЕ ОТ КОРОНАТА

14. (1) Този закон може да бъде цитиран като Закон за парламентарния пълномощник от 1967 г.

(2) Този закон влиза в сила от датата, която Нейно Величество определи с кралски указ.

(3) Жалба според този закон може да бъде подадена без значение кога е възникнал обжалваният въпрос; и по отношение на ал. 3 от чл. 6 от този закон времето между датата на приемането от Парламента и датата на одобрението му от Короната (но не и времето преди първата от тези дати) не се взема предвид.

ЗАКОН ЗА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

(От 1974 г.)

ЧАСТ ТРЕТА

КОМИСИИ ЗА МЕСТНО САМОУПРАВЛЕНИЕ

23. (1) За целите на провеждане на разследвания в съответствие с тази част от този закон се създават:

(а) орган от пълномощници, наречен Комисия за местно самоуправление в Англия, и

(б) орган, състоящ се от двама или повече пълномощници, наречен Комисия за местно самоуправление в Уелс, но всяка от комисиите може да включва лица, назначени да действат като съветници, чийто брой не надвишава броя на лицата, назначени да провеждат разследванията.

(2) Парламентарният пълномощник е член и на двете комисии.

(3) В следващите разпоредби на тази част от този закон понятието „местен пълномощ-

ник“ се отнася за лице, което не заема длъжността *парламентарен пълномощник* и е член на една от комисиите.

(4) Назначенията на длъжността пълномощник се извършват от Нейно Величество по препоръка на държавния секретар (англ. *The State Secretary*) след консултации с представителите на органите на управление в Англия или съответно на органите на управление на Уелс, спрямо които тази част от този закон се прилага, които са се явили пред държавния секретар; и всеки назначен в съответствие с ал. 6, изпълнява длъжността, докато има добро поведение.

(5) Пълномощниците могат да бъдат назначавани както на пълно, така и на непълно работно време.

(6) Пълномощникът може да бъде освободен от длъжност от Нейно Величество по негова собствена молба или поради несправяне със служебните задължения или неморално поведение, и във всички случаи е длъжен да освободи длъжността в края на годината, през която е навършил шестдесет и пет годишна възраст.

(7) Държавният секретар определя двама от местните пълномощници за Англия съответно за председател и за заместник-председател на Комисията за местно самоуправление в Англия и в случай че има повече от един пълномощник за Уелс, определя един от тях за председател на Комисията за местно самоуправление в Уелс.

(8) Комисията за местно самоуправление в Англия разделя Англия на области и възлага отговорността за всяка област на един или повече местни пълномощници; и ако Комисията по местно самоуправление в Уелс се състои от повече от един местен пълномощник, тя може, ако прецени за уместно, да действа по същия начин в Уелс.

По силата на този член на местния пълномощник може да бъде възложена отговорността за повече от една област.

(9) Задължение на комисията по местно самоуправление в Англия е да възложи отговорността за областта, включваща Сцилските острови, на този местен пълномощник, на когото е възложена и отговорността за областта, която включва графство Корнуел.

(10) Всяка от комисиите:

(а) възлага на местните пълномощници случаи, за които те не отговарят, включително и случаи по молба на другата комисия, възникнали в нейното графство, и

(б) публикува информацията относно процедурите за подаване на жалби съгласно тази част от този закон.

(11) За годината, приключваща на 31 март 1975 г., и за всяка следваща финансова година всеки местен пълномощник подготвя цялостен доклад за дейността си и го представя пред своята комисия, а когато е действал по молба на другата комисия, той подготвя доклад за тази дейност и го представя пред нея.

Всеки такъв доклад трябва да бъде представен пред съответната комисия в срок до два месеца след края на годината, за която се отнася.

(12) Във финансовата година, започваща на 1 април 1990 г., и във всяка трета следваща финансова година комисиите правят преглед на изпълнението (за периода след последния преглед, изготвен съгласно тази алинея) на разпоредбите от тази част на този закон за разследване на жалби и са упълномощени да изпращат препоръките и заключенията, до които са стигнали в резултат от този преглед, до органите на управление, спрямо които тази част от този закон се прилага, или до държавните учреждения и да пращат копия от тези препоръки или заключения до заинтересованите представители и органи на управление.

(12А) Всяка от комисиите след консултации със заинтересованите представители и органи на управление може да дава на органите на управление или на орган на управление, спрямо който тази част от този закон се прилага, съвети или напътствия за подобряване на административната им дейност, каквито комисиите прецени за подходящи, както и да организира публикуването им за информация на обществеността.

(12Б) Заинтересовани представители и органи на управление са:

(а) за целите на ал. 12, лицата, представляващи пред комисиите органите на управление в Англия или съответно органите на управле-

ние в Уелс, спрямо които тази част от този закон се прилага, и самите органите на управление, в случай че тези органи на управление не са упълномощили свои представители; и

(б) за целите на ал. 12А, тези лица и органи на управление, които комисията сметне за подходящи.

(13) Приложение 4 към този закон се прилага, доколкото се отнася до комисиите.

ГОДИШНИ ДОКЛАДИ ЗА ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ОРГАНИ НА УПРАВЛЕНИЕ

23А. (1) За финансовата година, приключваща през 1990 г., и за всяка следваща финансова година всяка от Комисиите подготвя и представя цялостен доклад за дейността си:

(а) пред лицата, явили се пред комисията в качеството си на представители на органи на управление в Англия или съответно органи на управление в Уелс, спрямо които тази част от този закон се прилага, и

(б) в случай че тези органи на управление не са упълномощили свои представители, пред самите органи на управление.

(2) Докладът се представя при първа възможност, след като комисията получи годишните доклади на местните пълномощници съгласно чл. 23, ал. 11, и всяка комисия заедно със своя доклад представя и копия от тези доклади.

(3) Всяка комисия организира публикуването на своя доклад съгласно ал. 1 и на докладите, копия от които са представени от нея съгласно ал. 2.

(4) Преди да организира публикуването на доклад съгласно ал. 3, съответната комисия предоставя възможност на представителите и органите на управление, пред които е представен този доклад, да направят коментар по него в разумен срок.

(5) Без да влизат в противоречие с общото правило на ал. 4, коментарите на представителите или на органите на управление могат, по силата на този член, да се отнасят до определени категории органи на управление, спрямо които тази част от този закон се прилага.

(6) Когато комисията за местно самоуправление в Уелс се състои само от един местен

пълномощник, чл. 23 (11) и ал. 2 се прилагат с необходимите изменения.

ОРГАНИ, ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ ОРГАНИТЕ НА УПРАВЛЕНИЕ, СПРЯМО КОИТО ЧАСТ ТРЕТА СЕ ПРИЛАГА

24. (Отменен със Закона за местното самоуправление и жилищния фонд от 1989 г.)

ОРГАНИ НА УПРАВЛЕНИЕ, ЧИИТО ДЕЙСТВИЯ ПОДЛЕЖАТ НА РАЗСЛЕДВАНЕ

25. (1) Тази част от този закон се прилага спрямо следните органи на управление:

- (а) всеки орган на местно самоуправление,
- (аа) поземлената служба за Уелс;
- (б) всяко съвещателно тяло, формирано от всички органи на местно самоуправление,
- (ба) комисията за новите градове,
- (бб) всяко юридическо лице, създадено за целите на развитието на нов град,
- (бв) Съвета по развитието на Уелс,
- (бг) всяко юридическо лице, създадено за целите на регионалното развитие със заповед съгласно чл. 135 от Закона за местното самоуправление, планирането и земята от 1980 г.,
- (бд) всяко юридическо лице с жилищно-строителна дейност, създадено съгласно част III от Закона за жилищния фонд от 1988 г.,
- (бе) Агенцията за селищно възстановяване;
- (в) всеки съвместен орган на управление, създаден съгласно част III от Закона за местното самоуправление от 1985 г.,
- (ва) всеки орган на полицията, създаден съгласно чл. 3 от Закона за полицията от 1996 г.;
- (г) Националната речна служба и всяка регионална комисия за защита от наводнения във връзка с техните функции по смисъла на Закона за водните ресурси от 1991 г.

(2) Нейно Величество може да разпорежи с кралски указ тази част от този закон да се прилага с измененията или изключенията, определени в указа, спрямо органите на управление, посочени в указа, които са създадени със или съгласно акт на Парламента и които имат право да налагат местни такси върху имуществото или да издават разпореждания за налагане на местни такси в своя полза.

(3) Указ, издаден по силата на ал. 2, може да бъде изменен или отменен със следващ указ и подлежи на анулиране с решение на някоя от камарите на Парламента.

(4) Разпоредбите, отнасящи се до орган на управление, спрямо който тази част от този закон се прилага, се отнасят и до:

- (а) членовете и служителите на този орган на управление;
- (б) всяко лице или колектив, действащ като такъв, съгласно чл. 101; и
- (в) всяка комисия, посочена в чл. 101, ал. 9 на същия закон.

(5) Разпоредбите, отнасящи се до органи на управление, спрямо които тази част от този закон се прилага, се отнасят и до всяка апелативна комисия, учредена:

- (а) за целите на параграф 6 от Приложение 23 към Закона за образованието от 1996 г., или
- (б) в съответствие с параграф 1 или 2 от Приложение 33 към същия закон.

ВЪПРОСИ, КОИТО ПОДЛЕЖАТ НА РАЗСЛЕДВАНЕ

26. (1) Съгласно предписанията на тази част от този закон, когато е подадена писмена жалба, в която засегнатият твърди, че е претърпял несправедливост в резултат на лошо управление, породено от действия, предприети от или от името на орган на управление, спрямо който тази част от този закон се прилага, и тези действия са предприети при изпълнение на административните му функции, местният пълномощник може да направи разследване по жалбата.

(2) Жалба според тази част от този закон се приема, ако тя е подадена писмено до местния пълномощник от засегнатото лице и съдържа описание на действията, за които то твърди, че представляват лошо управление, или

(а) е подадена писмено до член на органа на управление или на който и да е друг заинтересован орган на управление и съдържа описание на действията, за които се твърди, че представляват лошо управление, и

(б) със съгласието на жалбоподателя или на негов законен представител е подадена до местния пълномощник от член или от всяко друго

лице, член на заинтересования орган на управление, с молба да проведе разследване по жалбата.

(3) Ако местният пълномощник се убеди, че някой от членовете на заинтересован орган на управление е бил помолен да отнесе жалбата до местния пълномощник, но не е постъпил така, местният пълномощник може, ако сметне за уместно, да не се съобрази с изискванията на ал. 2, б. „б“.

(4) Жалба се приема, ако е подадена до местния пълномощник или до член на заинтересован орган на управление в срок до дванадесет месеца от деня, в който жалбоподателят за пръв път е узнал за нарушенията, описани в жалбата, но местният пълномощник може да проведе разследване по жалба, която не е подадена в този срок, ако прецени, че това е оправдано.

(5) Преди да проведе разследване по жалба, местният пълномощник е длъжен да се убеди, че жалбата е подадена от жалбоподателя или от негово име до органа на управление, за който тя се отнася, и че на този орган на управление е била дадена възможност в разумен срок да направи разследване и да даде отговор на жалбоподателя.

(6) Местният пълномощник не провежда разследване съгласно тази част от този закон, ако е налице някое от следните условия:

(а) по отношение на всяко действие, което жалбоподателят има или е имал право да обжалва, да отнесе към или да бъде преразглеждано от трибунал, учреден със или съгласно нормативен акт;

(б) по отношение на всяко действие, което жалбоподателят има или е имал право да обжалва пред министър на Короната;

(в) по отношение на всяко действие, за което жалбоподателят има или е имал право на защита чрез съдебна процедура пред всеки съд.

В тези случаи местният пълномощник може да проведе разследване въпреки съществуването на такова право на защита, ако се убеди в това, че при конкретните обстоятелства жалбоподателят няма да се възползва от него.

(7) Местният пълномощник не провежда разследване по отношение на действие, което

по негово мнение засяга всички или по-голямата част от жителите на следната област:

(а) в случай че жалбата е до Комисията по новите градове, областта на новия град или градове, за които се отнася жалбата;

(б) в случай че жалбата е до Съвета по развитието на Уелс, тази област в Уелс, за която съветът отговаря в момента;

(ба) в случай че жалбата е до Агенцията за селищно възстановяване, всяка обозначена област по смисъла на част трета от Закона за реформи в наемните отношения и селищното развитие от 1993 г.

(в) във всички други случаи, областта, за която отговаря органът на управление.

(8) Без да влиза в противоречие с предходните разпоредби на този член, местният пълномощник не разследва съгласно тази част от този закон действията или въпросите, описани в Приложение 5 към този закон.

(9) Нейно Величество има право с кралски указ да внася поправки в посоченото Приложение 5, с които се включват или изключват действия или въпроси, описани в указа; и всеки указ, издаден по силата на тази алинея, подлежи на отмяна по решение на някоя от камарите на Парламента.

(10) Когато определя дали да започне, да продължи или да прекрати дадено разследване, всеки местен пълномощник, следвайки предходните разпоредби на този член, действа в съответствие със своите убеждения; и всеки въпрос относно допустимостта на жалбата според тази част от този закон се решава от местния пълномощник.

(11) В този член:

(а) разпоредбите, отнасящи се до жалбоподателя, се отнасят и до неговите лични представители; и

(б) разпоредбите, отнасящи се до член на заинтересован орган на управление, в случай че жалбата е във връзка със съвместен орган на управление, създаден съгласно част IV от Закона за местното самоуправление, се отнасят и до член на неговия учредителен съвет.

(12) Жалба според тази част от този закон не се приема, ако е и доколкото е във връзка с действие, извършено преди 1 април 1974 г., или

във връзка с неизпълнение или твърдение за неизпълнение, възникнало за пръв път преди тази дата.

(13) Жалба, отнасяща се до органите на управление, посочени в чл. 25, ал. 1, б. „ба“, „бб“, „бв“ или „бг“ по-горе, не се приема съгласно тази част от този закон, ако е и доколкото е във връзка с действие, извършено преди влизане в сила на Приложение 3 към Закона за местното самоуправление от 1988 г., или ако е във връзка с неизпълнение или твърдение за неизпълнение, възникнало за първи път преди неговото влизане в сила; това се отнася и за прилагането на ал. 12 по-горе.

РАЗПОРЕДБИ ОТНОСНО ЖАЛБИТЕ

27. (1) Жалба съгласно тази част от този закон, може да бъде подадена от всяко лице или група хора със или без статут на юридическо лице, при условие че то не е:

(а) орган на местната власт или друг орган на управление, създаден за целите на държавната служба или на местното самоуправление или за целите на ръководството на който и да е отрасъл, с публична държавна собственост;

(б) орган на управление или служба, чиито членове са назначени от Нейно Величество, или министър на Короната, или правителствено учреждение, чиито приходи се формират изцяло или частично от средства, осигурени от Парламента.

(2) В случай на смърт на лицето, което има право да подаде жалба според предходните разпоредби на тази част от този закон, или невъзможност поради някаква друга причина да действа от свое име, жалбата може да бъде подадена от неговия личен представител или от член на неговото семейство, или от орган или лице, способно да го представлява; но с изключение на тези случаи жалбата не се допуска за разследване съгласно този закон, ако не е подадена лично от заинтересованото лице.

ПРОЦЕДУРА ЗА ВОДЕНЕ НА РАЗСЛЕДВАНИЯ

28. (1) Когато местен пълномощник приема разследване по жалба, той е длъжен да осигури на заинтересования орган на управ-

ление и на всяко друго лице, което според твърденията в жалбата е извършило или разпоредило обжалваното действие, възможност да даде обяснение по всяко от твърденията, изложени в жалбата.

(2) Всяко такова разследване е поверително, но с изключение на гореуказаното процедура за провеждане на разследването се определя от пълномощника според преценката му за конкретния случай; и без да влиза в противоречие с общите правила на предходните разпоредби, пълномощникът има право да получава информация от всички лица и по всички начини и да изисква всякакви сведения, които сметне за уместно, както и да определя дали в хода на разследването някое лице може да бъде представявано (от адвокат или по друг начин).

(3) Пълномощникът може по своя преценка да изплати на жалбоподателя или на всяко друго лице, което осигури или предостави информация за целите на разследването, съгласно този закон:

(а) суми за покриване на целесъобразно направените разходи;

(б) парични компенсации за изгубеното време в размер и при условия, определени от министъра на държавната администрация.

(4) Провеждането на разследване съгласно тази част от този закон не влияе върху предприетите действия от заинтересования орган на управление или върху неговите права и задължения да предприема по-нататъшни действия по отношение на който и да е от разследваните въпроси.

РАЗСЛЕДВАНИЯ. ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

29 (1) За целите на разследването според тази част от този закон местният пълномощник има право да изисква документи или информация от полза за разследването от всеки член или служител на заинтересования орган на управление или от всяко друго лице, което според него може да предостави такива документи или да даде такава информация.

(2) За целите на всяко разследване местният пълномощник разполага със същите права,

които има Висшият апелативен съд (*англ. High Court*) по отношение на присъствието и разпита на свидетелите и представянето на документи.

(3) Местният пълномощник има право съгласно ал. 1 да изисква от всяко лице информация относно връзките между заинтересования орган на управление и всяко правителствено учреждение, както и кореспонденцията или други документи, представляващи част от такава писмена комуникация.

(4) Никакво задължение за спазване на тайната или друго ограничение за разкриването на информация, получена от или предоставена на поданик на Нейно Величество, наложено с нормативен акт или в съответствие с принципа за върховенство на закона, не може да се прилага при разкриването на информация съгласно ал. 3; в случаите, когато се прилага тази алинея, Короната няма право на отредените ѝ със закон привилегии относно представяне на документи или предаване на доказателства при съдебни процедури.

(5) Нищо в ал. 1 или ал. 3 не се отнася до:

(а) ограничението, наложено с чл. 11, ал. 2 от Закона за парламентарния пълномощник от 1967 г. относно разгласяването на информация от парламентарния пълномощник и неговите служители; или

(б) ограничението, наложено с чл. 15 от Закона за пълномощниците по здравеопазването от 1993 г. относно разгласяването на информация от пълномощниците по здравеопазването за Англия или от пълномощниците по здравеопазването за Уелс, или от техни служители.

(6) За да подпомогне дейността си по всяко разследване, местният пълномощник може да ползва консултациите на всяко компетентно лице и може да му плаща суми, одобрени от министъра на държавната администрация.

(7) В съответствие с ал. 4 никой не може да бъде принуждаван за целите на разследването според тази част от този закон да даде доказателства или да представи документи, каквито не би могъл да бъде задължен да даде или представи в граждански процедури пред Висшия апелативен съд.

(8) Ако някое лице без законно основание възпрепятства местния пълномощник при из-

пълнението на служебните му задължения съгласно тази част от този закон или ако служител на комисията, подпомагащ изпълнението на тези функции, има вина за действие или бездействие във връзка с разследване според тази част от този закон, което разследване, ако представляваше процедура пред Висшия апелативен съд, би могло да се сметне за неуважение към съда, местният пълномощник може да уведоми за това нарушение Висшия апелативен съд.

(9) Когато е налице нарушение по този член, Висшият апелативен съд може да разгледа случая и след като изслуша всички свидетели против или в полза на лицето, обвинено в нарушение, и след като изслуша всички изказвания в негова защита, може да наложи такива мерки, каквито би наложил, ако беше извършено подобно нарушение спрямо Висшия апелативен съд.

(10) Нищо в ал. 8 не може да бъде тълкувано като приложимо спрямо предприемането на което и да е от действията, определени в чл. 28, ал. 4.

ДОКЛАДИ ЗА РАЗСЛЕДВАНИЯТА

30. (1) За всеки случай, по който местният пълномощник предприеме разследване или реши да не предприема такова разследване, той изпраща доклад за резултатите от разследването или становище с мотивите за непровеждане на разследването:

(а) до лицето, подало жалбата до местния пълномощник в съответствие с чл. 26, ал. 2 по-горе, и

(б) до жалбоподателя, и

(в) до заинтересования орган на управление, и до всяко друго лице, което според твърденията в жалбата е извършило или разпоредило извършването на обжалваните действия.

(2) Когато жалбата е била подадена от лице, което е било член на орган на управление, но вече не е негов член, докладът или становището се изпращат на неговия председател или ако случаят е такъв, на кмета на общината.

(2А) Когато жалбата се отнася до поземлената служба на Уелс, местният пълномощник изпраща доклада или становището и до държавния секретар.

(3) Освен наименованието на заинтересования орган или органи на управление в доклада не се посочва (с изключение на случаите, в които се прилага ал. 3А по-долу):

(а) името на което и да е лице, или

(б) подробности, които по мнение на местния пълномощник биха могли да разкрият самоличността на което и да е лице и които могат да бъдат пропуснати, без това да се отрази негативно на доклада, освен ако, след като вземе предвид обществения интерес, както и интересите на жалбоподателя или на трети лица, местният пълномощник прецени за необходимо да посочи името на това лице или да включи в доклада такива подробности.

(3А) Когато местният пълномощник е на мнение, че:

(а) са извършени действия, представляващи лошо управление, в които е взел участие член на заинтересования орган на управление, и

(б) че поведението на този член представлява нарушение на Националния кодекс за ръководство на органите на местното самоуправление, тогава, освен ако местният пълномощник прецени, че това би било несправедливо, посочва в доклада името на члена на органа и подробностите за нарушението.

(4) В съответствие с разпоредбите на ал. 7 заинтересованият орган на управление е длъжен да предостави на разположение на гражданите безплатно, в удобно за тях време в една или повече от неговите приемни копия от доклада за период от три седмици; и всеки има право да получи копие или извлечение от така предоставения на разположение доклад.

(4А) В съответствие с ал. 7 заинтересованият орган на управление е длъжен да предостави на всяко лице, което поиска, копие от доклада срещу определена от него приемлива такса.

(5) Не по-късно от две седмици, след като заинтересованият орган на управление получи доклада, отговарящият за това служител е длъжен да обяви публично чрез пресата и по други уместни според него начини за наличието на копия от доклада, които са на разположение на обществеността, както се изисква от ал. 4 и 4А, като посочи датата (не по-късно от

една седмица след първата публична обява), от която започва да тече триседмичният срок.

(6) Ако служителят, отговарящ за предоставянето на доклада на разположение за проверка съгласно изискванията на ал. 4, възпрепятства което и да е лице, желаещо да се запознае с доклада или да получи копие или извлечение от него, той се глобява със сума, която не превишава ниво 3 от стандартната скала.

(7) Местният пълномощник може, ако е в интерес на обществото, на жалбоподателя или на трети лица, да отмени разпоредбите на ал. 4 и 4А.

ДОКЛАДИ ОТНОСНО РАЗСЛЕДВАНИЯТА. ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

31. (1) Този член се прилага в случаите, когато местен пълномощник докладва за причинена на жалбоподателя несправедливост в резултат от лошо управление.

(2) Докладът се представя пред заинтересования орган на управление, който е длъжен да се запознае с него и в срок от три месеца от датата на получаването му, или в по-дълъг срок с писменото съгласие на местния пълномощник, да уведоми последния за действията, които е предприел или възнамерява да предприеме.

(2А) Ако местният пълномощник:

(а) не получи уведомлението, изисквано съгласно ал. 2 в срока, определен със или съгласно тази алинея, или

(б) не е удовлетворен от действията, които заинтересованият орган на управление е предприел или възнамерява да предприеме, или

(в) не получи в срок до три месеца, считано от края на така определения период, или в по-дълъг срок, за който е дал писмено съгласие, потвърждение от заинтересования орган на управление за предприетите необходими действия, удовлетворяващи местния пълномощник, той изготвя допълнителен доклад, в който излага наличните факти и прави препоръки.

(2Б) Тези препоръки са такива, каквито местният пълномощник сметне за уместно да направи във връзка с действия, които по негово мнение трябва да бъдат предприети от заинтересования орган на управление, за да се поп-

рави несправедливостта, причинена на жалбоподателя, и да се предотврати причиняването на подобни несправедливости в бъдеще.

(2В) Член 30, с всички необходими изменения, и ал. 2 се прилагат и спрямо доклада по ал. 2А така, както се прилагат спрямо доклада по този член.

(2Г) Ако местният пълномощник:

(а) не получи уведомлението, изисквано според ал. 2 и според прилагането на ал. 2В в срока, определен със или според тази алинея, или се убеди преди изтичането на този срок, че заинтересованият орган на управление е решил да не предприема никакви действия, или

(б) не е удовлетворен от действията, които заинтересованият орган на управление е приел или възнамерява да предприеме, или

(в) не получи в срок от три месеца, считано от края на срока, определен със или съгласно ал. 2, както се изисква от ал. 2А, или в по-дълъг срок с писменото съгласие на местния пълномощник, потвърждение от заинтересования орган на управление, че са предприети предложените действия, удовлетворяващи местния пълномощник, той може, с известие до органа на управление, да го задължи да организира публикуването на доклада в съответствие с ал. 2Д и 2Е.

(2Д) Становището, посочено в ал. 2Г, представява становище, чиято форма се определя по взаимно съгласие между заинтересования орган на управление и местния пълномощник, и което се състои от:

(а) подробности за действията, препоръчани от местния пълномощник в неговия допълнителен доклад, които не са предприети от органа на управление;

(б) допълнителни материали, изисквани от местния пълномощник;

(в) ако органът на управление сметне за необходимо, становище за причините, поради които не са предприети изискваните или препоръчаните в доклада действия.

(2Е) Изискванията за публикуване на становището са следните:

(а) публикацията да бъде направена в две издания за период от две седмици във вестник, който се разпространява на територията на

органа на управление и който се определя по взаимно съгласие между този орган и местния пълномощник, а при непостигане на съгласие, определен от местния пълномощник; и

(б) публикацията в първото от тези издания да бъде направена на най-близката възможна дата.

(2Ж) Ако заинтересованият орган на управление:

(а) не организира публикуването на становището в съответствие с ал. 2Д и 2Е, или

(б) не успее в срок от три месеца, считано от датата, на която е получено уведомлението съгласно ал. 2Г, или в по-дълъг срок с писменото съгласие на местния пълномощник, да постигне съгласие с него относно формата, в която да бъде публикувано становището, местният пълномощник организира публикуването на това становище във вида, определен с ал. 2Д, в две издания за период от две седмици във вестник, който се разпространява на територията на органа на управление.

(2З) Заинтересованият орган на управление е длъжен по искане на комисията да възстанови всички целесъобразни разходи на местния пълномощник, направени при изпълнение на задълженията му съгласно ал. 2Ж.

(3) Във всички случаи, когато

(а) е представен доклад пред орган на управление съгласно ал. 2 или 2В, и

(б) при разглеждането на доклада органът на управление прецени, че е необходимо да бъде заплатена сума или да бъде предоставена друга облага на лице, претърпяло несправедливост в резултат на лошо управление, предмет на доклада,

органът на управление може да направи разходите, необходими за заплащане на такава сума или предоставяне на такава облага.

РАЗГЛЕЖДАНЕ НА НЕГАТИВНИ ДОКЛАДИ

31.А. (1) В съответствие с ал. 3 по-долу ако орган на управление упълномощи дадено лице или орган да изпълнява негови функции, те се ограничават, в случай че в допълнителния доклад на местния пълномощник в съответствие с чл. 31, ал. 2А има предложение за въздържане от действия или непрепоръчване на конкретни

действия, като докладът се изпраща на органа на управление.

(2) Разглеждането на допълнителния доклад на местния пълномощник съгласно чл. 31, ал. 2А от комисия на местен орган на властта, определена с нормативен акт според чл. 101, ал. 9 от Закона за местното самоуправление от 1972 г., или от апелативна комисия, учредена в съответствие с параграф 1 от Приложение 2 към Закона за образованието от 1980 г., подлежи на същото ограничение.

(3) Ограничението, наложено с ал. 1 и 2 не се прилага, когато в доклада се препоръчва да бъдат предприети действия от:

(а) съвместна комисия, учредена съгласно цитирания чл. 101, или

(б) комисия, създадена с нормативен акт, посочен в б. „в“, „г“ или „з“ от цитирания чл. 101, ал. 9.

(4) Ако при обсъждането на допълнителния доклад на местен пълномощник съгласно чл. 31, ал. 2А органът на управление вземе предвид и доклад от лице или орган, чиито интереси се защитават с доклада на местния пълномощник, заключение по доклада на местния пълномощник може да бъде направено, след като се вземе предвид и доклад на лице или орган, чиито интереси се накърняват с доклада на местния пълномощник.

(5) Никой от членовете на орган на управление, спрямо който тази част от този закон се прилага, или на комисия, посочени в ал. 2 или 3, няма право да гласува по доклад, в който той е назован по име и е критикуван от местния пълномощник.

(6) Член 25, ал. 4 и 5 не се прилагат спрямо този член.

ПРАВНА УРЕДБА НА КЛЕВЕТАТА И РАЗКРИВАНЕТО НА ИНФОРМАЦИЯ

32. (1) За целите на правната уредба на клеветата с абсолютна привилегия е защитена всяка от следните публикации:

(а) публикация на каквито и да е факти за официалните взаимоотношения между член или служител на орган на управление и местен пълномощник или служител на някоя от комисиите;

(б) публикация на каквито и да е факти относно взаимоотношенията между местния пълномощник или служител на някоя от комисиите и жалбоподател за целите на тази част от този закон;

(в) публикация на каквито и да е факти относно подготовката, съставянето и изпращането на доклад или становище в съответствие с чл. 30 или чл. 31, или съгласно чл. 30, ал. 7, относно предоставянето на доклада на разположение на обществеността или снабдяването с копие съгласно чл. 30, ал. 4А;

(г) публикация на каквито и да е факти, съдържащи се в доклада на местния пълномощник, предоставен на разположение на обществеността, ако това е публикация по доклад, направен или публикуван съгласно чл. 24.

(д) публикация на каквито и да са факти, съдържащи се в становище, публикувано в съответствие с чл. 31, ал. 2Г, 2Д и 2Е или 2Ж.

(2) Информацията, получена от местния пълномощник или служител на някоя от комисиите в хода или за целите на разследването според тази част от този закон, не може да бъде разкривана освен:

(а) за целите на разследването и на съставянето на доклад съгласно чл. 30 или чл. 31;

(б) за целите на каквато и да е съдебна процедура относно престъпление съгласно Законите за служебната тайна от 1911 до 1989 г., за което се твърди, че е извършено във връзка с информация, получена от местния пълномощник или от служител на някоя от комисиите, по силата на тази част от този закон, или относно лъжесвидетелстване, за което се твърди, че е извършено в хода на разследване съгласно тази част от този закон, или при предварително разследване с оглед на предприемане на такива процедури; или

(в) за целите на каквито и да било съдебни процедури по чл. 29, ал. 9 и местният пълномощник и служителите на неговата комисия не могат да бъдат призовавани да дават показания в каквито и да било съдебни процедури (различни от процедурите по смисъла на б. „б“ и „в“) по въпроси, за които те са узнали в хода на разследване съгласно тази част от този закон.

(3) Министър на Короната или някой от органите на управление, посочени в чл. 25, ал. 1

имат право да дават писмено предупреждение на местния пълномощник относно документ или информация, или отделна категория документи или информация, посочени в предупреждението, според което по мнение на министъра или съответно на органа на управление разкриването на този документ или информация, или на документи или информация от тази категория би било във вреда на обществен интерес; и когато е дадено такова предупреждение, нищо в тази част от този закон не може да се тълкува като основание, упълномощаващо или задължаващо местния пълномощник или който и да е член на персонала на комисия, комуто е възложено да му съдейства, да предостави на което и да е лице за каквито и да е цели някакъв документ или информация, посочени в предупреждението, или документ или информация от категорията, посочена в него.

В тези случаи предупреждение, дадено съгласно този член от който и да е орган на управление, може да бъде обезсилено от държавния секретар.

(4) Нищо в този член не се отнася до задълженията, наложени с ал. 3 и 4 от чл. 29.

(5) Когато е разгласена информация в съответствие с чл. 29, ал. 3, извлечена от официалната документация на правителствено учреждение и която не е обнародвана, местният пълномощник не може да изготви без писменото съгласие на служител на правителственото учреждение доклад, който включва цялата или част от тази информация, освен ако не е пратил до това учреждение писмено известие за своето намерение.

(6) Разпоредбите на този член се прилагат спрямо пълномощниците по митата и акцизите и пълномощниците по местните данъци така, както се прилагат спрямо министър на Короната.

КОНСУЛТАЦИИ МЕЖДУ МЕСТНИТЕ ПЪЛНОМОЩНИЦИ, ПАРЛАМЕНТАРНИТЕ ПЪЛНОМОЩНИЦИ И ПЪЛНОМОЩНИЦИТЕ ПО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

33. (1) Когато в някой от етапите в процеса на разследване съгласно тази част от този за-

кон местният пълномощник прецени, че жалбата засяга частично въпрос, който би могъл да бъде предмет на разследване:

(а) от парламентарния пълномощник, в съответствие с чл. 11А от закона от 1967 г.; или

(б) от пълномощника по здравеопазването за Англия, или от пълномощника по здравеопазването за Уелс, в съответствие със закона от 1993 г.,

той трябва да се консултира със съответния пълномощник относно жалбата и ако сметне за необходимо, да уведоми за това лицето, подало жалбата съгласно тази част от този закон.

(2) Когато по силата на ал. 1 местният пълномощник се консултира с парламентарния пълномощник или с някой от пълномощниците по здравеопазването във връзка с жалба съгласно тази част от този закон, той може да се консултира с този пълномощник по всеки въпрос, свързан с жалбата, включително:

(а) провеждането на всяко разследване по тази жалба; и

(б) формата, съдържанието и публикуването на всеки доклад за резултатите от такова разследване.

(3) Когато в някой от етапите в процеса на разследване съгласно закона от 1967 г. парламентарният пълномощник прецени, че жалбата засяга частично въпрос, който би могъл да бъде предмет на разследване съгласно тази част от този закон, той трябва да се консултира със съответния местен пълномощник относно жалбата и ако сметне за необходимо, да уведоми жалбоподателя за действията, необходими за подаване на жалба според тази част от този закон.

(4) Когато по силата на ал. 3 местният пълномощник е потърсен за консултация относно жалба съгласно закона от 1967 г., ал. 2 се прилага (с необходимите изменения) така, както се прилага във връзка с консултациите, провеждани по силата на ал. 1.

(5) Нищо в чл. 11, ал. 2 от закона от 1967 г. или в чл. 15 от закона от 1993 г. или в чл. 32, ал. 2 от този закон не се прилага във връзка с разкриването на информация от който и да е от пълномощниците или някой от техните служители в

процеса на консултациите, проведени в съответствие с този член.

(6) В този член „законът от 1967 г.“ означава Закон за парламентарния пълномощник от 1967 г. а „законът от 1993 г.“ означава Закон за пълномощниците по здравеопазването от 1993 г.

ТЪЛКУВАНЕ НА ЧАСТ ТРЕТА

34. (1) В тази част от този закон, освен ако от контекста не следва друго:

- „действия“ е и неизпълнение на действия и всички други понятия, имащи сходно на „действие“ значение, следва да се тълкуват по същия начин;

- „комисиите“ е Комисията по местно самоуправление за Англия и Комисията по местно самоуправление за Уелс;

- „орган на местната власт“ е съвет на графство, съвет на район, Службата на езерата Брудс, съвет на графство в Уелс, градски район със самоуправление, градският район със самоуправление на Голям Лондон, Съветът на общината на Лондонското Сити, Съветът на Сцилските острови;

- „член“ във връзка със съвместен орган е и член на който и да е от органите на управление, от които се състои съвместният орган;

- „жалбоподател“ е лице, което претендира или за което се твърди, че е претърпяло такава несправедливост, каквато е посочена в чл. 26, ал. 1;

- „трибунал“ е лицето, което съставлява трибунал, състоящ се от едно лице.

(2) Член 269 от Закона за местното самоуправление от 1972 г. (който се отнася до значението на „Англия“ и „Уелс“ в закони, приети след 1 април 1974 г.) се прилага спрямо тази част от този закон така, както ако той беше приет след тази дата.

(3) Нищо в тази част от този закон не упълномощава или не задължава местен пълномощник да оспорва основателността на решение, взето, без да е налице лошо управление от орган на управление в рамките на неговите функции.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА. ОБЩИ И СПЕЦИАЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ПРЕМАХВАНЕ ИЛИ НАМАЛЯВАНЕ НА КОНТРОЛА ВЪРХУ ОПРЕДЕЛЕНИ ФУНКЦИИ НА МЕСТНИТЕ ОРГАНИ НА ВЛАСТТА

35. (1) За целите на премахването или намаляването на контрола върху упражняването на определени функции от местни органи на властта, включително размера на таксите, които те могат да събират за издаване на лицензи и за изпълнението на други функции, нормативните актове, посочени в първата колона на Приложение 6 към този закон, се прилагат с измененията, посочени във втората колона на приложението.

(2) Без да влиза в противоречие с чл. 43, ал. 4, всяко препращане от Приложение 6 към този закон към друг нормативен акт включва препращане към този нормативен акт, прилаган в съответствие с други нормативни актове, включително и местни.

(3) Без да влиза в противоречие с ал. 1, държавният секретар има право със заповед, издадена съгласно административен акт, да разпорежда премахване или намаляване на всякакви форми на контрол, включително размера на таксите, съгласно ал. 1, която засяга изпълнението на някоя от функциите на местните органи на властта и е потвърдена със или съгласно нормативен акт на министъра на Короната или на орган, учреден със или съгласно нормативен акт.

(4) Заповед, издадена съгласно този член:

(а) може да бъде отменена или изменена с нова така издадена заповед, и

(б) може да съдържа такива съществени или несъществени разпоредби, каквито са необходими според държавния секретар, включително разпоредби, с които се изменя или анулира, или отменя, със или без уговорки, нормативен акт, приет преди този закон, и документ, издаден въз основа на такъв нормативен акт.

(5) Административен акт, който съдържа заповед, издадена съгласно този член, не може да влезе в сила, ако не е одобрен с решение на всяка от камарите на Парламента.

(6) В този член „местна власт“ означава всеки орган на местната власт по смисъла на Закона за местното самоуправление от 1972 г., Съветът на общината на Лондон Сити, помощник-финансистът (*англ. the Sub-Treasurer*) на Инър Темпъл, помощник-финансистът (*англ. the Under-Treasurer*) на Мидъл Темпъл²⁵, Съветът на Сцилските острови, пристанищен санитарен орган, Лондонската транспортна администрация и Пътническата транспортна администрация.

ВЪЗМЕЗДАВАНЕ НА МЕСТНИТЕ ОРГАНИ НА ВЛАСТТА ЗА РАЗХОДИ ПО УЧРЕДЯВАНЕ (АНГЛ. ESTABLISHMENT CHARGES)

36. (1) Във всички случаи, когато местен орган на властта:

(а) има право съгласно нормативен акт да извършва каквито и да е работи или да изпълнява друга дейност по отношение на или във връзка със земя или строеж, и

(б) по силата на този или на друг нормативен акт има право да си възстанови разходите, извършени при упражняването на тези права, местният орган на властта има право наред с тези разходи да си възстанови и сумите, които смята за приемливи по отношение на неговите разходи по учредяване, по същия начин, както разходите, подлежащи на възстановяване съгласно б. „б“.

(2) Разпоредбите на ал. 1 се прилагат вместо разпоредбите, съдържащи се в други нормативни актове, включително и в местен нормативен акт, по силата на който местен орган на властта, упражнил някое от правата си по ал. 1, б. „а“, има право да възстанови всякакви суми по отношение на неговите разходи по учредяване или всяка част или части от тези разходи по учредяване.

(3) В този член „местна власт“ има същото значение както в чл. 35.

ПРИЛОЖЕНИЕ 4. КОМИСИИТЕ ЛИШАВАНЕ ОТ ПРАВА. ОТСТРАНЯВАНЕ

1. (1) От правото да бъде назначен или да изпълнява длъжността *местен пълномощник*, се лишава всеки, който

(а) е лишен от правото да бъде избран за член или да бъде член на някой от органите на управление, посочени в чл. 25, ал. 1 от този закон; или

(б) е член на някой от тези органи, или е кооптиран член на комисия на някой от тези органи.

(2) Местен пълномощник не се заема със случай, възникнал в област, която се намира изцяло или частично в района, за който отговаря някой от тези органи, ако през последните пет години преди този момент местният пълномощник е бил член на този орган или кооптиран член на комисия на този орган.

(3) Актовете и процедурите на лице, назначено за местен пълномощник и изпълняващо тази длъжност, независимо от лишаването му от права съгласно този параграф, са действителни и имат същата сила, както ако то не беше лишено от тези права.

2. (1) Докато местен пълномощник е такъв за даден район и три години след като вече не е, той е лишен от правото да бъде назначен на каквато е да е платена длъжност от някой от органите на управление, посочени в чл. 25, ал. 1 от този закон, ако районът, за който местният пълномощник отговаря или е отговарял, попада изцяло или частично в района на този орган на управление.

(2) В този параграф разпоредбите, които се отнасят до района, за който отговаря местният пълномощник, се отнасят и до района, за който той приеме отговорността съгласно чл. 23 от този закон, и ако Комисията за местно самоуправление в Уелс се състои от повече от един местен пълномощник, но Уелс не е разделен на райони съгласно този член, всеки от местните пълномощници следва да се счита за отговорен за целия Уелс.

ЗАПЛАЩАНЕ

3. (1) Всяка комисия заплаща на своите местни пълномощници и на техните служители таксирова суми под формата на заплати, пенсии, надбавки или възнаграждения при пенсиониране или под формата на предоставяне на та-

²⁵ Инър Темпъл и Мидъл Темпъл са организации на адвокатите с право за явяване пред съд (бел. ред.)

кива облаги, каквито определи държавният секретар с одобрението на министъра на държавната администрация.

(2) Ако някое лице престане да бъде местен пълномощник и държавният секретар прецени, че са налице специални обстоятелства, които налагат това лице да получи компенсация, съответната комисия може да му изплати сума в размер, определен от държавния секретар с одобрението на министъра на държавната администрация.

(3) Аlineи 1 и 2 се прилагат по отношение на пълномощниците, които са съвещателни членове на комисията, така, както се прилагат по отношение на местните пълномощници.

4. (1) Всяка от комисииите може да назначава секретар и други служители, които по нейна преценка са необходими за изпълнението на функциите ѝ.

(2) Всяка от комисииите издава разпореждания, с които осигурява условия на местните пълномощници да разглеждат жалби, и по-конкретно разпореждания за:

(а) разпределяне на членове от нейния персонал да подпомагат местните пълномощници; и

(б) предоставяне на канцеларии и други помещения.

(3) Служител на комисия не може да бъде разпределен да подпомага местния пълномощник без неговото одобрение.

(4) Комисията за Уелс е длъжна да осигури персонал, с чиято помощ местният пълномощник да може да работи по жалби на уелски език.

(5) Всяка от функциите на местния пълномощник може да бъде изпълнявана от всеки от служителите на комисията, който е упълномощен от местния пълномощник.

ЗАСЕДАНИЯ НА КОМИСИИТЕ

5. (1) Комисииите могат да определят своя собствена процедура, включително и необходимия кворум за събранията.

(2) Действителността на което и да е от заседанията на някоя от комисииите не зависи от това дали има незаета длъжност, или някой от нейните членове не е бил назначен по установения ред.

(3) Всяка от комисииите е юридическо лице и автентичността на нейния печат се удостоверява с подписа на неин член или на лице, упълномощено за това от тази комисия.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5. ВЪПРОСИ, КОИТО НЕ ПОДЛЕЖАТ НА РАЗСЛЕДВАНЕ

1. Започване или провеждане на гражданско или наказателно съдебно производство пред който и да е съд.

2. Действия, предприети от органите на полицията във връзка с разследването или предотвратяването на престъпление.

3. (1) Облигационни или други търговски сделки на органи на управление, спрямо които част трета от този закон се прилага, включително и сделките, попадащи в т. 2, но не и сделките, попадащи в т. 3.

(2) Сделките, описани в т. 1, които по силата на същата точка не подлежат на разследване, са всички сделки на орган на управление, спрямо който част трета от този закон се прилага и които се отнасят до управлението на обществения пътнически транспорт, пристанище, или снабдяването и функционирането на промишлени предприятия и пазари (различни от сделките, отнасящи се до даването, подновяването или отнемането на лиценз за място или щанд на изложение или пазар, или поставянето на каквото и да е условие за такова разрешително).

(3) Сделките, описани в т. 1 като невяключени, са

(а) сделки по или свързани с придобиване или разпореждане със земя или набавяне на морски съоръжения (които не са съоръжения, набавени във връзка с пристанищни работи); и

(б) всички сделки (които не са сделки, попадащи в т. 2) при изпълнението на функциите, упражнявани съгласно публичен общ закон, различен от тези за доставка на стоки и услуги, необходими за упражняване на тези функции.

4. Действия, предприети във връзка с назначаване или отстраняване от длъжност, заплащане, дисциплина, уволнение поради навършване на пределна възраст или други въпроси относно личния състав.

5. (1) Всяко действие, предприето от местен орган на образованието в изпълнение на

функциите му съгласно чл. 370 от Закона за образованието от 1996 г. или чл. 17 от Закона (№2) от 1986 г. за образованието и за светското обучение в училищата.

(2) Всяко действие относно

(а) обучението, светско или религиозно, или

(б) ръководството, учебния план, вътрешната организация, надзора или дисциплината в което и да е училище или учебно заведение, чиято издръжка се поема от местната власт.

6. Действия, предприети от орган на управление, посочен в чл. 25, ал. 1, б. „ба“, „бб“ или

„бв“ от този закон, които не са действия, предприети във връзка с функциите му по жилищно настаняване.

7. Действия, предприети от орган на управление, посочен в чл. 25, ал. 1, б. „бг“ от този закон, които не са действия, предприети във връзка с функциите му по селищното планиране.

8. Действия, предприети от Агенцията за селищното възстановяване, които не са предприети във връзка с функциите ѝ по селищното планиране.

§ 17. ПОЛША

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА ПОЛША (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

ПЪЛНОМОЩНИК ПО ПРАВАТА НА ГРАЖДАНИТЕ

Член 208

1. Пълномощникът по правата на гражданите гарантира правата и свободите на гражданите, предвидени в конституцията и другите нормативни актове.

2. Обхватът на дейността и начинът на работа на пълномощника по правата на гражданите се уреждат със закон.

Член 209

1. Пълномощникът по правата на гражданите се избира от Сейма със съгласието на Сената за срок от 5 години.

2. Пълномощникът по правата на гражданите не може да упражнява друга професия или да заема друг пост освен на професор във висше учебно заведение.

3. Пълномощникът по правата на гражданите не може да членува в политическа партия или синдикат, както и да извършва друга обществена дейност, несъвместима с неговата длъжност.

Член 210

Пълномощникът по правата на гражданите е независим от други държавни органи и се отчита само пред Сейма съгласно принципите, уредени в закона.

Член 211

Пълномощникът по правата на гражданите не може да бъде наказателно преследван или лишаван от свобода без предварителното съгласие на Сейма. Пълномощникът по правата на гражданите не може да бъде арестуван или задържан освен в случаите, когато задържането му е необходимо с оглед осигуряване нормал-

ното развитие на съдебното производство. При подобни случаи веднага се уведомява маршала на Сейма, който може да нареди незабавното освобождаване на задържания.

Член 212

Пълномощникът по правата на гражданите представя на Сейма и на Сената годишен отчет за своята дейност и за спазването на правата и свободите на гражданите.

ЗАКОН ЗА ПЪЛНОМОЩНИКА ПО ПРАВАТА НА ГРАЖДАНИТЕ

(От 15 юли 1987 г.)

Член 1

1. С този закон се учредява институцията *пълномощник по правата на гражданите*.

2. Пълномощникът по правата на гражданите, наричан оттук нататък „пълномощникът“, гарантира спазването на гражданските права и свободи, прогласени в Конституцията на Република Полша и в други нормативни актове.

3. В случаи на накърняване на гражданските права и свободи пълномощникът проверява дали в резултат на действието или бездействието на органите, организациите или институциите, задължени да съблюдават и спазват тези права и свободи, са били нарушени законът или принципите на социална справедливост и добросъвестно съжителство.

Член 2

Пълномощник може да бъде всеки полски гражданин с юридическо образование, с високи професионални и нравствени качества и социален опит.

Член 3

1. Пълномощникът се избира от Сейма по предложение на маршала на Сейма или на 35 депутати и със съгласието на Сената.

2 Подробната процедура по издигането на кандидатури за пълномощник по гражданските права се приема с решение на Сейма.

3. Маршалът на Сейма изпраща незабавно на маршала на Сената решението на Сейма за избора на пълномощник.

4. Сенатът в срок от един месец, считано от деня на получаване на решението на Сейма, съгласно посоченото в ал. 3 приема решение, одобряващо избора на пълномощник. Неприемането на такова решение не се счита за отказ.

5. Ако Сенатът не одобри избора, Сеймът избира друг пълномощник, като спазва разпоредбите на ал. 1 до 4.

6. Освободеният от длъжност пълномощник изпълнява служебните си задължения до встъпването в длъжност на новоизбрания пълномощник.

Член 4

При встъпване в длъжност пълномощникът полага следната клетва:

„Тържествено се заклевам при изпълнението на служебните си задължения да спазвам Конституцията на Република Полша, да защитавам правата и свободите на гражданите, воден от принципите на справедливост и добросъвестно съжителство.

Обещавам да изпълнявам служебните си задължения безпристрастно, старателно и добросъвестно, да отстоявам достойнството на моя пост и да пазя всички държавни и служебни тайни.“

Член 5

1. Мандатът на пълномощника е четири години, считано от деня на полагането на клетва пред Сейма.

2. Пълномощникът може да бъде избран за не повече от два мандата.

Член 6

1. Пълномощникът е независим, не се подчинява на други държавни органи и се отчита само пред Сейма съгласно принципите, уредени със закон.

2. Пълномощникът не може да бъде наказателно преследван, арестуван или задържан без разрешение на Сейма.

3. Задълженията на пълномощник са несъвместими със заемане на други държавни или обществени постове.

4. След приключване на мандата си пълномощникът има право да заеме предишната си или съответстваща на нея длъжност, освен ако за това съществуват правни ограничения.

Член 7

1. Сеймът прекратява предсрочно мандата на пълномощника:

1) по негова молба;

2) при трайна невъзможност да изпълнява задълженията си поради болест или по друга причина;

3) при нарушаване на клетвата.

2. Сеймът приема решение за предсрочното прекратяване пълномощията на пълномощника по предложение на маршала на Сейма.

Член 8

Ако пълномощникът получи данни за нарушаване на права и свободи на гражданите, той предприема действията, предвидени в този закон.

Член 9

Пълномощникът предприема действия:

1) по молба на граждани или техни организации;

2) по молба на органите на самоуправление;

3) по своя инициатива.

Член 10

Молбата до пълномощника е безплатна, в свободна форма, в нея трябва да са посочени имената на жалбоподателя и на лицето, чиито права и свободи са засегнати, както и същността на случая.

Член 11

След като се запознае с подадената жалба, пълномощникът:

1) дава ход на разглеждането на жалбата;

2) посочва на жалбоподателя само мерките, които той може да предприеме;

3) прехвърля случая на съответния компетентен орган;

4) решава да не разглежда случая, като уведомява за това жалбоподателя и всички заинтересовани лица.

Член 12

При даване ход на разглеждането пълномощникът може:

- 1) да проучи случая лично;
- 2) да поиска случаят или част от него да бъдат проучени от компетентните органи и поспециално от надзорните органи, от прокуратурата, както и от органите на държавен, професионален и обществен контрол;
- 3) да поиска Сеймът да нареди на Сметната палата да проучи конкретния случай или част от него.

Член 13

1. В хода на проучването по чл. 12, т. 1 пълномощникът има право:

- 1) да се запознае със случая на място;
- 2) да изисква обяснения или документи за случая от държавните органи, от кооперативни, обществени, професионални и общественно-професионални организации, от юридически лица, от органите на комуните и на местната власт;
- 3) да изисква информация за хода на делата, разглеждани от съда, от прокуратурата или от други служби;
- 4) да нареди изготвянето на експертни доклади или оценки.

2. На пълномощника се предоставя информация или достъп до документи, съставляващи държавна тайна, съгласно принципите и процедурите, предвидени в правилата за опазване на държавната и служебната тайна.

Член 14

След като проучи случая, пълномощникът може:

- 1) да съобщи на жалбоподателя, че не е установил нарушаване на неговите права или свободи;
- 2) да порицае всяко учреждение, организация или институция, за която е установил, че с действията си е нарушила права или свободи на гражданите. Порицанието не може да накърнява независимостта на съдебната власт.
- 3) да поиска орган, висшестоящ спрямо посочените в т. 2 институции, да приложи предвидените от закона мерки;
- 4) да поиска образуването на гражданско производство и да участва в него с правомощията на прокурор;

5) в случаите на престъпления от общ характер да поиска образуване на предварително производство от компетентен прокурор;

6) да поиска образуването на административно производство, да обжалва решенията пред административния съд и да участва в процеса с правомощията на прокурор;

7) да прави предложения за наказание, както и за отмяна на влязло в сила решение по производствата, съгласно правилата и процедурата, установени в съответните разпоредби;

8) да обжалва всяка окончателна и влязла в сила присъда съгласно правилата и процедурата, установени в съответните разпоредби.

Член 15

1. Във връзка с правомощието си по чл. 14, т. 2 пълномощникът се произнася по методите за решаване на делото и може също така да поиска образуване на дисциплинарно производство или налагане на дисциплинарни наказания.

2. Органът, организацията или институцията, към които е отправено такова искане, в разумен срок, но не по-късно от 30 дни, информират пълномощника за всяко свое действие или взето решение. Ако пълномощникът не одобри това решение, той може да се обърне за съдействие към висшестоящ орган.

Член 16

1. Пълномощникът може да представи на съответните органи, организации и институции своето становище по разглежданите случаи с цел осигуряване на ефективна защита на правата и свободите на гражданите и усъвършенстване на предвидените за подобни случаи процедури.

2. Пълномощникът може също:

1) да се обърне към компетентните органи с предложения за приемане на нови закони или за допълнения към други нормативни актове, относно правата и свободите на гражданите;

2) да предприема действията, предвидени в чл. 22, ал. 1 от Закона за Конституционния съд от 29 април 1985 г. („Държавен вестник“ от 1991 г., бр. 109, точка 470), като спазва правилата и процедурата, установени в закона;

3) да се обръща към Конституционния съд с искане за задължително тълкуване на законите;

4) да се обръща към Върховния съд с искане за тълкувателни решения на нормативни разпоредби, които са неясни или чието прилагане води до противоречия в съдебната практика.

Член 17

Органът, организацията или институцията, към които пълномощникът се обръща, са длъжни да му оказват съдействие и помощ, включително:

- 1) достъп до документи съгласно правилата, установени в чл. 13;
- 2) да осигурят получаването на изискваната от пълномощника информация и обяснения;
- 3) да представят обяснение относно фактическата и юридическата страна на своето решение;
- 4) да изразят становище по отношение на оценките, забележките и мнението на пълномощника.

Член 18

1. Разпоредбите на този закон относно защитата на правата и свободите на гражданите се прилагат и по отношение на лица, които постоянно пребивават в Полша, но нямат полско гражданство и не са граждани на друга държава.

2. Разпоредбите, посочени в ал. 1, се прилагат и по отношение на чужди граждани, но само относно правата и свободите, които са им признати в Полша.

Член 19

1. Пълномощникът представя пред Сейма и пред Сената годишни доклади за своята дейност и своето становище относно спазването на правата и свободите на гражданите.

2. Отчетите на пълномощника се разгласяват публично.

3. Пълномощникът може да запознава Сейма или Сената с конкретни проблеми, които възникват при осъществяване на неговата дейност.

4. По искане на маршала на Сейма пълномощникът предоставя информация или предприема действия по определени случаи.

Член 20

1. В своята дейност пълномощникът е подпомаган от Службата на пълномощника по правата на гражданите.

2. Задачите и организацията на службата се уреждат в издадените от маршала на Сейма актове по предложение на пълномощника.

3. По предложение на пълномощника маршалът на Сейма може да назначи не повече от трима негови заместници, включително заместник по военните въпроси. В случай на предсрочно прекратяване на техните пълномощия се прилагат установените в този закон процедури.

4. Пълномощникът определя сферата на дейност на заместника (заместниците) си.

5. Към заместниците на пълномощника и към служителите в службата на пълномощника се прилагат разпоредбите за държавните служители, съгласно ал. 6 и 7.

6. По отношение на заместниците на пълномощника и служителите в службата на пълномощника маршалът на Сейма прилага разпоредбите на чл. 2, т. 1, чл. 4, ал. 3, чл. 7, ал. 6, чл. 20, ал. 4, чл. 21, ал. 3, чл. 22, ал. 2, чл. 26, ал. 2 и чл. 36, ал. 7 от Закона за държавните служители от 16 септември 1982 г. („Държавен вестник“, бр. 31, т. 214; изм. 1984 г., бр. 35, т. 187; изм. 1988 г., бр. 18, т. 132; изм. 1989 г., бр. 4, т. 24, бр. 34, т. 178 и 182; изм. 1990 г., бр. 20, т. 121, бр. 51, т. 300, изм. 1991 г., бр. 55, т. 234, бр. 88, т. 400 и бр. 95, т. 425).

7. Правомощията по чл. 30, ал. 1 и чл. 31, ал. 3 от закона, определени в параграф 6, се възлагат на маршала на Сейма по отношение на заместниците на пълномощника и служителите в Службата на пълномощника по правата на гражданите.

Член 21

Дейността на пълномощника по правата на гражданите се финансира от държавния бюджет.

Член 22

Пълномощникът може да назначава представители по места с разрешение на Сейма.

§ 18. РУМЪНИЯ

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА РУМЪНИЯ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

(Приета на 21 ноември 1991 г., одобрена с референдума от 8 декември 1991 г.)

ГЛАВА IV. АДВОКАТ НА НАРОДА

Член 55. Избор и роля

(1) Адвокатът на народа се избира на този пост от Сената за срок от 4 (четири) години, да защитава гражданските права и свободи. Организацията и дейността на институцията *адвокат на народа* се урежда с устройствен закон.

(2) Адвокатът на народа не може да заема друга длъжност по време на своя мандат.

Член 56. Упражняване на правомощията

(1) Адвокатът на народа упражнява своите правомощия в рамките на закона, по своя инициатива (*ex officio*) или по молба на лица, чиито права и свободи са били накърнени.

(2) Органите на властта са задължени да оказват необходимото съдействие на адвоката на народа при упражняване на неговите правомощия.

Член 57. Отчет пред Парламента

Адвокатът на народа се отчита пред двете камари на Парламента веднъж годишно или при поискване. В докладите могат да се включват препоръки по отношение на законодателството или мерки от всякакъв друг характер с оглед защитата на гражданските права и свободи.

ЗАКОН ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА И ДЕЙНОСТТА НА ИНСТИТУЦИЯТА АДВОКАТ НА НАРОДА (ЗАКОН ЗА ОМБУДСМАНА)

(№35 от 13 март 1997 г.)

Парламентът на Румъния прие следния закон:

ГЛАВА I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Член 1. (1) Институцията *адвокат на народа* защитава правата и свободите на гражданите при техните взаимоотношения с публичната власт.

(2) Седалището на институцията *адвокат на народа* е в Букурещ.

Член 2. (1) В своята дейност адвокатът на народа е независим от публичната власт.

(2) При упражняване на своите правомощия адвокатът на народа не може да бъде замества от други органи на властта.

(3) Адвокатът на народа не може да има императивен или представителен мандат. Никой не може да принуждава адвоката на народа да се подчинява на каквито и да е указания или нареждания.

Член 3. (1) Цялата дейност, която осъществяват адвокатът на народа, неговите заместници и под негово ръководство - служителите на институцията, има публичен характер.

(2) Адвокатът на народа може да не разгласява своите действия по молба на засегнатото лице или ако сам намери основание за това.

Член 4. Публичните власти са длъжни да оказват съдействие на адвоката на народа, като според случая му предоставят, при условията на закона, всяка информация, документ или

книжа, които притежават и които могат да имат връзка с подадените жалби.

Член 5. (1) Адвокатът на народа представя доклад за дейността на институцията, на съвместно заседание на двете камари на Парламента веднъж годишно или винаги, когато това е било изискано. В тези доклади могат да се отправят препоръки за промени в законодателството или други стъпки, които трябва да бъдат взети, за да се защитят гражданските права и свободи.

(2) Годишният доклад обхваща дейността на институцията за една календарна година и трябва да бъде изпратен на Парламента преди 1 февруари следващата година с оглед да бъде обсъден в пленарно заседание на двете камари. Годишните отчети се публикуват.

ГЛАВА II. ИЗБОР И ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ПРАВОМОЩИЯТА НА АДВОКАТА НА НАРОДА

Член 6. (1) Адвокатът на народа се избира от Сената за срок от 4 години и може да бъде преизбиран само веднъж.

(2) Всеки румънски гражданин, който отговаря на изискванията за съдия в Конституционния съд, може да бъде избран за адвокат на народа.

Член 7. (1) Кандидатурите се издигат от Постоянното бюро на Сената въз основа на предложенията, направени от парламентарните групи в двете камари на Парламента.

(2) Кандидатите трябва да представят на сенатската Комисия по правните въпроси, вътрешния ред, имунитета и ратификациите документите, които удостоверяват че отговарят на изискванията, предвидени в конституцията и този закон, за заемане на длъжността *адвокат на народа*. Кандидатите се изслушват от същата комисия, а Сенатът взема решение в пленарно заседание. Кандидатите присъстват на обсъждането.

(3) Адвокатът на народа се избира с мнозинство и когато никой от кандидатите не получи необходимото мнозинство при първото гласуване, се провежда повторно гласуване за двамата кандидати, получили най-голям брой гласове.

Член 8. (1) Адвокатът на народа заема длъжността от деня на неговия избор и я изпълнява, докато новият титуляр встъпи в длъжност.

(2) Преди да встъпи в длъжност, адвокатът на народа полага следната клетва пред председателите на двете камари на Парламента: „Тържествено се заклевам да спазвам конституцията и законите на тази страна и да защитавам правата и свободите на гражданите, като изпълнявам задълженията си на адвокат на народа добросъвестно и безпристрастно. И нека Бог бъде с мен!“

(3) Клетвата може да бъде произнесена и без последното изречение.

(4) Отказът на адвоката на народа да положи клетва, се счита за отказ да встъпи в длъжност и открива процедура за нов избор.

Член 9. (1) Пълномощията на адвоката на народа се прекратяват предсрочно в случай на оставка, отстраняване, несъвместимост, невъзможност да се изпълняват задълженията за повече от 90 (деветдесет) дни, което се установява от специализиран медицински преглед, или смърт.

(2) Решението за отстраняване на адвоката на народа от длъжност поради извършено нарушение на конституцията и законите се взема по предложение на Постоянното бюро на Сената въз основа на доклад на Комисията по правните въпроси, вътрешния ред, имунитета и ратификациите с мнозинство от гласовете на Сената.

(3) Постоянното бюро на Сената установява, че длъжността е вакантна поради оставка, несъвместимост, невъзможност да се изпълняват задълженията, или смърт в рамките на 10 (десет) дни от настъпване на събитието.

ГЛАВА III. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА АДВОКАТА НА НАРОДА

Член 10. (1) Адвокатът на народа се подпомага от двама заместници. Те съгласуват изпълнението на задълженията си съобразно областите, за които отговарят в съответствие с Правилата за организацията и дейността на институцията *адвокат на народа*.

(2) В случай на временна невъзможност на адвоката на народа да упражнява правомощията си, един от неговите заместници, определен в съответствие с установена от адвоката на народа поредност, поема функциите му.

Член 11. (1) Адвокатът на народа назначава своите заместници за времето на своя мандат, след като е взел предвид мнението на сенатската Комисия по правните въпроси, вътрешния ред, имунитета и ратификациите.

(2) Назначението се публикува в „Държавен вестник на Румъния“.

Член 12. Разпоредбите на чл. 8 се прилагат съответно и за заместниците, като те полагат клетва пред заместник-председателя на Камарата на представителите и заместник-председателя на Сената.

ГЛАВА IV. ПРАВОМОЩИЯ НА АДВОКАТА НА НАРОДА

Член 13. Адвокатът на народа има следните правомощия:

(а) да координира дейността на институцията *адвокат на народа*;

(б) да проучва жалби, подадени от лица, чиито права и свободи са били нарушени от административен орган или длъжностно лице, и да взема решения по тях;

(в) да разследва получените жалби и в съответствие с резултатите и взетото решение да иска от съответния орган или от длъжностното лице да преустановят нарушението, да възстановят правата на засегнатия и да го обезщетят за причинените му вреди;

(г) да представлява институцията пред Камарата на представителите, Сената и другите институции, както и в отношенията ѝ с други юридически и физически лица;

(д) да назначава служителите в институцията и да упражнява дисциплинарна власт върху тях;

(е) да носи отговорност за получаването и разходването на бюджетните средства;

(ж) да изпълнява и другите функции, които законът или правилата за организацията и фун-

кционирането на институцията предвиждат.

Член 14. (1) Адвокатът на народа упражнява правомощията си по собствена инициатива (*ex officio*) или по жалба, подадена от лице, така както предвижда чл. 13, б. „б“.

(2) Жалба може да подаде всяко лице без значение на неговото гражданство, възраст, пол, политическа принадлежност или религиозни убеждения.

Член 15. (1) Жалбите до адвоката на народа се подават писмено и трябва да съдържат името и адреса на подателя, описание на правата и свободите, които са били засегнати, както и името на извършителя на нарушението - орган или длъжностно лице. Жалбоподателят е длъжен също така да докаже, че административният орган е забавил или отказал действие за правно разрешение на жалбата му.

(2) Не се разглеждат анонимни жалби или жалби, които се отнасят до събития, настъпили преди повече от една година от деня, в който засегнатото лице е узнало фактите, върху които аргументира жалбата си.

(3) Адвокатът на народа може да отхвърли, като се мотивира, тези жалби, които са очевидно неоснователни, но може да потърси и допълнителна информация с оглед проучването и решаването на случая.

(4) Жалби, които се отнасят до актове на Камарата на представителите, Сената или Парламента, до актове и действия на членове на Парламента и сенатори, на Президента на Румъния, на правителството, както и на Конституционния съд, председателя на Законодателния съвет и на съдебната власт, не се допускат пред институцията *адвокат на народа* и следва да бъдат отхвърлени, без да се посочва основанието за това.

Член 16. Жалбите, които се подават до адвоката на народа, се освобождават от такси.

Член 17. (1) Администрацията на затворите, поправителните заведения за малолетни и заведенията за ресоциализация, както и пълномощните министри²⁶ и полицейските служби са длъжни без никакви ограничения да

²⁶ В английския превод на румънския закон е посочен терминът *Public Ministry*, който покрива всички висши дипломатически представители без търговските представители и консулите (бел. ред.)

осигурят на всеки, лишен от свобода или арестуван, или задържан, възможност да се обърне към адвоката на народа във връзка с нарушаване на негови права и свободи с изключение на предвидените ограничения.

(2) Същото задължение имат и командири-те на военните части по отношение на лицата, които изпълняват своята задължителна военна служба или алтернативна военна служба, за нарушаване на техни права и свободи с изключение на предвидените ограничения.

Член 18. Когато адвокатът на народа прецени, че разрешаването на дадена жалба е от компетентността на пълномощен министър или на съда или че се отнася до съдебна грешка, той отнася въпроса до главния прокурор или до Върховния съвет на магистратурата, съобразно тяхната компетентност, които трябва да го информират за направените заключения и взетите мерки.

Член 19. (1) Адвокатът на народа има достъп до всички документи, които се намират в съответната институция, включително и секретните, винаги, когато счете този достъп за необходим с оглед разрешаването на подадена до него молба.

(2) Адвокатът на народа не трябва да разкрива или да прави обществено достояние секретната информация или документите, до които е имал достъп, дори и след като вече не е адвокат на народа. Това се отнася и до неговите заместници, както и до служителите в неговата служба, които носят наказателна отговорност, така както е предвидено в наказателния закон.

Член 20. (1) При упражняване на правомощията си адвокатът на народа изготвя препоръки, които не могат да бъдат обсъждани в Парламента или обжалвани в съда.

(2) Адвокатът на народа изпраща своите препоръки на съответната институция, като я уведомява за нейните незаконни административни актове и действия. Мълчаливият отказ и късно издадени актове се считат за административни актове.

Член 21. (1) Адвокатът на народа извършва самостоятелни разследвания, като по време на разследванията има право да изисква от засегнатата институция всяка информация и доку-

менти по случая, да разпитва ръководни длъжностни лица и всеки държавен служител, който може да даде информация от значение за разследването.

(2) Разпоредбите на ал. 1 се прилагат по отношение на органите на изпълнителната власт, публичните институции, както и на всички подчинени на тях институции.

Член 22. (1) Когато в резултат на своето разследване адвокатът на народа установи, че жалбата на засегнатото лице е основателна, той уведомява писмено засегнатата институция, като изисква от нея да измени или отмени административния си акт, да поправи причинените вреди и да възстанови засегнатите права.

(2) Засегнатият орган взема незабавно всички необходими мерки, за да отстрани констатираните нарушения, да поправи вредите и да отстрани причините, предизвикали или способствали нарушението на правата, като надлежно уведоми за това адвоката на народа.

Член 23. (1) Когато незаконосъобразността не бъде отстранена в рамките на 30 (тридесет) дни от уведомяването, адвокатът на народа се обръща към висшестоящия орган и той трябва да го информира за взетите мерки в срок до 45 (четиридесет и пет) дни.

(2) Когато съответният орган или държавен служител принадлежат към органите на местното самоуправление, адвокатът на народа трябва да се обърне към префекта на съответния окръг. Новият срок от 45 (четиридесет и пет) дни започва да тече от деня на искането до префекта.

Член 24. (1) Адвокатът на народа има право да уведоми правителството за всички незаконни административни актове или действия на централната държавна администрация или префектите на окръзите.

(2) Когато в тези случаи правителството не вземе мерки в рамките на 20 (двадесет) дни, този пропуск се съобщава на Парламента.

Член 25. (1) Адвокатът на народа уведомява жалбоподателя за резултатите от разследването. Адвокатът на народа може да разгласи тези резултати чрез медиите, ако засегнатото лице (лица) е дало съгласие за това, като се спазват разпоредбите на чл. 19 за секретната информация и документи.

(2) Когато по време на своите разследвания адвокатът на народа открие празноти в законодателството или сериозни случаи на корупция или нарушения на законите на страната, той представя доклад за своите заключения на председателя на двете камари на Парламента или според случая - на министър-председателя.

Член 26. Разпоредбите по-долу се прилагат и за административни актове, издавани от самоуправляващите се публични дружества.

ГЛАВА V. ОТГОВОРНОСТ И НЕСЪВМЕСТИМОСТ, ИМУНИТЕТ

Член 27. Адвокатът на народа и неговите заместници не носят юридическа отговорност за мнения или действия, извършени при изпълнение на правомощията, описани по-долу, ако те са осъществени при спазване на закона.

Член 28. (1) Докато изпълняват задълженията си, адвокатът на народа и заместниците му не могат да бъдат задържани, обискирани, арестувани или обвинявани в криминални престъпления или простъпки, освен ако за това има разрешение от Сената.

(2) В случай на заварено престъпление, извършено от адвоката на народа или неговите заместници, министърът на правосъдието незабавно уведомява председателя на Сената за тяхното задържане или арестуване, като Сенатът одобрява или отхвърля тази мярка. Решение за одобряване на арест или обвинение се взема с мнозинство.

(3) Когато адвокатът на народа или някой от заместниците му е арестуван или обвинен в престъпление, Сенатът решава чрез гласуване отстраняването му от длъжност до произнасянето на съда.

Член 29. (1) Докато заемат тези длъжности, адвокатът на народа и неговите заместници не могат да членуват в политически партии и да заемат друга длъжност.

(2) Несъвместимостите, описани в ал. 1, се прилагат и спрямо служителите, които обаче могат да заемат академични постове във висши учебни заведения.

ГЛАВА VI. СЕКРЕТАРИАТ НА ИНСТИТУЦИЯТА

Член 30. Организационната структура на секретариата на институцията *адвокат на народа* и броят на нейните служители се определят от Постоянното бюро на Сената съобразно нуждите и в рамките на приетия бюджет.

Член 31. Служителите се назначават с конкурс при условията на закона. Конкурсът се организира от Комисията по назначенията и вътрешния ред, съставена от трима, назначени от адвоката на народа, членове.

Член 32. Всяко нарушение на този закон или на Правилата за организацията и дейността на институцията *адвокат на народа* води, според случая, до наказателна, дисциплинарна или административна отговорност. Дисциплинарни са мерките, които предвижда Законът за държавната служба.

ГЛАВА VII. ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 33. (1) Дейността на институцията *адвокат на народа* се финансира от държавния бюджет.

(2) За 1997 г. средствата, необходими за дейността на институцията *адвокат на народа*, се отпускат от фонд резервен на правителството.

(3) Адвокатът на народа е приравнен на министър, заместниците му - на държавен секретар, а служителите - на апарата при Сената.

Член 34. До конституирането на Комисията по назначенията и вътрешния ред на институцията, нейните правомощия се упражняват от адвоката на народа заедно с неговите заместници.

Член 35. Ако лицето, избрано за адвокат на народа, е магистрат, неговото място се пази.

Член 36. Правилата за работата и дейността на институцията *адвокат на народа* се приемат от Постоянното бюро на Сената по предложение на адвоката на народа в рамките на 60 (шестдесет) дни от деня на неговия избор.

§ 19. УНГАРИЯ

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА УНГАРИЯ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

(От 1990 г.)

ГЛАВА 5. ОМБУДСМАН ЗА ЗАЩИТА НА ГРАЖДАНСКИТЕ ПРАВА. ОМБУДСМАН ЗА ЗАЩИТА НА ПРАВАТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ И ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА

Член 32Б

(1) Задължение на парламентарния пълномощник (омбудсмана) по гражданските права е да разследва или да възлага разследване на всяко накърняване на конституционни права, за което е бил уведомен, и да предприема общи или конкретни мерки за тяхното възстановяване.

(2) Омбудсманът за защита на правата на националните и етническите малцинства разследва или възлага разследване на всяко накърняване на правата на националните и етническите малцинства, за което получи сведения, и предприема общи или конкретни мерки за тяхното възстановяване.

(3) Всяко лице може да сезира омбудсмана в посочените от закона случаи.

(4) Президентът на републиката издига кандидатури за омбудсман за защита на гражданските права и омбудсман за защита на правата на националните и етническите малцинства, които се избират от Парламента с мнозинство две трети от всички депутати. За защита на отделни конституционни права Парламентът може да избира специални омбудсмани.

(5) Правомощията на омбудсмана за защита на правата на националните и етническите малцинства се упражняват от орган, избран от Парламента, в чийто състав влиза по един представител на всяко национално и ет-

ническо малцинство, предложен от съответното малцинство.

(6) Всеки омбудсман представя годишен доклад за своята дейност пред Парламента.

(7) За ратифициране на закона за омбудсманите (парламентарните пълномощници) се изисква мнозинство от две трети от присъстващите депутати.

ЗАКОН ЗА ОМБУДСМАНА (ПАРЛАМЕНТАРНИЯ ПЪЛНОМОЩНИК) ПО ГРАЖДАНСКИТЕ ПРАВА

(№59 от 1 юни 1993 г.)

Парламентът приема този закон на основание на член 32Б от конституцията.

ЗАДАЧИ НА ОМБУДСМАНА ПО ГРАЖДАНСКИТЕ ПРАВА

Член 1. Задължение на омбудсмана по гражданските права (наричан оттук нататък омбудсман) е да разследва или да възлага разследване на всяко накърняване на конституционни права, за което е бил уведомен, и да предприема общи или конкретни мерки за тяхното възстановяване (член 32Б, ал. 1 от конституцията).

ИЗБОР НА ОМБУДСМАНА, НА ГЛАВНИЯ ЗАМЕСТНИК-ОМБУДСМАН И НА СПЕЦИАЛНИЯ ОМБУДСМАН

Член 2. (1) За да осигури защитата на конституционните права, Парламентът избира омбудсмана и неговия главен заместник като пълномощници, които отговарят единствено пред Парламента.

(2) За защита на отделни конституционни права Парламентът може да избере и специален омбудсман. Специалният омбудсман има

право да предприема самостоятелни мерки в своята област.

(3) Ако главният заместник-омбудсман е възпрепятстван или не е избран такъв, омбудсманът се замества от специалния омбудсман. Ако специалните омбудсмани са няколко, омбудсманът се замества от определения от него специален омбудсман.

(4) Ако специалният омбудсман е възпрепятстван, правомощията му за определена сфера се упражняват от омбудсмана или от главния заместник-омбудсман.

(5) Под понятието „омбудсман“ в този закон се разбира и „главният заместник-омбудсман“ и „специалният омбудсман“, ако няма изрична разпореда в обратния смисъл.

Член 3. (1) Всеки унгарски гражданин с висше юридическо образование, неосъждан за престъпления и отговарящ на изискванията, посочени в ал. 2 и 3, може да бъде избран за омбудсман.

(2) Омбудсманът трябва да има изключителни теоретични познания, включително в областта на конституционните права и свободи, най-малко десетгодишен юридически стаж, значителен практически опит във водене на дела за конституционни права и да се ползва с добро име в обществото.

(3) Не може да бъде издигана кандидатура за омбудсман на лице, което през последните четири години е било депутат или президент на републиката, или член на Конституционния съд, или член на правителството, или държавен секретар, или заместник държавен секретар, или член на ръководството на местна администрация, или посланик, или нотариус, или прокурор, или професионален военен, или полицай, или служител в органите на полицията или на политическа партия.

Член 4. (1) Президентът на републиката прави предложение за избор на омбудсман.

(2) Предложеното лице (лица) се изслушва от Комисията по конституцията, законодателството и правосъдието и от Комисията по правата на човека, малцинствата и вероизповеданията. Когато се предлага специален омбудсман, той се изслушва и от компетентната парламентарна комисия, която в случая има консултативни функции.

(3) Омбудсманът се избира с мнозинство две трети от всички депутати.

(4) Ако Парламентът не избере предложението лице, в срок до тридесет дни президентът на републиката издига нова кандидатура.

(5) Омбудсманът се избира за срок от шест години и може да бъде преизбран за още един мандат.

(6) В срок до три месеца след изтичане на мандата на омбудсмана трябва да бъде избран новия омбудсман. Ако в този период изтича мандатът на Парламента, изборът се провежда в срок до един месец от свикването на първата сесия на новоизбрания Парламент.

НЕСЪВМЕСТИМОСТ НА ДЪЛЖНОСТИТЕ

Член 5. (1) Длъжността *омбудсман* е несъвместима със заемане на друга длъжност в държавна, местна, обществена или политическа структура.

(2) Омбудсманът не може да получава възнаграждение за упражняване на друга професия или други дейности с изключение на научна и образователна дейност, дейност в областта на изкуството, защитена от авторски права дейност, както и редакторска или издателска дейност.

(3) Омбудсманът не може да заема ръководна длъжност или да участва в надзорни съвети, в структури на реалния сектор и в никакъв случай не може да им сътрудничи лично.

(4) Омбудсманът не може да осъществява политическа дейност или да прави политически декларации.

Член 6. (1) При наличие на несъвместимост с длъжности, посочени в член 5, омбудсманът трябва да отстрани тази несъвместимост в срок до десет дни, считано от неговия избор, през който срок избраният за омбудсман не може да упражнява правомощията на омбудсмана.

(2) Ако омбудсманът не изпълни задължението си по ал. 1 в рамките на определения срок, всеки депутат може да поиска Парламентът да се произнесе относно несъвместимостта, след като е взел становището на парламентарната Комисия по имунитета и несъвместимостта на длъжностите. Решение за наличие на несъвместимост се приема с гласовете на две трети от депутатите.

(3) Алинеи 1 и 2 се прилагат и в случай когато в рамките на четири години след избора на омбудсмана се установи, че е налице несъвместимост по чл. 3, ал. 3.

СТАТУТ НА ОМБУДСМАНА

Член 7. При встъпване в длъжност омбудсманът полага клетва пред Парламента.

Член 8. Омбудсманът е независим в своите действия. Той предприема мерки единствено въз основа на конституцията и закона.

Член 9. (1) Основното възнаграждение на омбудсмана и на специалния омбудсман е равно на възнаграждението на министрите, а основното възнаграждение на главния заместник-омбудсман се равнява на възнаграждението на държавния секретар, определено съгласно Закон №23 от 1992 г. за статута на държавните служители. Като висши длъжностни лица омбудсманът и специалният омбудсман получават допълнително възнаграждение в размер на 80 процента от основното им възнаграждение, а за главния заместник омбудсман този процент е 30. Омбудсманът, главният заместник-омбудсман и специалният омбудсман имат право и на добавка в размер на 15 процента от тяхното основно възнаграждение.

(2) Омбудсманът има право на четиридесет работни дни отпуск за една календарна година.

Член 10. (1) Омбудсманът се осигурява според правилата за социално осигуряване, като определянето на размера на осигурителните вноски става на база неговото възнаграждение. Условието на изплащането, отчитането и регистрирането на вноските се определят със споразумение между канцеларията на омбудсмана и Главно управление на националната осигурителна служба.

(2) Мандатът на омбудсмана се счита за прослужено време и трудов стаж.

ИМУНИТЕТ

Член 11. От омбудсман по време на неговия мандат и от бивш омбудсман не може да се търси отговорност, с изключение на гражданска, пред съда или пред друг държавен орган, за извършено от него действие или изказа-

но мнение с изключение на устна или писмена клевета.

Член 12. (1) Омбудсманът може да бъде задържан под стража само на местопребыванието. Срещу омбудсмана може да започне или да продължи наказателно производство или производство за закононарушение, принудителни мерки във връзка с наказателното производство могат да се приложат само с предварителното съгласие на Парламента.

(2) Искане до председателя на Парламента за снемане имунитета на омбудсмана може да внесе главният прокурор преди предявяване на обвинителния акт или съдът в случаите на частно обвинение. Искането се внася незабавно, ако омбудсманът е задържан на местопребыванието.

(3) В случай на закононарушение главният прокурор прави предложение за снемане имунитета на омбудсмана до председателя на Парламента въз основа на молба от засегнатата институция.

(4) Председателят на Парламента незабавно предава на парламентарната Комисия по имунитета и несъвместимостта с длъжностите предложението за снемане на имунитета за проучване и докладва по случая на следващото заседание на Парламента.

(5) Комисията по имунитета и несъвместимостта с длъжностите изготвя предложение за решение и го представя на Парламента в срок до тридесет дни.

(6) Парламентът решава въпроса без провеждане на дебати, като омбудсманът има право да изложи своята позиция. Решението за снемане на имунитета се взема с гласовете на две трети от депутатите.

(7) Решението за снемане на имунитета се обвързва само със случая, по повод на който е направено предложението.

(8) Едновременно със снемането на имунитета на омбудсмана се прекратяват и неговите правомощия.

Член 13. (1) Омбудсманът не може да се откаже временно от своя имунитет с изключение на случаите на разследване на закононарушение. Това негово право се зачита от всеки.

(2) Омбудсманът уведомява незабавно председателя на Парламента за всяко нарушение

ние на правото му на имунитет. Председателят на Парламента взема незабавно необходимите мерки.

Член 14. Омбудсманът се ползва с имунитет от деня на неговото избиране.

ПРЕКРАТЯВАНЕ НА МАНДАТА НА ОМБУДСМАНА

Член 15. (1) Мандатът на омбудсмана се прекратява при:

- а) изтичане на мандата;
- б) смърт;
- в) подаване на оставка;
- г) несъвместимост с длъжността;
- д) освобождаване от длъжност;
- е) отстраняване от длъжност.

(2) В случаите, посочени в ал. 1, б. „а“, „б“ и „в“, прекратяването на мандата на омбудсмана се извършва и оповестява от председателя на Парламента. В случаите, посочени в ал. 1, б. „г“, „д“ и „е“, Парламентът приема решение за прекратяване на мандата с мнозинство от две трети от депутатите.

(3) Молбата за оставка се предава в писмена форма до председателя на Парламента и той е длъжен да я приеме.

(4) Ако по време на мандата на омбудсмана възникне несъвместимост с длъжността, той трябва да я прекрати. Парламентът се произнася относно съществуването на несъвместимост с решение, прието с мнозинство от две трети от депутатите. Ако в рамките на десет дни от приемането на това решение омбудсманът не прекрати несъвместимостта, по предложение на всеки един от депутатите Парламентът приема решение за прекратяване на мандата на омбудсмана. В периода между приемането на парламентарното решение, установяващо несъвместимостта, и приемането на парламентарното решение за прекратяване на мандата по тази причина омбудсманът не може да упражнява правомощията си.

(5) Мандатът на омбудсмана се прекратява с освобождаване от длъжност поради невъзможност, не по негова вина, да изпълнява служебните си задължения за повече от деветдесет дни. Предложение за освобождаване от длъжност по тази причина може да направи

всеки депутат. В този случай омбудсманът има право на специално възнаграждение за срок от три месеца.

(6) Мандатът на омбудсмана се прекратява с отстраняване от длъжност поради неизпълнение на служебните задължения по негова вина или поради извършване на престъпление, установено с влязла в сила присъда, или поради друга причина, уронваща престижа на длъжността. Предложение за отстраняване от длъжност по тази причина може да направи парламентарната Комисия за имунитета и несъвместимостта с длъжностите след щателно проучване.

(7) Ако мандатът на омбудсмана се прекрати въз основа на ал. 1, б. „а“, новият омбудсман се избира съгласно разпоредбите на чл. 4, ал. 6. При прекратяване на мандата по ал. 1, б. „б“ до „е“ от този член новият омбудсман се избира в срок до два месеца.

ДЕЙСТВИЯ И МЕРКИ, ПРЕДПРИЕМАНИ ОТ ОМБУДСМАНА

Член 16. (1) Всяко лице може да подаде жалба до омбудсмана, ако прецени, че вследствие действие или взето от орган на държавната власт (по смисъла на чл. 29, ал. 2) решение, или вследствие бездействието му, са нарушени негови конституционни права или съществува непосредствена заплаха за това и вече е изчерпало всички възможности за административно обжалване, ако такива са предвидени.

(2) При наличието на предпоставките, посочени в ал. 1, омбудсманът може да предприеме действия и по своя инициатива.

(3) Подаването на жалба до омбудсмана е безплатно.

(4) Ако жалбоподателят пожелае това, омбудсманът не разкрива неговата самоличност.

Член 17. (1) Омбудсманът проучва подадената жалба с изключение на случаите по ал. 2. Той лично избира мярката, която възнамерява да приложи в рамките на предвиденото в този закон.

(2) Ако омбудсманът прецени, че посоченото в жалбата нарушение е маловажно, той не е длъжен да я разследва и в този случай уведомява жалбоподателя.

(3) Омбудсманът има право да разследва и случаите, установени след влизането в сила на Закон №31 от 1989 г.

(4) Жалба по повод необжалваемо решение може да бъде подадена до омбудсмана в срок до една година, считано от узнаване на решението.

Член 18. (1) В случаите на необжалваеми решения омбудсманът може да осъществява контрол върху всеки държавен орган и има право на достъп до помещенията му, ако това не противоречи на изрична законова разпоредба. Омбудсманът има достъп до места, които служат за операции на въоръжените сили, на службите за национална сигурност, на полицията и полицейските органи, по ред определен с акт на съответния министър, ако това е в интерес на разследването. Този акт не може да затруднява контрола.

(2) Омбудсманът може да поиска от всяка институция данни и информация за нейните действия или бездействия. Той може да проверява документите, да ги изиска в оригинал или ако това не е възможно, да получи техни копия.

(3) Омбудсманът може да изслушва длъжностни лица, отговарящи за разследвания от него или от служител на друг орган случай, както и да поиска от ръководителя на засегнатия орган или от ръководителя на висшестоящ орган, или от ръководителя на друг овластен от закона ръководен орган провеждане на официално разследване.

(4) По разследвания от него случай омбудсманът може да поиска писмено обяснение, декларация или мнение от всеки орган или от негов служител.

(5) Държавна или служебна тайна не могат да бъдат пречка пред омбудсмана при упражняване на правомощията по този член, но разпоредбите за опазването ѝ са задължителни и за него дори и след изтичане на мандата му.

(6) Омбудсманът може да упражни правото си на достъп до документи на въоръжените сили, на службите за национална сигурност и на полицията, представляващи държавна или служебна тайна в съответствие с ограниченията, предвидени в този закон.

(7) Омбудсманът може да проверява документи на полицията, съдържащи секретна информация, чието разгласяване би застрашило успешното прилагане на закона, само с разрешение на началника на националната полиция и ако той не разреши проверката, омбудсманът може да се обърне към министъра на вътрешните работи.

(8) В приложението към закона има списък на документи на въоръжените сили и на службите за национална сигурност, които омбудсманът не може да проверява. Ако въпреки това омбудсманът прецени, че проверката на документи, включени в списъка в приложението, е наложителна с оглед пълното разкриване на истината, той може да се обърне към съответния министър, а в случаите на проверка на документи на службите за национална сигурност - към директора на съответната служба. Лицата, към които омбудсманът се е обърнал с искане за провеждане на официално разследване, са задължени да проведат разследването (или да поискат разследване), както и да информират омбудсмана за резултатите в рамките на петнадесет дни.

(9) В процеса на изслушване съгласно ал. 3 лицето може да откаже да отговаря или да направи декларация съгласно ал. 4, ако:

а) лицето, срещу което е подадена жалбата, е негов роднина, съгласно чл. 13, ал. 2 от Гражданско-процесуалния кодекс, или е негов съпруг/съпруга;

б) в отговора или в декларацията си може да обвини свой роднина съгласно чл. 13, ал. 2 от Гражданско-процесуалния кодекс или своя съпруг/съпруга в извършване на престъпление.

Член 19. (1) Омбудсманът уведомява жалбоподателя за проведеното разследване и за предприетите мерки.

(2) Омбудсманът отхвърля неоснователните жалби, жалбите, които се подават многократно и по негова преценка не съдържат нови факти или данни по случая, анонимните жалби, както и жалбите, подадени неправомерно. При отхвърляне на жалба се посочват причините.

(3) Омбудсманът предава жалба, която не се отнася до въпрос от неговата компетентност на компетентния орган, като незабавно уведомява за това жалбоподателя.

Член 20. (1) Ако след приключване на разследването омбудсманът стигне до заключение, че са нарушени конституционни права, той може да предложи на висшестоящия орган начин за удовлетворяване и незабавно да уведоми за това засегнатия орган. В срок до тридесет дни след получаване на предложението висшестоящият орган трябва да уведоми омбудсмана за своето становище по направеното предложение и/или за предприетите мерки.

(2) Ако висшестоящият орган не приеме предложението, омбудсманът в срок до петнадесет дни, след като е получил отрицателното становище по предложението, го уведомява дали поддържа, променя или оттегля предложението си.

(3) В случай че предложението се променя, то се третира като ново предложение и по отношение на мерките, които трябва да бъдат предприети.

(4) В случай на накърняване на конституционни права от министър негов висшестоящ орган е правителството.

Член 21. (1) Ако се установи, че в рамките на компетенциите си органът, нарушил конституционни права, може да предотврати такива случаи в бъдеще, омбудсманът може да предложи на ръководителя на засегнатия орган да стори това. Предложението може да бъде направено писмено или устно (по телефона, на среща и т.н.); в този случай датата, начинът, по който е направено, и същността на предложението се документират.

(2) В срок до тридесет дни след получаване на предложението засегнатият орган уведомява омбудсмана за своето становище и/или за предприетите мерки.

(3) Ако органът не приеме предложението, той го предоставя на висшестоящия орган заедно със своето становище в рамките на срока, посочен в ал. 2. В срок до тридесет дни от тяхното получаване висшестоящият орган уведомява омбудсмана за своята позиция и/или за предприетите мерки.

(4) В противен случай при по-нататъшните действия на висшестоящия орган и на омбудсмана се прилагат разпоредбите на чл. 20, ал. 1 до 3, с уговорката, че омбудсманът уведомява

висшестоящия орган дали поддържа непроменено, или променя своето предложение.

Член 22. Омбудсманът може да се обръща към Конституционния съд с искане за:

а) обявяване на даден закон или друг нормативен акт за противозаконни;

б) обявяване на даден закон или друг нормативен акт за противоречащи на международен договор;

в) решение по подадена конституционна жалба срещу нарушаване на права, прогласени от конституцията;

г) прекратяване на противоконституционно бездействие;

д) тълкуване на разпоредби на конституцията.

Член 23. (1) В съответствие с разпоредбите, предвидени в отделен закон, омбудсманът може да предложи на компетентния прокурор да внесе прокурорски протест.

(2) В срок до шестдесет дни компетентният прокурор уведомява омбудсмана за становището си по предложението за внасяне на прокурорски протест и за предприетите мерки.

Член 24. Ако в хода на разследването у омбудсмана се появи основателно подозрение за извършено закононарушение или дисциплинарно нарушение, той може да предложи на компетентния орган да предприеме действия по установяване на фактите. Омбудсманът има същите правомощия и при наличие на основателни съмнения за извършено престъпление. При липса на изрична ограничителна разпоредба компетентният орган информира омбудсмана за своето становище в рамките на шестдесет дни, а за резултата от предприетите действия - в тридесетдневен срок след тяхното приключване.

Член 25. Ако според омбудсмана конституционните права са нарушени в резултат на злоупотреба с право, заобикаляне на закона или друг нормативен акт или поради липса на съответни разпоредби, той може да предложи на законодателния орган поправка, отмяна или приемане на нов закон с цел предотвратяване на нарушаването им в бъдеще. Омбудсманът трябва да бъде уведомен от разследвания орган за позицията му и/или за предприетите мерки в рамките на шестдесет дни.

Член 26. (1) Ако разследваният от омбудсмана орган не изрази позиция по становището му и не предприеме подходящи мерки или ако омбудсманът не одобри позицията и предприетите мерки, може да включи случая в годишния си доклад до Парламента и с изключение на случаите, посочени в ал. 2, може да поиска случаят да бъде обсъден в Парламента. Ако прецени, че нарушението е изключително сериозно, или ако то засяга голяма група граждани, той може да поиска от Парламента да включи случая в дневния си ред преди представянето на годишния доклад. Парламентът решава дали да го включи в дневния си ред.

(2) В своя годишен доклад омбудсманът посочва мерките, които той е предприел, и мерките, които е предприел заинтересованият орган, или неговото бездействие, ако по отношение на случай, уреден в ал. 1, омбудсманът е предприел действия съгласно чл. 22 или ако по отношение на случай, уреден в чл. 25, той се е обърнал към Парламента (неговия председател).

(3) Ако по отношение на случай, уреден в ал. 1, накарняването на правата е възникнало вследствие операция на въоръжените сили, на службите за национална сигурност или на полицията и разкриването му би нарушило държавна или служебна тайна, омбудсманът представя случая едновременно с годишния си доклад. Ако нарушението е изключително сериозно или засяга голяма група граждани, омбудсманът своевременно изготвя секретен доклад до компетентната парламентарна комисия, която на свое закрито заседание решава дали да включи случая в дневния ред на Парламента.

ГОДИШЕН ДОКЛАД НА ОМБУДСМАНА

Член 27. (1) Омбудсманът изготвя годишен доклад за дейността си, в който изразява своето становище относно степента на зачитане на конституционните права от длъжностни лица, за изпълнението на неговите предложения и препоръки и за резултата от тях. Докладът се предава на Парламента до края на първото четиримесечие на следващата календарна година.

(2) Докладът на омбудсмана се обнародва в „Държавен вестник“, след като Парламентът приеме решение по него.

(3) Специалният омбудсман представя отделен доклад, по отношение на който се прилагат разпоредбите на ал. 1 и 2.

КАНЦЕЛАРИЯ НА ОМБУДСМАНА

Член 28. (1) Административните задачи и подготовката се извършват от канцеларията на омбудсмана.

(2) Организацията и редът на дейност на канцеларията на омбудсмана се определят от омбудсмана.

(3) Бюджетът на омбудсмана и щатът в неговата канцелария се определят в отделна глава на държавния бюджет.

(4) Началникът и служителите в канцеларията се назначават и освобождават от омбудсмана.

(5) Правния статут на омбудсмана съответства на този на заместник държавния секретар.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 29. (1) За целите на този закон държавен орган е:

а) орган, изпълняващ функция на държавна власт, държавно управление;

б) всеки друг орган, действащ под негова юрисдикция;

в) въоръжените сили;

г) полицията, полицейските органи;

д) службите за национална сигурност;

е) правораздавателните органи с изключение на съдилищата;

ж) органите на местно самоуправление;

з) арбитражните органи извън съдилищата, решаващи правни спорове с окончателни решения.

(2) Този закон влиза в сила в деня на неговото обнародване.

(3) Омбудсманът и неговият заместник се избират в срок до четири месеца от влизането в сила на този закон.

(4) Разпоредбите на чл. 3, ал. 3 се прилагат и по отношение на заместник-министър и член на Министерския съвет.

(5) За специалния омбудсман може да се приеме отделен закон.

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ЗАКОНА ОТ 1993 Г.

I. В хода на разследване, засягащо въоръжените сили, омбудсманът не може да проверява:

1. Документи и изделия, свързани с откритие от изключителна важност за националната отбрана на Република Унгария, както и отбранителни проекти и проекти за увеличаване на отбранителната мощ.

2. Документи, които съдържат извлечение за бойния ред в Унгарската армия (оттук нататък УА), както и обобщена информация относно създаването, поддържането и преместването на военновременните запаси.

3. Документи, които съдържат планове за намесата на УА при извънредни и непредвидени обстоятелства.

4. Документи, свързани с командната система за защита на държавното и военното ръководство.

5. Документи относно боеспособността, бойната тревога и системата за информиране на УА, обобщените документи относно готовността за мобилизация и готовността за мобилизация при война, обобщените планове за бойната готовност на военните окръжия и военните организации на същото или на по-високо ниво, както и документи относно цялостната военна организация.

6. Обобщения план за организация на комуникациите на Министерството на отбраната (оттук нататък МО) и на УА, шифъра и друга документация за въведените средства за защита на специалната информация.

7. Подробния бюджет, сметките и документите за развитие на УА.

8. Планове и споразумения за сътрудничество, сключени с министерствата на отбраната и с армиите на други държави, както и данни относно военната техника, които са взаимно обявени от страните за държавна тайна.

9. Документи, които съдържат обобщени данни за състоянието и дейността на стратегическото разузнаване и контраразузнаване на УА.

II. В хода на своето разследване по отношение на службите за национална сигурност омбудсманът не може да проверява:

1. Документи, които съдържат правила относно организацията и реда на дейност на службите за национална сигурност.

2. Секретни документи, свързани с обектите и служителите на службите за национална сигурност.

3. Регистрите на персонала и други документи за персонала на службите за национална сигурност освен в случаите, когато това е поискано от съответното лице в писмена форма.

4. Регистрите за идентификация на частни лица, които сътрудничат на службите за национална сигурност.

5. Документи, които съдържат технически данни за средствата и методите, използвани от службите за национална сигурност за събиране на секретна информация, или документи, даващи възможност за идентификация на лицата, които ги използват.

6. Документи за броя, местоположението и използваната компютърна техника и софтуер.

7. Документи относно секретните дейности, специализираните инструкции и тяхното ръководство.

8. Документи относно защитата на секретните документи и технологичния контрол.

9. Документи, разкрити при обезпечаване на сигурността и отнасящи се до доверени лица, заемащи или предложени за изключително важни постове, освен в случаите, когато това е поискано от съответното лице в писмена форма.

10. Всички документи, които биха разкрили самоличността на източника на информация.

11. Международни спогодби на службите за национална сигурност.

12. Всички документи, разкриването на които би нарушило задължение, поето от службите за национална сигурност спрямо чуждестранни служби, с които си сътрудничат.

§ 20. ШВЕЦИЯ

КОНСТИТУЦИЯ НА КРАЛСТВО ШВЕЦИЯ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

Член 6. (1) Парламентът избира един или повече омбудсмани, които да осъществяват контрол съобразно дадените от парламента инструкции за прилагането на законите и други нормативни актове от държавните служби. Омбудсманът може да започне съдебни процедури в случаите, посочени в тези инструкции.

(2) Омбудсманът може да присъства на разискванията на административен орган или в съда, както и да има достъп до протоколите и други документи на съда или на административния орган. При поискване от страна на омбудсман всеки съд или административен орган, както и всеки държавен служител или служител на местното управление трябва да предостави исканата информация и доклади. Подобно е и задължението на всяко друго лице, подлежащо на контрол от страна на омбудсмана. При поискване омбудсманът се подпомага от прокурор.

(3) Допълнителни разпоредби относно омбудсманите са изложени в Закона на Риксдага.

Член 7. Парламентът избира финансови ревизори измежду членовете си, които да проучат действията на държавата. По решение на парламента внимателното разглеждане от страна на ревизорите може да се разпростре и върху други дейности. Парламентът изготвя постоянни права за ревизорите.

Според законите разпоредби ревизорите могат да изискват документи, данни и доклади, необходими за разследването им.

Допълнителни разпоредби относно ревизорите са изложени в Закона на Риксдага.

Член 8. (1) Съдебнонаказателни процедури относно престъпление, извършено от член на Върховния съд или член на Върховния административен съд при изпълнение на служебни задължения, трябва да се отнесат до Върховния съд от парламентарен омбудсман или от министъра на правосъдието.

(2) Върховният съд също така проучва и определя дали съобразно с разпоредбите, формулирани в тази връзка, член на Върховния съд или член на Върховния административен съд да бъде уволнен или временно отстранен от длъжност, или да се подложи на медицински преглед. Споменатите процедури се започват от парламентарен омбудсман или от министъра на правосъдието.

ПАРЛАМЕНТАРНИ ОМБУДСМАНИ²⁷. ПРАВИТЕЛСТВЕН АКТ (ИЗВЛЕЧЕНИЕ)

ГЛАВА ДВНАДЕСЕТА. ПАРЛАМЕНТАРЕН КОНТРОЛ

Риксдагът избира един или повече омбудсмани, които да контролират съобразно инструкциите, дадени им от Риксдага, прилагането на законите и други нормативни актове в публичните служби. Омбудсманът може да започне съдебни процедури в случаите, посочени в инструкциите.

Омбудсманът може да присъства на съдебните заседания или на заседанията на административната власт, както и да има достъп до водените в тези случаи протоколи и други документи. Всеки съд или административна власт, както и всеки държавен служител или служител на местното самоуправление при поискване

²⁷ През последните години парламентът направи няколко поправки на Закона на Риксдага, както и на Инструкциите за парламентарните омбудсмани. Най-важната от тези поправки дава правото на парламента да избере един или повече заместващи омбудсмани освен четиримата парламентарни омбудсмани.

предоставя на омбудсмана съответната информация и доклади. Подобно е и задължението на всяко друго лице, различно от гореспомнатите, което подлежи на контрола на омбудсмана. Прокуратурата подпомага омбудсмана при искане от негова страна. Допълнителни условия относно омбудсманите са изложени в Закона на Риксдага.

ЗАКОН НА РИКСДАГА

ГЛАВА ОСМА. ОПРЕДЕЛЕНИ СЛУЖИТЕЛИ И ИНСТИТУЦИИ

Член 10. Риксдагът има четирима омбудсмани (парламентарни омбудсмани): главен парламентарен омбудсман и трима парламентарни омбудсмани. Главният парламентарен омбудсман е административен директор на управлението на омбудсманите и решава главните задачи по неговата дейност.

Изборът на главен парламентарен омбудсман се провежда отделно. Останалите парламентарни омбудсмани се избират индивидуално. При избор на омбудсман чрез тайно гласуване се прилага процедурата, предвидена в чл. 1, ал. 2.

Омбудсманът се избира за период, започващ от момента на неговото избиране или от по-късна дата, определена от Риксдага, до наличието на нов избор след четири години. По молба на Конституционния комитет Риксдагът може да освободи от мандат преди предвидения срок омбудсман, който е загубил неговото доверие.

При оттегляне на омбудсман от служба преди изтичането на неговия мандат Риксдагът трябва да избере възможно най-скоро приемник за нови четири години.

При невъзможност от страна на омбудсмана да изпълнява своите задължения в продължителен период от време поради болест или друга причина, Риксдагът избира друго лице на неговото място за този временен период.

ГЛАВА ДЕВЕТА. НОРМИ ОТНОСНО УПРАВЛЕНИЕТО НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ ПЕРСОНАЛ

Член 8. Може да бъде взето решение за започване на производство срещу служител, по-

сочен по-долу, извършил престъпление при изпълнение на своята служба или задължения: (...)

2. В случай на съдебна процедура срещу член на Административния съвет на Риксдага, срещу член на Съвета за проверка на изборите или член на Съвета за жалби на Риксдага, срещу парламентарен омбудсман или секретаря на Камарата само от Конституционния комитет.

ИНСТРУКЦИИ ОТНОСНО ПАРЛАМЕНТАРНИТЕ ОМБУДСМАНИ

(От 13 ноември 1986 г.)

Настоящите инструкции са определени съобразно решението на Риксдага.

ЗАДАЧИ

1. Съобразно член 10 от глава осма на Закона на Риксдага омбудсманите са четирима: главен парламентарен омбудсман и трима парламентарни омбудсмани.

Главният парламентарен омбудсман и тримата парламентарни омбудсмани имат за задача да контролират до степен, определена от чл. 2, дали тези, които упражняват публична власт, спазват законите и други нормативни актове, както и дали изпълняват своите задължения и в други отношения.

2. Подлежащи на контрол от страна на омбудсманите са:

- (1) държавните и общинските власти;
- (2) длъжностните лица и други служители на тези власти;
- (3) други лица, чиято служба или назначение включва упражняването на публична власт до степен, доколкото е засегнат този аспект от тяхната дейност;
- (4) служители и лица, назначени от публични организации, които изпълняват от името на тези юридически лица дейности, при които чрез посредничеството на организацията правителството оказва решително влияние.

Контролът върху офицери от въоръжените сили се ограничава до офицери с чин лейте-

нант или по-висши чинове, както и до съответстващите на тези чинове рангове.

Омбудсманът не може да контролира:

1. членове на Риксдага;
2. Административния съвет на Риксдага, Съвета за проверка на изборите, Съвета за жалби на Риксдага, секретаря на Камарата;
3. членове на Съвета на Риксбанк, управителя на Риксбанк и неговите заместници с изключение на случаите, при които гореспомнатите упражняват властта на Риксбанк да взема решения в съответствие със Закона за регулация на парите и кредита (от 1992 г.);
4. правителството и министрите;
5. министъра на правосъдието;
6. членове на общинските органи, осъществяващи политиката на общините.

Един омбудсман не подлежи на контрол от страна на друг омбудсман.

Понятието „служебно лице“ в настоящия акт, освен ако не е посочено друго, се отнася до лицата, които са обект на контрол от омбудсманите.

3. Омбудсманите трябва специално да установят спазването на разпорежданията на правителствения акт за обективност и безпристрастност от страна на съда и публичната власт, а също така да се убедят, че е налице зачитане на основните права и свободи на гражданите от публичната администрация.

При контрола върху общинските власти омбудсманите трябва да вземат под внимание начините на общинско самоопределение.

4. Омбудсманите трябва да съдействат за преодоляване несъвършенствата в законодателството. Ако по време на тяхната надзорна дейност е налице необходимост за извършване на поправки в законодателството или за вземане на други мерки от страна на държавата, омбудсманите могат да се обърнат към Риксдага или към правителството.

Парламентарните омбудсмани трябва да се консултират с главния парламентарен омбудсман, преди да предприемат действията, споменати по-горе.

5. Омбудсманите осъществяват надзор при оценка на жалбите, направени от обществеността, като извършват необходимите проучвания и други подобни разследвания.

Омбудсманите трябва да се допитват до главния парламентарен омбудсман относно проучванията и разследванията, които възнамеряват да извършат.

6. Омбудсманите приключват разследваните случаи с решение, съдържащо мнение по въпроса дали мярката, взета от даден орган на властта или служител, е в нарушение на правото или на някакъв закон, или на друг нормативен акт, или по друг начин е погрешна или неподходяща. Омбудсманите могат да правят изявления с цел да способстват за еднакво и правилно прилагане на правото. В ролята си на извънреден обвинител омбудсманът може да започне съдебно производство срещу служител, който противно на служебните си задължения е извършил нарушение, различно от престъпленията, предвидени в Закона за свобода на печата. Ако след проучването на даден случай омбудсманът е убеден, че е извършено подобно престъпление, трябва да се приложат предвидените в закона условия относно предварителното разследване, съдебното преследване и отказване от правото на преследване. Заедно с това трябва да се приложат и процедурите, отнасящи се до правомощията на прокурорите в наказателните дела от общ характер, които подлежат на преследване от държавата. Делата, предоставени за разглеждане от районен съд, могат да бъдат разглеждани пред Върховния съд само ако са налице изключителни основания за това.

Ако може да се започне дисциплинарна процедура срещу служител, който, не зачитайки служебните си задължения, е допуснал грешка, омбудсманите могат да отнесат въпроса до упълномощените да вземат подобни мерки лица. В случай на лица със свидетелство за професия или със сертификат, даващ право на упражняване на медицинска професия - зъболекар, търговец на дребно на фармацевтични продукти, ветеринарен хирург, който е допуснал груба некомпетентност в своята професионална дейност или е показал по друг начин, че е очевидно негоден да практикува, омбудсманите могат да представят доклад на имащите власт да вземат решение, за отмяна на квалификацията или пълномощията. Подобно искане за ограничаване обсега на

квалификацията може да бъде направено, когато лице с подобни квалификации е злоупотребило с властта си по някакъв друг начин.

Ако омбудсманите сметнат за необходимо провинилия се служител да бъде уволнен или временно освободен от длъжност поради криминални прояви или поради грубо или повторно нарушение, омбудсманът може да предостави делото на овластените да вземат подобни мерки.

Когато омбудсман е докладвал за нарушения, предвидени в предходните два параграфа, му се предоставя възможността да включи своето собствено разследване към делото, както и да изкаже мнение за всяко проучване на случая, направено от друго лице, а също така и да присъства в случай на разпит. Това право не важи в случаите на временно отстраняване от служба.

7. Ако орган на властта е взел решение срещу държавен служител по случай, включващ прилагането на специални правила в правото или други нормативни актове, засягащи служителите и дисциплинарните въпроси, или уволнение, или временно отстраняване от служба поради престъпление или простъпка, омбудсманът може да отнесе делото до съда за преразглеждане на решението. Това се прилага също при решение на орган на властта, засягащо дисциплинарни мерки срещу лекарски или болничен персонал, ветеринарни хирурзи, срещу служещи във въоръжените сили; както и решението на орган на властта в случаите, засягащи сертификатите, описани в параграф трети на чл. 6. По-подробни правила за подобно отнасяне са издадени под формата на закон или други нормативни актове.

В случай че служител е отнесъл до съда, съобразно действащите разпоредби, решение за преразглеждане от рода на споменатите в предходния параграф и ако това решение е било взето въз основа на доклад на омбудсман, по време на спора омбудсманът трябва да действа от името на обществеността срещу служителя. Същото важи и за случаите, в които омбудсманът е поискал преразглеждане на решението. Условието на закона или на другите нормативни актове, засягащи работодатели,

трябва да се прилагат съответстващо към омбудсманите там, където споровете, споменати в настоящия параграф, са засегнати.

Условието, посочени в чл. 4.7 и 5.1 от Закона за исковете при трудовите спорове (от 1974 г.), не се прилагат в случаи, при които действието е било предизвикано от омбудсман.

8. Омбудсманите не трябва да вземат страна срещу подчинен служител при липса на независими власти, освен ако няма изключителни основания за това.

9. Правомощията на омбудсманите да започват съдебни процедури срещу член на Върховния съд или на Върховния административен съд, да настояват за уволнение или освобождаване от длъжност на такъв служител, да изискват от служителя да се подложи на медицински преглед, са формулирани в Правителствения акт.

10. Омбудсманите са длъжни да започнат и водят законовите производства, които Конституционният комитет е решил да заведе срещу министър, съобразно чл. 12.3 от Правителствения акт. Омбудсманите са длъжни да започнат и водят производства срещу служители на Риксдага или на неговите служби по решение на комисии на Риксдага, в съответствие с разпоредбите, с изключение на правни процедури срещу омбудсман.

Друго задължение на омбудсманите е да оказват съдействие на комисиите на Риксдага в предварителни проучвания, засягащи служителите, споменати в предходния параграф.

11. Всяка година омбудсманите са длъжни да представят най-късно на 15 ноември писмен доклад за дейността си в периода от 1 юли на предходната година до 30 юни на текущата година. Този доклад трябва да дава обяснение на действията, предприети по силата на ал. 1 на чл. 4, ал. 2 до 4 на чл. 6 и чл. 7 заедно с други важни решения, публикувани от омбудсманите. Докладът освен това трябва да съдържа проучване на тяхната дейност в други отношения.

ОРГАНИЗАЦИЯ

12. В съответствие с чл. 10, глава осма от Закона на Риксдага главният парламентарен омбудсман взема решения относно основни

те насоки на дейност. Той установява предписанията, засягащи организацията на тези дейности, и разпределението на дела между омбудсманите.

13. Дейността на омбудсманите се координира от Секретариата на омбудсманите (швед. *Ombudsmannaexpedition*), който назначава изпълнителен директор, началници на подразделения и друг управленски състав според формулировката на Риксдага. При необходимост и наличие на средства главният парламентарен омбудсман може да назначи експерти и арбитри. Главният парламентарен омбудсман определя задълженията на персонала.

Като подчинен на главния парламентарен омбудсман, изпълнителният директор ръководи работата на секретариата, а също така е длъжен при поискване да съдейства на омбудсманите.

14. В допълнение към тези инструкции и онези, включени в неговите управленски директиви, главният парламентарен омбудсман трябва да издаде правила и предписания за работата на секретариата.

Главният парламентарен омбудсман има за задача да се консултира с Конституционния комитет относно важни организационни въпроси.

Омбудсманът е длъжен, преди да се обърне към Конституционния комитет, да се консултира с главния парламентарен омбудсман.

15. Независимо от смисъла на управленските предписания, главният парламентарен омбудсман може да вземе особено решение, разпределяйки определен(и) случай(и) на себе си или на други омбудсмани.

В допълнение, главният парламентарен омбудсман може да упълномощи чрез управленските предписания или чрез някое друго решение служители от секретариата на омбудсманите да вземат мерки при подготовката на даден случай, както и да провеждат разследвания, без да имат правото обаче да правят коментари и да се произнасят от името на омбудсмана. По същия начин изпълнителният директор може да бъде упълномощен да взема управленски решения, с изключение на онези, засягащи назначаването на началници на подразделения.

16. Когато главният парламентарен омбудсман е в отпуск или е възпрепятстван да изпълнява задълженията си, за негов заместник се назначава онзи от останалите омбудсмани, който е с най-дълъг стаж. Ако двама или повече омбудсмани са служили еднакво дълго време, с предимство се ползва по-възрастният.

Ако омбудсман е възпрепятстван да изпълнява задълженията си в продължителен период от време поради болест или по друга причина, главният парламентарен омбудсман или неговият заместник трябва да уведоми Риксдага в съответствие с последната разпоредба на чл. 10, глава осма от Закона на Риксдага.

ОПЛАКВАНИЯ

17. Оплакванията трябва да бъдат представени в писмена форма. Писменото оплакване трябва да сочи кой орган на властта, на коя дата и с какво свое действие е предизвикал оплакването, както и името и адреса на жалбоподателя. Ако жалбоподателят притежава документ, който да е от значение за случая, то този документ трябва да бъде приложен към жалбата.

Лице, лишено от свобода, може да пише до омбудсмана, без да бъде ограничавано при изпращане на писма и други документи.

При поискване от страна на тъжителя секретариатът трябва да потвърди получаването на оплакването.

18. Ако един спор, предмет на жалба, може да бъде разгледан подобаващо и преценен от орган, различен от омбудсмана, и ако този орган разглежда случая за пръв път, омбудсманът може да отнесе оплакването до споменатия орган за предприемане на действия. Оплаквания могат само да се отнасят до министъра на правосъдието при предварително съгласие.

Ако жалбата е насочена срещу член на шведския Съюз на юристите и ако посоченият спор може да бъде разгледан от орган на Съюза на юристите съгласно параграф четвърти на чл. 7 от глава осма на Процесуалния кодекс, омбудсманът може да отнесе жалбата до Съюза на юристите.

19. Омбудсманите своевременно трябва да уведомят тъжителя дали неговата жалба е била отхвърлена, регистрирана, отнесена до някоя друга служба съгласно чл. 18, или е била предмет на проучване.

ОСНОВНИ ПРАВИЛА ЗА РАЗСЛЕДВАНЕ

20. Омбудсманите не могат да започват разследвания на обстоятелства, възникнали преди две или повече години, освен ако не са налице извънредни основания за това.

21. Омбудсманите са длъжни да изпълняват изискваните мерки по разследването при разглеждане на жалби и други случаи.

Когато омбудсманите съобразно разпорежданията на Правителствения акт изискват информация и показания за случаи, различни от онези, при които е взето решение да се назначи предварително разследване, могат да наложат глоба до 1000 шведски крони. Омбудсманите могат да наложат такава глоба, ако са били сезирани. Ако са налице съмнения, че на служител, виновен за нарушение и подлежащ на дисциплинарни мерки, предвидени в Закона за държавната служба (от 1976 г.), не може да му бъде издадено писмено предупреждение, съгласно параграф първи от чл. 14.1 на закона в срок от две години от извършване на нарушението, то омбудсманите могат да издадат съответното предупреждение. Този нормативен акт се прилага и относно онези, които по силата на други разпореждания също подлежат на дисциплинарни мерки и предупреждения, както и на съответното известие. Когато омбудсман присъства на разглеждането на съдебни спорове или на спорове в други публични органи на властта, няма право да изказва мнение.

22. Омбудсманът може да упълномощи друго лице да проведе разследване, за което е взел решение да започне, както и да предизвика и да започне съответните правни процедури, освен ако последните не засягат член на Върховния съд или член на Върховния административен съд.

Решение за обжалване пред по-горна инстанция на присъда или съдебно решение може да бъде взето единствено от омбудсман.

В случаите, посочени в чл. 7, омбудсманът може да назначи служител към персонала на

омбудсманите да проведе законовите процедури от името на омбудсмана.

В случаите, визирани в параграф трети и четвърти на чл. 6, омбудсманите могат да упълномощат служители към персонала да предприемат изискуемото действие.

23. Делата приключват след устно представяне, като отговорен за това е служител към Секретариата на омбудсманите или лице, назначено специално за това. Решения относно отхвърлянето или регистрирането на дадено дело могат да бъдат направени и без подобно представяне. Омбудсманите могат да приключат и други дела без устно представяне при наличието на извънредни основания за това.

24. Трябва да се води протокол на всички дела и на предприетите по тях действия. Документалните записи на всички решения заедно с имената на лицата, които са ги взели, трябва да се съхраняват в Секретариата на омбудсманите. Тези записи трябва да посочват също както отговорните за устното представяне, така и датата и съдържанието на решението. Трябва да се води регистър на специално обозначени 100 решения. Писмени записи трябва да се водят по време на проучвания и при нужда, възникнала по други причини.

ДРУГИ ПРАВИЛА

25. Едновременно с представянето на годишният доклад на Риксдага, на Конституционния комитет трябва да бъдат предоставени протоколите, писмените записи и регистрите, покриващи един и същи период от време.

26. Секретариатът на омбудсманите е открит за обществото през часовете, определени от главния парламентарен омбудсман.

27. Документите се издават безплатно, освен ако специални причини не налагат обратното.

Ако се събира такса, то тя трябва да е определена в съответствие с правилата, които са в сила за публичните органи на властта.

Решение за налагане на парично задължение не може да бъде обжалвано.

28. Главният парламентарен омбудсман назначава служителите в Секретариата на омбудсманите и друг персонал, ако не е делегирал

тези задачи на изпълнителния директор, както е предвидено в чл. 15.

29. Правилата относно обжалването на решения, отнасящи се до постове (длъжности),

или решения, засягащи по друг начин персонала на Секретариата на омбудсманите, са изложени в правилата за обжалване пред Риксдага и неговите служби.

**ИНСТИТУЦИЯТА ОМБУДСМАН – КОНЦЕПЦИЯ И ЗАКОНОПРОЕКТ
ЗА БЪЛГАРИЯ, ЧУЖДО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО**

Българска, първо издание
Издателство “АГАТО”
Компютърен дизайн *Кирил Милошев*
Коректор *Павлина Върбанова*

Печатница при Издателство “АГАТО”
Формат 60 x 84/8
Печатни коли 18,25

ISBN 954-477-082-8

*София 1000, ул. “Алабин” №38
тел./факс 980 1812, 986 1664
e-mail: agato@omega.bg*